Cinq-mars, eller En sammansvärjning under Ludvig XIIIs regering

---

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

CINQ-MARS

ELLER

EN SAMMANSVÄRJNING

UNDER

Ludvig XIII:s regering.

CINQ-MARS

ELLER

EN SAMMANSVÄRJNING

UNDER

Ludvig XIII:s regering

AF

Grefve ALFRED de VIGNY.

Konungen var i tysthet sammansvärjningens hufvudman; Öfverhofstallmästaren Cinq-Mars var dess själ; det namn hvaraf man betjenade sig, var hertigen af Orleans', Konungens ende Bror, och deras rådgifvare var hertigen af Bouillon... Drottningen kände planen och de sammansvurnes namn ...

MOTTEVILLE. *Mémoires d'Anne d'Autriche.* Hvem lurar man här? *Barberaren af Sevilla.*

MOTTEVILLE. *Mémoires d'Anne d'Autriche.*

Hvem lurar man här?

Barberaren af Sevilla.

ÖFVERSÄTTNING

från

fjortonde original-upplagan.

STOCKHOLM.

AXEL HELLSTENS FÖRLAG.

1864.

STOCKHOLM.
TRYCKT HOS AXEL HELLSTEN 1864.

INNEHÅLL.

————

Cinq-Mars.

FÖRSTA KAPITLET.

AFSKEDET.

Farväl, och om för alltid, För alltid då farväl. BYRON.

Känner du, min Läsare, denna del af Frankrike, som man benämt dess trädgård? detta land, hvarest man andas en så ren luft på grönskande slätter, vattnade af en stor flod? Om du under sommarmånaderna genomrest det vackra Touraine, har du säkerligen länge med förtjusning följt den lugna Loire, utan att kunna bestämma, hvilken af dess båda stränder du skulle vilja välja till ditt hemvist, för att der, i en älskad varelses sällskap, glömma menniskorna. Då man följer den vackra flodens gula och långsamma våg, kan man icke vända ögonen från den högra strandens leende behag. Dalgångar öfverströdda med af små lundar omgifna täcka, hvitlimmade hus; höjdsluttningar, gula af vinrankor, eller hvita af kersbärsblommor; gamla murar, betäckta med nyss utslagen kaprifolium; rosenträdgårdar, ur hvilka ett högt, smalt torn reser sig, allt påminner om markens fruktbarhet, eller dess fornlemningars ålder, och allt väcker deltagande för dess idoga invånares arbeten. Ingenting har af dem blifvit lemnadt obegagnadt: det tyckes som om de i sin kärlek till denna sköna fosterbygd, det enda franska landskap, som fiender aldrig beträdt, icke velat gå miste om dess minstajordfläck, dess ringaste sandkorn. Du tror kanske, att detta gamla torn endast är bebodt af ohyggliga nattfåglar? Nej; vid dina hästars hofslag framtittar en ung flickas leende ansigte mellan den af landsvägens dam pudrade murgrönan; om du uppklättrar på en med vinstockar betäckt kulle, underrättas du plötsligt af en liten rök, att en skorsten ligger vid dina fötter; ty sjelfva klippan är bebodd och vingårdsmän lefva med hustru och barn uti dessa djupa grottor, i det den bördiga jord, hvilken de idogt odla om dagen, utgör deras tak om natten. De hederliga tourainarne äro enkla som deras lefnadssätt, milde som den luft de andas och kraftige som den bördiga jord de göra fruktbar. Man varseblifver på deras bruna ansigten hvarken nordens kalla flegma, eller söderns grimaserande liflighet; så väl deras anletsdrag

som sinnelag hafva bibehållit något af den frimodighet, hvilken utmärker Ludvig den Heliges äkta folk; deras kastaniebruna hår brukas ännu långt och struket bakom öronen, såsom på våra fordna konungars stenbilder; deras språk är den renaste franska, utan släpning, utan slurf eller brytning; der finnes språkets källa invid monarkiens vagga.

Men Loires venstra strand har ett allvarligare utseende; här varseblifver man på långt håll Chambord, som med sina blå domer och små kupoler liknar en österländsk stad; der synes Chanteloup, hvars täcka pagod tyckes hänga i luften. Icke långt från dessa palatser ådrager sig en enklare byggnad genom sitt herrliga läge och sin väldiga massa den resandes uppmärksamhet: det är slottet Chaumont. Uppbygdt på den högsta kullen vid Loires stränder, omfattar det den vidsträckta toppen med sina höga murar och ofantliga torn; höga skiffertäckta spiror höja ytterligare dess torn för ögat och förläna hela byggnaden detta klosterlika utseende, som man finner hos alla våra gamla slott och som ger en allvarligare prägel åt flertalet af våra landtliga utsigter. Mörka och lummiga trän omkransa detta gamla herresäte på alla sidor och likna på långt håll de plymer, som omgåfvo konung Henriks hatt; en vacker by utbreder sig vid kullens fot på flodstranden och man skulle kunna vara färdig att säga, att dess hvita hus uppstiga ur den gyllne sanden. Denna by står i förening med slottet förmedelst en smal väg, som slingrar sigkring kullen. Midt på sluttningen står ett kapell, dit slotts-herrarne nedstego och byns invånare uppstego till det altare, inför hvilket alla äro lika och hvilket utgjorde liksom en neutral plats emellan armodet och storheten, som tyvärr alltför ofta bekrigat hvarandra.

En dag i juni månad 1639, sedan slottsuret slagit tolf och enligt vedertagen sed kallat herrskapet till middagsmåltiden, tilldrogo sig i denna urgamla boning saker, som icke voro alldagliga. Den talrika betjeningen hade anmärkt, att då marskalkinnan d'Effiat läste morgonbönen för hela det församlade hushållet, var hennes röst mindre stadig, hennes ögon fyllda af tårar och hennes sorgdrägt djupare än vanligt. Husfolket och de italienare, som åtföljt hertiginnan af Mantua, hvilken för någon tid dragit sig undan till Chauraont, sågo med förvåning att anstalter plötsligt vidtogos för någon afresa. Marskalken d'Effiats gamle betjent, som, då hans herre för ett halft år sedan afled, svurit att aldrig bära stöflar, hade nu återtagit dem. Denne redlige man, hvars namn var Grandchamp, hade öfverallt följt familjens hufvudman både i fält och vid hans finansiella uppdrag, såsom hans väpnare i förra och hans handsekreterare i sednare fallet, och hade nyligen återkommit från Tyskland för att meddela familjen de närmare omständigheterna vid marskalkens död, hvars sista suck han emottagit i Luzzelstein. Han var en af de trogne tjenare, som sedermera blifvit alltför sällsynte i Frankrike; som lida af familjens olyckor och glädja sig åt dess framgångar; som önska att äktenskap ingås, för att få handr leda unga herrar; banna barnen och stundom, fäderna; våga lifvet för dem; tjena dem utan lön under revolutioner; arbeta för att försörja dem, och under medgångens dagar följa dem, sägande, då de återkomma till slottet: «Se der våra vinberg«. Han hade ett strängt, markeradt ansigte, en starkt solbränd hy, silfvergrått hår, blandadt med några ännu mörka strån, hvilka, jemte hans tjocka svarta ögonbryn, vid första påseendet gåfvo en viss sträf het åt hans utseende; och ehuru en fridsam blick mildrade detta första intryck, var likväl hans röst butter. Han var i dag mycket ifrig att påskynda middagsmåltiden och gaf befallningar åt hela betjeningen, hvilka allesamman voro svartklädda liksom han.«Fort«, sade han; «skynden er att servera bordet, medan Herman, Ludvig och Staffan sadla hästarne. Herr Henrik och jag måste vara långt härifrån i afton klockan åtta. Och j, herrar italienare, hafven j tillsagt er unga prinsessa. Jag är säker att hon med sina damer sitter och läser långt bort i parken, eller vid stranden af floden. Hon kommer alltid efter första rätten, så att alla måste stiga upp från bordet.«

«Ack, min bäste Grandchamp,« hviskade en ung kammarjungfru, som i detsamma stannade i förbigåendet, «bry er inte om hertiginnan. Hon är mycket bedröfvad och jag tror hon håller sig på sina rum. Sancta Maria! hvad jag beklagar er, som måste resa i dag! på en fredag, och det till den trettonde i månaden på Sanct Gervasii och Protasii dag; två martyrers dag! Jag har hela förmiddagen läst mitt radband för herr Cinq-Mars, men jag har sannerligen icke kunnat låta bli att tänka på allt det jag nu säger er. Min prinsessa tänker alldeles detsamma som jag, så förnäm dame hon än är, så det är inte vardt att ni låtsar skratta deråt.«

Den unga italienskan sväfvade i detsamma som en fågel genom stora matsalen och försvann i en korridor, bortskrämd då hon såg de stora flygeldörrarne öppnas.

Grandchamp hade knappt gifvit akt på hvad hon sagt och tycktes blott sysselsätta sig med bordets servering. Han förrättade den vigtiga hof mästaresysslan och kastade granskande blickar på betjenterna, för att tillse om de allesamman voro på sina platser, hvarefter han sjelf ställde sig bakom äldste sonens i huset stol, då herrskapet inträdde i salen: elfva personer af båda könen satte sig till bordet. Marskalkinnan inkom sist, förd af en ståtlig, präktigt klädd gubbe, som hon lät sitta till venster om sig. Hon intog sin plats uti en stor förgyld länstol vid midten af bordet, som hade formen af en aflång fyrkant. En annan något grannare stol stod på hennes högra sida, men var nu ledig. Den unge markis d'Effiat, som satt midt emot sin mor, biträdde henne i fullgörandet af värdskapets pligter; han var icke mer än 20 år och hans ansigte var temligen intetsägande; mycket allvar och ett fint sätt antydde likväl ett sällskapligt lynne, men ingenting vidare. Hans fjortonåriga syster, tvenne adelsmän från grannskapet, trenne unga italienska herrar af Maria af Gon-zagas (hertiginnan af Mantua) hof, ett sällskapsfruntimmer, guvernant åt marskalkinnans dotter, och en gammal, mycket döf abbé från grannskapet utgjorde sällskapet. En plats till venster om äldste sonen var ännu ledig.

Innan marskalkinnan satte sig, gjorde hon korstecknet och läste bordsbönen med hög röst; alla öfriga gjorde äfven korstecknet dels öfver hela kroppen, dels blott öfver bröstet. Detta bruk hade i många franska hus bibehållit sig ända till 1789 års revolution. Några iakttaga det ännu, likväl mera i landsorterna än i Paris, men icke utan en viss förlägenhet, och en liten anmärkning om den gamla goda tiden, beledsagad med ett ursäktande småleende, ifall någon främmande är illstädes: man blyges tyvärr äfven för det, som är rätt.

Marskalkinnan var ett högväxt, vördnadsbjudande fruntimmer, med stora, blå, ovanligt vackra ögon. Hon tycktes icke vara mera än 45 år; men nedslagen af sorg, gick hon långsamt och talade med sådan svårighet, att hon tillslöt ögonen och lutade ned hufvudet, då hon varit nödsakad att höja rösten. Handen, som dervid trycktes mot bröstet, utvisade att hon der kände en häftig smärta. Hon såg derföre rätt gerna att hennes granne till venster oombedd förde ordet i laget och fortfor dermed under hela måltiden med orubblig köld. Det var den gamle marskalken de Bassompierre, som oaktadt sina grå hår bibehållit en förundransvärd liflighet; hans förnäma och artiga sätt hade samma föråldrade lynne, som hans klädedrägt; ty han brakade en stor halskrage, liksom Henrik den IV, och sådana uppskurna rockärmar, som voro brukliga under den föregående konungens regering, hvilket var en oförlåtlig löjlighet i hofsprättarnes Ögon. Detta förefaller oss nu ej besynnerligare än en hel hop andra saker, men det tyckes vara gifvet, att man i alla tidehvarf skall skratta åt sin fars drägt, och Österlänningarne äro de enda, hvilka, så vidt jag vet, icke besväras af denna sjukdom.

En af de italienske adelsmännen frågade marskalken, hvad han tänkte om kardinalens sätt att bemöta den mantuanske hertigens dotter, hvarpå denne, på sitt vanliga förtroliga språk, genast svarade:

uGorbleu, min herre, hvarföre frågar ni mig om det? Tror ni jag begriper det ringaste af det nya styrelsesättet iFrankrike? Vi, den aflidne konungens gamle vapenbröder, förstå icke rätt bra det språk, som det nya hofvet talar, och man förstår der ej heller vårt. Men hvad säger jag? man talar ej mera något språk i detta bedröfliga land, ty alla menniskor måste tiga för kardinalen; denne högmodige, lille vasall anser oss som gamla familjeporträtter, och afklipper då och då ett hufvud, men lyckligtvis qvarblifver alltid valspråket. Är det icke sant, min bäste Puy-Laurens?«

Denna gäst var nästan lika gammal som marskalken, men allvarsammare och försigtigare än denne, svarade han med några obestämda ord och gjorde sin vän genom ett tecken uppmärksam på den obehagliga sinnesrörelse han väckt hos frun i huset, så väl genom påminnelsen om hennes mans nyligen timade död, som genom dessa yttranden om dennes vän, ministern, men förgäfves; ty Bassompierre, nöjd med detta halfva bifallstecken, tömde ett stort vinglas, hvilket medel han i sina memoirer prisar såsom ofelbart emot pesten och förbehållsamheten, och i det han lutade sig bakåt för att låta sin väpnare åter fylla glaset, satte han sig ännu högre upp i stolen och fördjupade sig alltmer i sina favorit-idéer.

«Ja, alla äro vi i vägen här; det sade jag häromdagen åt min vän, hertigen af Guise, som de i grund ruinerat. Man räknar minuterna vi ännu ha qvar att lefva och man skakar vårt timglas, för att påskynda dess lopp. När herr kardinalhertigen i en vrå ser tre eller fyra af våra stora gestalter, som aldrig veko från salig konungens sida, inser

han alltför väl, att han icke kan rubba dessa jernstoder, hvartill fordras en stor mans hand; derföre går han hastigt förbi och vågar ej befatta sig med oss, som icke frukta honom. Han tror alltid att vi stämpla; och just nu säges det vara i fråga att sätta mig på Bastiljen/*

«Ah, herr marskalk, hvarföre dröjer ni då att resa er väg?« sade italienarn; «jag ser för er ingen annan fristad än Elandern.«

«Ack! min herre, ni känner mig icke; i stället att fly, uppvaktade jag kungen före hans afresa och sade honom, att jag kom på det man skulle slippa besväret att uppsöka mig; och om jag visste hvarthän han ville skicka mig, skulle jag sjelf resa dit, utan att någon behöfde ledsaga mig. Han varså god emot mig, som jag förmodade, och svarade: 'Hvad, gamle vän, har det någonsin fallit dig in att jag skulle vilja göra det? du vet nog att jag håller af dig'.«

«Min bäste marskalk, jag lyckönskar er,« sade marskalkinnan d'Effiat med mild röst; «jag igenkänner deruti hans majestäts nåd. Han ihågkommer den godhet, hans far, salig konungen, hyste för er; jag tycker äfven att han beviljat er allt hvad ni önskat för edra slägtingar,« tillade hon fiiitligt, för att återföra honom på berömmets väg och afleda honom från det missnöje han så högt låtit förljuda.

«Helt säkert, min fru,« svarade han, «vet ingen bättre att värdera hans dygder, an Frans de Bassompierre; och jag ämnar förblifva honom trogen till det yttersta, emedan jag med kropp och förmögenhet hängifvit mig åt hans far på en bal, och jag svär, att, med mitt samtycke åtminstone, ingen af min slägt skall bryta sin pligt mot konungen af Frankrike. Fastän Besteinarne äro utlänningar och Lothringare, har ett handslag af Henrik den IV eröfrat oss för evigt; min största sorg har varit att se min bror stupa i spansk tjenst, och jag har nyss skrifvit till min brorson, att jag gör honom arflös, om han går öfver,till kejsaren, som ryktet förmäler.«

En af herrarne, som hittills ej yttrat sig, men var utmärkt af den mängd band, rosor och snören, hvilka betäckte hans drägt, och af Sankt Michaels-Ordens svarta band, som hängde kring halsen, bugade sig, sägande: att hvarje trogen undersåte borde tala sålunda.

«Deri misstar ni er mycket, herr de Launay,« sade marskalken, som påminte sig sina förfäder; «personer af vårt blod äro undersåter af fri vilja, ty Gud har låtit oss födas till herrar öfver våra egendomar, likasåväl som konungen öfver sina. När jag kom till Frankrike, reste jag blott för ro skull, åtföljd af mina adelsmän och pager. Jag märker att man mer och mer förlorar denna grundsats ur ögonsigte, i synnerhet vid hofvet. Men der kommer en ung man, just i lagom tid för att höra hvad jag ämnade säga.«

Dörren öppnades verkligen och en temligen välväxt yngling inträdde; han var blek, med brunt hår och svarta ögon samt med en sorgsen och liknöjd uppsyn: det var Henrik d'Ef-fiat, markis af Cinq-Mars (ett namn antaget efter ett familje-gods); hans drägt och korta kappa voro svarta; en spetskrage nedföll från halsen på halfva bröstet; små, men mycket vida kragstöflar gjorde jemte hans sporrar tillräckligt starkt buller på salens stengolf, för att man kunde höra honom komma på långt håll. Han gick rakt fram till marskalkinnan d'Ef-fiat, i det han bugade sig djupt för henne och kysste hennes hand. — «Nå, Henrik,« sade hon, «äro dina hästar färdiga? När reser du?« — «Strax efter middagen, min fru, om ni tillåter« svarade han sin mor, med den tidens vördnadsfulla kruserlighet, hvarefter han gick bakom hennes stol, för att helsa på marskalken Bassompierre, innan han satte sig till venster om sin äldre broder.

«Nå väl,« sade marskalken, i det han alltjemt spisade med god matlust, «ni reser bort, mitt barn; ni ämnar er till hofvet; det är en slipprig mark nu för tiden. Det gör mig ondt för er skull, att det icke är såsom fordom. Då var hofvet icke annat än konungens sällskapsrum, der han emottog sina naturliga vänner: de stora familjernas ädlingar, hans pärer, hvilka besökte honom för att visa honom sin vänskap och tillgifvenhet, spelade bort sina pengar med honom och åtföljde honom på hans lustpartier, men erhöllo ej annat af honom, än tillåtelsen att anföra sina vasaller och med dem kläda blodig skjorta i hans tjenst. De utmärkelser, som tillföllo en förnäm man, riktade honom, föga, ty han betalade dem ur sin egen pung; jag sålde en egendom för hvarje grad jag erhöll; min titel som general för schweit-zarne kostade mig fyra hundra tusen riksdaler och till nuvarande konungens

döpelseakt köpte jag en rock, som kostade hundra tusen francs«.

«Nå hvad den sistnämda beträffar, måste ni medge«, inföll marskalkinnan leende, «att ingenting nödgade er dertill. Jag har hört omtalas er präktiga rock, broderad med perlor; men det skulle göra mig mycket ledsen, om det ännu vore brukligt att begagna dylikas.

«Lugna er, fru marskalkinna, dessa praktfulla tider återkomma aldrig mera, Vi begingo onekandes många dårskaper, men de bevisade vårt oberoende, och det är tydligt att man då icke skulle kunnat fråntaga konungen de trogna tjenare, hvilka endast tillgifvenheten fästade vid honom och hvilkas hertig- eller markis-kronor voro lika juvelprydda, som hansslutna kungliga. Det är äfven klart, att ärelystnaden icke kunde nedtränga till alla klasser, emedan sådana kostnader blott kunde bestridas af rika händer och guldet hämtas blott ur grufvor. De stora ätterna, som man nu förföljer med så mycken förbittring, voro icke lycksökare och ville ofta icke emottaga några befattningar af styrelsen, men bibehöllo sina platser vid hofvet förmedelst sin egen betydenhet, lpfde på egen bekostnad och sade som en bland dem: Jag är Rohan och bryr mig icke om att blifva Prins, På samma sätt förhöll det sig med hvarje ädel slägt, hvilken hade nog af sitt adelskap, och som konungen sjelf upphöjde, då han skref till en af sina vänner: Penningar äro icke vanliga saker hos adelsmän, som ni och jag.«

«Men, herr marskalk« inföll de Launay, mycket artigt, men kallt, kanske i afsigt att förtreta honom, «detta oberoende har också vållat många uppror och inbördes krig, såsom Montmorencys.w

«Corbleu, herre! jag tål ej sådant tal,« inföll den häftige marskalken, i det han hoppade upp i stolen. «Dessa uppror och krig rubbade icke statens grundvalar och skakade tronen ej mera, än en vanlig duell. Ibland alla dessa stora partichefer fanns icke en enda, som ej hade lagt sin seger vid konungens fötter, om han haft framgång, emedan han visste att alla de öfrige herrarne, hvilka voro lika förnäme som han, genast skulle öfvergifvit honom, om han visat sig fiendtlig mot den laglige öfverherren. Ingen väpnade sig mot högsta makten, utan blott mot en faktion, och sedan denna blifvit tillintetgjord, skulle allt åter kommit i ordning. Men hvad har ni vunnit med vårt krossande? Man har af brutit tronens armar, men icke satt något annat i stället. Ja, numera tviflar jag ej på att Kar din al-hertigen helt och hållet kommer att uppnå sin afsigt; den höga adeln fördrifves ifrån eller öfvergifver sina gods och förlorar med detsamma äfven sin makt; hofvet är nu redan blott ett palats, der man bönfaller, och snart blir det ett förmak, då det endast kommer att bestå af konungens hoffolk; de stora namnen skola till en början förädla låga befattningar, men genom en förskräcklig återverkan skola dessa befattningar slutligen förnedra de stora namnen. Främmande för sina stamgods skall adeln erhållabetydenhet blott genom de embeten den erhåller, och om folket, öfver hvilket den ej mera skall hafva något inflytande, skulle vilja göra uppror —«

«Hvad ni är olycksbådande i dag, marskalk!« inföll markisinnan. «Jag hoppas att hvarken jag eller mina barn skola upplefva dessa dagar. I hela denna politik igenkänner jag ej längre ert glädtiga lynne, och jag som väntade mig få höra er gifva min son goda råd. Nå, Henrik! hvad fattas dig? du är mycket tankspridda

Cinq-Mars hade ögonen fästade på det stora salsfönstret, och betraktade sorgsen det vackra landskap han hade framför sig. Solen sken i sin högsta glans och färgade med guld och smaragder Loires sand, träden och gräsplanerna; himmeln var djupblå, floden gult genomskinlig, holmarne glänsande gröna; bakom deras rundade toppar såg man köpmans-båtarnes stora sprisegel höja sig, liksom en flotta i bakhåll. «Natur, natur!« tänkte han för sig sjelf; «farväl, sköna natur! Snart blir mitt hjerta ej rent nog att värdera dig, och du skall då blott behaga mina ögon; detta hjerta brinner redan af en stark lidelse och berättelsen om menniskornas äf-lau uppväcker deri en okänd oro; jag måste således fördjupa mig i denna irrgång; jag kommer kanske att förgås deri; men för Marie —«

Här uppväcktes han ur sina betraktelser af sin mors tilltal, och enär han icke ville visa en alltför barnslig sorg öfver skilsmessan från sin slägt och den sköna hembygden, svarade han: — «Jag tänkte på min resa till Perpignan och äfven på den, som skall återföra mig till er.«

«Glöm icke att taga vägen åt Poitiers, och att i Lou-dun besöka din gamle lärare, vår gode abbé Quillet; han skall ge dig nyttiga råd angående hofvet; han står mycket väl hos hertigen af Bouillon, och för öfrigt, om också hans

råd ej vore nödvändiga, är detta ett aktningsbevis som du är honom skyldig.«

«Det är således till Perpignans belägring som ni begifver er, min vän,« sade marskalken, som började tycka att han tegat för länge. «Ack, det är mycket lyckligt för er. För tusan! en belägring, det är en god lärospån; jag skulle gifvit bra mycket, för att få göra en sådan med salig kun-gen, rid min ankomst till hans hof. Jag skulle bra mycket mer ha tyckt om att få magen uppsprättad vid ett sådant tillfälle, än vid en tornering, som det hände mig. Men vi lefde i djupaste fred och för att icke bedröfva min familj genom min sysslolöshet, måste jag resa bort och vexla pistolskott med turkarne tillsaramans med palatinen af Ungarn. För Öfrigt önskar jag att hans Majestät måtte emottaga er lika nådigt, som hans far emottog mig. Kungen är visserligen god och hederlig, men man har tyvärr vant honom vid denna kalla, spanska etikett, som hejdar alla hjertats rörelser; han håller tillbaka både sig sjelf och alla andra genom denna stolthet, denna iskalla uppsyn; jag tillstår för min del att jag alltid väntar på tö, men förgäfves. Den snillrike och enkle Henrik vande oss vid helt andra manér, och vi hade åtminstone frihet att säga huru mycket vi älskade honom.«

Cinq-Mars, som hade ögonen fästade på Bassompierre, liksom för att tvinga sig till uppmärksamhet på hans tal, frågade honom huru salig konungen plägade samtala.

«Öppenhjertigt och lifligt,« svarade han. «Någon tid efter min ankomst till Frankrike, spelade jag med honom och hertiginnan af Beaufort i Fontainebleau, ty han sade sig vilja vinna mina guldstycken och mina vackra portugaleser; han frågade derunder hvarföre jag kommit hit till landet. 'Sannerligen, Sire,' svarade jag honom öppet, 'jag har ej kommit hit för att ingå i er tjenst, men väl för att tillbringa någon tid vid ert hof, och derifrån begifva mig till det spanska; men ni har så intagit mig, att om ni behöfver mig, så stannar jag här, och egnar mig åt eder tjenst in i döden.' Då tog han mig i famn och försäkrade mig, att jag aldrig kunde få en bättre herre, som mera höll af mig.... Ack! det har jag nog erfarit — och jag har för honom uppoffrat allt, till och med min kärlek, och skulle hafva gjort ännu mer, om man kunde göra mer, än afstå från fröken de Montmorency.«

Den gode marskalken syntes rörd; men den unge markis d'Effiat och italienarne sågo på hvarandra och kunde ej qväfva ett småleende, vid tanken på att prinsessan af Condé numera hvarken var ung eller vacker. Cinq-Mars märkte"dessa förstulna vinkar och log äfven, men bittert. «Ar det då sant,« tänkte han, «att känslorna hafva samma öde som moderna,och att några få år kunna göra klädedrägten och kärleken lika löjliga? Lycklig den, som icke öfverlefver sin ungdom, sina illusioner, utan medtager hela sin skatt i grafven.«

Han afbröt likväl ännu en gång sina sorgliga betraktelser, på det den gode marskalken icke skulle läsa något oangenämt i sitt värdfolks ansigten och sade: «Man talade således mycket fritt med konung Henrik? Kanske var det också i början af hans regering nödigt att införa denna ton; men förändrades den icke, då han blifvit säker om sin makt ?«

«Aldrig, nej aldrig, upphörde vår store konung att vara densamme, ända till sista dagen af sin lefnad; han blygdes icke att vara menniska och tilltalade menniskor med känsla och kraft. Ack, min Gud! jag ser honom ännu för mina ögon, då han i täckvagnen omfamnade hertigen af Guise, samma dag han dog; han hade på sitt vanliga, qvicka sätt skämtat med mig, och hertigen sade till honom: 'Ki är i mitt tycke den angenämaste menniska på jorden och det var vårt öde, att vi skulle tillhöra hvarandra; ty om ni icke varit mer än en vanlig menniska, hade jag tagit er i min tjenst, det måtte ha kostat hvad som helst; men efter Gud har ämnat er till en stor konung, måste jag tjena er.' — 'Ack, store man!' utropade Bassompierre med tårfyllda ögon och kanske något uppeldad af sina täta pokuleringar, «hvad vi fått besanna dina ord: «När j förlorat mig, skolen j först rätt förstå värdera mig'«.

Under detta sista utfall hade bordsgästerna företagit sig åtskilliga sysselsättningar, allt efter deras olika roller i det allmänna lifvet. En af italienarne låtsade hviska och skratta med marskalkinnans unga dotter, den andra sysselsatte sig med den döfve abbén, som satte handen bakom Örat och tycktes vara den ende uppmärksamme; Cinq-Mars hade återfallit i sin sorgsna tankspriddhet, sedan han satt marskalken i farten, likasom man ser åt ett annat håll, sedan man under spel kastat bollen, till dess han återkommer; hans äldre bror uppfyllde sin pligt som värd vid bordet med ostördt lugn; Puy-Laurens, som var hertigens af Orleans man, och fruktade Kardinalen, hade ögonen fästade på marskalkinnan, som tycktes vara ledsen och orolig; ovarsamma uttryck hade ofta erinrat

henne, dels om hennes makes död, dels om hennes sonsförestående afresa; ännu oftare hade hon fruktat att Bassompierre skulle blottställa sig och flera gånger stött på honom, med blicken fästad på herr de Launay, som hon icke kände stort, men med något skäl trodde vara Kardinalen tillgifven; men på en man af marskalkens lynne voro dessa vinkar bortkastade; han låtsade icke märka dem och tycktes i stället med sin högljudda stämma och sina dristiga blickar vilja förkrossa denne ädling, i det han syntes ställa sitt tal uteslutande till honom. Denne å sin sida åter antog en likgiltig, artigt samtyckande uppsyn, hvilken han bibehöll till dess flygeldörrarne öppnades och man anmälde fröken *) hertiginnan af Mantua.

De yttranden, som vi vidlyftigt anfört, hade likväl icke räckt länge och middagsmåltiden var icke till hälften förbi, då sällskapet steg upp för att buga sig för den inträdande Maria af Gonzaga. Hon var liten, men ganska väl växt, och fastän hennes hår och ögon voro mycket mörka, hade hon frisk färg och en bländande hvit hy. Marskalkinnan reste sig något från stolen för hennes höga värdighet och kysste henne på pannan för hennes godhet och vackra ålder.

«Vi hafva i dag länge väntat på er, bästa Maria«, sade hon i det hon tecknade åt henne att intaga den lediga platsen åt höger, «ni blir lyckligtvis qvar hos mig, såsom en ersättning för ett af mina barn, som reser bort.«

Den unga hertiginnan rodnade och slog ned ögonen, för att icke visa att de voro röda och svarade med blyg röst: «Min fru, jag bör väl vara det, då ni för mig är i mors ställen Ett ögonkast på Cinq-Mars vid andra ändan af bordet kom denne att blekna.

Hennes ankomst gaf samtalet en annan vändning, i det detsamma upphörde att vara allmänt, och hvar och en talade sakta med sin granne. Marskalken ensam fortfor att då och då yttra några ord om det gamla hofvets prakt och om sina Krigståg i Turkiet, samt om det nya hofvets tornerspel och snålhet; men till hans stora grämelse upptog ingen hans ord, och man ämnade just stiga upp från bordet, då klockan slog

*J Döttrarna i de förnämsta furstliga hus kallades då Mademoiselle med tillägg af fadrens titel. Bassompierre omnämner ofta i sina memoirer Mademoiselle la Duehesse de Rohan.tu och fem sadlade hästar infördes på borggården, af hvilka endast fyra voro beridna af väl beväpnade betjenter i kappor, medan den femte hästen, som var svart och mycket liflig, hölls af den gamle Grandchamp; det var hans unge herres häst. «Ah ha!« utropade Bassompierre, «se der stridshästen, sadlad och betslad; farväl unge man; jag säger som vår gamle Marot:

Farväl med hofvet, farväl med staden! Farväl med fruarna hela raden! Farväl J flickor för någon tid! Farväl med nöjen, jag går i strid! Farväl med balen, farväl med dansen! Farväl med takten och med cadancen! Farväl hobojer. tioler, stråkar, Ty uti kriget jag er ej råkar!

Dessa gamla verser och marskalkens uppsyn väckte allmänt skratt vid bordet, utom hos tre personer.

«Herre Jesus!« fortfor han, «jag tycker mig vara bara sjutton år som han; han återkommer helt och hållet broderad och ni måste låta hans stol stå ledig, min fru.«

Marskalkinnan bleknade härvid plötsligt och steg, häftigt gråtande, upp från bordet, hvarvid alla uppstego tillika med henne; men hon hann icke gå många steg, förrän hon nedsjönk på en annan stol. Hennes söner, dotter och den unga prinsessan skyndade omkring henne mycket oroliga, och emellan hennes snyftningar, som hon försökte qväfva, hörde man henne yttra: — «Förlåt!... mina vänner... det är en dårskap ... en barnslighet... men jag är nu för tiden så svag att jag ej kunnat lägga band på mig. Vi voro tretton vid bordet och det var er skull, min bästa hertiginna. Men det är bra illa gjordt af mig att visa så mycken svaghet i hans närvaro. Farväl, min son,« fortfor hon, kyssande hans panna; «Gud vare hos dig. Visa dig värdig ditt namn och din far.«

Derefter steg hon upp, leende under tårarne, såsom Homerus säger, sköt honom ifrån sig och sade: «Gå, så att jag får se er till häst, vackre väpnare !«

Den stillatigande resenären kysste sin mors hand och bugade sig derpå djupt for henne; han bugade sig äfven för hertiginnan utan att slå upp ögonen, omfamnade sedan sin bror, tryckte marskalkens hand och kysste sin syster på pannan, nästan på en gång, gick ut och satt inom ett ögonblicktill häst. Alla ställde sig i fönstren, som lågo åt

borggården, utom marskalkinnan d'Effiat, hvilken, ännu lidande, bibehöll sin plats.

«Han far bort i galopp; det är godt tecken,« sade marskalken skrattande.

«O, Gud!« utropade prinsessan och drog sig från fönstret.

«Hvad är på färde?« frågade modren.

«Ett lappri, bara ett lappri,« sade de Launay; «er herr sons häst snubblade i porthvalfvet, men han reste genast upp honom med tyglarne; se nu helsar han från landsvägen.«

«Ater ett elakt förebud«, sade marskalkinnan och gick in i sina rum.

Alla tego eller talade sakta och följde hennes föredöme.

Eftermiddagen var ledsam och aftonmåltiden tyst på slottet Chaumont.

Klockan lo på aftonen fördes den gamle marskalken af sin kammartjenare till sina rum i norra tornet, nära porten och midtemot floden. Det var mycket varmt; han öppnade fönstret, insvepte sig i en vid sidennattrock, ställde ett stort vaxljus på bordet och ville vara ensam. Hans fönster låg utåt slätten, som nyet upplyste med ett svagt sken; på himlen skockades tjocka moln och allt stämde till svårmod. Ehuru Bassompierre ingalunda var någon drömmare, erinrade han sig likväl den vändning samtalet tagit vid middagsbordet och han började öfvertänka hela sin förflutna lefnad och de bedröfliga förändringar, som den nya regeringen deruti förorsakat, hvilken tycktes liksom hafva blåst en olyckans vind öfver honom; en älskad systers död; hans brorsons och arfvinges oordentliga lefnad; förlusten af hans gods och af den fordna hofgunsten; hans väns, marskalken d'Effiats, nyligen timade död, hvars rum han nu bebodde; alla dessa tankar aftvingade honom emot hans vilja en suck, och han ställde sig i fönstret att hämta frisk luft.

I detsamma tyckte han sig höra en ryttarskara tåga genom den närbelägna skogen, men blåsten, som började tilltaga, kom honom att anse det som en inbillning, och då allt buller upphörde, glömde han det alldeles. Han stod ännu en stund i fönstret och såg huru alla ljus i slottet småningom utsläcktes, sedan de slingrat genom trappornas hvalf och irrat omkring stall och uthus, hvarefter han föll tillbaka utien stor länstol, der han med armbogen stödd på bordet försjönk i djupa betraktelser; men strax derpå framtog han ur barmen en medaljong, hängande vid ett svart band. «Kom, min gamle, gode herre,« sade han, «att tala med mig, som du fordom gjorde så ofta; kom, store konung, att glömma ditt hof för en verklig väns skratt; kom, store man, att med mig rådgöra om det ärelystna Österrike; kom, ostadige riddare, att tala om din redliga kärlek och din ärliga obeständighet; kom, hjeltemodige krigare, att ännu en gång ropa till mig att jag skymmer bort dig i striden; ack, hvarföre gjorde jag icke det i Paris? hvarföre har jag icke upptagit ditt banesår? Verlden har med ditt blod förlorat de fördelar, som din oafbrutna regering ...«

Marskalkens tårar fördunklade glaset på den stora medaljongen, men han utplånade dem med vördnadsfulla kyssar, då dörren öppnades så hastigt, att han fattade sin värja.

«Hvem der?« ropade han i sin öfverraskning, som blef ännu större då han igenkände herr de Launay, hvilken med hatten i handen framträdde till honom och yttrade med något bryderi: «Herr marskalk, det grämer mig djupt att se mig nödsakad säga er, att konungen befallt mig häkta er. En täckvagn väntar er vid slottsporten, jemte trettio ryttare af hertigen-kardinalens garde.«

Bassompierre hade ej uppstigit och höll ännu medaljongen i venstra handen samt värjan i den högra, hvilken han föraktligt aflemnade, sägande: — «Min herre, jag vet att jag lefvat för länge, och jag tänkte just nu derpå; det är i denne store Henriks namn, som jag utan motstånd lemnar min värja åt hans son. Följ mig!«

Dessa ord beledsagades med ett så modigt ögonkast, att de Launay deraf blef förkrossad och följde honom med nedslagna ögon, liksom om han i stället blifvit arresterad af den ädle gubben, som tog ett vaxljus, gick öfver borggården och fann alla portar öppnade af hästgardisterna, hvilka i konungens namn skrämt betjeningen och ålagt dem tystnad, Täckvagnen stod tillreds och han afreste, åtföljd af en skara ryttare. Marskalken, som satt

jemte de Launay, började inslumra af vagnens gungning, då en stark röst ropade åt kusken: Håll, och då denne icke hörsammade tillsägelsen, aflossades en pi-stol... Hästarne stadnade. «Jag förklarar, min herre, att detta sker utan min vetskap«, sade Bassompierre, i det han stack hufvudet utom vagnen och såg att han befann sig uti en tät småskog, på en så smal väg, att ingen häst kunde framtränga på någondera sidan, hvilket var en stor fördel för de anfallande, emedan ryttarne icke kunde rycka fram; han sökte utforska hvad som föregick, då en ridande person, som förde en lång värja i handen, hvarmed han parerade de stötar en af vakten sökte gifva honom, närmade sig vagnen, ropande: «Kom ut, kora ut, herr marskalk!«

«Hvad, är det ni, Henrik, er galnpanna, som begår detta pojkstreck? Mina herrar, låt honom vara; det är ju bara ett barn.«

De Launay ropade nu åt sitt folk att lemna honom i fred och man fick tid att känna igen hvarandra.

«Men huru knäfveln kommer ni att befinna er här?« fortfor Bassompierre. «Jag trodde er vara i Tours och ännu längre bort, om ni hade gjort er skyldighet? men nu har ni i stället vändt om för att begå en dårskap.«

«Det var icke för er skull jag återvände hit ensam, utan för en hemlig angelägenhet,« svarade Cinq-Mars sakta; «men som jag gissar att man för er till Bastiljen, är jag säker att ni ej nämner något derom, då det är tystlåtenhetens tempel. Likväl om ni hade velat,« fortfor han högt, «skulle jag befriat er från dessa herrar i denna skog, der en häst icke kan röra sig; men nu är det for sent. En bonde har berättat mig den förolämpning man tillfogat oss, mera än er, genom denna arrestering i min fars hus.«

«Det sker på kungens befallning, mitt barn, och vi böra vörda hans vilja; spara denna ifver för hans tjenst. Emellertid tackar jag er derför af allt mitt hjerta; se der min hand och låt mig fortsätta denna lustresa.«

De Launay tillade: — «För öfrigt är jag berättigad förklara er, herr de Cinq-Mars, att konungen sjelf befallt mig försäkra herr marskalken, att han är mycket ledsen öfver detta steg, samt att det endast är af fruktan för att någon kunde förleda marskalken att göra illa, som han ber honom vistas några dagar på Bastiljen *)

*) Han förblef der i tolf år.

Bassompierre inföll skrattande rätt godt: — «Ni ser min vän, huru man sätter ungt folk under förmynderskap; akta er derföre.«

«Nå, eftersom ni så vill, så res då,« sade Henrik; «jag skall ej leka vandrande riddare för någon emot hans egen önskans

Vagnen for nu af i skarpt traf, medan Henrik vek af inåt skogen och på afvägar begaf sig till slottet.

Han stadnade vid foten af vestra tornet. Han var ensam och steg icke af hästen, men nalkades så nära, att stöf vein stötte mot muren« hvarefter han upplyfte jalusien i ett fönster i nedra våningen, hvilken var gjord i form af ett fällgaller, såsom man ännu får se i några gamla hus.

Midnatten var redan förliden och månen hade gått ned. Ingen annan än den, som var så noga bekant med huset, hade kunnat leta sig fram i ett sådant mörker. Tornen och taket utgjorde blott en enda svart massa, som knappt skiljde sig från den något ljusare himlen. Intet enda ljus syntes i slottet, der alla äter insomnat. Cinq-Mars, hvars drag doldes under en stor hatt med breda skyggen, tycktes intagen af en orolig väntan.

Hvad väntade han? Hvem återkom han att söka? en röst hördes hviska innanför fönstret: «Är det ni, herr Cinq-Mars ?«

«Ack! hvem skulle det eljest vara? Hvem skulle väl återkomma som en missdådare till sina fäders hus, utan att inträda deri, eller ännu en gång säga ett farväl åt sin mor? Hvem utom jag skulle väl återkomma, för att beklaga sig öfver det närvarande, utan att hoppas något af framtiden?«

Den milda rösten blef sväfvande, och det hördes tydligen att svaret beledsagades af tårar: «Ack, Henrik, hvaröfver beklagar ni er? Har jag icke gjort mer och mycket mer, än jag borde? Är det mitt fel att jag olyckligtvis haft en regerande furste till far? Kan man välja sin vagga? Kan man säga: 'Jag vill födas herdinna?' Ni vet nog

huru olycklig en furstinna är: i samma stund hon födes, bemäktigar man sig hennes hjerta, hela verlden underrättas om hennes ålder, en traktat afträder henne såsom en stad och hon får aldrig gråta. Hvad har jag icke gjort för att närma rnig sällheten och aflägsna mig från tronerna, sedan jag lärt känna er? I två år har jag kämpat emot det vidriga öde, som skiljer mig ifråner, och emot er, som afvänder mig ifrån mina pligter. Ni vet nog huru jag önskat att man måtte tro mig vara död; hvad säger jag? jag har nästan önskat revolutioner! Jag skulle kanske välsignat den motgång, som beröfvat mig min rang, likasom jag tackat Gud, då min far blef störtad; men hofvet förundrar sig, drottningen fordrar min närvaro. Våra drömmar hafva försvunnit, Henrik, och vår sömn har varit för lång; låtom oss uppvakna med mod. Låt oss ej vidare tänka på dessa tvenne ljufva är: låt oss glömma allt för att blott minnas vårt stora beslut; hys blott en enda tanke; var ärelysten af... ärelysten för min skull...«

«Ack, Marie, måste jag då glömma allt?« frågade Cinq-Mars ömt.

Hon tvekade.

(Ja, allt hvad jag sjelf har glöint,« svarade hon; men efter ett ögonblicks tystnad fortfor hon lifligt: — «Ja glöm våra lyckliga dagar, våra långa aftnar och till och med våra spatserfärdcr vid dammen och i skogen; men kom ihåg framtiden. Er far var marskalk; blif mer, konnetabel; prins! Res, ni är ung, ädel, rik, tapper, älskad ....«

«För alltid?« sade Henrik.

«För tid och evighets

Cinq-Mars darrade och utropade, i det han sträckte ut handen: — «Nå väl, jag svär vid Jungfrun, hvars namn ni bär, att ni skall tillhöra mig, Marie, eller skall mitt hufvud falla på stupstockens

«0 Gud! hvad säger ni?« utropade hon och fattade hans hand med en hvit hand, som uträcktes genom fönstrets Nej, era bemödanden få aldrig blifva brottsliga; svär att aldrig glömma er pligt emot konungen af Frankrike, utan älska honom öfver allt annat, näst efter henne, som för er skall uppoffra allt och väntar er med smärta. Tag detta lilla guldkors; häng det vid ert hjerta; det har mottagit många af mina tårar. Kom ihåg att jag skall gjuta ännu bittrare,' om ni någonsin blir brottslig emot er konung. Gif mig den ring, som jag ser på ert finger. O Gud! både er och min hand äro ju röda af blod.«

«Hvad betyder det? detta blod har icke flutit för er skull; hörde ni ej något buller för en timme sedan?««Nej, men hör ni icke något nu?«

«Nej, Maria, om det icke är en nattfågel på tornet."

wNågon talade helt nära oss, jag är säker derom; men hvarifrån kommer då detta blod? säg fort och res.«

«Ja, jag reser, se der ett moln, som återger oss mörkret. Farväl, himmelska engel, jag skall åkalla dig. Kärleken har gjutit ärelystnaden i mitt hjerta, såsom ett brännande gift; ja, jag känner nu först att ärelystnaden kan blifva adlad genom sitt syftemål. Farväl, jag går att uppfylla mitt öde.«

«Farväl, men tänk äfven på mitt.«

«Kunna de väl åtskiljas ?«

«Aldrig, utom genom dÖden,« svarade Maria.

«Jag fruktar ännu mera frånvaron,« sade Cinq-Mars.

«Farväl! jag darrar; farväl,« sade den älskade rösten och fönstergallret nedföll långsamt öfver de båda ännu förenade händerna.

Emellertid hade den svarta hästen alltjemt gnäggat och skrapat med fötterna; hans otålige herre tillät honom nu ila åstad i galopp och snart voro de åter i staden Tours, hvilken Sankt Gratiani torn förkunnade på långt håll.

Den gamle Grandchamp hade knotande väntat sin unge herre och grälade nu för det han icke ville lägga sig. Hela sällskapet fortsatte resan och anlände fem dagar derefter till den gamle staden Loudun i Poitou, under tystnad och utan äfventyr.

ANDRA KAPITLET.

GATAN.

Jag nalkades med tunga och ovissa steg, mot målet för detta sorgliga tåg. *Ch. Nodier.* SMARRA.

Den regering, hvaraf vi vilja skildra några år, ehuru mycket svag och liksom en krono-förmörkelse emellan Henrik IV:s och Ludvig XIV:s lysande tidehvarf, bedröfvar dock betraktarens ögon genom några blodiga fläckar. Dessa blodsdåd voro likväl ej en ensam mans verk, ty stora korporationer deltogo deruti. Det är sorgligt att se huru, i detta ännu förvirrade tidehvarf, presterskapet, lik en stor nation, hade sin pöbel likasom den hade sin adel, sina okunniga och bofaktiga, likasom sina lärde och dygdige prelater. Det barbariska, som ännu återstod efter denna tid, utplånades under Ludvig XIV:s långvariga regering, och dess förderf aftvåddes med de martyrers blod, som det hembar åt 1793 års revolution. Genom en synnerlig ödets skickelse har presterskapet, bragt till fullkomlighet genom monarkien och republiken, mildradt af den förra och agadt af den sednare, blifvit hvad det nu är: sedligt strängt och sällan lastbart.

Vi hafva ansett nödigt att ett ögonblick uppehålla oss vid denna betraktelse, innan vi börja berättelsen om de händelser, som denna tids historia företer, och oaktadt denna tröstande anmärkning, hafva vi ansett oss böra med tystnad förbigå sådana omständigheter, som varit alltför obehagliga, och sucka likväl öfver de brottsliga handlingar vi låtit qvarstå, likasom man vid berättelsen af en dygdig gubbes lefnad, begråter hans ungdoms utsväfningar och förvillelser, eller hans mannaålders dåliga böjelser.

Då det ridande sällskapet inkom på Louduns trånga gator, hördes der ett besynnerligt buller och de voro uppfyllda med en ofantlig folkhop. Kyrkans och klostrets klockorringde såsom elden hade varit lös och folket trängdes mot en vid kyrkan belägen stor byggnad; utan att fästa någon uppmärksamhet vid våra resande. Det var lätt att på menniskornas ansigten urskilja spår af olika, och ofta hvarandra motsatta känslor. Folket samlades i flockar; sorlet och pratet upphörde plötsligt och man hörde blott en röst, som tycktes förmana eller läsa, hvarefter på alla håll höjdes ursinniga skrik, blandade med andäktiga utrop; flocken skingrades och man såg att talaren var en kapusiner- eller franciskaner-munk, som i handen höll ett krucifix af trä och pekade åt folket på den stora byggnad, kring hvilken det trängdes. — «*Jesus Maria*,« utropade en gumma, «hvem skulle väl någonsin kunnat tro, att den onde anden valt vår goda stad till sitt hemvist!«

«Och att de fromma Ursulinerna voro besatta,« sade en annan.

«Man säger att den djefvul som anfäktar abbedissan heter *Legio*,« sade en tredje.

«Hvad säger ni, kära mor?« inföll en nunna; «hon har sju i sin arma lekamen, hvilken hon kanske för mycket omhuldat, i anseende till dess stora skönhet; nu är han ett djefla-näste; Karmeliternes prior, som höll besvärjelsen öfver henne i går, utdref djefvulen *Eazas* ur hennes mun och den högvördige pater Lactantius utjagade djefvulen *Beherit*. Men de fem öfrige ville icke förfoga sig bort, och då de helige besvärjarne, hvilka Gud nådeligen styrke! på latin uppmanade dem att gå sina färde, erhöllo de till svar att de onde andarne icke lydde befallningen, förrän de visat sin makt, hvarpå hugenotter och kättare låtsa tvifla, och djefvulen *Elimi*, hvilken är den argaste, som ni vet, har i dag påstått, att han skall lyfta kalotten af herr Laubardemont och hålla den sväfvande i luften, under det man läser ett *Miserere*.«

«Ack! Heliga Jungfru!« inföll den första gumman; «hela min kropp darrar, när jag tänker på, att jag flera gånger begärt messor af denne trollkarlen Urban.«

«Och jag,« sade en ung flicka och korsade sig, «som har biktat mig för honom för tio månader sedan; helt säkert hade jag blifvit besatt, om jag ej lyckligtvis haft på mig en relik af den heliga Genoveva och ....«

«Jag menar ingenting ondt, Martina« sade en tjock mångelska, «men ni var tillräckligt länge ensam med den vackra trollkarlen, för att ha blifvit det.«

«Nå väl, min sköna, då borde er djefvul varit utdrifven, för en månad sedan,« sade en ung soldat, som nyss blandat sig i hopen, rökande sin pipa.

Flickan rodnade och drog sin svarta kapuschong öfver det vackra ansigtet. Gummorna kastade föraktliga blickar på soldaten, och som de nu befunno sig invid den ännu stängda ingångsporten, fortsattes deras samtal med ökad ifver, då de sågo sig säkra att först få inträde. De satte sig på af visarne och stenbänkarne, beredande sig på det nöje de snart skulle njuta af att få åskåda något ovanligt uppträde, en spöksyn, eller åtminstone ett dödsstraff.

«Är det sant, moster,« sade Martina till den äldsta gumman, «att ni hört djeflarne tala?«

«Ja, det är så sant som jag sitter här, och alla närvarande kunna intyga detsamma, min flicka; det är för din själs uppbyggelse, som jag i dag tagit dig med mig,« tillade hon, «och du skall få se den onde andens makt.«

«Hurudan röst har han, bästa moster?« fortfor flickan, som genom detta samtals återupplifvande ville vända de kringståendes uppmärksamhet från sig.

«Ingen annan röst än sjelfva abbedissans, Gud hjelpe henne så visst, den stackars unga qvinnan! Jag hörde henne i går temligen länge och det gjorde mig så ondt se henne klösa sig i barmen, vända fötter och armar utåt och hastigt slå dem tillsammans bakom ryggen. Då den helige pater Lac-tantius kom dit och nämde Urban Grandiers namn, sköt fradgan ur hennes mun och hon talade latin, likasom om hon hade läst ur bibeln. Jag förstod derföre icke riktigt hvad hon sade, och jag minnes ej mer än Urbanus, magiens rosas (liabolica; hvilket skulle betyda, att trollkarlen Urban hade förtrollat henne med rosor, som djefvulen gifvit honom, och från hennes öron och hals utgingo eldfärgade rosor, som luktade svafvel så fasligt, att brottmålsdomaren förmanade alla att hålla igen ögon och näsa, emedan djeflarne snart skulle flyga ut.«24 CINQ-MARS.

«Ser ni nu,« skreko alla de församlade qvinnorna med triumferande uppsyn, i det de vände sig till folket, men isynnerhet emot en flock svartklädde män, till hvilka den soldat sällat sig, som i förbigående begabbat dem.

«Se på de gamla tokorna,« sade han; «de tro sig fira sabbaten och göra mera väsen, än då de komma dit ridande på qvastkäppar.«

« Yngling, yngling!« sade en borgare med bedröfvad uppsyn, «skämta icke så der under bar himmel; såsom vinden nu blåser, kunde luften förvandlas till lågor för er.«

«Jag gör en konst i alla dessa besvärjare« svarade soldaten. «Jag heter Grand-Ferré och det finnes icke många, som hafva en sådan vigvattens-qvast som jag.«

Han lade härvid ena handen på sabelfästet, vred upp sin ljusa mustasch med den andra och såg sig omkring med rynkad panna; men då han icke märkte någon blick i folkhopen, som trotsigt mötte hans, lyfte han upp venstra benet och aflägsnade sig långsamt genom de mörka och trånga gatorna, med den fullkomliga sorglöshet, som utmärker en ung krigare, och med ett djupt förakt för alla, som icke buro hans drägt.

Åtta eller tio förståndige män af den lilla stadens invånare gingo emellertid under tystnad tillsammans genom den upprörda folkhopen och tycktes vara bestörta öfver denna besynnerliga, plötsliga folkskockning och sågo på hvarandra med frågande blickar vid hvarje nytt, dåraktigt uppträde. Detta stumma missnöje bekymrade det öfriga stadsfolket och de många bönder, som inkommit från landet, hvilka af dessa herrars blickar, som till en del voro deras husbönder, sökte utleta deras tankar; de sågo att något ledsamt förehades och begagnade okunniga och bedragna underlydandes vanliga tillflykt, att förhålla sig tysta och tåliga.

Den franska bonden har likväl en viss försmädlig tokrolighet i sitt lynne, som han stundom använder mot sina likar och alltid mot sina förmän. Han gör den mäktige brydsamma frågor, liksom barndomen till mannaåldern; han gör sig oändligt liten, på det den han frågar, skall finna sig brydd af sin egen upphöjelse; han ökar tölpaktigheten i sitt uppförande och plumpheten i sina uttryck, för att så mycket bättredölja sina tankars hemliga

mål; men emot hans vilja antar detta hans uppförande något falskt, som förråder honom, och hans bittra löje och den tillgjorda ovighet, hvarmed han stöder sig på den långa påken, antyda tillräckligt, hvad han hoppas och hvilket stöd han påräknar.

En af de äldste steg fram åtföljd af ett dussin bonddrängar, som voro hans söner och brorsbarn; alla hade stora hattar och gallernes gamla drägt, denna blå lifkjortel, som den franska bonden hänger öfver sina öfriga kläder och som så väl passar för hans regniga klimat och arbetsamma lefnadsvanor. Då han kom tillräckligt nära de stadsbor vi nyss omnämt, aftog han sin hatt och hans följeslagare gjorde detsamma; man såg då hans bruna ansigte och kala, skrynkiga panna, omgifven af långt hvitt hår; hans skuldror voro krökta af ålder och arbeten. Han blef emottagen med fryntlighet, till och med aktning af en ganska allvarsam person i den svarta gruppen, som utan att blotta sitt hufvud, räckte honom handen.

«Nå, far Wilhelm Leroux,« sade han, «har ni begett er till staden från ert hemman, la Chenaie, fast det icke är torgdag? Det är liksom ni släppte lösa era goda oxar, för att jaga starar, och öfvergaf ve plogen för att se en stackars hare hetsas.«

Herr grefve du Lude,« svarade bonden, «ibland händer det mig att Jösse springer opp framför dem; jag har fått höra att man vill spela gyckel med oss, och vi hafva kommit hit för att litet se huru det skall gå till.«

«Låt oss vara tysta dermed, min vän,« inföll grefven: «der ser ni advokaten Fournier, som icke skall narra er, ty han nedlade i går sin syssla, såsom kunglig prokurator, för att hädanefter använda sin ädla vältalighet blott efter egen öfvertygelse; ni får kanske höra honom i dag, ehuru jag lika mycket fruktar det för hans skull, som jag önskar det för den anklagades.«

«Lika godt, min herre,« sade Fournier, «sanningen är min passions

Det var en ung, ovanligt blek man, men hvars ansigte var ädelt och uttrycksfullt; hans blonda hår och ljusblå ögon, hans lilla gestalt och spensliga kropp, gåfvo honom vid första påseendet ett yngre utseende än som verkligen var fallet; menhans tankfulla, lidelsefulla ansigte antydde mycken öfverlägsenhet och denna själens mogenhet, som förvärfvas genom trägna studier och en naturlig handlingskraft. Han var svartklädd, med en temligen kort, svart kappa, enligt tidens sed, och en pappersrulle under venstra armen, som han krampaktigt tryckte med högra handen då han talade, liksom en vredgad krigare fattar sitt svärdfäste. Man skulle trott att han velat upprulla sitt papper och derifrån ljunga åskor på dem, som han förföljde med sina förgrymmade ögonkast: det var trenne kapusiner och en barfota munk, som gingo genom folkhopen.

«Fader Wilhelm,« fortfor grefve Du Lude, «hvarföre har ni blott medfört era söner? och hvarföre dessa käppar?«

«Herre, jag vill icke att mina döttrar skola lära dansa som nunnorna, och vid så'nt väder, som nu står på, veta gossar bättre att röra på sig, än flickor.«

«Vi skola ej röra på oss, min gamle vän, tro mig,« sade grefven; «ställ er derföre helt lugnt att se på tåget, som nu nalkas, och kom ihåg att ni är sjuttio år.«

«Åhå!« svarade gubben under det han uppställde sina tolf söner, liksom soldater; «jag har varit i krig med salig kung Henrik och förstår att sköta en pistol lika väl som trots någon ligist,« hvarefter han satte sig på en afvisare med den knöliga påken emellan benen, lade händerna i kors på påken och sin hvitskäggiga haka på händerna. Der blundade han med ögonen, likasom han helt och hållet öfverlemnat sig åt sina ungdomsminnen.

Man såg med förundran hans randiga rock, alldeles som de brukades i den bearnske konungens tid, och hans likhet med denne furste under hans sednare år, fast dolken beröfvat monarkens hår den hvita färg, som bondens lockar fredligt förvärfvat. Men ett stort larm af klockor drog uppmärksamheten till ändan af Louduns stora gata.

På afstånd syntes en lång procession i antågande, hvars banér och pikar höjdes öfver folkhopen, som helt tyst öppnade sig, för att betrakta denna på en gång löjliga och olycksbådande ståt.

Stadsvakter med pipskägg och stora hattar med plymer gingo främst på tvenne leder, väpnade med

hillebarder,men delade sig sedermera i tvenne rader på hvardera sidan af gatan och inneslöto tvenne dylika rader grå botgörare, åtminstone gifva vi detta namn, kändt i några af Frankrikes södra provinser, åt män, klädde i långa grå kåpor, som helt och hållet betäcka hufvudet och hvilkas masker af samma tyg och färg slutas i en spets under hakan, liksom ett långt skägg, och blott har trenne öppningar för näsan och ögonen. Ännu i våra dagar ser man likprocessioner, åtföljde och hedrade af dylika förklädde personer, i synnerhet i Pyreneiska bergstrakten. Louduns botgörare buro ofantliga vaxljus, och deras långsamma gång och deras ögon, hvilka tycktes flamma under maskerna, gåfvo dem ett spöklikt utseende, som ovilkorligt väckte förstämning hos åskådarne.

I folkhopen hördes sorl och knot af stridiga meningar.

«Det finnes många skurkar dolde under de der maskera a,« sade en borgare.

«Hvilkas ansigten äro styggare än sjelfva deras masker,« svarade en yngre karl.

«Jag blir rädd för dem,« sade en ung qvinna.

«Jag är inte rädd för annat än min pung,« genmälde en förbigående.

«Ack, Jesus! se der våra heliga, botgörande bröder,« sade en gumma och öppnade sin svarta hufva. «Se, hvilket banér de bära! Gudskelof att det är med oss, ty det frälsar oss säkert. Se bara hur djefvulen ligger der i lågorna och en munk, som binder en kedja om halsen på honom! Nu komma domrarne: ack, de hedersmännen! Se hvad deras röda rockar äro vackra! Ack, heliga Jungfru, hvad de äro väl utvald e!«

«De äro kyrkoherdens personliga fiender,« hviskade grefve Du Lude till advokaten Fournier, som gjorde en anteckning.

«Känner ni dem allesammans ?« fortfor käringen, som knuffade sina grannar och nöp dem i armarne, för att väcka deras uppmärksamhet. «Se der den gode herr Mignon, som talar helt sakta med rådsherrarne från presidialrätten i Poitiers; Herren välsigne dern!«

«Det är Eoatin, Richard och Chevalier, som ville afsätta honom för ett år sedan,« hviskade åter grefve Du Lude tilladvokaten, som fortfor att skrifva under sin kappa, omgifven och undangömd af de svartklädde borgrarne.

«Men se; se nu bara och maka åt er! der kommer herr Barre, kyrkoherden i Sankt Jacob af Chinon,« sade gumman.

«Det är ett helgon,« sade en annan.

«En skrymtare,« sade en karlröst.

«Se hvad han är mager af fastande.«

«Hvad samvetsaggen hafva gjort honom blek!«

«Det är han, som utdrifver djeflarne.«

«Det är han, som inblåser dern.«

Detta tal blef afbrutet af ett allmänt rop: «Hvad hon är vacker!«

Ursulinernas abbedissa kom nu, omgifven af alla sina nunnor; hennes hvita dok var upplyftadt, äfvensom på sex andra systrar, på det folket måtte se de besattas anletsdrag. Hon hade ingenting utmärkande i sin drägt, utom ett ofantligt stort radband af svarta kulor, som hängde från halsen ned emot fötterna och slutades med ett guldkors; men hennes bländande hvita hy, som ännu mera förhöjdes af den bruna kapuschongen, ådrog sig genast allas blickar; hennes mörka ögon tycktes bära stämpeln af en djup och brinnande lidelse; öfver dem hvälfde sig ett par ögonbryn, hvilka naturen målat med samma noggrannhet, som cirkassiskorna använda att runda dem med penseln; men ett litet veck emellan dem antydde en ständig och häftig tankespänning. Likväl låtsade hon ett djupt lugn i hela sitt skick och alla sina rörelser; hennes steg voro långsamma och afmätta, hennes vackra händer voro sammanknäppta, lika hvita och orörliga, som marmorbildernas, hvilka evigt bedja på grafvarne.

«Ack, ser ni moster«, sade den unga Martina, «syster Agnes och syster Clara som gråta bredvid henne?«

«Barn, de sörja för att de blifvit djefvulens rof.«

«Eller ångra sig,« sade samma karlröst, som förut låtit höra sig, «att de gäckats med Gud.«

Nu följde en djup tystnad öfverallt och ingen rörelse förmärktes i folkhopen; alla tycktes hafva blifvit liksom förstenade genom någon förtrollning, då kyrkoherden i heliga Korskyrkan i presterlig skrud kom näst efter nunnorna, omgifven af fyra botgörare, hvilka höllo honom fjettrad i kedjor.Ädelheten i hans ansigte var påfallande och man kunde ej hafva mildare anletsdrag; utan att låtsa ett förolämpande lugn, såg han sig omkring med godhet och tycktes till höger och venster söka någon väns rörda blick; han mötte, han igenkände den, och denna sista sällhet för den menniska, som går till döden, blef honom icke förvägrad; han hörde till och med några snyftningar; han såg armar sträckas mot sig och några af dessa armar voro icke obeväpnade; men han svarade ej på något tecken, utan nedslog ögonen; ty han ville ej vålla deras ofärd, som älskade honom, och med ett ögonkast smitta dem med sin olycka. Det var Urban Grandier.

På gifvet tecken af den siste personen i tåget, som tycktes föra befälet, gjorde processionen nu plötsligt halt. Han var lång, mager, blek och klädd i en lång, svart kåpa och bar på hufvudet en kalott af samma färg. Han hade en Basilii ansigte och en Neros blick. Han tecknade åt vakten ritt sluta sig omkring honom, ty han bäfvade då han såg den af oss redan omnämda svartklädda borgargruppen och bönderna tränga sig närmare för att afhöra hans tal. Kanikerne och kapusinerne ställde sig bredvid honom och han afkunnade rried gnällande röst efterföljande besynnerliga påbud:

«Vi, Herre till Laubardemont, referendarie, varande «sänd, tillförordnad och beklädd med full makt och myndighet i rättegången emot trollkarlen Urban Grandier, att döma «öfver alla anklagelsepunkter, biträdd af de vördige fäderne: «Mignon, kanik, Barre, kyrkoherde i Sankt Jacob af Chinon, «pater Lactantius och alla Öfrige domare, förordnade att döma «nämde trollkarl, hafva till en början beslutit följande: Primo «är den förmenta föreningen emellan jordegande ädlingar och «borgare, så väl i staden som på landet, härmedelst upphäf«ven, såsom ledande till folkets uppviglande; dess förhandlin-«gar förklaras ogiltige och dess föregifne bref till konungen, «emot oss, domare, skall indragas och uppbrännas på allmänna «torget, såsom innehållande smädelser emot de fromma Ur-«suliner-systrarne och de högvördige fäderne och domrarne. «Secundo: vare det förbjudet, så väl offentligen som enskilt, «att säga, det nämda nunnor icke äro besatta af djefvulen, «äfvensom att betvifla besvärjarnes makt, och det vid tjugu «livres böter och kroppsligt straffa«Hvilket fogdar och magistrat till efterrättelse länder. «Den 18:de juni år 1639.«

Uppläsningen häraf var knappt slutad, förrän en skrällande trumpetfanfar smattrade och öfverröstade, ehuru icke fullkomligt, det derpå följande knotet. Tåget påskyndades och inträdde hastigt i den stora byggnad, som sammanhängde med kyrkan, och hvilken varit ett gammalt kloster, hvars trossbottnar nedfallit och nu blott utgjorde en ofantligt stor sal, tjenlig för dagens ändamål. Laubardemont ansåg sig icke i säkerhet, förrän han inkommit och hörde de tunga dubbeldörrarne gnisslande tillstängas emot den utanför larmande hopen.

*

TREDJE KAPITLET.

DEN FROMME PRESTEN.

Fridens man tilltalade mig sålunda. SAVOYARD-PASTORN.

Sedan det djefvulska tåget nu inträdt uti sitt skådespelshus, och medan det föranstaltar sin blodiga föreställning, vilja vi se hvad Cinq-Mars företagit sig midt bland de upprörde åskådarne. Han var af naturen begåfvad med godt omdöme och insåg att han ej så lätt skulle få rätt på abbé Quillet i ett ögonblick, då jäsningen i sinnena var

som störst. Han förblef således till häst med sina fyra tjenare uti en smal, mycket mörk gränd, som ledde till gatan, och hvarifrån han tydligt kunnat se allt hvad der tilldragit sig. I början fästade ingen uppmärksamhet vid honom, men då den allmänna nyfikenheten icke längre hade någon annan näring, blef han ett föremål för allas blickar. Tröttade af så många uppträden, sågo invånarne honom med ett visst missnöje och frågade hvarandra hviskande, om ännu en besvärjare vore anländ; några bönder började till och med tycka, att han med sina fem hästar åstadkom trängsel på gatan. Han insåg derföre att detnu var hög tid att fatta ett beslut och, i det han utan tvekan valde det bäst klädda folket, som hvar och en skulle gjort i hans ställe, red han fram med blottadt hufvud, åtföljd af sina tjenare, till den svartklädda flock, hvarom vi förut talat och vände sig till den, som han tyckte vara den förnämste personen ibland dem.

«Min herre,« sade han, «hvar skall jag kunna träffa abbé Quillet?«

Vid detta tilltal betraktade alla honom med förskräckt uppsyn, likasom han hade uttalat Lucifers namn. Likväl syntes ingen förtörnad deröfver, utan denna fråga tycktes tvärtom väcka en fördelaktigare tanke om honom. Slumpen hade föröfrigt gynnat honom vid hans val, ty han hade vändt sig till grefve Du Lude, som gick fram till honom, helsade och sade: «Stig af hästen, min herre, så torde jag kunna lemna er nyttiga upplysningar angående honom.«

Sedan de båda herrarne hviskat med hvarandra en stund, åtskildes de med den tidens kruserliga höflighet. Cinq-Mars satte sig upp på sin svarta häst och kom, efter att hafva färdats genom åtskilliga gränder, med sitt åtfölje snart ur folkhopen.

«Hvad jag är lycklig«, sade han under vägen till sig sjelf, «som åtminstone en liten stund får se den goda, beskedliga abbén, som uppfostrat mig; jag kommer ännu ihåg hans anletsdrag, hans lugna uppsyn och hans milda röst.«

Under det han med djup sinnesrörelse Öfverlemnade sig åt dessa betraktelser, befann han sig i en mycket mörk gränd, hvilken var så smal, att hans stöfvelkragar rörde vid de densamma inneslutande husväggarne, och vid dess slut fann han ett litet envånings trähus, på hvars port han började häftigt bulta.

«Hvem är det?« ropade en vredgad röst, och då porten i detsamma öppnades, fick han se en liten tjock, rödlätt man, med en svart kalott på hufvudet, en stor hvit halskrage, stora vida ridstöflor, som alldeles uppslukade hans korta ben, och två hölsterpistoler i handen. (Jag skall dyrt sälja mitt lif,« utropade han, «och----«

«Sakta, vackert, herr abbé,« sade Cinq-Mars och tog honom i armen, «vi äro edra vänners«Ack, mitt stackars barn, är det du?« sade den beskedlige mannen och släppte sina pistoler, hvilka med mycken varsamhet upptogos af en betjent, som äfven var fullt beväpnad. «Men hvad vill du här? Styggelsen har inträngt hit; och jag väntar blott på mörkret, för att resa min väg. Kom in fort, min vän, med era tjenare; jag tog er för Laubarde-monts knektar, och så sant jag lefver hade jag inte så när från-trädt min fredliga roll. Ni ser dessa hästar; jag reser till Italien för att träffa vår vän, hertigen af Bouillon. Johan! stäng genast igen stora porten, så snart de hederliga karlarne inkommit, och bed dem icke göra för mycket buller, ehuru här icke bor något folk i granskapet.«

Grandchamp lydde den lilla, käcka abbén, som fyra gånger omfamnade Cinq-Mars och ställde sig på tå i de stora stöflorna, för att räcka honom till midten af bröstet. Han förde honom derpå hastigt in i en liten kammare, som tycktes vara ett gammalt skräprum, satte sig med honom på en svart läderkoffert, och sade med värma:

«Nå, mitt barn, hvart ämnar ni er? Hvad tänker fru marskalkinnan på, som lät er resa hit? Ser ni ej alla de tillställningar man här vidtager mot en stackars menniska, som man vill göra olycklig? Ack, min Gud, skulle detta vara det första skådespel, som träffar min älskade lärjunges ögon? Ack, himmel! och det till i den ålder, då ni borde omgifvas af vänskapen, de ömma känslorna och förtroendet; vid ert inträde i verlden, då allt borde ingifva er en god tanke om menniskoslägtet! O min Gud, hvilken olycka! hvarföre har ni kommit hit?«

Sedan den gode abbén sålunda beklagat sig, under det han vänligt tryckte den unge resenärens händer mellan sina röda och skrynkliga, fick ändtligen Cinq-Mars tillfälle att svara:

«Kan ni ej förstå, min bästa abbé, att jag kommit till Loudun, för det att ni är här? De skådespel ni omtalar, hafva blott förefallit mig löjliga, och jag försäkrar er att jag derföre icke mindre älskar menniskoslägtet, hvarom era dygder och förträffliga lärdomar gifvit mig ett högt begrepp, och för det ett halft dussin fjollor. . . .««Låtom oss ej förlora tiden; jag skall sedan berätta, förklara för er detta fjollen. Men svara mig; hvart ärnar ni er? Hvad ämnar ni företaga?«

(Jag reser till Perpignan, hvarest hertigen-kardinalen vill föreställa mig för konungen.«

Den gode, men häftige abbén hoppade nu upp från kofferten och gick, eller rättare sprang, fram och tillbaka på golfvet, i det han stampade med fötterna: «Kardinalen! kardinalen !« upprepade han med lågande kinder och tårfyllda ögon; «stackars gosse! de göra honom olycklig! Ack, du min Gud! hvilken roll vill man väl låta honom spela ? Hvad vill man göra med honom? Hvem skall bevara er, min vän, på detta farliga ställe ?« fortfor han, satte sig och fattade åter sin lärjunges händer och sökte med faderlig omsorg läsa i hans ögon.

«Jag vet icke,« sade Cinq-Mars och såg uppåt taket; «jag gissar att det blir kardinal Richelieu, som var min fars vän.«

«Ack, min bäste Henrik! ni skrämmer mig, mitt barn; han gör er olycka, om ni ej blir hans lydiga redskap. Ack, hvarföre kan jag icke följa med er? Hvarföre har jag uppfört mig som en tjuguårig yngling i denna olyckliga sak?... Ack nej, jag skulle blott vara er till skada; tvärtom måste jag hålla mig undan. Men ni träffar ju herr de Thou; är det icke så, min son?« sade han och sökte lugna sig. «Han är er barndomsvän, ehuru något äldre; lyd honom, mitt barn; det är en. klok yngling; han är eftertänksam och förståndiga

«Ja, min bästa abbé, lita på min varma vänskap för honom. Jag har aldrig upphört att hålla af honorna

«Men ni har visst upphört att skrifva honom till, eller huru?« sade abbén, småleende.

«Jag ber om förlåtelse, min bästa abbé, jag har tillskrifva honom en gång, och det i går, för att underrätta honom att kardinalen kallat mig till hofvet.«

«Hvad! har han sjelf kallat er?«

Cinq-Mars visade nu ministerns bref till hans mor, och hans fordne handledare började småningom blifva mera lugn.

«Nå väl,« sade han,sakta, «det är icke så illa; det lof-

var något; gardeskapten vid tjugu års ålder, det är icke så illa,« fortfor han och smålog.

Glad Öfver detta småleende, som öfverensstämde med hans egna åsigter, föll ynglingen abbén om halsen och kysste honom, liksom om han skulle bemäktigat sig en hel framtid af nöjen, ära och kärlek.

Sedan den godsinte abbén med någon svårighet gjort sig fri från denna varma omfamning, började han på nytt sin vandring och sina funderingar. Han hostade och skakade på hufvudet, och Cinq-Mars, som icke vågade förnya samtalet, följde honom med ögonen och blef orolig, då han såg gubben så allvarsam.

Abbén satte sig åter och höll följande tal:

«Min vän, mitt barn! jag har som en far instämt i edra förhoppningar; men utan att vilja bedröfva er, måste jag dock tillägga, att dessa utsigter synas mig alltför öfverdrifna och föga rimliga. Om kardinalen icke hade någon annan afsigt, än att visa er familj sin tillgifvenhet och erkänsla, skulle han icke gå så långt i sina ynnestbevis; men det är troligt att han kastat ögonen på er. Enligt hvad han torde hört om er, tror han er vara tjenlig att spela den eller den rollen, som vi ej kunna gissa, men som han har utfunderat i den doldaste skrymsla af sina tankar; han vill uppfostra er, inöfva er dertill, förlåt mig detta uttryck för dess riktighets skull och tänk derpå med allvar, när tiden är inne. Men lika godt, som sakerna nu stå, torde ni göra bäst att följa denna stråt; på det sättet har mången gjort sin lycka, och det kommer blott derpåan, att ni icke låter förblinda och missleda er. Akta er, att icke hofgunsten förvillar er, mitt barn, och att icke upphöjelsen gör er yr i hufvudet; blif inte ond öfver denna misstanke, ty det har händt dem, som varit äldre än ni. Skrif ofta till mig äfvensom till er mor; umgås med herr

de Thou, så skola vi söka ge er goda råd. Var emellertid god och stäng igen det der fönstret, hvarifrån det drar på mitt hufvud, så skall jag berätta hvad som här förehafves.«

Henrik, som hoppades att samtalets sedolärande sida nu var slut och i den andra blott väntade en berättelse, skyndade sig att stänga det gamla fönstret, som var alldeles öfverdraget

med spindelväf, och återvände derpå till sin plats, utan att yttra ett ord.

«Då jag nu nogare tänker på saken, tror jag att det ej varit så galet att ni tog denna vägen, ehuru ni här får en bedröflig erfarenhet; men den kan lära er, hvad jag fordom underlåtit säga er, om menniskors elakhet; jag hoppas för öfrigt att slutet icke skall blifva blodigt och att det bref, vi skrifvit till konungen, skall hinna fram i tillräcklig tid.«

«Jag har hört sägas, att det blifvit uppsnappade sade Cinq-Mars.

«Då är allt förbi,« sade abbé Quillet, «och kyrkoherden är förlorad. Men hör nu på uppmärksamt.

«Gud bevare mig, mitt barn, ifrån att förstöra mitt eget verk och rubba er tro. Bibehåll alltid och allestädes den enfaldiga tro, hvartill era föräldrar gifvit er föredömet, och som våra förfäder hyste i en ännu fullkomligare grad, och för hvilken de störste härförare i vår tid icke blygas. Då ni bär ett svärd, så kom ihåg, att det tillhör Gud; men då ni lefver bland menniskor, så akta er likväl för att låta förleda er af skrymtare; de skola omgifva er, min son, och taga ert frimodiga hjerta på den svagaste sidan, i det de tala om er och er religion; då ni ser ytterligheterna af deras tillgjorda nit, skall ni tro er vara alltför ljum och att ert samvete talar emot er; men det är ej dess röst ni hör. Hvilka rop det skulle upphäfva, huru mycket mer skulle det ej uppresa sig emot er, om ni bidragit att fälla oskulden och falskligen kallat himlen till vittne emot henne!«

«O, min far! är det möjligt?« sade Henrik d'Effiat och knäppte ihop händerna.

«Blott alltför sant,« fortfor abbén; «ni har till en del sett verkställigheten deraf i dag på morgonen. Gifve Gud, att ni ej kommer att blifva vittne till ännu värre styggelser! Men hör noga på: hvad ni än må se tilldraga sig, hvad brott man må begå, besvär jag er i er mors namn och vid allt hvad som är er kärt, att icke säga ett ord, icke göra en åtbörr, som röjer någon åsigt rörande denna händelse. Jag känner ert lifliga lynne, som ni ärft efter marskalken, er far; tygla det, eller är ni förlorad; dessa små utbrott af häftighet skänka föga tillfredsställelse och förorsaka stora vidrigheter; jag barsett er alltför fallen derför; om ni blott visste hvilken öfverlägsenhet sinneslugnet förlänar öfver menniskorna. De gamle hade intryckt det på Gudomlighetens panna, såsom dess skönaste attribut, emedan passionsfriheten antydde en varelse, som var upphöjd öfver våra farhågor, våra förhoppningar, våra nöjen och våra plågor. Förblif derföre äfven ni passionsfri i de uppträden ni kommer att åskåda, men åskåda dem, om det ej kan undvikas; var närvarande vid detta olyckliga domslut; jag för min del måste underkasta mig följderna af min pojkaktiga dårskap. Jag skall berätta er hvad jag gjort, på det ni må finna, att man med ett kalt hufvud kan vara lika mycket barn, som med edra kastaniebruna lockars

Abbé Quillet tog nu hans hufvud emellan sina händer och fortfor sålunda:

«Ja, jag har, liksom alla andra, varit nyfiken att se Ursulinernas djeflar, och då jag fick höra att de angåfvo sig känna alla språk, begick jag den oförsigtigheten att icke tala latin, utan gjorde dem några frågor på grekiska; abbedissan är mycket vacker, men hon kunde ej svara på detta språk. Läkaren Duncan yttrade helt högt den anmärkningen, att det var förunderligt att djefvulen, som kunde allting, likväl begick barbarismer och språkfel i latinet och icke kunde svara på grekiska. Den unga abbedissan, som då låg på sin paradsäng, vände sig åt väggen för att gråta och sade sakta till pater Barre: «Herre, jag uthärdar ej längre;« detta upprepade jag högt och gjorde derigenom alla besvärjarne ursinniga; de sade, att jag borde veta, det djeflar funnos, som voro okunnigare än bönder, men om deras makt och fysiska styrka, kunde vi ej tvifla, emedan de andar, som kallades Grésil af tronerna, Aman af vänligheterna och Asmodé, hade lofvat lyfta kalotten af herr de Laubardemont. Man beredde sig härpå, då läkaren Duncan, som är en lärd och rättskaffens man, men en spefågel, fick det infallet att draga på ett snöre, hvilket han fann fästadt på en pelare, liksom en klocksträng, och som valsa doldt bakom en helgontafla, att det nedföll helt nära refe-rendarien. Nu kallade man honom hugenott, och jag tror att det skulle komma att stå

honom dyrt, om inte marskalken de Brézé vore hans beskyddare. Grefve Du Lude gick nu fram med sin vanliga köld och bad besvärjarne fullgöra sitt värf ihans närvaro. Pater Lactantius, kapusinen med det svartmuskiga ansigtet och den grymma blicken, åtog sig systrarna Agnes och Clara; han upplyfte sina händer, betraktade dem som en orm skulle beskåda två dufvor, och skrek med förfärlig stämma: Quis te misit, Diabole? hvarpå de båda flickorna på en gång svarade: Urbanns. Han ämnade fortfara, dä grefve Du Lude med ruelsefull uppsyn tog fram ur fickan en liten gulddosa, som han sade innehålla en gammal relik, hvilken han ärft af sina förfäder; och som han nu mera ej tviflade på anfäktelsen, ville han pröfva relikens kraft. Pater Lactantius grep dosan med glädje och så snart han dermed berörde flickornas pannor, började de göra vidunderliga hopp och vrida armar och ben. Lactantius framvrålade sina besvärjelser; Barre kastade sig på knä jemte alla närvarande gummor; Mignon och domrarne gåfvo tillkänna sitt bifall och Laubarde-mont gjorde helt kallt korstecknet, utan att slås af skräck! Då grefve Du Lude återtog dosan, blefvo nunnorna lugna och Lactantius sade med stolt uppsyn: «Nu måtte ni väl icke tafla på er reliks kraft /«

«Lika litet som på anfäktelsen« svarade Du Lude och öppnade dosan, som — var tom.

«Mine herrar, ni drifver gäck med oss,« sade Lactantius.

«Dessa narraktiga upptåg förargade mig, så att jag svarade: Ja, min herre, liksom ni gäckas med Gud och menniskor. — Det är just derföre, ni nu ser mig med sjumila-stöflar, så stora och tunga, att de göra ondt i fötterna, och långa pistoler; ty vår vän Laubardemont har beslutat mitt häktande, och jag vill icke låta honom gripa min gamla kropp.«

«Men är han då så mäktig ?« frågade Cinq-Mars.

«Mera än man tror och man skulle kunna tro; jag vet att den besatta abbedissan är hans systerdotter, och att han är försedd med fullmakt från statsrådet att dömma, utan att låta sig uppehållas af de besvär, som kunna ingifvas till parlamentet, hvilket kardinalen förbjudit att taga befattning med Urban Grandiers sak.«

«Men hvari består då hans brott?« frågade ynglingen, hvars deltagande nu blifvit väckt.«Jo deri, att han äger en stark själ och ett öfverlägset förstånd, en oböjlig vilja, som retat högsta makten emot honom, och en häftig böjelse, som förledt hans hjerta att begå den enda dödliga synd, som jag tror kan förebrås honom; men det är endast genom att kränka helgden af hans papper, hvilka man röfvat ifrån hans åttatioåriga mor, Johanna d'E-stiévre, som man erhållit kännedom om och kunnat offentliggöra hans kärlek till den sköna Magdalena de Brou, hvilken har afslagit alla giftermålsanbud och ville anlägga doket. Gifve Gud att detta dok kunde hafva för henne dolt denna dagens uppträde! Grandiers vältalighet och hans englalika skönhet hafva ofta hiinfört de qvinnor, som kommo långt ifrån for att höra honom predika, och jag har sett dem som fallit i vanmakt under hans predikningar, medan andra utropat, att han vore en engel, vidrört hans kläder och kysst hans händer, då han nedsteg från predikstolen. Det säkra är, att utom hans skönhet, kan ingenting förliknas vid upphöjdheten af hans alltid inspirerade predikningar; Evangeliernas rena honung förenade sig på hans läppar med profetiornas gnistrande lågor, och i sjelfva ljudet af hans röst igenkände man ett hjerta, uppfyldt af ett heligt medlidande med menniskornas elände och uppsvaldt af tårar, som voro färdiga att flyta för oss.«

Den redlige presten tystnade, emedan tårarne sutto honom sjelf i ögonen och halsen; och hans trinda och naturligen glada ansigte var mera rörande än en annans i detta tillstånd, ty bedröfvelsen tycktes icke böra få insteg der. Cinq-Mars, som blef mer och mer upprörd, kramade hans hand utan att yttra ett ord, af fruktan att afbryta hans berättelse. Abbén framtog en röd näsduk ur fickan, torkade ögonen, snöt sig och fortfor:

«Detta förfärliga anfall af alla Urbans fiender är redan det andra; han har förut varit anklagad för att hafva förtrollat nunnorna och blifvit förhörd af fromma prelater, upplysta embetsmän och kunniga läkare, hvilka fulla af harm frikänt honom och tvungit dessa djeflar i menniskohamn till tystnad. Den redlige och gudfruktige erkebiskopen i Bordeaux åtnöjde sig med att välja de personer, som skulle förhöra desse förmente besvärjare, och denna befallning dref profeterna på flykten och nedtystade deras helvete. Men förödmjukade af un-

dersökningens offentlighet, och harmsna öfver att se Grandier nådigt bemött af vår gode konung, då han reste till Paris för att kasta sig för hans fötter, insågo de att de voro förlorade och skulle anses som bedragare, om han segrade; snart blef Ursulinernas kloster en skådeplats för de skändligaste skådespel; nunnorna, skamlösa skådespelerskor. Mer än hundrade, emot kyrkoherden förbittrade, personer hade blottställt sitt anseende vid deras försök att bringa honom på fall, och deras komplott, så långt ifrån att upplösas, har i stället fått fördubblad fart genom den första motgången; hör nu på de medel, hvaraf hans oförsonliga fiender begagnat sig.

«Känner ni en man, som kallas den grå Eminensen, denne fruktade kapusin, som kardinalen använder till allt, ofta rådfrågar och alltid föraktar? Till honom vände sig Louduns kapusiner; en qvinna från denna orten och af lägsta folkklassen, vid namn Hamon, hade den lyckan att behaga drottningen, då hon for härigenom, så att denna furstinna tog henne i sin tjenst. Ni vet hvilket hat som råder emellan drottningens hof och. kardinalens; ni vet att Anna af Österrike och herr de Richelieu någon tid täflat om konungens gunst och att Frankrike aldrig om aftonen visste hvilkendera af dessa båda solar skulle uppgå andra morgonen. Under en liten tid, som kardinalens sol var förmörkad, utgick en smädeskrift från drottningens planet-system, med titel: enkedrottningens skomakerska. Denna skrift var dålig till både uppränning och stil, men innehöll så många försmädliga saker om kardinalen och hans härkomst, att denne ministers fiender bemäktigade sig henne och satte henne i ett omlopp, som förargade honom. Det säges att deruti uppenbarades en mängd intriger och hemligheter, hvilka han trodde vara ogenomträngliga; han läste det anonyma arbetet och ville bäfva reda på författaren. Detta var vid samma tid som denna lilla stadens kapusiner skrefvo till pater Josef, att en ständig brefvexling mellan Grandier och qvinnan Hamon satte utom allt tvifvel, att han vore författaren till denna smädeskrift. Förgäfves anfördes deremot, att han förut utgifvit böcker, innehållande böner och andliga betraktelser, hvilkas blotta stil borde Inkalla honom från den misstanken, att hafva författat ett paskill på mångelskespråket; kardinalen, som länge haft ettondt öga till Urban, ville ej veta af någon annan brottslig, än han; han påminte sig, att då han ännu blott var prior i Coussay, hade Grandier bestridt honom försteget och äfven tagit det framför honom; och jag bedrager mig högligen om ej detta hans steg bringar hans fot i grafven«___

Ett sorgset småleende på den gode abbéns läppar åtföljde dessa ord.

«Hvad! tror ni att det kan gå så långt?

«Ja, mitt barn, ända till döden; man har redan borttagit alla handlingar och frikallelse-utslag, som kunde lända till hans försvar, i trots af den arma moderns motstånd, hvilken gömde dem, såsom tillståndsbref för hennes son att lefva. Redan låtsar man anse en afhandling, emot förbudet för prester att gifta sig, hvilken man funnit ibland hans papper, såsom ämnad att åstadkomma söndring i kyrkan. Utan tvifvel har han härigenom svårt förbrutit sig, och den kärlek, om än aldrig så ren, hvilken förestafvat honom den, är ett oerhördt fel hos en man, som ensamt helgat sig åt Gud; men denna arma prest var likväl långt ifrån att vilja uppmuntra kätteriet, och han hade blott författat denna skrift, för att lugna fröken de Brous samvetsagg. Man har så väl insett, att hans verkliga fel icke voro nog att ådraga honom döden, att man åter framkommit med beskyllningen för trolldom, och kardinalen, som låtsar tro derpå, har här i staden inrättat en ny domstol, i hvilken de Laubardemont är ordförande; det är ett dödstecken. Ack! gifve Gud ni aldrig måtte komma att erfara hvad styrelsernas korruption kallar en statskupp!«

I detsamma hördes ett förfärligt skrik på andra sidan den mur, som inneslöt gården. Abbén blef förskräckt och steg upp, hvilket exempel efterföljdes af Cinq-Mars.

«Det är ett qvinnorop,« sade gubben.

«Hvad det är sönderslitande!« sade ynglingen. «Hvad är det?« ropade han åt sitt folk, sorn mangrant sprungit ut på gården.

De svarade att man numera hörde ingenting.

«Godt, godt,« sade abbén, «gören icke vidare larm.« Han stängde fönstret och satte båda händerna för ögonen: «Ack, hvilket skrik, mitt barn! hvilket skrik! det trängde djupt i själen; det var någon olyckshändelse. Ack, min Gud

det har så uppskakat mig, att jag ej kan fortsätta min berättelse. Och att jag just skulle hora det, då jag talade om er framtid? Gud välsigne dig, mitt barn! Fall på knä!«

Cinq-Mars lydde, och en kyss på hans hufvud underrättade honom att han undfått välsignelsen. Gubben upplyfte honom derpå, sägande: «Fort härifrån, min vän, tiden lider; man kunde finna er här hos mig, derföre fort härifrån! Lemna ert folk och era hästar här; svep in er i kappan och gå! Jag har mycket att skrifva innan mörkret tillåter mig att begifva mig på väg till Italien.«

De omfamnade hvarandra ännu en gång, med löfte att brefvexla, och Henrik gick, hvarvid abbén, som stod i fönstret och följde honom med Ögonen, ropade efter honom: «Var försigtig, hvad som än må hända!« och skickade honom ännu en gång sin faderliga välsignelse, i det han sade: «Stackars barn!«

FJERDE KAPITLET. RÄTTEGÅNGEN.

O Himlens hämd! hur bör du hos enhvar Som läser, hvad jag såg med ögon klara, Injaga fruktan f«ir de straff du hör!

DANTE.

Oaktadt Richelieu börjat införa hemliga ransakningar, hade Urban Grandiers domare beslutat att lemna tillträde åt folket, ett steg som de likväl snart fingo ångra. De trodde sig dock hafva tillräckligt dårat mängden genom de upptåg, som redan räckt ett halft år; alla voro de angelägne att fälla den anklagade, men de ville äfven att den allmänna förtrytelsen på visst sätt skulle bekräfta den tillämnade dödsdomen, som verkligen var dem anbefalld, enligt hvad den redlige abbén hade omtalat för sin lärjunge.Laubardemont var ett slags roffågel, som kardinalen alltid afskickade, då hans hämd fordrade ett snabbt och säkert verktyg, och vid detta tillfälle rättfärdigade Laubardemont fullkomligt ministerns val. Han begick icke mer än det enda felet, att, emot vedertaget bruk, göra förhöret offentligt; hans afsigt var att skrämma och afskräcka: han förskräckte, men väckte afsky.

Den folkhop, vi lemnat utanför porten, hade stått der i två timmar och derunder hört dofva hammarslag, hvilka förkunnade att man i stora salen gjorde några hastiga tillställningar, som förut ej funnits der. Stadsvakterne öppnade långsamt de tunga portarne åt gatan och det nyfikna folket rusade in. Cinq-Mars blef indragen med den andra störtsjön och kom bakom en tjock pelare, der han qvarblef för att se, utan att blifva sedd. Han märkte med misshag att den svartklädda borgargruppen stod helt nära honom; men då de stora portarne åter tillstängdes, blef det stället af salen, der folket stod, så mörkt, att man ej skulle kunnat igenkänna honom. Fastän det nu var vid middagstiden, upplystes salen af facklor, men hvilka nästan alla befunnos i öfra ändan af salen på den upphöjning, der domrarne sutto bakom ett långt bord. Stolar, bord och trappsteg voro allesammans öfverdragna med svart kläde och kastade ett likblekt återsken på de i närheten varandes ansigten. En bänk, ämnad för den anklagade, stod till venster och på det svarta krusflorsöfverdraget voro upphöjda guldflammor utsydda, för att beteckna hans brott. Delinqventen satt der, omgifven af stadsvakter, och hans händer voro fjettrade med kedjor, hvilka tvenne munkar höllo med tillgjord rädsla, i det de låtsade spritta till af förskräckelse vid hans minsta rörelser, liksom de hållit en tiger eller varg i band, eller som de fruktat att lågorna skulle fatta i deras kläder. De sökte äfven sorgfälligt att undanskymma hans ansigte för folkets blickar.

Laubardemonts orörliga anletsdrag tycktes beherrska de domare han utvalt; nästan ett hufvud längre än alla andråt, satt han äfven på en högre stol, och med hvarje af sina hemska, oroliga blickar tycktes han tillsända dem en befallning. Han var klädd i en lång och vid röd kappa och en svart kalott betäckte hans hufvud. Han syntes sysselsatt att bläddrauti några handlingar, hvilka han lät gå omkring bland dom-rarne. Åklagarne, hvilka alla voro andlige män, sutto till höger om domstolen; de voro klädda i mess-skjortor och messhakar. Man igenkände pater Lactantius på hans enkla ka-pusinerdrägt, hans rakade hufvud och sträfva anletsdrag. Biskopen af Poitiers satt undangömd på en läktare, och andra läktare voro uppfyllda med beslöjade fruntimmer. Nedanför domrarne syntes en simpel hop af karlar och qvinnfolk, som trängdes och skuffades bakom sex unga ursuliner-nunnor, hvilka de tycktes frukta att komma för nära; de voro vittnena.

Den öfriga delen af salen var uppfylld af en ofantlig mängd dystra, sorgsna menniskor, som skaffat sig en plats

på kornischer, portar, bjelkar och voro intagna af en skräck, som tycktes smitta domrarne, ty denna fasa härflöt af folkets deltagande för den anklagade. Talrika vaktknektar, väpnade med långa pikar, omgåfvo denna dystra tafla, på ett sätt, som harmonierade med mängdens hotande utseende.

På gifvet tecken af ordföranden utfördes vittnena genom en liten smal dörr, som en rättstjenare öppnade för dem. Man gaf i synnerhet akt på ursulinernas abbedissa, som, då hon gick förbi de Laubardemont, trädde fram till honom och sade temligen högt: «Ni har bedragit mig, min herre!« Han förblef orörlig och hon gick ut.

En djup tystnad rådde nu i församlingen.

En af bisittarne, Houmain, brottmålsdomare från Orleans, uppsteg nu med högtidligt allvar, ehuru med en märkbar förvirring, och uppläste ett slags anklagelse, men så lågt och så oredigt, att man omöjligen kunde fatta ett enda ord. Likväl hördes han tydligare, då han kom till sådana saker, som kunde verka på folket. Han afdelade bevisen på brottet i tvenne slag: det ena på grund af sjuttiotvå vittnens utsago och det andra och säkraste i följd af: «de här närvarande vördige fädernes besvärjelser,« utropade han och gjorde korstecknet.

Fäderne Lactantius, Barre och Mignon bugade sig djupt och gjorde äfven det heliga tecknet. — «Ja, mine herrar,« sade han och vände sig till domrarne, «man har igenkänt och för eder framlagt denna qvast af hvita törnrosor, och denna skrift, undertecknad med trollkarlens blod, som är en afskriftaf det kontrakt han ingått med Lucifer, och hvilken han var nödsakad att bara på sig, för att bibehålla sin makt. Man kan ännu med fasa läsa nederst på manuskriptet: Oriyinalet finnes i helvetet i Lucifers kabinett.

Ett gapskratt, som tycktes utgå från ett starkt bröst, hördes i folkhopen. Presidenten rodnade och tecknade åt stadsvakten, som förgäfves sökte rostöraren. Föredraganden fortfor:

«De onde andarne hafva blifvit tvungne att namngifva sig genom sina offers munnar. Dessa namn och deras illgerningar ligga upptecknade på detta bord. De äro Astaroth af Serafimernes klass; Easus, Celsus, Acaos, Cedron, Asmodeus af Tronernas klass; Alex, Zabulon, Cham, Uriel och Achas af furstadömenas klass, med flera; ty deras tal var oändligt. Hvad deras illgerningar beträffar, så kunna vi alla bevittna dem.«

Ett starkt sorl förmärktes bland folket och man befallte tystnad; några knektar stego fram och alla tego.

«Vi hafva med smärta sett ursulinernas abbedissa sönderslita sin barm med egna händer och välta sig i stoftet; de andra systrarna, Agnes, Clara, med flera, afvika från sitt köns blygsamhet genom okyska åtbörder eller omåttligt skratt. Då gudlösa menniskor tviflat om de onda andarnes närvaro och äfven vi känt vår öfvertygelse vackla, emedan de vägrat svara obekanta personer på grekiska eller arabiska, hafva de vördige fäderne behagat styrka vår tro med den förklaring, att som de onde andarnes elakhet var utomordentlig, borde det ej förefalla besynnerligt, att de låtsat denna okunnighet, för att blifva mindre ansatta med frågor; och att de äfven i sina svar begått grammatikaliska fel och nyttjat barbariska uttryck, för att ådraga sig de helige doktorernes förakt, i den tron att desse sedermera skulle låta dem få vara i fred. Deras elakhet har gått så långt, att just som de skulle verkställa ett af sina underbara puts, hafva de låtit fästa ett snöre i taket, i akt och mening att dessa vördade män skulle misstänkas för bedrägeri, ehuru aktningsvärde personer edeligen intygat, att aldrig något snöre förut funnits på detta ställe.

«Men, mine herrar, under det himlen sålunda under-barligen förklarade sig genom sina heliga tolkar, hafva vi nui ögonblicket erhållit en ny upplysning; då domrarne helt nyligen voro försänkta i sina djupa betraktelser, hördes ett starkt skrik nära domsalen, och då vi begåfvo oss till stället, funno vi en ung, adelig flicka, som nyss uppgifvit andan på gatan, uti kanikens, pater Mignons armar, och vi hafva erfarit af denne, nu närvarande, vördige pater, äfvensom af åtskillige andra trovärdige personer, att i förmodan det denna jungfru vore besatt af djefvulen, med anledning af det allmänt gängse ryktet om Urban Grandiers kärlek till henne, fick han det lyckliga infallet, att pröfva henne och sade plötsligt, i det han gick fram till henne: Grandier har nyss blifvit afrättad; hvarpå hon uppgaf ett högt anskri och nedföll död, af djefvulen beröfvad nödigt rådrum att erhålla hjelp af vår heliga moder, den katolska kyrkans

Ett förtrytsamt sorl uppstod bland folkhopen och man hörde tydligen ordet: lönnmördare! Yaktknektarne ålade

tystnad med hög röst; men alla tego då föredraganden åter tog till ordet, i det nyfikenheten fick öfverhanden.

«Hvilken styggelse, mine herrar!« fortfor han och sökte hemta styrka genom utrop; «man har på hennes kropp funnit detta af Urban Grandier egenhändigt skrifna arbete.« Härvid framtog han ur sina papper en liten bok inbunden i pergament.

«O Gud!« utropade Urban på sin bänk.

«Varen på er vakt!« ropade domrarne till de honom omgifvande stadsvakterna.

«Djefvulen kommer säkert att uppenbara sig; dragen åt kedjorna!« sade Pater Lactantius med olycksbådande stämma. Man lydde.

Brottmålsdomaren fortfor: «Hennes namn var Magdalena de Brou, nitton år gammal.«

«O! du min Gud! det är för mycket,« utropade Urban och nedföll afdånad på golfvet.

De församlade upprördes i olika riktningar, och ett ögonblick rådde en verklig uppståndelse. — «Den olycklige! han älskade henne,« sade några. «En så beskedlig fröken!« sade qvinnorna. Medlidandet började få öfverhand. Man kastade kallt vatten på Grandier och band honom vid bänken. Föredraganden fortfor:Det har blifvit oss ålagdt att uppläsa början af denna bok inför rätten; och han läste som följer:

«Det är för dig, milda och sköna Magdalena, det är för «att skaffa lugn åt ditt oroade samvete, som jag uti denna «bok tecknat en enda tanke ur min själ. De tillhöra alla dig, "himmelska flicka, emedan de återvända dit såsom till hela «min tillvaros mål; men denna tanke, hvilken jag sänder dig, «såsom en blomma, kommer ifrån dig, finnes till blott genom «dig och återvänder till dig ensam.

«Var icke ledsen för det du älskar mig; var icke be-«dröfvad för det jag älskar dig. Hvad göra väl englarne i «himlen? och hvad är lofvadt åt de saliges själar? Äro vi mind-«re oskyldiga än englarne? Äro våra själar mindre lösgjorda «från jorden, än efter döden? Ack, Magdalena! hvad finnes «väl hos oss, som kan förtörna Herrans blick? Är det då vi «bedja tillsammans och med våra pannor sänkta i stoftet in-«för hans altare anhålla att en snar död måtte träffa oss un-««der vår ungdom och kärlek? Är det då vi, fördjupade i betraktelser, ensamme gå under kyrkogårdens dystra träd, sö-«kande en dubbel graf, leende åt vår död och begråtande vårt «lif? Eller är det, då du kommer att knäfalla inför mig vid «botgörelsens domsäte och der, talande i Guds närvaro, icke «kan finna någon synd att uppenbara för mig, ända derhän «har jag upprätthållit din själ i himlens obefläckade regioner? «Hvad skulle då väl kunna förtörna vår Skapare? Kanske, ja, «jag tror det, kanske har någon himlens ande kunnat afun-«das mig min sällhet, då jag Påskdagen såg dig nedfalla för «mig, genom långvariga späkningar renad från den lilla qvar-«lefva af arfsynd, som ännu oskärade dig. Hvad du var skön! «din blick sökte din Gud i himlen och min darrande hand «förde honom till dina läppar, som aldrig någon menniskoläpp «vågat nalkas; englalika varelse! jag var den ende som blef «delaktig af Herrans hemligheter, eller rättare din rena själs «enda hemlighet; jag förenade dig med din Skapare, som då «äfven nedsteg i mitt bröst. Outsägligt saliga äktenskap, «hvarvid den Evige sjelf var prest; du det enda tillåtna mel-«lan Jungfrun och Herden. Den enda vällust vi båda erforo, «var att se en evig sällhet börjas för den andra, att tillsam-«mans inandas himmelens dofter, att redan lyssna till dess«hymner och vara förvissade, att våra själar, blottade endast «för Gud och oss, voro värdige att tillsammans dyrka honom.

«Hvilka tvifvelsmål nedtynga ännu din själ, min syster? «Tror du måhända att jag egnat din dygd en allt för stor «vördnad? fruktar du att en så oskyldig beundran vändt mig «ifrån Skaparens? ...«

Houmain hade hunnit så långt, då dörren, hvarigenom vittnena utgått, plötsligt åter öppnades. De oroliga domrarne hviskade sinsemellan. Laubardemont, som ej visste hvad han skulle tro, tecknade åt munkarne, för att få veta om detta var något af dem föranstaltadt uppträde; men som de voro ett stycke ifrån honom och sjelfve bestörte, kunde de icke låta honom förstå, att de icke hade tillställt detta afbrott. De hade för öfrigt icke lång besinningstid, ty till församlingens stora förvåning inkommo trenne qvinnor i blotta lintygen, barfotade, med streck om halsarne, vaxljus i händerna och framträdde midt på domstols-estraden. Det var abbedissan, åtföljd af

systrarna Agnes och Clara, båda gråtande; abbedissan var mycket blek, men hennes hållning var bestämd, hennes blickar voro fasta och dristiga; hon och hennes följeslagerskor föllo på knä; alla blefvo så bestörta att ingen tänkte på att hindra henne, och med klar, tydlig röst, som hördes i hvarje vrå af salen, utropade hon:

«I den helga Treenighetens namn, ber jag, Johanna af Belfiel, dotter af baron de Cose, ovärdig abbedissa för Ursuliner-klostret i Loudun, Gud och menniskor om tillgift för det brott jag begått, genom den oskyldige Urban Grandiers anklagande. Min anfäktning var diktad, mina yttranden fö-restafvade, samvetsaggen plåga mig ...«

«Bravo!« ropade damerna på läktrarne och folket i salen, klappande händerna; domrarne uppstego; de obeslutsamme vaktknektarne sågo på ordföranden; hela hans kropp skalf, men han förblef orörlig.

«Tyst!« utropade han med skarp röst; «stadsvakter, gören er skyldighet!«

Denne man visste sig vara understödd af en sa mäktig hand, att intet kunde skrämma honom, ty han hade aldrig kommit att tänka på himlen.«Mine fäder, hvad är eder tanke ?« frågade han, i det han gjorde ett tecken åt munkarne.

«Att djefvulen vill rädda sin vän... Obmutesce, Satanas!« ropade pater Lactantius med förfärlig stämma, låtsande sig alltjemt vilja besvärja abbedissan.

Aldrig har en gnista, fälld i krut, åstadkommit hastigare verkan, än detta enda ord. Johanna Belfiel uppsteg hastigt; hon uppstod i hela sin tjuguåriga skönhet, som ännu mera förhöjdes af hennes förfärliga nakenhet; man skulle trott henne vara en själ som rymt ifrån de fördömdes hemvist och visade sig för sin förförare; hennes svarta ögon blickade på munkarne och Lactantius nedslog sina; hon gick emot honom tvenne steg med sina bara fötter, hvars hälar kommo det upphöjda brädgolvet att genljuda, och vaxljuset i hennes hand liknade engelns lågande svärd.

«Tig, bedragare!« sade hon med styrka; «den djefvul som anfäktar mig, är du: j hafven narrat mig, ty det lofvades mig att han ej skulle dömmas; i dag först ser jag att det skall ske; i dag ser jag att man bereder hans död och jag måste tala.«

«Qvinna, den onde anden förvillar dig.«

«Säg, att ångren upplyser mig! Flickor! j hvilka ären lika olyckliga som jag, stigen upp; är han icke oskyldig?«

«Vi svära det,« svarade de båda verldsliga systrarna, ännu liggande på knä, emedan de icke lifvades af en så fast beslutsamhet som abbedissan. Agnes var till och med så rädd, att hon knappt hade yttrat dessa ord, då hon vände sig till folket, ropande: «Frälsen mig, de skola straffa mig, de skola mörda mig!« Vid dessa ord drog hon Clara med sig och kastade sig i folkhopen, som emottog dem med vänlighet; tusen röster tillsvuro dem beskydd; förbannelser skallade; karlarne stötte käpparne i golfvet och man vågade ej hindra folket att låta nunnorna, från arm till arm, komma ända ut på gatan.

Under hela detta uppträde hviskade de försagde domrarne sinsemellan; Laubardemont såg på vaktknektarne och utvisade de ställen, som fordrade deras uppsigt, hvarvid han ofta pekade på den svartklädda gruppen. Aklagarne kastade sina blickar uppåt den läktare, der biskopen af Poitiers satt, men de funnoej det minsta uttryck i hans känslolösa ansigte. Han var en af dessa gubbar, som döden bemäktigar sig tio år förr, än de upphöra att andas, och hans syn tycktes fördunklad af en halfslummer; hans gapande mun frammumlade några till vana blifna andäktiga utrop utan någon mening; likväl hade han bibehållit nog förstånd att kunna urskilja hvem som var den mäktigaste man i Frankrike och lyda honom, utan att ett ögonblick besinna till hvilket pris. Han hade således undertecknat teologie-doktorernas utslag, som förklarade nunnorna besatta, likväl utan att deraf draga någon slutsats till Urbans död; allt öfrigt föreföll honom såsom en mer eller mindre långvarig ceremoni, hvilken han ej egnade någon uppmärksamhet, van som han var att se dem och lefva midt upp i deras ståt, der han till och med var en oundgänglig möbel. Han gaf således icke det minsta tecken till lif vid detta tillfälle, utan bibehöll blott en förnäm, helt och hållet intetsägande uppsyn.

Pater Lactantius, som emellertid hade haft tid att sansa sig efter det häftiga anfallet, vände sig derpå till

ordföranden, sägande:

«Se här skickar oss himlen ett tydligt bevis på anfäk-telsen, ty aldrig har fru abbedissan någonsin förut glömt sitt stånds ärbarhet och stränghets

« Hvarföre är icke hela verlden här, för att se mig?« sade Johanna Belfiel, alltjemt lika ståndaktig. «Jan kan ej blifva nog förödmjukad på jorden och himlen skall förkasta mig, ty jag har varit eder medbrottslings

Svetten flöt från Laubardemonts panna, men i det han försökte att hemta sig, sade han: «Hvilken orimlig saga; hvem har då tvungit er dertill, min syster ?«

Den unga qvinnans röst blef graflik; hon samlade alla sina krafter, lade handen på hjertat, liksom hon velat rycka det ur bröstet, och i det hon betraktade Urban Grandier, svarade hon: «Kärleken!«

Församlingen ryste. Urban, som sedan sin afdåning suttit liksom död, med nedlutadt hufvud, upplyfte långsamt sina ögon, såg på henne och återkom helt och hållet till lif-varför att undergå ett nytt qval. abbedissan fortfor:

«Ja, kärleken, som han försmått, som han aldrig känt fullkomligt, som jag insupit ur hans tal, som mina ögon hemtat ur hans himmelska blickar, som sjelfva hans råd stegrat. Ja, Urban är oskyldig som en engel, men god som den man, hvilken älskat; jag visste icke att han hade älskat! Det är ni,« sade hon derefter häftigare, i det hon pekade på Lactantius, Barre och Mignon, och utbytte passionens ton emot förtrytelsens, «det är ni som underrättat mig att han älskade, det är ni som denna morgon alltför grymt hämnats mig, i det ni mördat min rival med ett ord. Ack! jag ville blott åtskilja dem. Det var ett brott, men min mor var italienska; jag brann, jag var svartsjuk och ni lofvade mig att få umgås med Urban, få honom till vän och se honom dagligen....« Hon teg en stund, men utropade derefter hastigt: «Folk!han är oskyldig! Martyr, förlåt mig, jag kysser dina fötter.«

Hon kastade sig för Urbans fötter och gret bittert.

Urban, upplyfte sina hårdt sammanbundna händer, och i det han gaf henne sin välsignelse, sade han med mild, men svag röst: —

«Gå i frid, min syster! jag förlåter dig i Hans namn, som jag snart skall skåda; jag har sagt dig det förut och nu inser du det, att passionerna åstadkomma mycket ondt, om man ej söker vända dem mot hiralen.«

Eodnaden uppsteg nu för andra gången på Laubardemonts panna: «Olycklige!« sade han, «du uttalar kyrkans ord.«

«Jag har icke öfvergifvit hennes sköte,« svarade Urban.

«För bort denna qvinna,« ropade ordföranden.

Då vaktknektarne skulle efterkomma befallningen, märkte de att hon så hårdt tilldragit repet om halsen, att hennes ansigte var blodsprängdt och hon var nästan liflös. Fasan jagade nästan alla qvinnor ur församlingen, och flera bortburos afdånade; men salen förblef det oaktadt lika full, ty lederna slöto sig närmare tillsammans, och de som stått utanför, trängde sig in.

Domrarne blefvo förskräckte och uppstego; ordföranden försökte att låta utrymma salen, men folket betäckte sina hufvuden och förblef i en förfärande orörlighet; vaktknektarne voro ej mera nog talrika, så att man måste gifva vika, och Laubardemont sade med sväfvande röst, att domstolenville taga afträde på en half timme. Han upplöste derpå sammanträdet, men folkhopen blef dystert qvarstående.

FEMTE KAPITLET. MARTYREN.

Sträckbänken frågar och smärtan svarar TEM PELHERRARNE.

Denna halfrättegångs icke upphäfda intresse, dess anstalter och dess afbrott, hade hållit allmänhetens uppmärksamhet så spänd, att intet enskilt samtal kunnat börjas. Visserligen hade ett eller annat utrop låtit höra sig, men utan att någon åskådare anade sin grannes tankar eller ens sökte gissa dem och meddela sina. Men då folket blef lemnadt ensamt, utbrusto på en gång en mängd larmande yttranden. Man kunde urskilja flera röster i

detta kaos, som öfverröstade det allmänna sorlet, liksom trumpetens klang öfverröstar en orkesters uthållande bas.

I detta tidehvarf fanns ännu nog enfald bland det lägre folket för att sätta tro till de hemlighetsfulla fabler, som sammansmiddes af de personer, af hvilka deras sinnen bearbetades, så att de icke vågade döma efter hvad de sågo, och de fleste väntade domrarnes återkomst med fasa, i det de halfhögt och med en viss vigtig, hemlighetsfull uppsyn, sade till hvarandra följande ord, som vanligen äro bevis på en dum rädsla: «Man vet icke hvad man skall tro derom, min herre!« — «Besynnerliga saker hända verkligen nu för tiden, min fru!« — «Vi lefva i en bra underlig tid!« — «Jag hade väl förmodat en hel hop af detta, men jag skulle verkligen icke hafva velat yttra det och gör det icke heller nu!« — «Den som lefver, får se!« och dylikt dumt snack, som blott bevisar att mängden följer med den, som kraftigt kan bemäktiga sig henne. Detta var den uthållande basen; men från den svartkläddagruppen hördes annat: «Skola vi låta så behandla oss? Att våga drifva djerfheten ända derhän, att uppbränna vårt bref till konungen? om hans majestät visste det!« — «De barbarerna; de bedragarne! med hvilken skicklighet de anlagt sin stämpling! Men skall mordet verkställas midt för våra ögon? Skola vi frukta för dessa stadsvakter ?« — «Nej, nej, nej.« Dessa voro trumpeterna, som öfverröstade den brummande orkestern.

Man såg den unge advokaten uppstiga på en bänk och till en början i tusen bitar sönderrifva ett pappershäfte, hvarefter han höjde sin röst: «Ja,« utropade han, «jag söndersliter och utströr för vindarne den försvarsskrift, som jag författat för den anklagade; man har förbjudit allt försvar och jag får icke tala för honom; men jag kan tala till er, församlade menighet, och det gläder mig. I hafven sett desse nedrige domare? hvilken af dem kan väl fatta sanningen? hvilken af dem är värdig att afhora en redlig man? hvilken af dem vågar möta hans blick? Men hvad säger jag? de känna sanningen till fullo; de bära henne inom sina brottsliga bröst; hon fräter deras hjertan såsom en orra; de bäfva i sin kula, der de utan tvifvel sönderslita sitt offer; de bäfva emedan de hört trenne missledda qvinnors skrik. Ack, hvad hade jag ämnat göra? jag ämnade tala för Urban Grandier! hvilket språk kunde uppgå emot dessa olyckliga flickors vältalighet? hvilka ord kunde klarare uppdaga hans oskuld? Himlen har väpnat sig till hans försvar och kallat dem till ånger och hängifvenhet; himlen skall äfven fullborda sitt verk.«

«Vade retro satanas!« hördes röster uttala från ett fönster, som låg temligen högt från golfvet.

"Fournier afbröt sitt tal för ett ögonblick. «Hören j,« fortfor han efter en stund, «dessa röster, som missbruka Guds ord? Om jag icke bedrager mig, bereda sig dessa afgrundens redskap med denna sång till någon ny missgerning.«

«Hvad skola vi göra ?« utropade alla de som omgåfvo honom. «Led oss. Hvart hafva de fört honom.«

«Förhållen er stilla och tigen!« svarade den unge advokaten; «ett folks tröga overksamhet är allsmäktig; hon är dess styrka, dess klokhet. Betrakten skådespelet under tystnad;, så vacken j fruktan.««De .skola helt säkert ej mera våga visa sig,« sade grefve Du Lude.

«Jag ville gerna ännu en gång se den stora, rödklädda skurkens sade Grand-Ferré, hvilken ej någonting undgått af allt det som förefallit.

«Och den beskedlige herr kyrkoherdens sade gamle, fader Wilhelm Leroux och såg på sina förgrymmade barn, hvilka hviskade sins emellan och räknade stadsvakterna. De hånade äfven deras klädsel och började peka fingret åt dem.

Cinq-Mars stod med ryggen mot pelaren, der han först ställt sig, insvept i sin kappa, men såg allt och förlorade icke ett ord af det som yttrades, hvilket allt uppfyllde hans hjerta med galla och bitterhet; han kände mordlust och hämdgirig-het; ett obestämdt begär att slå till bemäktigade sig honom emot hans vilja; detta är det första intryck, som andras ondska åstadkommer i en ynglings hjerta; sedermera intager sorgen vredens plats; derefter komma förakt och kallsinnighet och alldrasist en beräknad beundran för de stora bofvar, som haft framgång; men då är också striden afgjord emellan menniskans båda elementer: stoftet har segrat öfver själen,

Till höger i salen och helt nära den upphöjda domstolsplanen tycktes några qvinnor emellertid sysselsatta att med mycken uppmärksamhet betrakta en omkring åttaårig gosse, som fått det infallet att klättra upp på en kornisch,

biträdd af sin syster Martina, som på gatan nyss förut varit föremål för den unge soldaten Grand-Ferrés plumpa skämt. Sedan domstolens afträde hade gossen icke något att beskåda, och för att fördrifva ledsnaden, klättrade han upp till en liten glugg, som insläppte ett svagt ljus och der han trodde sig skola finna ett svalbo eller någon annan pojkskatt; men när han väl fått fotfäste på kornischen och med händerna fattat i jerngallren kring ett gammalt Sankt Hieronymi skrin, önskade han sig långt derifrån och ropade:

«Ack, min syster, min syster, räck mig handen, så att jag kan komma ner.«

«Hvad ser du då?« frågade Martina.

«Ack, jag törs ej tala om det; men jag vill bara ner.« Han böljade gråta.«Blif qvar, blif qvar,« sade alla qvinnorna. «Blif qvar, barn lilla; var inte rädd, och säg oss blott hvad du ser.«

«Jo, de hafva lagt kyrkoherdens ben emellan två tjocka bräder och omkring bräderna äro rep slagna.«

«Ah! han undergår pinligt förhör,« sade en stadsbo; «se noga på; hvad ser du mer, barn?«

Gossen, som nu blifvit dristigare, blickade åter inåt gluggen och vände sig sedan åt folket, sägande: «Nu ser jag ej mera kyrkoherden, emedan alla domrarne stå omkring honom och bortskymma honom med sina vida kåpor. Jag ser äfven munkar, som luta sig ned för att sakta tala med honom.«

Nyfikenheten samlade flera menniskor nedanför gossen och alla tego, väntande med oro hans första ord, liksom hela verldens öde berott derpå.

«Jag ser,« fortfor han, «bÖdeln som indrifver fyra trästycken emellan tågen, sedan munkarne välsignat klubban och kilarne. Ack, min Gud, min syster! hvad de se onda ut på

honom, för det han icke talar___Mamma, mamma, räck mig

handen, så att jag kan få komma ner.«

Men då gossen vände sig om, såg han icke sin mor, utan blott karlansigten, som betraktade honom med sorgsen nyfikenhet och tecknade att han skulle fortfara. Han vågade icke stiga ned och ställde sig åter skälfvande i gluggen.

«Ack! jag ser pater Lactantius och pater Barre, hvilka sjelfve drifva in andra träkilar, som klämma hop hans ben. O, hvad han är blek! han ser ut, som om han bad till Gud; men se, nu föll hufvudet tillbaka, liksom han dog. Ack, tag ned mig härifrån.«

Han föll i armarne på den unge advokaten, grefve Du Lude och Cinq-Mars, som trängt sig fram, för att taga emot honom.

«Deus stetit in synagoga Deorum: in medio autem Dens

dijudicattt___ messade några starka röster, hvilkas nästoner

utgingo från det lilla fönstret; de fortsatte länge en koralsång af psalmer, som afbrötos af hammarslag; ett djefvulskt arbete, som angaf takten till de himmelska sångerna. Man skulle nästan kunnat tro sig vara i grannskapet af en smedja, men slagen voro dofva och antydde tillräckligt att städet var en menniskokropp.«Tyst!« sade Fournier, «han talar; sången och slagen upphöra.«

En svag röst sade verkligen långsamt: «Ack, mine fäder, rnildren strängheten af era plågor; ty j öringen min själ till förtviflan, så att jag söker afhända mig lifvets

Nu höjdes på en gång folkets skri så häftigt, att hvalfvet darrade, och ursinnige rusade menniskorna upp till domsätet och intogo det med storm af de förvånade och tveksamma vaktknektarne, hvilka klämdes och trycktes emot väggarna af det obeväpnade folket, som höll deras armar fängslade. Folkmassan störtade emot dörrarne till pinorummet, så att de knakade af hennes tyngd och hotade att instörta; oqvädins-ord ljödo från tusen munnar och skrämde de innanför varande domrarne.

«De hafva gått sin väg och fört honom med sig!« ropade en karl.

Strax upphörde all våldsamhet, och i det strömmen bot om riktning, skyndade hopen från detta fasans ställe och spred sig skyndsamt på gatorna, hvarest en stor förvirring herrskade.

Aftonen hade inbrutit under den långvariga ransaknin-gen och regnet nedföll nu i strömmar. Mörkret var förfärligt; qvinnornas skrik, som halkade omkull på gatan, eller skuffades af den beridna vaktens hästar; de dofva, men samtidiga ropen af sammanskockade, uppretade män; klockornas beständiga klämtning, som med dödskampens upprepade slag-förkunnade afrättningen; åskans mullrande på afstånd, allt förenade sig att öka förvirringen. Om Öronen blefvo förfärade, blefvo ögonen det icke mindre; några begrafningsfacklor, som voro upptända i gathörnen och spredo ett flämtande sken, Visade beväpnade ryttare, hvilka i fyrsprång redo öfver folkel; de skyndade att samla sig på Sankt-Peters-torget. Taktegel träffade dem väl stundom i förbifarten, men föllo ännu oftare på den- oskyldige grannen. Villervallan var utomordentlig och blef ännu större, då folket från alla kanter strömmade till den nyssnämda platsen, hvarest det fann alla tillgångar stängda och torget uppfyldt med ryttare och knektar. Kärror, bundna vid hörnstenarne, tillspärrade alla ingångar, hvilka derjemte bevakades af med luntgevär väpnadeskiltvakter.' Midt på torget reste sig ett bål af ofantliga stockar, lagda på hvarandra, så att de bildade en fullständig fyrkant, och öfverst låg en hvitare och torrare ved; en stor påle höjde sig ur midten af denna schavott. En rödklädd karl, hållande ett nedvändt bloss i handen, stod vid detta slags mast och syntes på långt afstånd. Ett stort fyrfat, som i anseende till regnet var betäckt med jernplåtar, stod jemte honom.

Vid denna anblick åstadkom fasan ett Ögonblicks tystnad öfverallt; man hörde blott regnets plaskande och åskans mullrande, som närmade sig mer och mer.

Emellertid hade Cinq-Mars jemte herrarne Du Lude och Eournier samt alla andra betydande personer ställt sig i skydd för regnet i den heliga Korskyrkans förhus, hvartill de uppgått på tjugu stentrappsteg. Bålet våt beläget midt emot och från denna höjd kunde hela torget öfverskådas; det var alldeles tomt och genomskars endast af det i de breda rännstenarne strömmande regnvattnet; men alla fönstren i de kringliggande husen blefvo småningom upplysta och visade karl- och qvinnohufvuden, hvilka trängdes på balkongerna. Den unge d'Effiat betraktade dessa hotande tillredelser med bedröfvelse; uppfostrad i hederns grundsatser och alldeles obekant med dessa nedriga tänkesätt, som hatet och äregirigheten alstra i menniskohjertat, fattade han icke huru så mycket ondt kunde föröfvas, utan något hemligt och mäktigt skäl; djerfheten i ett sådant domslut föreföll honom så otrolig, att sjelfva dess grymhet började öfvertyga honom om dess rättvisa; en hemlig fasa insmög sig i hans själ, densamma som kom folket att tiga; han nästan glömde det deltagande han känt för den olycklige Urban, för att eftertänka om icke något hemligt förstånd med afgrunden möjligen kunde rättfärdiga denna ytterliga stränghet; och så väl nunnornas offentliga bekännelse, som hans vördnadsvärde lärares berättelse, började utplånas ur hans minne; så mäktig är framgången äfven för de upplysta res ögon och till den grad vilseleder våldet menniskan, oaktadt samvetets röst! Ynglingen frågade redan sig sjelf, om det ej vore sannolikt, att pinbänken kunnat aftvinga den anklagade bekännelsen om något vederstyggligt brott, då det mörker, som hittills herrskat i kyrkan,plötsligt upphörde. De stora portarne öppnades och vid oräkneliga facklors sken utträdde alla domrarne och munkarne, omgifne af vakt; emellan dem gick Urban, stödd, eller rättare buren, af sex man, klädda i svarta botgörardrägter; ty hans hopbundna ben, omlindade med blodiga bindlar, tycktes vara krossade och ur stånd att bära honom. Två timmar voro knappt förflutna sedan Cinq-Mars sist såg honom, och likväl hade han svårt att igenkänna det ansigte, han sett inför domstolen; all färg och fyllighet hade försvunnit derifrån; en dödlig blekhet betäckte en hy, hvitgul och glänsande som elfenben; blodet tycktes hafva flytt från alla hans ådror och intet lif syntes, utom i hans mörka ögon, hvilka tycktes hafva blifvit dubbelt större och hvilka han matt vände åt alla sidor; hans bruna hår var utslaget på halsen och öfver en hvit skjorta, som betäckte hela hans kropp; detta slags kåpa med vida ärmar var gulaktig och luktade svafvel; ett långt och tjockt rep var fästadt kring halsen och hängde ned på bröstet. Han liknade ett spöke, men ett spöke af en martyr.

Urban stadnade eller rättare blef qvarhållen på kyrktrappan; pater Lactantius satte en brinnande fackla i hans högra hand, hvilken han qvarhöll der och tilltalade honom med obeveklig hårdhet: «Gör offentlig afbön och bed

Gud, konungen och lagen om förlåtelse för ditt trolldomsbrott!«

Den olycklige höjde rösten med mycken svårighet och sade, blickande uppåt himlen:

«I den lefvande Gudens namn, instämmer jag, efter tre år, dig, orättfärdige domare, Laubardemont! Man har skiljt min biktfader ifrån mig och jag har varit tvungen att utgjuta mina fel i sjelfva Guds sköte, ty jag är omhvärfd af mina fiender. Jag tager denne barmhertighetens Gud till vittne, att jag aldrig varit trollkarl; jag har icke känt några andra mysterier än den katolska, apostoliska och romerska läran, i hvilken jag dör; jag har mycket syndat emot mig sjelf, men aldrig uppsåtligt emot Gud och vår Frälsare!....

«Fortfar icke,« ropade kapusinern, som skyndade att tilltäppa hans mun innan han utsade Frälsarens namn; «förhärdade usling! återgå till djefvulen, som dig sändt hafver.«

Han vinkade åt fyra prester, som stego fram med vig-vattensqvastar i händerna, hvarmed de renade luften, somtrollkarlen andades, jorden hvarpå han stod, och veden, som skulle förtära honom. Under denna ceremoni uppläste fogaten brådskande den dom af den 18 augusti 1639, som ännu linnes qvar i denna rättegångs handlingar och hvilken förklarade Urban Grandier lagligen öfvertygad och förvunnen att hafva utöfvat trolldom, hexeri och anfäktelse på några Ursulinerlétnuior i London och andra verldslige etc. etc.

Under läsningen blef fogaten förblindad af en blixt och vände sig till Laubardemont, frågande om icke afrättningen kunde uppskjutas till morgondagen, i anseende till regnet; men denne svarade:

«Domen lyder på verkställighet inom dygnet; frukta ej detta vantrogna folk, det skall blifva öfvertygadt___«

Stadens anseddaste invånare och flere främlingar stodo jemte Cinq-Mars i förhuset och gingo nu närmare.

«Trollkarlen har aldrig kunnat utsäga Frälsarens namn,« sade Lactantius, som nu framträdde ur botgörarnes flock, bärande ett stort jernkrucifix, hvilket han tycktes hålla med mycken försigtighet och vördnad; han närmade det till delinqventens läppar, som äfven verkligen kastade sig bakåt, och med samlande af alla sina krafter gjorde en rörelse med armen, som slog krucifixet ur kapusinerns händer.

«J sen det,« utropade munken, «han har kullslagit krucifixet !«

Ett sorl hördes bland folket, hvars betydelse var tvetydig.

«Yanhelgelse!« ropade presterna och tåget nalkades bålet.

Cinq-Mars, som smugit sig bakom en pelare och med spänd uppmärksamhet gifvit akt på hela uppträdet, varseblef med förundran, att då krucifixet nedföll på trappstenarne, hvilka voro mera utsatta för regnet än den öfre planen, rykte det och hördes fräsa, liksom då smält bly gjutes i vatten. Under det allmänna uppmärksamheten var riktad åt andra håll, gick han närmare, lade handen derpå och blef bränd. Gripen af harm samt af ett redligt hjertas hela vrede, fattade han krucifixet med en flik af sin kappa, gick fram till Laubardemont och slog honom dermed i pannan, i det han utbrast:«Bof! bär hädanefter brännmärke af detta glödgade jern !«

Folket, som hörde och såg allt detta, rusade till.

«Häkta denne galning!« ropade Laubardemont, men förgäfves, ty han blef sjelf gripen af karlhänder, i det man ropade: «Rättvisa i konungens namn!«

«Vi äro förlorade!« sade Lactantius; «till bålet, till bålet!«

Botgörarne släpade Urban till afrättsplatsen, medan domrarne och vakten drogo sig tillbaka i kyrkan, under brottning mot det uppbragta folket. Bödeln, som icke gaf sig tid att binda delinqventen, lade honom blott på bålet och skyndade att antända det. Men det hällregnade och hvarje stock släcktes nästan i samma stund han antändes. Förgäfves sökte Lactantius och de öfrige domherrarne att underhålla elden; det var omöjligt att motstå regnet, som nedöste från himlen.

Larmet, som börjat vid kyrkans förhus, hade emellertid spridt sig rundt omkring hela torget. Ropet: rättvisa upprepades och flög omkring med berättelsen om den gjorda upptäckten; tvenne gatbommar hade blifvit

stormade, och oaktadt trenne"muskötskott aflossades, trängdes knektarne småningom mot midten af torget. Förgäfves läto de sina hästar sparka och stegra sig inåt folkhopen; de blefvo det oaktadt sammanträngda af de tillströmmande massorna. En half timme förflöt under denna kamp, hvarunder soldaterna alltjemt trängdes mot bålet, hvilket de undanskymde under det de drogo sig tillsammans.

«Träng på, träng på!« ropade en karl, «så kunna vi ännu rädda honom; slån icke soldaterna, men drif undan dem; sen j, Gud vill icke hans död. Bålet slocknar; ännu ett anfall, mina vänner. Godt — slå omkull den der hästen — träng på! rusa in!«

Vakten blef trängd åtskils och undandrifven åt alla sidor, medan folket rusade tjutande till bålet; men ingen gnista syntes mera, allt hade försvunnit, till och med skarprättaren; plankor och stockar upprycktes och kringströddes; en af dem glödde ännu, och vid dess sken upptäcktes under en hög af aska och blodig gyttja en svartnad hand, bevaradfrån förbränning af en ofantlig boja och en jernkedja. En qvinna hade nog mod att öppna denna hand, hvars finger befunnos omsluta ett litet elfenbens-kors och den heliga Magdalenas bild.

. «Se här qvarlefvorna efter honom,« sade hon gråtande. «Säg snarare martyrens reliker!« svarade en karlröst.

SJETTE KAPITLET. DRÖMMEN.

Vi redan hafva var, men skogarne stå kala

och värmen ännu ej väckt foglarne ur dvala

att helsa sjungande den nog fördröjda var.

Än sorgklädt törnet är och vintergrönan slår

ur vissna knoppens skal, en klen och färglös blomma

Af torkan törstige stå alla fruktträn tomma;

i stället att ge löf till skydd mot solens sken

de gunga suckande, den tunga, nakna gren

och vintren tyckes ej från luften vilja flytta.

Jules Lefévre. MARIA.

Uti den villervalla, som Cinq-Mars med sin öfverilning åstadkommit, kände han sin venstra arm fattas af en jern-hård hand, hvilken drog honom ur folkhopen, utför trapporna och kastade honom bakom en utskjutande murpelare, då han fick se den gamle Grandchamps svartmuskiga ansigte, som tilltalade honom med sträf röst: «Min herre, det var ingenting att anfalla trettio ryttare i Chaumonts skog, efter vi voro er nära, utan att ni visste det, och skulle bistått er i händelse af behof, samt ni dessutom hade att göra med hederligt folk; men här är det helt annorlunda. Se här stå era hästar och ert folk vid; ändan af gatan; var så god stig till häst och rid ur staden, eller återskicka mig till fru marskalkinnan, emedan jag är ansvarig för era armar och ben, hvilka ni vedervågar temligen lättsinnigtsEhuru något förbryllad af detta handgripliga sätt att göra en tjenst, var dock Cinq-Mars icke missnöjd att på detta sätt slippa från saken, sedan han fått tid att besinna de olägenheter han kunde råka ut för, om han blefve igenkänd, sedan han slagit domstolens ordförande, hvilken till denna befattning blifvit utsedd af sjelfva kardinalen, som skulle föreställa honom för konungen. Han märkte äfven att han samlat omkring sig en hop af folkets drägg, och då han blygdes att befinna sig i dylikt sällskap, följde han sin gamle tjenare utan motsägelse, och fann verkligen de trenne andra tjenarne, som afbidade hans ankomst. Oaktadt blåsten och regnet steg han till häst och befann sig snart på stora landsvägen med sin betäckning, emedan han ridit i sporrstreck, för att icke blifva eftersatt.

Men väl utkommen utom staden, måste han sakta farten, emedan vägen rar alldeles uppblött af det starka regnet och vattnet forssade i de djupa hjulspåren. Eegnet fortfor att nedströmma och hans kappa var nästan genomblöt, då han kände ett ännu tjockare plagg kastas Öfver sina axlar. Det var åter hans gamle tjenare, som på detta sätt

ytterligare ådagalade sin moderliga omsorg.

«Nå, Grandchamp, nu då vi lyckligt och väl sluppit ifrån det der krakelet, kan du berätta mig huru du hade kommit dit, ehuru jag befallt dig vänta mig hos abbén.«

«Böfveln, herre,« svarade han med knötande ton, «tror ni att jag lyder er mera än herr marskalken? När min salig herre hade befallt mig blifva hemma i tältet, men ändå fick se mig bakom sig i krutröken, blef han icke missnöjd, emedan han hade en handhäst i beredskap då hans ridhäst blef skjuten, och bannade mig icke, förrän vid närmare eftersinnande. Men det är sant, att jag under de fyratio år jag tjenade honom, icke såg honom företaga sådana saker, som ni gjort på de få dagar jäg följt med er. Ack!« tillade han, suckande, «början är god och om det fortfar på detta sättet, lär jag få se hyggliga saker, efter hvad jag kan tycka på lagets

«Men vet du, Grandchamp, att dessa skurkar hade låtit glödga krucifixet och att hvarje hederlig karl skulle blifvit lika ursinnig som jag.««Undantagande herr marskalken, er salig far, som icke skulle gjort det ni gjorde, herre.«

«Nå, hvad hade han då gjort?«

«Jo, han skulle helt lugnt låtit denne kyrkoherde brännas af de andra kyrkoherdarne, och sagt åt mig: Grandchamp, se efter att mina hästar få hafre, och att den icke stjäles bort; eller också: Grandchamp, akta att icke min värjklinga rostas i baljan af detta regnet och att icke fängkrutet blir vått på pistolerna; ty marskalken tänkte på allt och blandade sig icke i saker, som icke angingo honom; det var hans hufvudregel; och som han Gudskelof var lika god soldat som general, hade han alltid lika mycken omsorg om sina vapen, som en simpel knekt, men icke anföll han trettio unga krabater med en liten balvärja.«

Cinq-Mars kände ganska väl udden af den redlige mannens stickord och började frukta att han följt honom längre än till skogen vid Chaumont; men han ville icke utforska det, för att slippa ingå i förklaringar, eller behöfva hopsmida en osanning, eller ålägga honom tystnad, hvilket hade varit en bekännelse och ett förtroende. Han sporrade derföre sin häst och red ifrån sin gamle tjenare, men denne hade ännu icke slutat sin lexa, och i stället att rida till höger om sin herre, återkom han till venster om honom och fortsatte sitt samspråk.

«Tror ni till exempel, min herre, att jag låter er färdas hvart ni behagar, utan att följa er? Nej, min herre, jag hyser alltför stor vördnad för fru marskalkinnan att vilja utsätta mig för att höra henne säga: Grandchamp, min son har stupat för en kula eller ett värjstygn; hvarföre var ni icke framför honom? eller: en italienare har gifvit honom ett dolk-stygn, emedan han nattetid ställt sig under en högförnäm prinsessas fönster; hvarföre hejdade ni icke mördaren? Det skulle vara högst obehagligt för mig, min herre, och aldrig har man kunnat förebrå mig något dylikt. En gång lånade herr marskalken mig åt sin brorson, unge grefven, som skulle göra ett fälttåg i Nederländerna, emedan jag kan tala spanska; och jag drog mig ur det spelet med heder, som jag alltid gjort. När grefven fick sin kula i underlifvet, återförde jag sjelf, helt ensam, hans hästar, hans mulåsnor, hans tältoch hela hans tross, utan att det fattades ens en näsduk, och jag försäkrar er, rnin herre, att då jag kom till Chaumont, voro hästarne så väl ryktade och sadlade, som om unge grefven hade ämnat sig på jagt; också fick jag icke höra annat än beröm och tacksägelser af hela huset, hvilka jag äfven gerna hör.«

«Det der är alltsammans mycket bra, min vän,« sade Henrik d'Effiat, «och du får kanske en dag återföra mina hästar, men emellertid kan du taga denna stora pung med guldmynt, som jag redan hållit på att tappa ett par gånger, och derur betala för mig under vägen; jag finner det så ledsamt!«

«Så gjorde icke herr marskalken, min herre. Emedan han varit öfverintendent för finanserna, räknade han sina penningar med egen hand, och om han gjort annorlunda, tror jag icke att era egendomar skulle varit i så godt skick, eller ni haft så många guldstycken att räkna; var derföre så god och behåll era penningar, hvilkas belopp ni helt säkert icke känner så noga.«

«Nej, minsann jag det gör!«

Grandchamp drog en djup suck vid detta sin herres föraktliga utrop.

«Ack, herr markis, herr markis! när jag kommer ihåg att jag med egna ögon sett den store konung Henrik stoppa

sina sämskhandskar i fickan, för att ej skämma bort dem i regnet; när jag kommer ihåg att herr de Rosny nekade honom penningar, när han slösat för mycket; när jag kommer ihåg___«

«När du kommer ihåg, är du bra ledsam, min vän,« inföll hans herre, «och det vore mycket bättre om du sade mig hvad det är för en svart gestalt, som tyckes mig vada i smutsen bakom oss.«

«Det ser ut som det vore en fattig bondqvinna, som går och tigger; hon har icke svårt att följa oss, ty vi komma icke fort i denna uppblötta sand, hvari hästarne nedsjunka ända till hasarne. Vi komma kanske en dag till Landerne*)

*) Landes betyder egentligen stora hedar, men sedan äldre tider gafs detta namn åt ett helt landskap i Frankrike, eller det nu varande departement des Landes, En ordagrann öfversättning häraf torde hafva varit mindre lämplig, hvarföre det iranska namnet bibehållits med svensk böjning. Öfversättaren.och då skall ni få se en trakt, alldeles lik denna; bara sanden och stora, mörka tallar. Det är en fortlöpande kyrkogård på båda sidor om vägen och här ha vi en liten profbit. Men eftersom regnet nu börjar sakta sig och himlen ljusnar, så att man kan se sig omkring, så låt oss betrakta denna stora ljunghed, hvarest man ej finner en by eller ett hus, der man kunde få nattqvarter. Om min herre derföre vill följa mitt råd, skola vi hugga qvistar från träden och bivuakera; ni skall få se huru jag med en smula jord kan göra en barack, der man sofver lika varmt som i en god säng.«

«Jag vill hellre fortsätta resan ända till det ljus jag ser vid horisonten/' sade Cinq-Mars, «ty jag känner mig liksom litet feberaktig och är törstig; men håll dig bakom, ty jag vill vara ensam; återvänd till de andra och följ mig.«

Grandchamp lydde och tröstade sig med att hålla en föreläsning för Herman, Ludvig och Staffan, huru man nattetid skulle rekognoscera en trakt.

Hans unge herres krafter voro emellertid alldeles uttömda. Dagens häftiga sinnesrörelser hade våldsamt skakat hans själ, och denna långa resa till häst, de tvenne sista dagarne nästan utan all föda, i anseende till de tätt på hvarandra följande händelserna, solhettan och den isande nattkylan, allt bidrog att öka hans illamående och sönderbråka hans ömtåliga kropp. Tre hela timmar red han tigande framför sitt folk, utan att det ljus, som han sett vid horisonten, tycktes komma närmare: slutligen följde han det icke mera med ögonen, i det hans förtyngda hufvud nedsjönk på bröstet och han lemnade fria tyglar åt sin uttröttade häst, som af sig sjelf följde landsvägen, och med korslagda armar lät han vagga sig at sin reskamrats enformiga rörelse, hvilken dock ofta snubblade mot de stora kiselstenar, som lågo på vägen. Regnet hade upphört, äfvensom betjenternas prat, hvilkas hästar följde i rad efter husbondens. Ynglingen öfverlemnade sig nu fritt åt sina bittra tankar; han frågade sig om hans förhoppningars lysande mål icke i framtiden dag från dag torde fly undan honom, liksom detta fosforiska sken nu steg för steg undflydde honom. Var det sannolikt att denna unga prinsessa, som nästan blifvit tvungen att infinna sig vid drottning Annas, galanta hof, ständigt skulle afslå de giftermålsanbud, som gjordes henne, måhändaaf kungliga personer? Huru kunde han tänka att hon skulle afslå troner, för att vänta det någon lyckans nyck förverkligade roraaneska förhoppningar och fattade en yngling under armarne så godt som uti arméns lägsta grader, för att upphöja honom till hennes vederlike, och det till innan kärlekens ålder förflutit? Hvem försäkrade honom, att Maria Gonzagas löften hade varit fullt uppriktiga? «Ack,« sade han till sig sjelf, «kanske hon bedragit sig på sina egna känslor; landtlif-vets enslighet hade öppnat hennes hjerta för djupa intryck, hon såg mig och trodde mig vara den man, hvarom hon drömt; min ungdom och min kärlek hafva gjort det öfriga. Men då hon vid hofvet genom förtroligt umgänge med drottningen lärt sig att från denna upphöjda ståndpunkt beskåda den upphöjelse jag eftersträfvar, och som jag ännu betraktar långt nedifrån; då hon hastigt ser sig i besittning af hela sin framtid och med en säkrare blick mäter den väg, som återstår för mig att tillryggalägga; då hon hör trohetseder lika mina, uttalade af personer, hvilka blott behöfva yttra ett ord, för att störta mig och göra den olycklig, hvilken hon emotsett som sin herre och man! Ack, jag dåre! Hon skall inse hela sin dårskap och harmas öfver min.«

På detta sätt började tviflet, kärlekens största plåga, att sönderslita hans sjuka hjerta; han kände sitt brännheta blod stiga uppåt hufvudet och förtynga det; ofta föll han framstupa på sin långsamt gående hästs hals och en halfslum-mer nedtyngde hans ögonlock; de mörka tallarne, som stodo vid vägen, förefällo honom såsom

ofantliga benrangel, hvilka sväfvade förbi honom, och han såg eller tyckte sig se samma svartklädda qvinna, som han visat åt Grandchamp, nalkas honom så nära, att hon tog i hästens man, ryckte i hans kappa, och sedan begabbande fly undan. Vägens sand förekom honom som en flod, hvilken flödade öfver honom, i det den sökte stiga tillbaka till sin källa, och detta underliga inbillningsfoster förblindade hans försvagade ögon: han tillslöt dem och insomnade på hästen.

Snart kände han att hästen stadnade, men han var stel af köld. Han skymtade bondfolk, ljus, ett förfallet hus, en stor kammare, dit man bar honom, en bred säng, för hvilken

Grandchamp sammandrog tunga gardiner, och insomnade åter, yr af febern, som susade för hans öron.

Drömmar, flyktigare än dammet, som jagas af vädret, hvirflade i hans hjerna; han kunde ej hejda dem och kastade sig oroligt på sitt läger. Den marterade Urban Grandier, hans gråtande mor, hans beväpnade lärare, Bassompierre fjettrar, flögo förbi och nickade farväl åt honom. I sömnen lade han handen på hjessan och qvarhöll drömmen, hvilken tycktes utveckla sig för hans ögon såsom en rörlig tafla.

Han såg ett stort torg uppfyldt med ett främmande folk, ett nordiskt folk, som upphäfde vilda glädjerop, samt en dubbel rad gardister, bistra soldater; men desse voro fransman.

«Kom med mig,« sade Maria af Gonzaga med mild röst, i det hon fattade hans hand. «Ser du, jag har ett diadem; se der din tron; kom med mig!«

Hon' drog honom med sig och folket stojade alltjemt.

Han gick och han gick, länge, länge___

. «Hvarföre är ni så nedslagen, om ni är drottning ?« frågade han darrande. — Men hon var blek och smålog utan att svara. Hon uppsteg och sprang uppför trappstegen till en tron och satte sig. «Stig upp!« sade hon och drog honom till sig med kraft.

Men stockarne ramlade under hans fötter då han försökte att uppstiga, och han kom ej längre.

«Tacka kärleken!« fortfor hon, och med stark arm ryckte hon honom upp till sig. Folket skränade.

Han bugade sig för att kyssa denna hjelpsamma, denna tillbedda hand___det var bödelns.

«O himmel!« utbrast Cinq-Mars, i det han utstötte en djup suck och slog upp ögonen. En flämtande lampa upplyste det förfallna värdshusrummet; han tillslöt ögonlocken, ty han hade vid sin säng sett en qvinna, en nunna, så ung, så skön! Han trodde, att han ännu drömde, men hon tryckte hårdt hans hand. Han öppnade åter sina brinnande ögon och fästade dem på denna qvinna.

«Ack, Johanna de Belfiel, är det ni? Eegnet har genomblött ert dok och era mörka lockar: hvad vill ni här, olyckliga qvinna?««Tyst! väck icke min Urban, som ligger i nästa rum och sofver så godt. Ja, mitt hufvud är vått, och se mina fötter! de voro förr så hvita som snö, men se nu huru smutsiga de blifvit. Men jag har gjort ett löfte att icke tvätta dem, förrän jag kommer till kungen och han har benådat Urban. Jag är på väg till armén för att träffa honom; jag skall tala till honom, som Grandier har lärt mig att tala, och kungen skall benåda honom. Men hör på; jag skall också begära nåd för dig, ty jag har läst i ditt ansigte, att du är dömd till döden. Stackars barn! du är bra ung att dö; ditt lockiga hår är så vackert; men likväl är du dömd till döden; ty du har ett streck i pannan, som aldrig slår fel. Den karlen du slog, tar lifvet af dig. Du har varit för hårdhändt med korset och det gör din olycka; du har slagits med korset, och

du bär det om halsen i en hårsnodd-----Göm ej«hufvudet

under täcket! Har jag sagt något som bedröfvat dig? Eller är du kanske kär, unge man? Ack, var icke rädd, jag skall ej berätta detta för din käresta; jag är tokig, men jag är god« mycket god, och för tre dagar sedan var jag ännu mycket vacker. Är hon också vacker? Ack, hvad hon kommer att gråta en dag! O, hvad hon blir lycklig, om hon kan gråta.«

Johanna började nu uppläsa begrafningsmessan med entonig röst, men mycket fort och sittande vid sängen, under det hon emellan fingrarne rullade kulorna i ett långt radband.

Hastigt öppnades dörren; hon såg sig om och sprang bort genom en liten dörr i plankväggen.

«Hvem knäfveln är här? Är det ett spöke eller en engel, som sjunger likmessan öfver er? Och der ligger ni emellan lakanen, som ni vore svept.«

Det var Grandchamp, som inträdde och blef så förvånad att han släppte ett glas limonad, som han medförde. Då han märkte att hans herre icke svarade, blef han ännu mera häpen och upplyfte täcket. Cinq-Mars var mycket röd, hvarföre den gamle betjenten, som slutade att blodet stigit åt hufvudet och nästan qväft honom, tog en skål kallt ratten, som han hällde Öfver ynglingens hufvud. Detta soldat-medel förfelar sällan att göra sin verkan och Cinq-Mars spratt genast upp i sängen.«Ack! är det du Grandchamp! sådana ohyggliga drömmar jag haft!«

«För tusan, herre, era drömmar äro tvärtom mycket vackra och jag har sett släpet af den sista: ni har god smak.« «Hvad säger du, gamle tok?«

«Jag är ingen tok, min herre; jag har goda ögon och jag har sett hvad jag såg. Men då herr marskalken var sjuk som ni nu är ...«

«Du pratar i vädret, kära gubbe; gif mig något att dricka, ty jag brinner af törst. O Gud! hvilken natt! jag ser ännu alla dessa qvinnors

«Alla dessa qvinnor? huru många har ni då haft?« «Jag talar om en dröm, ditt nöt! huru länge ämnar du stå der orörlig, innan du ger mig något att dricka?«

«Det är nog, min herre; jag skall skaffa annan li-monad.«

Han gick till dörren och ropade nedåt trappan: «Hör, Herman! Ludvig! Staffan!«

"Värden svarade i nedra våningen: «Strax, strax, min herre, de hjelpa mig att springa efter den galna qvinnans

«Hvilken galen qvinna ?« frågade Cinq-Mars och ville stiga upp.

Värden inträdde i detsamma och sade vördnadsfullt, i det han tog af sig nattmössan: «Det är bara ett lappri, herr markis; en toka, som kom hit i natt till fots, och som man lät lägga sig i rummet näst intill detta; men nu har hon rymt och ingen kan få. fatt henne.«

«Hvad?« sade Cinq-Mars, hvilken nu liksom återkom till full sans och for med handen öfver ögonen; «har jag då icke drömt? Och min mor, hvar är hon? och marskalken? och... Hu, det var en gruflig dröm. Gån ut allesammans« 1 detsamma vände han sig åt väggen och drog åter täcket öfver hufvudet.

Den bestörte värden slog sig tre gånger i pannan med pekfingret, i det han på samma gång betraktade Grandchamp, liksom han velat fråga honom, om hans herre också vore vansinnig.

Betjenten tecknade åt honom att gå ut, och för att den återstående delen af natten vaka öfver den djupt insomnadeCinq-Mars, satte han sig i en stor stoppad länstol och började klämma citroner uti ett vattenglas, med samma allvarliga och vigtiga uppsyn, som Archimedes då han beräknade sina brännspeglars strålar.

SJUNDE KAPITLET. KABINETTET.

Menniskorna hafva sällan nog mod att vara fullkomligt goda eller fullkomligt elaka.

MACHIAVEL.

Vi vilja nu lemna vår unge resande insomnad. Snart kommer han att i fred vandra en stor och skön bana; och emedan vi nu hafva ledighet att med ögonen öfverfara hela Frankrikes karta, skola vi stadna vid staden Narbonne.

Se Medelhafvet, som icke långt derifrån utbreder sina blå vågor utmed en sandig kust. Inträd i denna stad, som liknar Athen; och för att träffa den, som herrskar der, gå denna mörka, krokiga gata, stig uppför trapporna till det

gamla erkebiskopspalatset och inträd i den första och största salen.

Han var mycket lång, men upplyst af en rad höga, hvälfda fönster, af hvilka endast den öfre delen ännu bibehöll de små blå, gula och röda rutor, som spredo en hemlighetsfull dager i rummet. Ett «tort, rundt bord upptog salens hela bredd framför den väldiga spiseln; detta bord var betäckt med en brokig duk, belastad med papper och portföljer och rundtomkring sutto åtta sekreterare, sysselsatta att renskrifva bref, som tillställdes dem från ett annat, mindre bord. Andra personer ställde i ordning papper på de hyllor, som icke helt och hållet voro upptagna af böcker med svarta band, hvarvid de med varsamma steg gingo på mattan, hvarmed golfvet var belagdt.Men fastän så många personer voro församlade, hade man kunnat förnimma en flugas surrande. Det enda ljud, som hördes, var pennornas snabba raspande på papperet och en skarp, gäll röst, som dikterade, men ofta afbröts af hosta. Denna röst utgick från en ofantlig karm stol, som stod vid spiseln, der en brasa lågade, oaktadt det varma klimatet och den vackra årstiden. Det var af det slags länstolar, som man ännu får se på gamla slott, och som tyckas vara ämnade till inslumring under läsningen af hvilken bok som helst, så sorgfälligt är hvarje del deraf uttänkt. Veka lifvet stödes emot en halfmånformig fjäderdyna, och om hufvudet lutas åt någondera sidan, blifva kinderna emottagna af sidenörngått, och sittsdynan skjuter så långt öfver åt sidorna, att man med skäl kan förmoda, det våra förfäders omtänksamme tapetserare haft för afsigt att hindra bokens nedfallande på golfvet, hvarigenom den sofvande kunnat uppväckas.

Men lemnom dessa småsaker ä sido för att tala om mannen, som satt deruti och icke sof. Han hade hög panna och några glesa, grå hår, stora, milda ögon, ett blekt och magert ansigte, men som af ett litet, hvitt spetsigt skägg fick detta klyftiga uttryck, som förefinnes hos alla porträtter från Ludvig XIII:s tidehvarf. En mun, nästan utan läppar, och vi nödgas tillstå att doktor Lavater anser detta drag otvifvelaktigt beteckna elakhet, en hopkuipt mun, säga vi, var omgifven af ett par små, grå mustascher och af ett pipskägg, som då allmänt brukades och till formen temligen noga liknade en komma. Denna gubbe, som hade en röd kalott på hufvudet, och var insvept i en vid nattrock, samt hade benen beklädda med purpurfärgade silkesstrumpor, var ingen ringare person än Armand Duplessis, kardinal af Eichelieu.

Helt nära honom och omkring det redan omnämda mindre bordet sutto fyra ynglingar emellan femton och tjugu år; de voro pager eller domestiker, enligt den tidens talesätt, som då betydde förtrogen, husets vän. Detta bruk var en lemning af feodal-skyddsherrskapet, som qvarblifvit i våra sedvänjor. De yngre sönerna af de förnämsta hus emottogo löner af höga herrar och voro dem under alla omständigheter tillgifne, så att de till envig utmanade hvem som helst, på deras skyddsherres minsta vink. De nyssnämde pagerna upp-satte bref, enligt den föreskrift de fått af kardinalen, och sedan han hastigt genomögnat koncepterna, lemnades de till sekreterarne, som renskrefvo dem. Kardinalen-hertigen skref på sitt knä hemligheter på små lappar, hvilka han instack i nästan hvarje omslag, innan han med egen hand förseglade dem.

Han hade skrifvit en liten stund, då han i en spegel, som stod midt emot honom, såg den yngste pagen då och då brådskande teckna några rader på ett papper af mindre format, än de ministeriella skrifvelserna, hvarefter han skyndsamt sköt det under det större arket, som han till sin ledsnad var skyldig att fullskrifva; men enär han satt bakom kardinalen, hoppades han att denne herre, som hade svårt att vända sig, icke skulle märka detta lilla konstgrepp, som han tycktes utöfva med temlig färdighet, då Eichelieu helt oförmodadt tillropade honom: «Kom hit, herr O1ivier!«

Dessa få ord voro åskslag för den stackars gossen, som icke tycktes vara raer än 16 år. Han uppsteg likväl mycket hastigt och ställde sig framför kardinalen, med hängande armar och sänkt hufvud.

De andra pagerna och sekreterarne rörde sig icke mer än soldater, då en kamrat träffas af en kula; ty de voro vana vid dylika kallelser. Denna utmärkte sig dock af större liflighet än vanligt.

«Hvad skrifver ni der?«

«Nådig herre ... det som ers Eminens dikterar för mig.«

«Hvad ?«

«Nådig herre... brefvet till don Juan af Braganza.«

«Inga undanflykter, min herre, ni gjorde något annat«

«Nådig herre,« sade då pagen med tårar i ögonen, «det var en biljett till en af mina kusiners

«Låt mig se den.«

Ynglingen, hvars hela kropp härvid råkade i darrning,måste stödja sig mot spiseln, då han sakta sade: «Det är omöjligt.«

«Herr vicomte Olivier d'Entraigues,« sade ministern, utan att låta förmärka den ringaste sinnesrörelse, «ni är ej mera i min tjenst.« Och pagen, som visste att det ej hjelpte att göra några invändningar, stoppade biljetten i fickan, öppnade dubbeldörren, just lagom för att kom-ma ut, och smög bort som en fågel, hvilken sluppit lös ur sin bur.

Ministern fortsatte de anteckningar, som han gjorde på knäet.

Sekreterarne blefvo ännu tystare och flitigare, men i detsamma öppnades båda dörrarne och på tröskeln stod en kapusin, som bugade sig med armarne korslagde på bröstet, och tycktes vänta en allmosa eller befallning att aflägsna sig. Hans ansigte var brunt och fåradt af djupa koppärr; ögonen milda, men något lömska och betäckta af buskiga ögonbryn, som gingo ihop midt på pannan; en mun, hvars leende var listigt, elakt och olycksbådande, samt ett mot ändan rödaktigt och flatt skägg; han var iklädd Fransiskanerordens-drägten i all dess fulhet, med sandaler under de nakna fötterna, som tycktes alltför ovärdiga att aftorkas på en matta.

Sådan han nu var, tycktes denna person dock väcka en stor uppståndelse i hela salen; ty utan att sluta den påbörjade meningen, raden eller ordet, uppsteg hvarje page och sekreterare och utgick genom den dörr, der munken alltjemt qvarstod, hvarvid somliga helsade på honom i förbigående, andra vände sig ifrån honom och pagerna höllo för näsorna, men dock först bakom hans rygg; ty de tycktes hysa en hemlig fruktan för honom. Då alla gått förbi honom, inträdde han djupt bugande, ty ännu stod dörren öppen; men så snart hon stängdes, steg han fram utan krus, satte sig jemte kardinalen, som, då han igenkände honom, nickade kallt och betraktade honom forskande, liksom han väntat någon nyhet; hvarvid han dock ej kunde afhålla sig från att rynka pannan, likasom vid åsynen af en spindel eller något annat obehagligt kräk.

Kardinalen hade icke kunnat tillbakahålla detta uttryck af missnöje, emedan han genom sin agents besök fann sig nödsakad att ånyo ingå i dessa vigtiga och plågsamma Öfverläggningar, från hvilka han hvilat sig några dagar uti en trakt, hvars rena luft var honom så välgörande och något mildrat plågorna af hans sjukdom. De hade öfvergått till en tärande feber, som likväl lemnade honom nog långa fristunder, för att han under dess frånvaro kunde glömma att den skulle åter infinna sig. I det han således gaf sin hittills rastlösa inbillningskraft någon hvila, väntade han, kanskeKABINETTET. 73

för första gången i sin lefnad, utan otålighet de kurirers återkomst, hvilka han utskickat i alla riktningar, såsom strålar från den sol, hvilken ensam gaf Frankrike lif och rörelse. Han hade nu icke väntat munkens besök, och åsynen af en bland de menniskor, som han, enligt sitt eget uttryck, sölade i brott, framställde hans lefnads vanliga bekymmer mera lefvande för honom, utan att likväl helt och hållet skingra den skugga af svårmod, som nu fördunklade hans tankar.

Samtalet bar i början en anstrykning af hans sednaste betraktelsers dystra färgton; men snart utgick han derur lifligare och kraftigare än någonsin, då hans snille med vild styrka återfördes i den verkliga verlden.

Hans förtrogne, som märkte att han borde bryta tystnaden, gjorde det temligen tvärt: — «Nå, nådig herre, hvad tänker ni på?«

«Ack, Josef, hvarpå böra vi alle tänka, under det vi äro här, om icke på det bättre lif, som förestår oss? Jag har på några dagar börjat besinna, att verldsliga angelägenheter för mycket vändt mig från denna enda tanke, och jag ångrar mig att hafva användt några lediga stunder på profana arbeten, sådana som mina tragedier, Europe och

Mirame, oaktadt den ära jag derför skördat bland våra största snillen; en ära, som skall utsträcka sig till den sednaste efterverld.«

Pater Josef, som var upptagen af de saker, han hade att berätta, blef i förstone något förbluffad öfver denna början; men han kände sin herre för väl att låtsa någonting derom, och som han nogsamt visste på hvilket sätt han skulle bringa honom på andra tankar, ingick han till en början utan tvekan på kardinalens idéer.

«I)eras förtjenst är likväl ganska stor,« sade han med ruelsefull uppsyn, «och Frankrike beklagar att dessa odödliga arbeten icke blifva åtföljda af flere dylika alsters

«Ja, min bästa Josef; förgäfves hafva sådane män som Eoisrobert, Claveret, Colletet, Corneille och framförallt den vidtberömde Mairet, förklarat dessa tragedier vara de bästa, som den förflutna och närvarande tiden kunna framte; jag försäkrar att jag ångrar dem såsom dödliga synder, och under lediga stunder sysselsätter jag mig nu blott med minMethode des controverses och med afhandlingen om la Per fection du, chrétieu. Jag är femtiosex år och har en sjukdom, som svårligen ger nåd.«

«Dessa beräkningar göra era fiender lika noga som ers Eminens sjelft svarade patern, som började ledsna vid detta samtal och ville komma derifrån ju förr desto hellre.

Blodet uppsteg i kardinalens ansigte.

«Jag vet det nog, jag vet det,« sade han; «jag känner hela deras elakhet och jag bereder mig på allt. Men hvad nytt?«

«Vi hade kommit öfverens, nådig herre, att skaffa en annan i stället för fröken cTHautefort; vi hafva aflägsnat henne, liksom fröken de La Fayette; det är godt och väl; men hennes plats är ännu ledig, och kungen...«

«Än se'n?«

«Kungen umgås med tankar, som han hittills icke hyst.«

«Verkligen? och som icke komma från mig? Det är just vackerts sade ministern ironiskt.

«Hvarföre skulle ni också lemna gunstlingsplatsen ledig i hela sex dagar? Det är icke försigtigt, nådig herre, förlåt att jag säger det.«

«Han umgås med tankar,« eftersade Richelieu med ett slags fasa; «men med hvad för tankar?«

«Han har talat om att återkalla enkedrottningen« sade kapusinen med låg röst; «att återkalla henne från Köln.«

«Maria af Medicis?« utropade kardinalen och slog med båda händerna på länstolskarmarne. «Nej, jag svär vid den lefvande Guden! att hon icke skall sätta foten på fransk jord, hvarifrån jag drifvit henne steg för steg! England har icke vågat hysa henne, sedan hon blifvit fördrifver! af mig; Holland har hållit på att gå öfverända för hennes skull och hon skulle emottagas i mitt rike! Nej, nej, detta infall har han icke af sig sjelf. Återkalla min fiende, återkalla sin mor, hvilken trolöshet? Nej, han har icke vågat tänka derpå...«

Sedan han funderat en stund, tillade han, i det han fäste en skarp, ännu af vrede lågande blick på pater Josef: — «Men huru har han uttryckt denna önskan? Säg mig hans egna ordalag.««Han har temligen offentligt och i sin brors närvaro yttrat: «Jag märker nogsamt, att en kristens första pligt är att vara god son, och jag kan icke längre motstå mitt knotande samveten

«Kristen! samvete? de uttryckena har han icke af sig sjelf. Det är pater Caussin; det är hans biktfader, som förråder mig,« sade kardinalen. «Falske jesuit! jag har förlåtit dig din komplott med La Fayette; men för dina hemliga råd skall du plikta. Jag skall låta köra bort denne biktfader, Josef; jag inser nogsamt att han är statens fiende. Men jag har också varit försumlig några dagar; jag har icke nog påskyndat den der lille d'Effiats ankomst, som helt säkert skall lyckas komma i gunsten, ty man säger att han skall vara qvick och se bra ut. Ack, hvilket felsteg! jag förtjenar sjelf en formlig onåd. Lemna denna jesuit-räfven nära konungen utan att hafva gifvit honom mina hemliga föreskrifter, utan att hafva en pant, en gisslan för hans trohet och lydnad! hvilken uraktlåtenhet!

Josef, tag en penna och skrif fort en instruktion för den nye biktfadern, som vi skola välja med bättre urskiljning. Jag funderar på pater Sirmond ...«

Pater Josef satte sig vid stora bordet för att skrifva, och kardinalen dikterade dessa högst besynnerliga föreskrifter, hvilka han kort derefter djerfdes öfverlemna till konungen, som emottog, lydde och lärde dem utantill, såsom kyrkans befallningar. De hafva qvarblifvit till vår tid, såsom ett förskräckande bevis på det välde en menniska kan tillskansa sig med tålamod, list och hängifvenhet.

I. En konung måste hafva en premierminister och denne premierminister trenne egenskaper: Lo får han icke älska något utom sin konung; 2:o bör han vara skicklig och trogen; 3:o måste han tillhöra andliga ståndet.

II. . En konung bör vara sin ministers verklige vän.

III. Bör aldrig ombyta premierminister.

IV. Bör för honom ingenting dölja.

V. Lemna honom fritt tillträde till sin person.

VI. Gifva honom oinskränkt makt Öfver folket.

VIL Gifva honom höga värdigheter och stora rikedomar.VIII. En konung har icke någon större skatt, än sir. premierminister.

IX. En konung bör icke tro det som säges till mehn för hans premierminister, ej heller med nöje höra dem, som förtala honom.

X. En konung bör för sin premierminister upptäcka allt det man sagt emot honom, om man också af konungen fordrat förtegenhet.

XI. En konung bör framför alla sina fränder föredraga icke blott statens bästa, utan äfven sin premierminister.

Dessa voro den franske gudens budord, mindre förundransvärda än den förskräckliga öppenhjertighet, hvarmed han testamenterat dessa påbud till efterverlden, likasom om hon också måste tro på honom.

Under det han dikterade sin instruktion, läsande från en liten, egenhändigt skrifven papperslapp, tycktes han vid hvarje ord blifva alltmer angripen af ett djupt svårmod, och då han slutat, föll han tillbaka i länstolen med korslagda armar och hufvudet sänkt mot bröstet.

Pater Josef, som steg upp från skrifbordet och ämnade fråga om han mådde illa, hörde nu dessa hemska, minnesvärda ord utgå ur djupet af kardinalens bröst: —

«Hvilket evigt tråk! hvilka ändlösa bekymmer! Om den ärelystne såge mig, flydde han till ödemarken. Hvad är mitt välde? En eländig återspegling af konungamakten; och huru får jag icke sträfva för att på min stjerna fästa denna ostadiga stråle?. I tjugu år har jag fåfängt försökt det. Jag-förstår ej denne mannen; han vågar ej undfly mig, men man röfvar honom ifrån mig; han glider mellan fingrarne på mig. .. Hvad hade jag ej kunnat uträtta med hans ärftliga rättigheter, om jag ägt dem! Men att använda så mycket hufvudbry endast för att hålla sig uppe! Huru mycket snille har man då qvar för dristiga företag? Jag har Europa i mina händer och jag sjelf hänger på ett hårstrå. Hvad båtar det mig att öfverskåda verldskartan, om alla mina angelägenheter äro inneslutna inom hans trånga kabinett. Denna lilla rymd af sex steg gifver mig mera besvär att styra, än hela jorden. Se der en premierministers ställning! Må man nu afundas mig mina garder!«Hans anletsdrag voro så vanställda, att man kunde befara någon svår anstöt, och han anfölls af en långvarig, häftig hosta, som slutade med en stark blodspottning. Han såg pater Josef färdig att i förskräckelsen fatta en liten ringklocka af guld, som stod på bordet, men sprang dervid upp från stolen med en ynglings liflighet, och hejdade honom, i det han sade: —

«Det är ingenting, Josef; jag låter klenmodet stundom öfverväldiga mig; men det räcker icke länge och jag blir sedermera starkare än förut. Hvad min helsa beträffar, så vet jag nog huru det står till; men det hör inte hit. Hvad har ni uträttat i Paris? Det fägnar mig att kungen kommit till Béarn, som jag önskade: vi kunna då bättre

öfvervaka honom. Hvarmed har ni lockat honom att resa?«

«En batalj vid Perpignan.«

«Nå det var inte så illa. Den kunna vi väl föranstalta åt honom: det nöjet kan för närvarande vara lika godt som något annat. Men den unga drottningen? hvad säger hon ?«

«Hon är ännu ursinnig på er. Hennes brefvexling som blef upptäckt; det förhör ni lät henne undergå...«

«Bah! en madrigal och några ögonblicks ödmjukhet skola komma henne att glömma huru jag söndrat henne från hennes Österrikiska hus och hennes Buckinghams land. Men hvad förehar hon?«

«Nya stämplingar med konungens bror. Men som hennes förtrogna äro våra vänner, så har ni här berättelsen derom för hvarje dag.«

«Jag gitter ej läsa den; så länge hertigen af Bouillon är i Italien, fruktar jag ingenting från det hållet; hon må gerna drömma ihop små uppror med Gaston framför spiselbrasan; han nöjer sig alltid med de älskvärda afsigter, som han någongång hyser, och verkställer svårligen något annat än sina rymningar ur riket; han har nu varit deran för tredje gången och jag skall skaffa honom det nöjet för den fjerde, när han behagar; han är icke värd det pistolskott, som du lät gifva grefven af Soissons. Den stackars grefven hade likväl föga mera handlingskraft än han.«Kardinalen satte sig åter i länstolen och började skratta temligen glädtigt för att vara statsman.

«Jag skall hela min lifstid skratta, åt deras bedrift i Amiens. De hade mig fast båda två. Hvardera hade åtminstone femhundrade väl beväpnade adelsmän med sig, som alla voro färdige att affärda mig, liksom Concini; men den store Vitry var icke der; de läto mig en hel timma i god ro prata för sig om jagten och Kristi-lekamens fest, men ingendera tordes gifva en vink åt alla dessa mordbenglar. Cha-vigny har sedermera berättat att de i två månader afbidat detta gynnsamma ögonblick. Sjelf märkte jag verkligen icke det minsta, utom att den lilla stråtröfvar-abbén Gondi slog sina lofvar omkring mig och tycktes gömma något i sin rock ärm; detta väckte mina misstankar, så att jag satte mig upp i vagnens

«Efter ni kom att nämna den lille abbén, så vet ni väl, nådig herre, att drottningen nödvändigt vill göra honom till koadjutor?«

«Hon är tokig; han skall göra henne olycklig, om hon förtror sig till honom. Han är en misslyckad soldat-sprätt, en sate i kaftan; läs hans historia om Fiesco, så får ni der se honom sjelf. Han blir ingenting så länge jag lefver.«

«Men hvad! ni dömer så sundt och likväl hemtar ni en annan ärelysten yngling till hofvet ?«

«Hvilken åtskilnad? Den der Cinq-Mars blir bara en docka, som icke skall tänka på annat än sin halskrage och sina guldsnören; hans vackra utseende förvissar mig derom, och jag vet att han är mild och vek. Jag har också derföre föredragit honom framför hans äldre bror; han skall dansa efter vår pipa.«

«Ack,' nådig berre,« sade patern med tvifvelaktig uppsyn, cjag har aldrig litat på personer, hvilkas yttre utseende är så lugnt, ty den inre elden är så mycket farligare. Kom ihåg hans far, marskalken d'Effiat!«

«I alla fall är det ett barn, och jag skall uppfostra honom; hvaremot denne Gondi redan ar en fulländad upprorsmakare, en dumdristig sälle, som ej låter hejda sig af något; han har understått sig att vara mig i vägen hos fru de la Meilleraie, skulle ni väl tro det? är det sannolikt? En litenprestpojke, som icke har någon annan förtjenst, än roligt pjoller och ett oblygt utseende. Lyckligtvis har hennes man skickat bort henne.«

Pater Josef, hvilken lika litet tyckte om sin beskyddare, då han talade om sina kärleksäfventyr, som då han skröt med sina verser, grinade' på ett sätt, som skulle vara småslugt, men blott var fult och tafatt, ehuru han med sin förvridna markattmun ville säga: Ack, hwem kan emotstå er, nådig herre! Men nådig herrn läste deruti: Jag är en pedant, som icke förstår mic/ på stora verlden; och utan vidare omsvep sade han tvärt, i det han tog en brefpacke, som låg på bordet: —

«Hertigen af Rohan är död; det är en god nyhet, ty nu är det förbi med Huguenotterna. Han har verkligen haft tur; jag hade låtit parlamentet i Toulouse döma honom att sönderslitas af fyra hästar, och nu fick han dö helt lugnt på

slagfältet vid Rheinfelden. Men lika godt, slutet är detsamma. Der ligger nu åter ett stort hufvud! Bra många hafva fallit sedan Montmorencys. Nu ser jag inga andra, än dem som buga sig för mig. Vi hafva i det närmaste straffat alla dem vi narrade April i Versailles. Sannerligen man kan förebrå mig något, ty jag utöfvar blott vedergällningsrätten och behandlar dem, som de ville behandla mig i enkedrottningens rådskammare. Den gamle pratmakaren Bassompierre skall slippa med lifstidsfängelse, äfvensom mördaren, marskalken de Vitry, ty de påyrkade endast detta straff för mig. Marillac, som röstade för dödsstraff, skall framdeles undergå det sjelf, vid första felsteg, ty man bör vara rättvis mot alla menniskor, och jag ålägger dig, Josef, att påminna mig härom. Ännu står väl hertigen af Bouillon på benen och yfves öfver sin fästning Sedan, men den skall jag väl i sinom tid taga ifrån honom. Deras förblindelse är verkligen bra märkvärdig; de tro sig alla hafva full frihet att stämpla, ehuru de blott hoppa vid ändarne af de trådar, jag håller i min hand och hvilka jag stundom släpper efter, för att gifva dem mera ledighet och utrymme. Men hafva Huguenotterne jemrat sig mycket Öfver deras kära hertigs död?«

«Mindre än öfver rättegången i Loudun, som likväl slutades lyckligts

«Hvad! lyckligt? Jag vill hoppas att Grandier är död?««Ja, det var just det jag ville säga; ers Eminens har allt skäl att vara nöjd, ty allt slutades inom dygnet och man tänker ej vidare på den saken. Laubardemont begick blott den dumheten att göra ransakningen offentlig, hvilket åstadkom något oväsende; men vi känna anstiftarne och äro dem på spåren.«

«Det är godt; mycket bra. Urban var för utmärkt att lemnas der; han hade fallenhet för protestantismen och hade slutligen gått öfver, om han fått lefva; hans skrift emot presternas ogifta stånd ingaf mig denna misstanke, och då man ej är rätt säker, är det alltid bäst att afhugga trädet, innan det börjar sätta frukt; kom ihåg det, Josef! De der Hugenotterna äro en verklig stat i staten. Om de finge öfverhand i Frankrike, vore det förbi med konungamakten, ty de inrättade något folkregemente, som kunde komma att räcka länge nog.«

«Och hvilka bekymmer förorsaka de icke dagligen vår helige fader, påfven!« sade Josef.

«Aha,« inföll kardinalen, «jag vet hvad du vill säga; du vill påminna mig hans envishet att icke gifva dig kardinalshatten. Lita på mig, jag skall i dag tala med den nye ambassadören, som vi skicka honom. Marskalken d'Estrées skall påskynda den saken, som har varit fördröjd i två år, sedan vi utnämde dig till kardinal; jag börjar också tycka att purpurn skulle kläda dig, ty blodfläckarne syntes då icke.«

Båda skrattade rätt hjertligt; den ena, som en herre, hvilken låter hela sitt förakt falla på lönnmördaren, som han besoldar, och den andre, som en slaf, hvilken håller till godo alla de förnedringar, hvarigenom han vinner upphöjelse.

Skrattet, som den gamle ministerns blodiga skämt uppväckt, varade ännu, då salsdörren öppnades och en page anmälde, att flere kurirer på en gång anländt från flere håll. Pater Josef steg upp och ställde sig med ryggen mot väggen, såsom en egyptisk mumie, i det hans ansigte endast förrådde en dum begrundning. Tolf budbärare inträdde efter hvarandra under olika förklädningar; den ene tycktes vara en schweizisk soldat, den andre en marketentare, den tredje en murare, o. s. v.; de insläpptes i slottet genom en lönntrappa och utgingo genom en dörr midtemot ingången, utan att få traf-fas, eller kunna berätta hvarandra hvad de medfört. Hvar och en lade sitt paket eller sin pappersrulle på det stora bordet, talade några ord med kardinalen i en fönsterfördjup-ning och gick. Richelieu hade hastigt uppstigit, så snart förste kuriren inträdde, och angelägen att visa det han gjorde allting sjelf, tog han emot och talade med dem alla samt stängde dörren efter dem, då de gingo sin väg. Så snart den siste var borta, vinkade han åt pater Josef, och utan att yttra ett ord började båda öppna eller rättare sönderrifva omslagen, hvarvid de med få ord sade hvarandra innehållet.

«Hertigen af Weimar fullföljer sina fördelar och hertig Karl är slagen; vår generals tänkesätt äro temligen goda; se här hvad han yttrat vid middagsbordet. Jag är nöjd med honom.«

«Nådig herre, vicomte de Turenne har återtagit fästningarne i Lotringen; se här hans enskilta samtal...«

«Ack, bespara mig hans prat; det kan ej vara farligt. Han blir alltid en bra, hederlig karl, som icke blandar sig i

politiken; bara man låter honom få en liten armé att föra, som ett schackspel, lika godt emot hvem, så är han nöjd; vi skola alltid förblifva goda vänner.«

«Det långa parlamentet fortfar ännu i England. Underhuset fullföljer sitt förehafvande; blodbad i Irland — grefve Strafford är dömd till döden.«

«Till döden! hvilken grymhet!«

«Jag läser: 'Hans Majestät, konung Karl, har icke haft mod att underteckna domen, men har utnämt fyra kommissarier ...«

«Svage konung! jag öfvergifver dig. Du får ej mera några penningar af oss. Fall, efter du är otacksam!... Ack, olycklige Wentworth!«

En tår glänste i Richelieus öga, och samme man, som nyss lekt med så många andra menniskolif, begrät en minister, öfvergifven af sin konung. Likheten emellan denne ministers ställning och hans egen rörde honom, och det var sig sjelf han begrät i denne utlänning. Han upphörde nu att högt uppläsa de depescher han öppnade, och hans förtrogne följde hans föredöme. Han genomögnade med den noggran-näste uppmärksamhet de omständliga berättelserna om hvarje betydande persons minsta och hemligaste handlingar, hvilka berättelser han alltid erhöll af sina skickliga spioner. De medföljde depescherna till konungen, hvilka alltid gingo igenom hans händer och tillställdes sedan monarken åter förseglade, men väl renade och sådane, som han ville låta honom läsa dem. De enskilta noterna uppbrändes samtlige af Josef, sedan kardinalen tagit kännedom om dem. Emellertid tycktes ministern icke hafva fått tillräckligt med bref, utan gick oroligt fram och tillbaka på golfvet, då dörren öppnades och den trettonde kuriren inträdde. Denne var, att döma efter utseendet- en knappt fjorton års gosse; han höll underarmen ett bref med svart lack till konungen och gaf kardinalen blott en liten biljett, på hvilken Josefs förstulna blick ej skymtade mer än fyra ord. Richelieu darrade, sönderref biljetten i tusen bitar, lutade sig till gossens öra och talade temligen länge med honom, utan att han svarade; allt hvad Josef hörde, just då gossen gick ur salen, var: «Kom noga ihåg, icke förr än tolf timmar här efter.«

Under detta kardinalens samtal hade pater Josef undangömt en mängd smädeskrifter från Flandern och England, hvilka ministern alltid ville läsa, huru skarpa de än voro. I detta afseende visade han en filosofisk köld, som han visst icke ägde; men för att gifva sig skenet deraf för sin närmaste omgifning, låtsade han ibland finna att hans ovänner icke alltid hade så orätt och skrattade äfven åt deras skämt; men de som hade en djupare kännedom om hans skaplynne, skönjde likväl ett doldt raseri under denna skenbara hofsamhet, och visste att han icke gaf sig någon ro, förrän parlamentet hade dömt den fiendtliga skriften att brännas på Greve-torget, såsom förolämpande emot Konungen i hans ministers, den högt lysande kardinalens, person, och inom sig beklagade att icke författaren brändes i stället för boken, hvilken glädje han förskaffade sig så ofta han kunde, såsom han gjorde i fråga om Urban Grandier.

Sålunda var det sitt oerhörda högmod, som han på detta sätt hämnades, utan att han ville tillstå det för sig sjelf, och han ansträngde sig länge, stundom hela året, för att öfvertyga sig att statens väl berodde derpå. Sinnrik i att förbinda sinaenskilta angelägenheter med Frankrikes, hade han intalat sig att landet blödde af de sår, som tillfogades honom. Josef, som i detta ögonblick ej ville räcka hans elaka lynne, smög undan och gömde en bok med titel: Mysteres politiques du Cardinal de la Rochelle; samt en annan, som troddes vara författad af en munk i Munchen, med titel: Questions qnolibétiques, ajustées au temps present, et Impiété sanglante du dieu Mars. Den redlige advokaten Aubery, som lemnat oss en af de tillförlitligaste historier om den högt uppsatte kardinalen, är alldeles ursinnig öfver den förstnämda bokens blotta titel, och yttrar, att den store ministern hade allt skäl att skryta öfver, att hans fiender emot deras egen vilja Hugo samma ingifvelser som Beliams åsna, Kaiphas och andra, hvilka tyckas ännu ovärdigare att äga den profetiska gåfvan, så att de med fullt skäl kallade honom Kardinalen af Rochelle, emedan han trenne år efter deras skrifts utgifvande tvang denna stad att dagtinga; likasom Scipio fick tillnamnet Africanus för det han underkufvade denna provins. Pater Josef, som naturligtvis hyste ungefär samma åsigt, hade så när uttryckt sin förtrytelse i samma ordalag, ty han erinrade sig med förargelse den andel af åtlöje han ådragit sig under la Eochelles belägring, hvilken stad, ehuru icke en provin*,

som Afrika, hade understått sig att hålla sig tappert emot hans eminens kardinalen, och det fastän pater Josef, som yfdes öfver sina insigter i belägringskonsten, hade velat låta soldater intränga genom en afloppstrumma. Han återhöll likväl sin harm och hade just lagom tid att gömma den försmädliga boken i fickan af sin bruna kåpa innan ministern affärdat den unge kuriren och återkommit till bordet.

«Låt oss nu tänka på afresan, Josef,« sade han; «Öppna dörrarna för hela detta hof, som belägrar mig, och låtom oss sedan begifva oss till konungen, som väntar mig utanför Perpignan. Denna gången har jag honom fast för alltid.«

Kapusinern gick nu ut, pagerna öppnade de förgyllda dubbeldörrarne och anmälde den tidens förnämaste herrar, hvilka erhållit konungens tillstånd att resa ifrån hofvet för att uppvakta ministern; några hade till och med föregifvit sjukdom eller tjenstegöromål och afrest i tysthet, för att icke vara de sista i kardinalens förmak, och den stackarsmonarken befann sig nästan lika ensam, som andra konungar vanligen först befinna sig på dödsbädden; men det tycktes, som'om tronen i i hans hofs ögon var hans paradsäng, hans regering en fortfarande dödskamp, och hans minister en hotande efterträdare.

Tvenne pager af Frankrikes ädlaste familjer stodo på hvar sin sida om dörren, hvarest stånddrabanter uppropade hvarje inträdande person, som i yttre rummet träffat pater Josef. Kardinalen, som satt i sin länstol, rörde sig icke för de mindre förnäma, böjde på hufvudet åt de mest utmärkte och för prinsarne stödde han sig med armarne på länstolen, för att litet lyfta sig derifrån. Hvarje hofman gjorde en djup bugning, hvarefter han ställde sig framför honom nära spiseln, i afbidan att blifva tilltalad, hvarefter han, enligt det tecken kardinalen gaf, fortsatte runden kring salen för att utgå genom samma dörr han inkommit, qvardröjde ett Ögonblick i förmaket för att helsa på pater Josef, som efterapade sin herre och i anledning deraf erhållit öknamnet den grå Eminensen, och lemnade slutligen palatset, eller ställde sig bakom ministerns länstol, om dennes blick uppmuntrat honom dertill, hvilket var ett af de största ynnestbevis.

I början lät han några obetydande och många obegagnade förtjenstfulle män gå förbi sig, och tåget stannade ej förr än vid marskalken d'Estrées, hvilken skulle resa som ambassadör till Rom och nu gjorde sin afskedsuppvaktning; alla efterföljande upphörde att skrida framåt. Denna halt underrättade de i yttre rummet församlade, att ett längre samtal skulle äga rum och pater Josef visade sig i dörren och vexlade en blick med kardinalen, som å ena sidan tycktes vilja säga: «Kom ihåg det löfte ni nyss gifvit mig«; å den andra: «Lita på mig.« På samma gång visade den sluge munken sin herre, att han under armen höll ett af sina offer, som han upptuktade till ett lydigt redskap; det var en ung ädling klädd i en grön, mycket kort kappa och en jacka af samma färg, samt röda, tillsittande långbyxor, med lysande, gyllne knäband derofvanpå; detta var den drägt, som nyttjades af hertigens af Orleans pager: Pater Josef talade väl med honom i tysthet, men icke i den mening kardinalen förmodade. Munken tänkte att blifra hans jemlike och sökte bereda sig andraförbindelser i händelse han framdeles funne for godt att affalla från premierministern.

«Säg åt hans Höghet, att han icke rättar sig efter skenet, ty han har ingen trognare tjenare än jag. Kardinalen börjar förfalla och jag anser det för en samvetssak, att om hans felsteg underrätta den, som troligen ärfver högsta makten under rninderårigheten. För att gifva eder höge herre ett bevis på min uppriktighet, kan ni säga honom, att man vill häkta Puy-Laurens, som är honom tillgifven; det är derföre bäst att undangömma honom, eljest sätter kardinalen äfven honom på Bastiljen.« Under det tjenaren sålunda bedrog sin herre, blef denne honom ingenting skyldig, ty han bedrog tjenaren. Hans egenkärlek och den smula aktning han ännu hade qvar för Kyrkan, gjorde att han led af den tanken, att se den föraktlige agenten prydd med den hatt, som för honom var en krona, och uppsatt lika högt, som han sjelf, med undantag af det tillfälliga minister-embetet. Han sade således sakta till marskalken d'Estrées: —

«Det är icke vardt att längre plåga Urban YUI med denne kapusin, som ni ser der i dörren; det är redan mycket nog att hans majestät behagat utnämna honom till kardinal; och vi kunna nogsamt fatta huru vidrigt det måste vara för hans helighet att bekläda denne tiggare med romerska purpurns

Härifrån öfvergick han till allmänna angelägenheter: — «Jag vet verkligen icke hvad som gör den helige Fadren

så kallsinnig emot oss; hvad hafva vi gjort, som icke bidragit till vår heliga moders, den katolska Kyrkans ära? Jag har i egen person läst första messan i La Rochelle, och ni ser med egna ögon, herr marskalk, att vår drägt är öfverallt, till och med i era arméer; kardinalen de la Valette har nyss gjort ett ärofullt fälttåg i Pfalz.«

«Och nyss gjort ett ganska vackert återtåg,« svarade marskalken med en lätt ton vigt på ordet återtåg.

Ministern fortfor, utan att låtsa märka detta lilla uttryck af skrå-afund, med höjd stämma: —- «Gud har visat det han behagat sända segrens ande till sina Leviter, ty hertigen af Weimar bidrog icke kraftigare till Lotringens eröfring, än denne fromme kardinal, och aldrig kunde en flottabättre föras, an af erkebiskopen i Bordeaux vid La Rochelle.«

Man visste att ministern för närvarande var temligen förbittrad på denne prelat, hvars odrägliga högmod och oförskämdhet hade i Bordeaux ådragit honom tvenne ledsamma äfventyr. För fyra år sedan hade dåvarande ståthållaren i Guyenne, hertig d'Epernon, åtföljd af alla sina adelsmän och trupper, mött erkebiskopen omgifven af sitt presterskap uti en procession på gatan, kallat honom oförskämd och gifvit honom ett par duktiga käpprapp, hvarpå erkebiskopen bannlyste honom; och oaktadt denna lexa, hade prelaten nyligen kommit i gräl med marskalken de Vitry, som gifvit honom tjugu käpp-eller stafrapp, huru ni behagar kalla det, skref hertigen-kardinalen till kardinal de la Valette, «och jag tror han vill uppfylla Frankrike med bannlystes Han bannlyste också verkligen marskalkens staf, emedan han kom ihåg att påfven förra gången nödgat hertig d'Epernon att göra afbön; men Vitry, som låtit mörda marskalken d'Ancre, stod för väl vid hofvet, och erkebiskopen fick behålla sitt stryk, hvarjemte han fick snubbor af ministern.

Herr d'Estrées hade tillräcklig takt att inse det kardinalen sålunda ironiskt omnämde erkebiskopens krigs- och sjöbedrifter, så att han svarade med mycken köld: —

«Minsann, nådig herre, någon kan påstå det han blifvit slagen till sjös.«

Hans eminens kunde ej afhålla sig ifrån att småle, men då han märkte att detta löje elektriskt uppväckte småskratt, hviskningar och gissningar i salen, återtog han genast sin allvarsamma uppsyn och tog marskalken förtroligt under armen, sägande: — «Ni svarar qvickt och Äntligt, herr ambassadör. Med er fruktar jag icke kardinal Albornos och hela verldens Borgier, ej heller alla Spaniens bemödanden hos den helige Fadren.«

Derefter höjde han rösten och såg sig omkring, liksom för att tilltala den orörliga och tigande församlingen:

«Jag hoppas, att man icke skall förfölja oss, såsom fordom, för det vi slöto ett rättmätigt förbund med en af tidehvarfvets störste män; men Gustaf Adolf är död och hans katolska majestät har ej mera någon förevänning att an-hallå om hans allra kristligaste majestäts bannlysande. Är ni icke af samma tanke, min bäste herre?« sade han till kardinal de la Valette, som nalkades, men till all lycka ej hört det som yttrats om honom. «Herr d'Estrées, blif qvar vid vår stol. Jag har ännu mycket att säga er och ni är aldrig till besvär i mina öfverläggningar, ty vi hafva inga hemligheter; vår politik är redlig och ligger i öppen dag; statens och hans majestäts bästa — se der allt.«

Marskalken bugade sig djupt, ställde sig bakom ministerns stol och lemnade rum för kardinal de la Valette, som bockade, krusade, försäkrade om sin lydnad och tillgifvenhet, liksom han velat godtgöra sin fars, hertig d'Epernons stelhet; men fick blott tankspridda svar utan vigt och synnerlig betydelse af kardinalen, som ständigt hade ögonen riktade på dörren, för att se hvem som kom dernäst. La Yalette hade till och med den grämelsen att ministern afbröt honom midt i hans sockersöta tal, ropande: —

«Ack, är ni då ändtligen här, min bäste Fabert! Hvad jag har längtat efter er, för att tala med er om belägringen?« Generalen helsade temligen buttert och oskickligt och föreställde för kardinalen-öfverbefälhafvaren de officerare, som åtföljt honom från lägret; han talade en stund om belägringsarbetena, och kardinalen tycktes på visst sätt krusa för honom, för att bereda honom på den möjligheten att på sjelfva slagtfältet emottaga prelatens befallningar; han talade med de medföljande officerarne, nämde dem vid namn och gjorde dem hvarjehanda frågor om tillståndet i lägret.

De trädde derpå samtligen undan, för att lemna rum för hertigen af Angouléme; denne Valois, som sedan han

kämpat emot Henrik IV, nu ödmjukade sig för Richelieu; han anhöll om ett eget befäl, hvilket han hittills ej haft, ty vid La Rochelles belägring var han den tredje i ordningen. Näst efter honom framträdde den unge Mazarin, alltid ödmjuk och krypande, men redan förtröstande på sin lycka.

Efter dem kom hertig d'Halluin, hvarvid kardinalen genast afbröt samtalet, för att ropa till honom med hög röst: «Herr hertig, det fägnar mig att underrätta er, det konungen för er skull gjort en ny marskalkspost; ni skrifver er ju hädanefter Schomberg? Man tycker så äfven i Leucate,som ni befriat. Men förlåt, der kommer herr de Montauron, som säkerligen har något vigtigt att meddela mig.«

«Ack nej, visst inte, nådig herre; jag ville blott säga er, att den stackars ynglingen, hvilken ni behagat anse såsom stående i er tjenst, har ingenting att lefva af..«

«Ack! huru kan ni vid ett sådant tillfälle tala med mig om sådana saker?. Er lilla Corneille vill ej göra någonting dugligt; vi hafva hittills ej sett mer an Cid och Horatierne; han skall arbeta och vara flitig; man vet att han står i min tjenst och det är obehagligt för mig. Likväl, efter ni talar för honom, beviljar jag honom 500 riksdaler i pension ur min handkassan

Den kunglige intendenten gick alldeles förtjust af ministerns frikostighet och begaf sig hem, för att temligen nådigt emottaga dedikationen af China, hvaruti den store Corneille förliknade honom med Augustus och tackade honom för det han gifvit allmosa åt några sånggudinnor.

Kardinalen, som blifvit förstämd af denna efterhängsenhet, steg upp, i det han sade att det vore långt lidet på förmiddagen och således hög tid att resa konungen till mötes.

I detsamma och just som de förnämste herrarne nalkades för att biträda honom vid gåendet, framträdde en man i referendarie-kappa och helsade på honom med en dristig, inbilsk uppsyn, till deras förvåning, som voro vane vid stora verlden. Han tycktes vilja säga: Vi hafva hemliga angelägenheter oss emellan och j skolen få se huru väl han emottager mig; jag är hemmastadd i hans kabinett. Hans grofva och tölpaktiga sätt förrådde likväl en högst underordnad person. Det var Laubardemont.

Richelieu rynkade pannan då han såg honom framför sig, ljungade en eldblick på pater Josef, och i det han derefter vände sig till de kringstående, sade han med ett bittert skratt:

«Finns det någon brottsling omkring vår person?«

Derpå vände kardinalen honom ryggen, hvarvid Lau-bardemonts ansigte blef rödare än hans kåpa; och företrädd af de personer, som dels åkande, dels ridande skulle åtfölja ministern, nedsteg han utför det erkebiskopliga palatsets stora trappa.Alla Narbonnes invånare och embetsmän sågo med häpnad detta kungliga aftåg.

Kardinalen uppsteg ensam uti en rymlig, fyrkantig hängbär, hvaruti han ämnade färdas ända till Perpignan, emedan hans krämpor icke tilläto honom att rida eller åka en så lång väg. Denna flyttbara kammare inneslöt en säng, ett bord och en liten stol för den page, som skref eller läste för honom under vägen. Detta lilla hus var öfverhöljdt med purpurfärgad damast och bars af 18 man, utvalde ur hans lifgarde, som aflöstes för hvarje mil och förrättade denna ärofulla tjenst med blottade hufvuden, och det i trots af vare sig regn eller solbadd. Hertig d'Angouléme, marskalkarne Schorn-berg och d'Estrées, Fabert och andra förnäma personer redo på sidorna om hängbåren. Man märkte kardinal de la Va-lette och Mazarin ibland de tjenstaktigaste, äfvensom Cha-vigny och marskalken Vitry, som sökte undvika Bastiljen, hvarmed han sades vara hotad.

Derefter följde två täckvagnar med kardinalens sekreterare, läkare och hans biktfader, åtta fyrspända vagnar för hans hofherrar och tjugufyra mulåsnor med hans tross; tvåhundra infanterister följde helt nära; hans lifdrabanter och lifgarde till häst, samtlige adelsmän, redo framför och efter detta tåg på präktiga hästar.

Med all denna ståt begaf sig ministern till Perpignan, dit han anlände efter några dagar. Men som hängbåren var mycket bred, måste vägen på flera ställen utvidgas och några väggar nedrifvas i de byar och städer, hvilkas gator voro för trånga, «så att,« (säga samtida författare, som uppriktigt beundrade denna ståt) «han på visst sätt liknade en segrare som intågade genom breschen.« Vi hafva sorgfälligt eftersökt handskrifter af någon ägare eller

invånare i de hus, som sålunda måste vika ur hans väg, för att se om samma beundran deri uttrycktes, men alla våra forskningar hafva varit fruktlösa.ÅTTONDE KAPITLET. MÖTET.

Mitt förvånade snille bäfvar inför hans. BRITANNICUS.

Kardinalens prunkande tåg stannade vid ingången till lägret; alla trupperna voro uppställda på linie och vid kanonernas dunder och under klingande spel tågade båren förbi en lång sträcka rytteri och fotfolk ifrån det första tältet ända till ministerns, som var uppslaget ett kort stycke från det kungliga högqvarteret och igenkändes på långt håll af den purpur, hvarmed det var betäckt. Hvarje högre befälhafvare erhöll en nick eller ett ord af kardinalen, som, så fort han framkom till sitt tält, afskedade sitt medfölje och inneslöt sig i afbidan på den stund, då han borde inställa sig hos konungen, till hvilken dock hvarje person i hans åtfölje hade begifvit sig före honom, hvarest de, utan att inträda i kungliga tältet, väntade i de långa, med randigt bolstervar täckta gallerierna, hvilka ledde till konungens boning. Hofmännen träffades der och vandrade flocktals tillsammans, helsade och räckte hvarandra händerna, eller sågo stolt på hvarandra, allt efter deras egna eller de herrars intressen, hvilkas parti de tillhörde. Andra hviskade länge och visade tecken till förundran, glädje eller misslynthet, hvilka antydde att något ovanligt tilldragit sig. Ibland tusen andra samtal ägde följande sällsamma ordvexling rum uti en vrå af det största galleriet: —

«Törs jag fråga, herr abbé, hvarföre ni ser på mig så der trotsigt?«

«Jo, för det jag är nyfiken att se hvad ni ämnar göra, herr de Launay. Alla menniskor öfvergifva er kardinal-hertig sedan er resa till Touraine; besinna det och gå genast och språka ett ögonblick med hans höghets eller drottningens folk! Ni är tio minuter för sent efter kardinal de la Valettes ur,som nyss tagit i handen Rochepot och alla dem, som tjenat salig grefven af Soissons, hvilken jag skall begråta hela min lefnad.«

«Det är ju rätt vackert, herr Gondi, och jag förstår er tillräckligt. « Det är en utmaning, som ni gör mig den äran att tillställa mig.«

«Ja, herr grefve,« svarade den unge abbén, i det han hugade sig med tidehvarfvets hela graritet; «jag sökte ett tillfälle att utmana er på min vän d'Attichis vägnar; jag tror ni hade någon affär med honom i Paris.«

«Herr abbé, jag är till er tjenst; jag skall skaffa mig sekundanter, sök ni upp era.«

«Det blir till häst, med värja och pistoler, är det icke så?« fortfor Gondi med samma uppsyn, som man skulle föranstalta ett lustparti, i det han med fingret strök dammet af sin rockärm.

«Som ni behagar,« svarade den andre, hvarefter de åtskildes med mycken artighet och under djupa bugningar.

En lysande hop unga ädlingar rörde sig fram och tillbaka omkring dem i galleriet, och de trängde sig ibland dem för att uppsöka sina vänner. Hela den tidens grannlåt utvecklades denna förmiddag i hofdrägterna: de små sammets-eller atlaskapporna af alla möjliga färger, utsydda med guld eller silfver, Helge-Ands- eller Michaels-Ordens kors, halskragarne, de plymagerade hattarne, guldsnörena, kedjorna, som uppburo de långa värjorna, allt blänkte, allt gnistrade, likväl mindre, än denna krigiska ungdoms eldiga blickar, dess qvicka infallen samt lifliga och högljudda skratt. Midt igenom denna samling vandrade långsamt allvarsamma personer och förnäma herrar, åtföljda af deras talrika adelsmän.

Den lille abbé de Gondi, som var mycket närsynt, gick fram och tillbaka ibland hopen, rynkade pannan, plirade med ögonen och vred upp sina mustascher, hvilka då ännu brukades af prester. Han tittade hvar och en under näsan för att igenkänna sina vänner och stannade slutligen framför en ung, reslig man, som var svartklädd från hufvud till fot, och hvars värjfäste bestod af svärtadt stål. Han talade med en gardeskapten då abbé Gondi drog honom afsides.«Herr de Thou,« sade han, «jag behöfver er som sekundant om en timme, till häst, med värja och pistoler, om ni vill göra mig den äran.«

«Min herre, ni vet att jag är er och den först kommande till tjenst. Hvar träffas vi?«

«Framior spanska bastionen, om ni behagar.«

«Förlåt att jag fortsätter ett samtal, som lifligt intresserade, mig; jag skall infinna mig på bestämd tid.«

De Thou skildes nu ifrån honom, för att återvända till sin kapten. Han hade sagt allt detta med mild röst, den största köld och till och med någon tankspriddhet.

Den lille abbén tryckte hans hand med liflig tillfredsställelse och fortsatte sin efterspaning.

Men han kunde ej så lätt uppgöra sin sak med de andra unga herrarne, hvilka han anlitade, ty de kände honom bättre, än de Thou, och sökte att undvika honom, då de sågo honom på långt håll, eller hjelpte honom att skratta ät sig sjelf, men förbundo sig icke att vara till hans tjenst.

«Nå, abbé, ni går ännu och söker; jag slår vad att ni behöfver en sekundant,« sade hertigen af Beaufort.

«Och jag slår vad,« inföll herr de la Rochefoucault, «att det är emot någon af kardinal-hertigens parti.«

«J hafven rätt båda. mine herrar; men när har ni böljat göra narr af hederstvister?«

«Bevare mig Gud derifrån,« svarade Beaufort; «krig« män, såsom vi, hysa alltid vördnad för ters och qvart; men hvad vecken på kaftanen beträffar, så får jag bekänna, att jag ej alls förstår mig på dem.«

«Tusan, herre, ni vet nog att den icke generar min hand, och det skall jag bevisa mot hvem som behagar. För öfrigt önskar jag ingenting högre än att få kasta denna kåpa på sophögen.«

«Det är således för att få henne sönderrifven, som ni slåss så ofta,« sade La Rochefoucault. «Men kom ihåg, min bäste abbé, att ni befinner er derunder.«

Gondi, som kastade ögonen på en pendyl och ej ville förlora tiden med dåligt skämt, vände dem ryggen; men han hade lika liten framgång på andra håll, ty då han vände sig till två af drottningens hofmän, som han trodde vara miss-

nöjde med kardinalen och således gerna borde vilja mäta sig med hans kreatur, svarade den ene mycket allvarsamt: —

«Herr de Gondi, ni vet hvad som nyss händt; konungen har yttrat helt högt: — «Antingen vår högmyndige kardinal vill det eller ej, skall Henrik den stores enka ej längre vara landsflyktig. Hög myndig, herr abbé, förstår ni det? Konungen har ännu aldrig yttrat någonting så skarpt mot honom. Högmyndig! det är en fullständig onåd. Sannerligen någon nu mera vågar tala med honom, och helt säkert kommer han att ännu i dag öfvergifva hofvets

«Man har berättat mig det, min herre, men jag har en hederssak ...«

«Hans fall är en lycka för er, hvars fortkomst han helt tvärt af brutit.«

«En hederssak ...

«Hvaremot ni har Mazarin för er. . .«

«Men vill ni af höra mig, eller ej?«

«Ack, ni tviflar på att han är för er! han kan omöjligen glömma era äfventyr; er vackra duell med herr de Coutenan, och den lilla täcka nålmakerskan; han har till och med omtalat den för konungen. Farväl, min bäste abbé, vi hafva mycket brådtom; farväl, farväl\« och utan att vidare afhöra ett ord, tog den unge spefågeln sin kamrat under armen, aflägsnade sig hastigt och försvann i hopen.

Den stackars abbén stod sålunda der helt förtretad att icke kunna skaffa sig mer än en sekundant och såg med ledsnad de fleste gå sin väg och timmen förflyta, då han varseblef en ung, obekant ädling, sittande vid ett bord och med svårmodig uppsyn stödja hufvudet på ena armbågen. Han bar en sorgdrägt, som icke antydde någon närmare förbindelse med något förnämt hus eller någon korporation, och tycktes utan otålighet afbida det ögonblick, då man fick tillträde till konungen, i det han med likgiltig uppsyn betraktade dem, som rörde sig omkring honom, och icke tycktes känna och knappt se dem.

Gondi, som händelsevis fick ögonen på honom, gick utan tvekan fram till honom.

«Min herre,« sade han, «jag har väl icke den äran att känna er; men en liten fäktning kan ju aldrig vara oangenämför en bra karl, så att om ni behagar blifva min sekundant, skola vi inom en fjerdedels timme befinna oss på stridsplatsen. Jag är Paul de Goncli och har utmanat herr de Launay, af kardinalens parti, men för öfrigt en mycket hederlig karl.«

Den okände, som icke röjde någon förvåning vid detta tilltal, svarade utan att ändra ställning: — «Hvilka äro då hans sekundanter?«

«Sannerligen jag det vet, men hvad gör det er? Man är ju inte värre deran med sina vänner, för det man ger dem en liten skråma.«

Främlingen log vårdslöst och teg en stund, under det han for med handen genom sitt långa kastaniebrun hår, och svarade ändtligen sorglöst, i det han kastade ögonen på ett stort, rundt ur, som hängde i hans bälte: —

«Nå väl, min herre, som jag icke har något bättre för händer och dessutom icke har någon vän här, vill jag följa er: jag gör lika så gerna det som någonting annats

Han tog dermed sin stora hatt med svarta plymer, som låg på bordet, och följde långsamt den krigiske abbén, hvilken gick förut mycket fort, men vände om för att påskynda hans gång, liksom ett barn, hvilket springer framför sin far, eller en mopsvalp, som springer tjugu gånger fram och tillbaka, innan han hinner till ändan af en allé.

Två vaktmästare i kungligt livré Öppnade i detsamma de stora gardiner, som skiljde galleriet ifrån konungens tält och det blef genast tyst Öfverallt. De väntande började långsamt inträda den ene efter den andre i monarkens tillfälliga boning. Han emottog alla mycket nådigt och var den, som först helsade på hvarje inträdande person.

Framför ett helt litet bord, omgifvet af förgyllda länstolar, stod konung Ludvig XIII, uppvaktad af sitt rikes stordignitärer; hans drägt var ganska vacker; ett slags sämskfärgad jacka med öppna ärmar, prydda med snören och blå band, betäckte honom till medjan. Stora vidbyxor, nästan som turkarnes nu för tiden, räckte blott till knäna, och det rödrandiga gula tyg, hvaraf de voro förfärdigade, var nedtill kantadt med blå band. Hans ridstöflar, som knappt räckte tre tum öfver fotknölen, voro fodrade med en sådan mängd spetsar och så vida, att de liknade blomstervaser upp-fyllda med blommor. En liten blå sammetskappa, hvarpå Helge-Ands-Ord ens kors var utsydt, betäckte konungens venstra arm, som stöddes på värjknappen.

Hans hufvud var obetäckt och man såg fullkomligt hans bleka, men ädla ansigte, upplyst af solen, hvars ljus nedföll från toppen af tältet. Det då allmänt brukliga lilla, spetsiga skägget gjorde hans ansigte ännu magrare och ökade äfven dess svårmodiga uttryck; på hans höga panna, hans antika profil och krokiga näsa igenkände manen afkomling af Bourbonernas stora ätt; han var i allt lik sina förfäder, utom i deras skarpa blick, ty hans ögon tycktes vara röda af tårar och fördunklade af en ständig dvala, hvarjemte hans svaga syn gaf honom ett förvirradt utseende.

Vid detta tillfälle samlade han omkring sig och afhörde med uppmärksamhet kardinalens störste fiender, ehuru han hvarje minut väntade denne prelat. Han stödde sig härvid än på det ena, än på det andra benet, hvilken vana är ärftlig i hans slägt, talade temligen fort, men afbröt då och då sitt tal för att nådigt nicka med hufvudet eller teckna med handen åt dem, som djupt bugande gingo förbi honom.

Två timmar hade denna uppvaktning pågått och ännu hade icke kardinalen visat sig. Hela hofvet var samladt och hopträngdt bakom konungen och i de gallerier, hvilka sträckte sig bakom kungliga tältet; det började redan att blifva längre uppehåll mellan de anmälda hofmännens namn.

«Få vi i dag icke se vår kusin, kardinalen?« sade konungen i det han vände sig om och såg på Montrésor, som var kavaljer hos konungens bror, liksom för att uppmuntra honom att svara.

«Sire, det säges han skall vara illa sjuk,« svarade denne.

«Och jag vet icke någon, utom Eders Majestät, som kan bota honom,« sade hertigen af Beaufort.

«Vi kunna blott bota skrofler,« sade konungen, «och kardinalens sjukdomar äro alltid så mystiska, att vi bekänna det vi ej förstå oss på dem.«

Konungen öfvade sig sålunda på afstånd att trotsa sin minister och hemtade styrka i skämtet, för att bättre kunna bryta sitt ok, som var så olidligt, men så svårt att afskudda. Han trodde sig nästan hafva lyckats deri och upprätthållenaf de glada ansigten, hvilka omgåfvo honom, lyckönskade han sig redan i sitt hjerta att hafva återtagit högsta makten och gladde sig i detta ögonblick af hela den kraft han trodde sig äga. En viss oro, som emot hans vilja insmög sig i hans innersta, sade honom väl, att hädanefter hela statens börda skulle falla på honom ensam, men han talade mycket, för att slå bort denna besvärliga tanke, och qväfvande den inre öfvertygelsen om sin oförmåga att regera, tillät han sin inbillningskraft blott fästa sig vid arbetets frukter och tvingade sig sålunda att glömma de mödosamma vägar, som leda till deras inhöstande. Han talade således mycket och fort.

«Vi skola snart intaga Perpignan,« sade han åt Eabert, som stod ett stycke från honom. «Nå, kardinal! Lotringen tillhör oss,« fortfor han till La Yalette, och tog derefter Mazarin i armen, sägande: «Det är icke så svårt att styra ett helt rike, som man tror. eller huru?«

Italienaren, hvilken icke var så säker om kardinalens fall, som de öfrige hofmännen, svarade utan att blottställa sig: —

«Ack, sire! Eders Majestäts sednaste framgångar både inom och utom riket bevisa nogsamt, huru förträffligt Eders Majestät förstår att välja sina verktyg och leda dem ...«

Men hertigen af Beaufort föll honom i talet med denna dristighet, denna höga röst och stolta uppsyn, som förvärfvade honom tillnamnet: den Inbilske, och utbrast så högt han förmådde: —

«Minsann, sire, man behöfver mer än föresats: ett folk styres som en häst med sporrar och trens och vi äro alla goda ryttare, så att man bara behöfver välja i högen.« Detta den egenkäre narrens infall hade ej tid att göra sin verkan, ty de tvenne dörrvaktarne utropade på en gång: «Hans Eminens!«

Konungen rodnade ofrivilligt, liksom han blifvit ertappad på bar gerning; men sansade sig genast och antog en beslutsamt stolt uppsyn, som icke undföll ministern.

Denne, som var iklädd den präktiga kardinalsdrägten och understöddes af tvenne unga pager samt åtföljdes af en kapten vid sitt garde jemte mer än femhundra ädlingar, som stodo i hans tjenst, nalkades långsamt och stannade nästan vid hvarje steg, liksom nödgad dertill af svåra plågor, menegentligen för att hafva tid att läsa i de närvarandes ansigten. Ett enda ögonkast var tillräckligt för honom.

Hans medfölje stannade utanför dörren till kungliga tältet, och alla som voro derinne, ja icke en enda, hade mod att helsa, eller kasta en blick på honom; sjelfva la Valette låtsade vara inbegripen i ett samtal med Montrésor, och konungen, som ville onådigt bemöta honom, helsade flyktigt och fortfor att sakta tala med hertigen af Beaufort.

Kardinalen var således nödsakad att efter första bug-, ningen stanna och draga sig åt sidan ibland det öfriga hoffolket, liksom han velat blanda sig i flocken; men hans afsigt var endast att pröfva dem på närmare håll, och de drogo sig samtligen undan, liksom han varit spetälsk. Fabert ensam gick fram till honom på sitt vanliga frimodiga, rättframma sätt och sade på sitt soldatspråk: —

«Åh, kors, nådig herre, ni gör en bresch midt i skocken, liksom en kanonkula; jag ber er om förlåtelse derför på deras vägnars

«Och ni förhåller er tapper framför mig, liksom framför flenden,« sade kardinalen; «det skall ni framdeles icke ångra, min käre Eabert.«

Mazarin närmade sig äfven kardinalen, men varsamt ; och i det han lät sina rörliga anletsdrag uttrycka en stor bedröfvelse, bugade han sig fem eller sex gånger mycket djupt, med ryggen vänd åt dem, som omgåfvo konungen, så att man derifrån kunde taga dessa bugningar för de kalla och brådskande helsningar, man gör de

personer, hvilka man vill slippa ifrån, och på kardinalens sida för uttryck af vördnad, blandade med tyst och djupt bekymmer.

Ministern, alltid lugn, smålog föraktligt, och i det han antog den fasta blick och förnäma uppsyn, som han alltid visade i stora faror, stödde han sig ånyo på sina pager, och utan att afbida ett ord eller en blick af sin konung, tog han hastigt sitt beslut och gick utåt hela tältets längd, rakt fram till monarken. Ingen hade förlorat honom ur ögnasigte, ehuru alla låtsat motsatsen, och alla tystnade, till och med de, som talade med konungen; alla hofmännen lutade sig framåt för att se och höra.

Ludvig XIII vände sig förvirrad emot honom, och enär han helt och hållet saknade fintlighet, förblef han orörlig och väntade honom med den iskalla blick, som var hans enda styrka, en tröghetens styrka, hvars verkan dock är mycket stor hos en konung.

Då kardinalen kommit helt nära konungen, bugade han sig icke, utan sade, i det han förblef i oförändrad ställning med nedslagna ögon och båda händerna stödda på pagernas axlar: —

«Sire, jag kommer för att bedja Eders Majestät att slutligen bevilja mig en hvila, hvarefter jag länge längtat. Min helsa är vacklande och jag känner att min lefnad lider mot sitt slut; evigheten nalkas för mig och innan jag aflägger räkenskap inför den evige konungen, vill jag göra redo för den timlige. För aderton år sedan öfverlemnade ni i mina händer ett svagt och söndradt rike; jag återlemnar det åt elenigt och mäktigt. Edra fiender äro slagne och förödmjukade. Mitt verk är fullbordadt. Jag utbeder mig Eders Majestäts tillåtelse att draga mig undan till Citeaux, hvarest jag är abbot, för att der sluta mina dagar i böner och betraktelser. «

Konungen, som blifvit stött af några högdragna ord i detta yttrande, gaf icke några tecken till svaghet, som kardinalen väntat och hvilken han förut alltid förmärkt, då han hotat att lemna ärendernas ledning. Tvärtom såg han på honom med en kunglig blick, ty han kom ihåg att hela hofvet var närvarande, och svarade: —

«Vi tacke er då för de tjenster ni gjort oss, herr kardinal, och önske eder den hvila ni söker.«

Richelieu blef djupt upprörd, men af en vredeskänsla, hvilken likväl icke kunde skönjas på hans ansigte. «Se der samma kallsinnighet,« tänkte han för sig sjelf, «hvarraed du lät Montmorency gå till döden; men du skall ej undgå mig så lätt.« Han bugade sig och fortfor: —

«Den enda belöning jag begär för mina tjenster är, att Eders Majestät täcktes, såsom gåfva med varm hand, emottaga kardinalpalatset, hvilket jag af egna medel uppbyggt i Paris.«Konungen gaf förvånad ett samtyckande tecken med hufvudet: ett sorl af förundran hördes ett ögonblick bland det uppmärksamt lyssnande hofvet.

«Jag kastar mig äfven till Eders Majestäts fötter, for att anhålla om återkallandet af en sträng åtgärd, hvartill jag varit vållande (jag erkänner det offentligen) och som jag kanske förhastadt ansåg nödvändig för statens lugn. Ja, då jag-tillhörde denna verlden, glömde jag för det allmännas bästa alltför mycket mina äldre känslor af vördnad och tillgifvenhet; men nu, då jag redan är i åtnjutande af enslighetens upplysning, inser jag att jag haft orätt och ångrar det.«

Uppmärksamheten fördubblades och konungens oro blef märkbar.

«Ja, sire, det finnes en person, som jag alltid vördat, oaktadt dess förseelser emot er och den frånstötenhet som rikets lugn nödgade mig att visa densamma; en person, som jag har att tacka för mycket och som äfven bör vara er kär, oaktadt dess företag med väpnad hand emot er sjelf; med ett ord en person, som jag bönfaller det ni måtte återkalla från landsflykten; jag menar er mor, enkedrottning Maria af Medicis.«

Ett ofrivilligt skrik undslapp konungen, så långt var han ifrån att vänta sig detta namn. En genast hejdad sinnesrörelse syntes på alla anleten, och man afbidade i tysthet konungens svar. Ludvig XIII betraktade länge sin gamle minister utan att tala, och denna blick afgjorde Frankrikes öde. Han erinrade sig på en gång huru outtröttligt Eichelieu tjenat honom, hans gränslösa hängifvenhet hans förvånande skicklighet, och förundrade sig att han velat skilja sig vid honom; han kände sig djupt rörd af denna begäran, som uppsökte och uppryckte hans vrede i hans hjertas innersta och vred ur hans händer det enda vapen han ägde mot sin gamle tjenare; den

barnsliga kärleken förde förlåtelsen på hans tunga och tårarna i hans ögon, och glad att få bevilja hvad han högst önskade i verlden, räckte han sin hand åt kardinalen med en Bourbons hela ädelmod och godhet. Ministern bugade sig och kysste vördnadsfullt konungens hand, och hans hjerta, som bort brista af ånger, vidgades endast af en högmodig segerfröjds glädje.Den rörde monarken lemnade honom sin hand, och vändande sig nådigt mot sitt hoffolk, sade han med sväfvande röst: —

«Vi bedraga oss ofta, mine herrar, och i synnerhet då vi bedöma en sa stor statsman, som denne. Också hoppas jag att han aldrig skall öfvergifva oss, emedan hans hjerta är lika godt som hans hufvud.«

Kardinal de la Valette fattade genast en flik af konungens mantel, hvilken han kysste med en älskares ifver, och den unge Mazarin gjorde nästan detsamma med kardinal Richelieus, i det han med en italienares förundransvärda smidighet lät sitt ansigte antaga ett strålande uttryck af glädje och ömhet. Tvenne floder smickrare tillströmmade, den ena mot konungen, den andra mot kardinalen; den förra flocken, lika slug, fast mindre rakt på saken än den sednare, yttrade sina tacksägelser till konungen så högt, att de kunde höras af ministern, och tände således vid den enes fötter de rökverk, som voro ämnade för den andre. Emellertid tog Richelieu, under det han nickade åt ena sidan och smålog åt den andra, blott tvenne steg och ställde sig till höger om konungen, liksom det varit hans naturliga plats; och en främling, som inträdt, skulle snarare trott att konungen stod till venster om ministern. Marskalken d'Estrées och alla ambassadörerna, hertigarne d'Angouléme och d'Halluin (Schomberg), marskalken Chatillon jemte arméns alla generaler och statens högste embetsmän omgåfvo honom, i det hvar och en af dem otåligt väntade på slutet af den föregåendes kompliment, för att få säga sin, kanske fruktande att det smickrande uttryck han i hast uttänkt, i förväg skulle begagnas af någon annan. Fabert deremot hade dragit sig undan i en vrå af tältet och tycktes knappt märka hvad som föregick. Han pratade med Montrésor och hertigens af Orleans uppvaktning, hvilka allesammans voro kardinalens afsvurne fiender, emedan han icke hade någon annan att tala med, sedan den öfriga hopen förfogat sig åt annat håll. Detta uppförande skulle varit högst oskickligt af hvarje annan, mindre välkänd person; men man visste att Fabert, ehuru han vistades vid hofvet, var alldeles okunnig om dess intriger, och man plägade säga att han återkom efter ett vunnet fältslag, liksom konungens häst frånjagten, hvilken lät hundarne smekas af husbonden och trakteras med villbrådets innanmäte, utan att för egen del göra anspråk på någon andel i dagens ära.

Ovädret tycktes således vara alldeles stilladt och ett ljuft lugn följde på den stormiga förmiddagen, i det ett vördnadsfullt sorl, afbrutet af muntert skratt och högljudda vän-skapsbetygelser, voro de enda ljud, som förspordes i tältet. Då och då hördes kardinalens röst höja sig, för att utropa: «Den stackars drottningen! vi få således återse henne. Jag hade knappt vågat hoppas denna lycka före min död!« Konungen afhörde honom med tillfredsställelse och sökte ej dölja sin glädje. «Det är verkligen en ingifvelse från höjden,« sade han. «Den gode kardinalen, mot hvilken man så uppretat mig, tänkte emellertid blott på att återställa sämjan inom min slägt; jag har sedan Dauphins födelse icke haft något så sällt ögonblick som detta. Man kan här ögonskenligen märka, att den heliga Jungfrun beskyddar vårt rike.«

I detsamma framträdde en gardeskapten och hviskade något till konungen.

«En kurir från Köln?« sade monarken; «låt honom vänta i mitt kabinetts

Men han kunde ej qväfva sin otålighet. «Jag kommer, jag kommer,« sade han och ingick ensam uti ett litet fyrkantigt tält, som stod i samband med det stora; man såg der en ung kurir, som höll en svart väska, hvarefter förhängena nedföllo bakom konungen.

Kardinalen, som nu ensam var hofvets herre, emottog allas hyllning; men man märkte att han icke längre emottog den med samma sinnesnärvaro; han frågade flera gånger huru mycket klockan var och visade en oro, som icke var förställd; hans skarpa och oroliga blickar riktades alltjemt på kabinettet. Det öppnades åter hastigt; konungen visade sig ensam och stannade i dörren. Han var blekare än vanligt och darrade i hela kroppen; uti handen höll han ett stort bref, som var försedt med fem svarta sigill. — «Mine herrar,« sade han med hög, men bruten röst, «enkedrottningen har nyligen aflidit i Köln, och jag har kanske ej varit den förste, som här erfarit det,« tillade han med en sträng blick på den orörlige kardinalen. «Men Gud allena vet allt. Inom en timme skolaalla sitta till häst,

för att anfalla linierna. Herrar marskalkar, följen mig!« hvarpå han hastigt vände sig om och gick åter in i sitt kabinett, åtföljd af desse sistnämde.

Hoffolket aflägsnade sig efter ministern, hvilken, utan att visa det minsta tecken till harm eller bedröfvelse, utgick lika högtidligt som han inträdt, men nu såsom segrare.

NIONDE KAPITLET. BELÄGRINGEN.

Jag gerna skansar ser, som skott mod skott besvara, De led som lydigt gå, på chefens vink i fara, Förlorad utpost som i skogen står, Och trasig fana, framför ärrig skara, Som stolt igenom staden går.

VICTOR HUGO.

Det finnes ögonblick i lifvet, då man ifrigt önskar starka sinnesrörelser, för att undslippa känslan af små sorger; vissa stunder då själen, liksom lejonet i fabeln, utledsen vid insektens ständiga anfall, önskar sig en mäktigare fiende och utmanar faran med hela kraften af sin åtrå. Cinq-Mars befann sig i denna sinnesförfattning, som alltid uppkommer af kroppens sjukliga känslighet och en ständig självsskakning. Förtviflad vid att inom sig oaflåtligt genomgå de händelsers sammanlänkningar, som han önskade, och de, hvilka han hade att befara; trött att på sannolikheter använda sitt hufvuds hela beräkningsförmåga och att kalla till sitt bistånd allt hvad hans uppfostran låtit honom inhämta om store mäns lefverne, för att närma dem till sin närvarande belägenhet; nedtyngd af sina sorger, drömmar, aningar, luftslott, farhågor och hela denna inbillade verld, hvaruti han lefvat under sin ensliga resa, andades han åter fritt då han befann sig inkastad i en verklig, nästan likaså bullersam verld, och med-vetandet af två verkliga faror satte hans blod åter i omlopp och föryngrade hela hans varelse.

Efter det nattliga uppträdet i värdshuset invid Loudun hade han icke återfått tillräckligt välde öfver sig sjelf, för att kunna sysselsätta sig med någonting annat, än med sina kära, smärtsamma tankar, och ett slags trånsjuka hade redan bemäktigat sig honom, då han till all lycka anlände till lägret vid Perpignan, och till sin ännu större lycka emottog abbé de Gondis anbud, ty läsaren har utan tvifvel igenkänt Cinq-Mars uti den unge, håglöse, sorgbundne och sorgklädde främling, hvilken envigeskämpen i kaftan tog till sin sekundant.

Han hade såsom frivillig låtit uppslå sitt tält uti den tältgata, som var anvisad de unge herrar, hvilka skulle föreställas konungen och emellertid borde göra tjenst som adjutanter hos generalerna. Han begaf sig genast dit, satt snart till häst med vapen och harnesk, som den tiden ännu brukades, och red ensam till det utsatta mötesstället, spanska bastionen. Han var den förste på platsen och fann att en liten af fästningens utanverk dold gräsplan var ganska väl vald af den lille mordiske abbén; ty oberäknadt, att ingen gerna kunde misstänka det officerare skulle gå att strida under murarne af samma stad, som de ämnade anfalla, låg sjelfva bastionen mellan dera och franska lägret och skulle således bortskymma dem liksom en ofantlig skärm. Det var nödvändigt att vidtaga dessa försigtighetsmått, ty det nöjet att våga sitt lif kostade vid detta tillfälle icke mindre än hufvudet.

Under det Oinq-Mars väntade sina vänner och vederparter, hade han full ledighet att undersöka Perpignans södra front, framför hvilken han befann sig. Han hade hört sägas, att det icke var dessa verk som man ämnade anfalla, och försökte fåfängt att göra sig reda för orsaken dertill. Emellan stadens södra front, Alberiska bergstrakten och passet vid Perthus, hade man kunnat uppkasta anfallslinier och redutter mot den tillgängliga punkten. Men ingen enda soldat af armén fanns här, utan alla stridskrafter tycktes vara riktade mot norra fronten och den starkaste punkten: ett grundmuradt verk, kalladt Castillet, öfver porten Notre-dame. Han såg att en efter utseendet sumpig, men i sjelfva verket ganska fast mark sträckte sig ända till spanska bastionens grundmur;att denna post var bevakad med all möjlig kastiliansk vårdslöshet, utan att likväl äga något annat värn, än sina försvarares mod, ty kanon- och muskötgluggar voro igenfallna och bestyckningen bestod blott af fyra grofva kanoner, som lågo på gräsvallen och således voro orörliga, eller åtminstone omöjligen kunde riktas på en trupp, hvilken plötsligt stormade mot muren.

Det var ögonskenligt att dessa ofantliga kanoner hade afskräckt de belägrande att anfalla denna punkt och ingifvit de belägrade den förtröstan, att vidare försvarsmedel voro obehöfliga. Också stodo på ena sidan de franska utposterna mycket långt derifrån, medan å den andra de spanska fältvakterna på vallarne voro få och

långt åtskils. En ung spansk soldat, som bar en lång dunderhake med dess gaffel hängande vid venstra sidan samt en brinnande lunta i högra handen, vandrade sorglöst på vallen, men stannade då han såg Cinq-Mars rida omkring kärret och grafvarne.

«Senor Caballero,« sade han, «ämnar ni ensam och till häst storma bastionen, liksom don Quixotte-Quizada de la Mancha ?«

I detsamma lösgjorde han sin jerngaffel, nedsatte den i marken och stödde ändan af sitt gevär deremot, för att taga sigte, då en äldre, allvarsam spanjor, insvept i en smutsig brun kappa, sade på sitt språk: — «Ambrosio de demonio, vet du icke att det är förbjudet att onödigtvis öda bort krutet, som måste sparas till utfall och stormningar, och ändå ämnar du bryta deremot och det bara för nöjet att skjuta på ett barn, som icke är värdt ett fängkrut. Just här var det, som Karl V kastade i vattengrafven och lördränkte den sofvande skiltvakten. Fullgör din pligt, eller gör jag på samma sätt.«

Ambrosio lade åter gevär på axel, hängde gaffeln i gehänget och fortsatte sin vandring på vallen.

Cinq-Mars hade ej särdeles oroat sig öfver denna hotande åtbörd och blott samlat tyglarne i handen samt vändt sporrarne inåt hästen, emedan han visste att ett enda språng af detta viga djur skulle förflytta honom bakom en liten koja, som stod helt nära intill och hvarest han vore skyddad emot den spanska kulan innan soldaten hunne komma i ordningined sin gaffel och sin lunta. Han visste äfven, att det i följd af ett slags tyst öfverenskommelse emellan båda arméerna var skiltvakter och utposter förbjudet att skjuta på hvarandra, hvilket på båda sidor skulle ansetts som ett mord. Det var också i följd af okunnighet om orderna som den unge soldaten ämnade afskjuta sitt gevär. Den unge d'Effiat gjorde derföre ingen märkbar rörelse, och då skiltvakten åter började sin vandring på vallen, fortfor han att rida på gräsplaneu, och såg snart fem ryttare nalkas åt honom till. De begge förste, som redo i fullt galopp, helsade ej på honom, utan stannade bredvid honom och hoppade af hästarne, hvarvid han i detsamma befann sig i parlamentsrådet de Thous armar, som ömt tryckte honom till sitt bröst, under det den lille abbé de Gondi hjertligt skrattande, utropade: —

«Se der ännu en Orest, som återfinner sin Pylad, och det till då han är på vippen att uppoffra en skurk, som icke tillhör konungarnes konung, det kan jag försäkran

«Hvad! är det ni, bäste Cinq-Mars,« utbrast de Thou; «utan att jag visste af er ankomst till lägret! Ja visst är det ni, jag känner igen er, fast ni är blekare. Har ni varit sjuk, bäste vän? Jag har ofta skrifvit er till, ty vår barndomsvänskap ligger mig ömt om hjertats

«Och jag,« svarade Henrik d'Effiat, «har mycket förbrutit mig emot er, men jag skall berätta er hvad som hindrat mig; jag kan omtala det, fastän jag blygdes att skrifva derom. Ack, hvad ni är god! er vänskap har icke tröttnats

«Jag känner er för väl,« svarade de Thou; «jag visste att högmod kunde aldrig komma i fråga oss emellan, och att mitt hjerta hade sitt eko i er själ.«

De omfamnade hvarandra ännu en gång med ögonen fyllda af dessa ljufva tårar, som man så sällan fäller här i lifvet, men af hvilka hjertat likväl ständigt tycks vara fyldt, ty så ljuft är det då de någongång flyta.

Ehuru detta samtal var kort, hade Gondi under tiden oaflåtligt ryckt dem i kapporna, sägande: — «Till häst, till häst! mine herrar! Nog fån j tid att omfamnas, om j ären så hjertnjupna; men låtom oss ej nu förspilla tiden, utan skyndom att uppgöra våra saker med våra goda vänner, som komma der. Vi befinna oss i en obehaglig ställning, med dessatre gynnare emot oss, stadsvakten icke långt härifrån och spanjorer der på vallen; vi kläda skott från tre sidor.«

Han talade ännu, då herr de Launay, hvilken befann sig sextio steg derifrån med sina sekundanter, hvilka blifvit valde snarare bland hans vänner, än bland kardinalens anhängare, satte sin häst i kort galopp, med all ridkonstens noggrannhet och kom med allt möjligt behag fram till sina unga motståndare, på hvilka han helsade med högtidligt allvar.

wMine herrar, det torde vara bäst att strax välja sig vederpart och afgöra saken, ty linierna skola snart anfallas,

och jag måste vara på min post.«

«Vi äro färdige, min herre,« sade Cinq-Mars, «och i anseende till valet af vederpart, skulle jag önska att befinna mig emot er, ty jag har icke glömt marskalken Bassompierre och skogen vid Chaumont, och ni känner mina tankar om ert oförskämda besök hos min mor.«

«Ni är ung, min herre! Jag har hos er fru mor uppfyllt min pligt som en belefvad man; emot marskalken som en gardeskapten, och här som adelsman emot herr abbén, som utmanat mig; sedermera skall jag hafva samma ära med er.«

«Om jag tillåter det,« sade abbén, som redan satt till häst.

De togo sextio stegs utrymme, hvilket också var allt som fanns på den lilla gräsplanen. Abbé Gondi intog sin plats mellan de Thou och hans vän, som befann sig närmast fästningsvallen, hvarest tvenne spanska officerare och ett tjog soldater stodo, liksom på en balkong, att åskåda denna kamp emellan sex personer, hvilket skådespel för dem var temligen vanligt. De yttrade samma bifaljstecken, som vid sina tjurfäktningar, och skrattade med detta vilda och grymma skratt, som de ärft med det arabiska blodet.

På gifvet tecken af Gondi satte alla sex hästarne åstad i galopp och möttes midt på banan utan att stöta ihop; i detsamma smällde sex pistolskott nästan på en gång och röken omgaf de stridande.

När han skingrades såg man blott trenne beridne af de sex ryttarne. Oinq-Mars satt till häst och gaf handen åt sin vederpart, som satt till häst lika lugn som han; på andra än-dan närmade sig de Thou sin motståndare, hvars häst han dödat; men hvarken Gondi eller Launay syntes till. Cinq-Mars, som oroligt sökte dem med ögonen, märkte nu framför sig abbéns häst, som hoppade och stegrade sig, släpande med sig den blifvande kardinalen, hvars fot fastnat i stigbygeln, och hvilken nu svor som om han aldrig hade studerat något annat än knektspråket; ansigte och händer voro blodiga affallet och af hans bemödanden att hålla sig fast i grästorfven, — och med mycken förargelse såg han sin häst, som han mot sin vilja kittlade med foten, ställa sitt lopp mot vattengrafven, som omgaf bastionen, då Cinq-Mars lyckligt kom emellan och fick tag i hästen, hvilken han fattade i tygeln och stannade.

«Nå, min bäste abbé, jag finner att ni icke är synnerligt skadad, ty ni talar ett kraftigt språk.«

«Besitta!« sade Gondi och gnuggade bort mullen ur ögonen; «för att kunna skjuta en sådan jätte i pannan, måste man luta sig framåt och höja sig i stigbyglarne, hvarigenom jag litet förlorade jemvigten, men jag tror han föll också.«

«Ni misstar er icke, min herre,« sade de Thou, som i detsamma kom till stället; «se der simmar hans häst i vattengrafven med sin herre, hvars hjerna ni sprängt; nu måste vi tänka på att skynda undan.«

«Skynda undan? det blir temligen svårt, mine herrar,« sade Cinq-Mars' vederpart; «ty nu smäller kanonskottet, som ger signalen till anfall, hvilket jag icke trodde skulle lossas så snart. Om vi återvända, så möta vi schweizarne och knektarne, som äro uppställda hitåt sidan.«

«Herr de Fontrailles har rätt,« sade de Thou, «men om vi ej återvända, hafva vi spanjorerna på halsen, som nu skynda till sina vapen och hvilkas kulor snart komma att hvina kring våra öron.«

«Nå, låt oss då hålla rådplägnings sade Gondi; «ropa hit herr de Montrésor, som förgäfves söker den stackars de Launays lik. Ni har ju ej sårat honom, herr de Thou?«

«Nej, herr abbé, alla hafva icke en så lycklig hand, som ni,« svarade Montrésor bittert, som kom något linkande till följe af sitt fall från hästen; «men nu hafva vi icke tid att fortsätta med värjorna.«"Fortsättningen undanbeder jag mig, mine herrar,« sade Fontrailles; «ty dertill har herr de Cinq-Mars uppfört sig alltför ädelt emot mig; min pistol af brann sent och han satte sin pistolmynning på mitt kindben, så att jag ännu känner huru det kyler; men han ryckte hastigt undan den och hade den godheten att afskjuta sitt skott i luften, hvilket jag aldrig skall glömma, och jag tillhör honom numera i lif och död.«

«Detta hör inte hit, mine herrar,« inföll Cinq-Mars; «*men nu hven en kula förbi mitt öra, och anfallet är börjadt på alla punkter, så att vi äro inneslutna mellan vänner och fienders

Kanonaden var verkligen allmän, fästningen, staden och armén voro insvepta i krutrök; endast den framför dem liggande bastionen var ej anfallen och dess besättning tycktes mindre bereda sig på dess försvar, än den var upptagen med att gifva akt på de öfriga fästningsverkens öde.

«Jag tror att fienden gjort ett utfall,« sade Montrésor, «ty röken har upphört på slätten och jag ser kavalleri-massor, som anfalla under fästningskanonernas skydd.«

«Mine herrar,« sade Cinq-Mars, som under hela tiden betraktat fästningsmuren, «vi kunde fatta ett raskt beslut och bestorma denna illa bevakade bastion.«

«Det är godt och väl, min herre,« sade Fontrailles; «men vi äro fem emot minst trettio och vi stå så öppet, att vi äro lätt räknade.«;

«Infallet är på min heder icke så oäfvet,« sade Gondi; «och det vore bättre att blifva ihjälskjuten deruppe, än hängd här nere, om man får oss fast; ty säkert har man redan saknat de Launay vid hans kompani, och hela hofvet vet af vår duell.«

«Se der, mine herrar,« sade Montrésor, «få vi undsättning.«

En talrik skara till häst kom i full oordning galopperande åt dera till. Dessa ryttare voro rödklädde, så att de syntes på långt håll, och tycktes hafva för afsigt att stanna på den gräsplan, hvarest våra brydda envigeskämpar befunno sig; ty knappt hade de första hästarne hunnit dit, förrän ropet halt gick genom deras sprängda leder.«Låtom oss rida emot dem; de äro gardes-gendarmer,« sade Fontrailles; «jag känner igen dem på deras svarta kokarder. Jag ser äfven många dragoner ibland dem och vi kunna blanda oss i deras villervalla, ty jag tror att de äro återförde.«

Detta ord var ett höfligt uttryck, som på militärspråket betydde tillbakaslagne. Våra fem herrar nalkades denna lifliga och larmande trupp och funno gissningen vara grundad. Men i stället för den bestörtning man i dylikt fall kunnat vänta, funno de blott en yr, stojande glädtighet och hörde endast gapskratt från de båda kompanierna.

«För tusan, Cahuzac,« sade en, «din häst sprang bättre än min; jag tror du har öfvat honom på kungens jagt-partier.«

«Du kom väl först hit, på det vi snarare skulle bli samlade?« genmälde den andre.

«Jag tror att markis de Coislin är tokig, som låter oss fyrahundra göra choc på åtta spanska regementena

«Ha! ha! ha! Locmaria, er strutsplym är just vackert tilltygad! Han ser ut som en tårpil. Om vi följa den der, blir det till en begrafning.«

«Jag sade er det på förhand, mine herrar,« svarade denne unge officer, temligen misslynt. «Jag var säker att den der munken Josef, som blandar sig i allt, misstog sig då han å kardinalens vägnar tillsade oss att anfalla. Men haden j varit nöjde om de, som hafva den äran att anföra er, vägrat att göra denna choc?«

«Nej! nej! nej!« svarade alla dessa unge män och åter-togo hastigt sina platser i leden.

«Jag har många gånger sagt,« inföll markisen af Coislin, som oaktadt sitt hvita hår ännu hade ungdomens eld i sina Ögon, «att om man befallte er att rida till storms mot en fästning, så skullen j göra det.«

«Bravo! Bravo!« svarade alla gendarmerna och klappade med händerna.

«Nå väl, herr markis,« sade Cinq-Mars, som nu red närmare, «här hafva vi just ett tillfälle att verkställa detta löfte; jag är endast en simpel volontär, men dessa herrar och jag hafva en liten stund besett denna bastion, och jag tror nästan det skulle lyckas.««Min herre, först borde man likväl undersöka, om det låter sig göra att vada...«

I detsamma kom en kula från den ifrågavarande vallen och träffade den gamle anförarens häst i hufvudet.

«Loemaria, de Mouy, tagen befälet, och till storm, till storm!« ropade båda adelskompanierna, emedan de trodde markisen vara död.

«Håll ett ögonblick, mine herrar,« sade gamle Coislin, i det han åter uppsteg, «jag skall anföra er, om j behagen; visa oss vägen, herr volontär, ty spanjorerna bjuda upp oss till denna dans, och man måste alltid besvara höflighet med höflighets

En af markisens tjenare framförde nu en annan häst, hvarpå han satte sig upp och drog värjan; men utan att afbida hans kommandoord, sprängde denna hetlefrade ungdom, företrädd af Cinq-Mars och hans vänner, hvilkas hästar drefvos framåt af sqvadronerna, i grafven, som till deras och spanjorernas stora förundran ej var djupare, än att vattnet knappt räckte hästarne till knäna, och i trots af en salfva med skrot från de tvenne största kanonerna, kommo alla huller om buller på en liten gräsplan, vid foten af den halft förfallna muren. I första hettan sprängde Cinq-Mars, Fontrailles och den unge Locmaria uppför sjelfva vallen, men en muskötsalfva dödade alla tre hästarne, hvilka rullade ned med sina ryttare.

«Sitten af, mine herrar,« ropade gubben Coislin, «framåt med pistolen och värjan i handen; lemnen era hästar!"

Alla lydde och rusade hoptals uppför vallen.

De Thou, hvilken bibehöll sin köld lika beständigt som sin vänskap, hade emellertid icke förlorat sin unge Henrik ur sigte och emottagit honom i sina armar, då han nedföll jemte sin häst. Han hjelpte honom på fötter igen, återgaf honom värjan, som han släppt, och sade med det största lugn, fastän kulorna haglade på alla sidor: — «Min vän, är jag icke bra löjlig midt i detta krakel, med min parlamentsrådsdrägt?«

«Anfäkta,« sade Montrésor, «se här abbén, som nog kan vara ert rättfärdigande.«

Den lille Gondi trängde sig verkligen fram emellan gendarmerne och ropade så mycket han förmådde: «Tre dueller och en stormning! Jag hoppas att jag nu ändtligenskall bli qvitt min kaftan. Och under det han så talade, högg och stack han på en lång spanjor.

Försvaret blef ej långvarigt. De kastilianska soldaterna höllo ej länge stånd emot de franska officerarne, och ingen af dem hade tid eller djerfhet att ånyo ladda sitt gevär.

«Mine herrar! detta skola vi berätta för våra kärestor i Paris,« utbrast Locmaria och kastade sin hatt i luften, medan Cinq-Mars, de Thou, Coislin, de Mouy, Londigny, de röda kompaniernas officerare samt alla dessa unga ädlingar, med värjan i högra handen och pistolen i den venstra, trängdes, skuffades och gjorde hvarandra inbördes mera skada än fienden, men utbredde sig slutligen på bastionsplanen: liksom vatten, gjutet i en flaska med trång hals, flödar öfver och spilles utanför.

Utan att befatta sig med de öfvervunne soldaterna, hvilka kastade sig på knä, läto de dem gå hvart de behagade i skansen, utan att en gång afväpna dem, men sjelfve sprungo de omkring sin eröfring, som skolgossar under lektimmen, och skrattade rätt hjertligt, liksom efter ett lustparti.«

En spansk officer, insvept i sin bruna kappa, betraktade dem med dyster uppsyn; «Hvad är detta för afgrundsandar, Ambrosio?« sade han till en soldat. «Då jag var i Frankrike, såg jag ej till några dylika. Om hela Ludvig XIII:s armé består af sådane, är han alltför nådig, som icke eröfrar hela Europa.,«

«Ah, jag tror icke att det finns många sådana; det måtte väl vara en flock fattiga våghalsar, som ingenting hafva att förlora, men allt att vinna vid en plundrings

«Du har rätt,« sade officern; «jag skall försöka att muta en af dem att låta mig undkomma,«

Han nalkades långsamt en ung, efter utseendet aderton-årig dragon, som satt afsides på bröstvärnet; han var röd och hvit som en jungfru och i sin fina hand höll han en utsydd näsduk, hvarmed han torkade pannan och de ljusa lockarne; han såg hvad tiden led på ett stort ur, med infattade rubiner, hvilket hängde i hans gördel på en bandros.

Den förvånade spanjoren stannade. Om han ej sett honom kasta omkull hans soldater, skulle han ej trott honom

duga till annat än att ligga på en soffa och sjunga visor. Menännu intagen af Ambrosios mening, trodde han att den unge fransmannen kanske kommit öfver dessa grannlåter vid plundringen af en fruntimmersboning, och sade således tvärt: —

«Hombre! jag är officer; vill du återgifva mig friheten, så att jag kan återkomma till mitt land?«

Den unge fransmannen betraktade honom med sin ålders milda blick, och i det han tänkte på sina egna anhöriga svarade han: — «Min herre, jag skall föreställa er för markisen af Coislin, som utan tvifvel beviljar er hvad ni begär; är ni bördig ifrån Castilien eller Aragonien ?«

«Din Coislin begär väl tillstånd af någon annan och låter mig vänta hela året. Jag ger dig fyratusen dukater, om du låter mig komma undan.«

Detta milda ansigte, dessa barnsliga drag öfvergjötos nu af vredens purpur; hans blå ögon ljungade blixtar, och i det han sade: «Pengar åt mig, gå din väg, ditt nöt!« gaf han spanjoren en duktig örfil.

Denne drog nu utan tvekan en lång dolk ur barmen, fattade fransmannen i armen och trodde sig med lätthet kunna stöta .stålet i hans hjerta. Men den vige, starke ynglingen fattade spanjorens högra arm, upplyfte den öfver sitt hufvud och riktade vapnet emot den ursinnige mördaren.

«Håll, vackert, O1ivier!« ropade hans tillströmmande kamrater; «vi hafva dödat nog med spanjorer,« hvarefter de afväpnade den fiendtlige officern. «Hvad skola vi göra med denna ursinniga menniska?« frågade någon.

«Jag vill icke ha honom till betjent,« svarade en annan.

«Han förtjente hängas,« sade en tredje; «men mine herrar, då vi ej förstå oss på det handtverket, låtom oss skicka honom till den der schweizer-bataljonen, som marscherar öfver slätten.« Den dystre och lugne spanjoren insvepte sig åter i sin kappa och begaf sig sjelfvilligt på vägen till bataljonen, åtföljd af Ambrosio och påskyndad af fem eller sex unga vildbasare.

De som först uppkommit på vallen, hade emellertid fullföljt den seger, hvaröfver de sjelfve nästan voro förvånade. Cinq-Mars hade med den gamle Coislin gått omkring bastionen, och de sågo med ledsnad att de helt och hållet voro skilde från staden, och att deras fördel ej vidare kunde full-följas. De återvände således långsamt och under samtal till bastionsplanen, der de funno de Thou och abbé Gondi skrattande och pratande med de unga gendarmerna.

«Mine herrar, vi hade Eeligionen och Rättvisan på var sida och kunde således omöjligen gå miste om segern.«

«Ja, och allrahelst som Religionen och Rättvisan fäktade lika tappert som vi.«

Alla tystnade då Cinq-Mars nalkades, men fortforo att hviska sinsemellan och efterfråga hans namn, hvarefter alla skockades omkring honom, för att skaka hans hand.

«Mine herrar, j hafven rätt,« sade deras gamle anförare, «ty, för att tala med våra förfäder, är han hästen i dag. Han är en volontär, som kardinalen i dag bör föreställa konungen.«

«Kardinalen! vi. vilja sjelfve föreställa honom; han får icke blifva Kardinalist*), dertill är han en för bra gosse,« ropade alla de unge männen lifligt.

«Min herre, jag skall gifva er afsmak för den tjensten,« sade Olivier d'Entraigues, i det han makade sig närmare honom; «ty jag har varit hans page och känner honom fullkomligt. Tjena hellre i de röda kompanierna, ty der får ni goda kamrater.«

Den gamle markisen sparade Cinq-Mars det bryderiet att svara, då han lät trumpeterna kalla sina lysande kompanier till häst. Kanonerna hade upphört att spela och en ordonnans hade nyss kommit med den underrättelsen, att konungen och kardinalen redo utåt linien, för att se följderna af bataljen; gubben lät leda alla hästarne uppför vallen, hvilket drog ut temligen länge, hvarefter båda kompanierna uppställdes till häst på ett ställe, der blott fotfolk tycktes någonsin hafva kunnat framtränga.

*) Frankrike och armen voro delade i Rojalister och Kardinalister.. TIONDE KAPITLET. BELÖNINGARNE.

Döden :

Hvad dessa krigare till byte ha behag. Så att de rusa blindt mot mina säkra slag! O trumma och trumpet dem tankekraft beröfva, Stärk deras raseri och deras sinnen döfva! N. Lmercier. PANHYPOCRISIADE.

«För att mildra första häftigheten af konungens sorg,« hade Richelieu yttrat, «för att öppna en ny källa till sinnesrörelser, som afleder smärtan från denna tvehågsna själ, tilllåter jag att denna stad må belägras; må Ludvig resa dit; jag tillåter honom att gifva några stackars soldater de dråpslag, som han skulle vilja, men icke vågar gifva mig. Må hans vrede utsläckas i detta oädla blod. Men detta infall af ärelystnad får icke rubba mina orubbliga planer; denna stad skall ännu icke falla och först efter tvenne år skall den för alltid blifva fransk; först den dagen, som jag förut bestämt i mina tankar, skall fästningen komma i mina nät. Dundren bomber och kanoner! uppgören era planer, skicklige generaler! kasten er i faror, unge krigare! jag skall tysta ert dunder, förbrylla era planer, omintetgöra era ansträngningar! Allt skall slutas med en tom rök och jag skall leda er för att vilseföra er.«

Detta var ungefär den tankegång, som rörde sig i den gamle kardinalens kala hufvud före det anfall, hvaraf vi sett en liten del. Han hade tagit sin plats till häst, norr om staden, på ett af Salces-bergen; från denna ståndpunkt kunde han framför sig öfverskåda Roussillons slätt, som sluttar mot Medelhafvet. Perpignan med sina tegelmurar, sina bastioner, sitt citadell och sina kyrktorn, utgjorde en mörk, långrund massa på stora, grönskande ängar, och de väldiga bergen omgåfvo staden och dalen i en ofantlig båge från norr tillsöder, men i det den hvitaktiga linien utsträckte sig ännu längre åt öster, tycktes hafvet utgöra bågens försilfrade chorda. Till höger reste sig det höga Canigou, ifrån hvars sluttningar tvenne strömmar utgjuta sig på slätten. Franska linien sträckte sig ända till foten af detta vestra bålverk. En mängd generaler och andra förnäma herrar sutto till häst bakom ministern, men på tjugo stegs afstånd och under den djupaste tystnad. Han hade till en början i sakta skridt ridit utåt operationslinien och slutligen återtagit sin plats på denna höjd, der han satt orörlig, medan hans ögon och tankar sväfvade öfver de belägrandes och belägrades öden. Armén hade ögonen riktade på honom, och från alla punkter kunde han ses. Hvarje beväpnad man ansåg honom som sin högste förman och väntade hans vink för att handla. Frankrike hade redan sedan långt tillbaka varit böjdt under hans ok, och beundran hade från alla hans företag utträngt den löjlighet, som stundom skulle hafva vidlådit en annan person. Här, till exempel, föll det icke någon menniska in att skratta åt, eller en gång förundra sig öfver en prest i harnesk, och hans stränga karakter och utseende qväfde hvarje tanke på ironiska sammanställningar eller förklenliga yttranden. Denna dag visade sig kardinalen i full krigsrustning: en gråbrun, guldgalonerad rock, ett stålblått harnesk, värja vid sidan, pistoler i hölsterna och en plymagerad hatt, hvilken han sällan satte på hufvudet, emedan han merendels behöll sin röda kalott. Två pager sutto bakom honom, den ena hållande hans stålhandskar, den andra hans hjelm. En kapten af hans garde befann sig bredvid honom.

Som konungen nyligen utnämt honom till högste befälhafvare öfver alla sina trupper, skickade alla generaler till honom sina adjutanter, för att erhålla föreskrifter; men han, som nogsamt kände de hemliga orsakerna till konungens, nuvarande vrede, var ytterst mån om att till monarken återsända alla, som begärde förhållningsordres. Hvad han förutsett inträffade, ty han styrde och beräknade detta hjertas alla rörelser som ett urverk, och hade med största noggrannhet kunnat säga alla de intryck det erfarit. Ludvig XIII infann sig hos honom, men såsom en lärjunge, hvilken nödgats erkänna att hans ledare haft rätt. Hans uppsyn varhögdragen och misslynt, hans språk kort och kärft. Kardinalen förblef orubblig. Det var påtagligt att konungen rådfrågade honom i en befallande ton, och sålunda förlikade sin svaghet med sin makt, sin tvehågsenhet med sin stolthet, sin oerfarenhet med sina anspråk, under det hans minister föreskref honom sina lagar, med uttryck af den vördnadsfullaste lydnad.

«Jag vill snart se anfallet börjadt, kardinaler sade konungen, då han framkom till kardinalen; «det vill säga,« tillade han med vårdslös ton, «då ni träffat alla era anstalter och timmen är inne, som ni öfverenskommit med våra marskalkar. «

«Sire, om jag vågade yttra min mening, skulle jag tillstyrka Eders Majestät att behaga börja anfallet om en fjerdedels timme, ty med uret i handen är denna tid tillräcklig, för att låta tredje linien rycka fram.«

«Ja, ja, det är bra, herr kardinal, jag tänkte detsamma; jag skall sjelf gifva befallning derom; jag vill bestyra om allting sjelf. Schomberg, Schomberg! om en fjerdedels timme vill jag höra signalskottet; det är min vilja.«

Schomberg red bort för att taga befälet öfver högra flygeln, gaf derpå befallningen och signalskottet smällde.

De batterier, som marskalken de La Meilleraie på förhand låtit uppkasta, började skjuta bresch, men mycket lamt, emedan artilleristerna insågo, att man gifvit dem tvenne ointagliga punkter till mål, och med deras erfarenhet, men framför allt med det sunda omdöme och den skarpa blick, som utmärka franska soldaten, skulle hvarje simpel karl kunnat utvisa den tjenligaste anfallspunkten.

Den matta elden förvånade konungen.

«La Meilleraie,« sade han otåligt; «de der batterierna spela icke; era artillerister sofva.«

Marskalken och fälttygmästarne voro närvarande, men ingen af dem svarade ett ord. De hade kastat ögonen på kardinalen, hvilken förblef orörlig som en bildstod, och de följde detta föredöme. De hade bort svara, att felet icke var soldaternas, utan den befälhafvares, som gifvit batterierna denna felaktiga ställning; och det var Richelieu sjelf, somlåtsat tro dem vara gagneligast der de nu voro anlagda, och dermed tystat befälhafvarnes anmärkningar.

Denna tystnad förvånade konungen, och befarande att han genom denna fråga begått något groft misstag i krigskonsten, rodnade han svagt, och för att återvinna fattningen, sade han till de prinsar, som åtföljde honom: —

«Angoulénie, Beaufort, det här är ju bra ledsamt? Vi sitta här som mumier.«

Carl af Valois red närmare, sägande: — «Jag vet icke, sire, hvarföre man icke här använder ingeniören Pompée-Targons maskineri

«Tusan!« sade hertigen af Beaufort med en skarp blick på Richelieu, «det kommer sig deraf, att vi vid denne italienares ankomst mycket hellre ville eröfra La Rochelle än nu Perpignan. Här finnes icke en enda krigsmaskin, icke en petard, icke en mina under murarne, och marskalken de la Meilleraie har i förmiddags sagt mig, att han föreslagit deras användande till löpgrafvarnes öppnande. Hvarken Castillet, eller dessa sex bastioner af utanverken, eller halfmånen hade bort anfallas. Om vi fortgå på det här viset, skall citadellets stora stenmur kunna länge nog knyta näfven åt oss.«

Kardinalen förblef orörlig och sade ej ett ord; han blott vinkade åt Eabert att komma närmare, och denne red fram utur den kardinalen åtföljande staben och ställde sin häst bakom Richelieus, bredvid kaptenen för dennes garde.

Hertigen de La Eochefoucauld närmade sig nu konungen, sägande: — «Sire, jag tror det vår senfärdighet att öppna breschen gör det der folket öfvermodigt; ty se der kommer ett manstarkt utfall, som vänder sig rakt emot Ers Majestät regementerna Biron och Ponts draga sig skjutande tillbaka.«

«Nå väl,« sade konungen, dragande sin värja, «låtom oss anfalla dessa skurkar och drifva dem hem igen. Följ efter mig med rytteriet, Angouléme! Hvar står det, kardinal ?«

«Bakom denna kulle, sire, stå sex dragonregementen och La Roques karabinierer i kolonn; der nedanför stå mina gendarmer och lätta kavallerister, hvilka jag anhåller det Ers Majestät täcktes begagna, ty lifgardet till häst har markisCoislin med sitt vanliga oförvägna nit fört för långt fram. Josef, befall honom återvändas

Han talade sakta med munken, (hvilken åtföljt honom, utspökad med en krigisk drägt, som han bar ganska tafatt), hvarefter denne begaf sig ned på slätten.

Emellertid utmarscherade det spanska fotfolkets veterankolonner ifrån porten Notre-Dame, som en rörlig, dyster skog, under det tunga kavallerimassor utryckte från en annan port och uppställde sig i slagordning på slätten. Franska armén, som stod stridsfärdig nedanför den kulle, hvarest konungen befann sig, på jordskansar och bakom

faschin-redutter, såg med fasa konungens gendarmer och lifgarde till häst hopträngda emellan dessa båda, tio gånger talrikare trupper.

«Blåsen till anfall, eljest är min gamle Coislin förlorad!« utropade Ludvig XIII och skyndade utför höjden jemte sitt medfölje, hvilka voro lika ifriga som han sjelf; men innan han hunnit sätta sig i spetsen för sina musketörer, hade de båda röda kompanierna fattat sitt beslut; med blixtens hastighet och under utrop af Lefve konungen! störtade de emot det fiendtliga kavalleriets långa kolonn, liksom tvenne gamar mot en orms sidor, och i det de gjorde en stor, blodig öppning, sprängde de tvärs igenom och samlade sig, såsom vi förut anfört, åter bakom spanska bastionen, hvarvid de väckte en sådan bestörtning bland fiendens rytteri, att de glömde förfölja dem och blott tänkte på att sjelfve åter komma i ordning.

Armén klappade händerna; konungen stannade, såg sig förvånad omkring och läste i allas ögon ett brinnande begär att anfalla; hans slägts hela medfödda mod lågade i hans blick, men han dröjde ännu ett Ögonblick liksom tveksam, i det han med förtjusning afhörde kanonernas dunder och med begärlighet insöp krutröken; han tycktes härunder få nytt lif och på nytt blifva en Bourbon; alla, som i detta ögonblick sågo honom, trodde sig anförda af en annan menniska, då han höjde sin värja, riktade sin blick mot solen och utropade: — «Följen mig, mina tappre vänner! här är jag Frankrikes konungs

Hans rytteri, som utbredde sig och flög åstad med en ifver, som tycktes sluka rymden, och uppdref moln af damm från den under hästarnes hofslag darrande marken, var på blin-ken i handgemäng med det spanska kavalleriet, hvilket liksom det förstnämda var insvept uti ett ofantligt, rörligt moln.

«Nu är tiden inne, just nu!« utropade kardinalen frän sin höjd med dundrande röst: «för bort dessa batterier från deras onyttiga ställning. Fabert, befall dem rikta hela sin eld mot detta infanteri, som långsamt söker kringränna konungen. Skynda, flyg, rädda konungen!«

Denna stab, som förut varit så orörlig, blef nu på en gång idel lif; generalerna utfärdade sina befallningar, adjutanterna flögo ned på fältet öfver grafvar, vallar och hinder, så att de anlände till sin bestämmelseort nästan lika fort som tanken, hvilken gifvit dem riktning, och blicken som följde dem. På en gång blefvo de senfärdiga och afbrutna blixtarne, som glimmat från de modstulna batterierna, förbytta till en vidsträckt, oafbruten eld, som icke lemnade rum för röken, hvilken måste höja sig mot himlen, hvarvid den bildade en otalig mängd lätta, flygande kransar. Kanonskotten, hvilka förut tycktes vara svaga, aflägsna genljud, förvandlades nu till en förfärlig åska, hvars slag voro lika täta som trurn-hvirflarne, hvilka slogo till anfall, och ifrån trenne särskilta håll framljungade breda, röda strimmor ifrån kanonmynningarna, på de mörka kolonner, hvilka uttågade från den belägrade staden.

Utan att röra sig ur stället, men med blixtrande ögon och befallande åtbörder fortfor Eichelieu emellertid att utfärda befallningar och kastade på dem, som emottogo desamma, blickar, hvilka innefattade dödsdomar om de ej lydde nog hastigt.

«Konungen har kastat rytteriet öfverända, men fotfolket gör ännu motstånd; våra batterier hafva blott mördat, men icke segrat. Fort, fram med tre regementen! Gassion, La Meilleraie och Lesdiguiéres! de der kolonnerna skola tagas i flanken. Gif den öfriga armén order att icke anfalla och att förblifva orörlig på hela linien. Hit med ett papper, så att jag sjelf kan skrifva till Schomberg.«

En page steg af hästen och skyndade fram med papper och en blyertspenna. Understödd af fyra personer, steg ministern äfven af sin häst, men med svårighet och under ofrivilliga utrop, som smärtorna afpressade honom. Men han kufvadedem och satte sig på en lavett, hvarvid pagen framräckte sin axel som pulpet, och kardinalen skref hastigt den order, hvilken samtidiga handskrifter lemnat oss, och hvilken kunde tjena som mönster för vissa diplomater i våra dagar, hvilka tyckas vara angelägnare om att hålla sig i jemvigt emellan tvenne tankar, än att söka åstadkomma de kombinationer, som afgöra verldens Öden, emedan de finna snillet alltför plumpt och alltför klart för att följa dess gång.

«Herr marskalk! äfventyra ingenting och tänk er noga. före innan ni angriper. Då man säger er det vara

konungens önskan att ni ingenting äfventyrar, vill detta ingalunda säga, att hans Majestät bestämdt förbjuder er att slåss, men hans mening är, att ni icke bör våga ett allmänt fältslag, sä framt icke en särdeles fördelaktig ställning gifver er säker utsigt att vinna det; hvarvid ansvaret för stridens utgång naturligtvis faller på er.«

Sedan dessa befallningar blifvit gifna, förblef den gamle ministern sittande på lavetten med båda armarne stödde på kanonens kammare och hakan på armarne, liksom han varit sysselsatt att rikta, och betraktade tyst och stilla konungens strid, liksom en gammal varg, hvilken, mätt af slagtande och stel af ålderdom, betraktar lejonets förödelser på slätten blund oxhopen, som han sjelf ej skulle vaga angripa; då och då lifvas hans öga, blodlukten fröjdar honom, och för att ej förlora smaken, slickar hans heta tunga de tandlösa käftarne.

Hans tjenare (det vill säga nästan alla som nalkades honom) anmärkte i dag, att han allt ifrån sitt uppstigande om morgonen intill sent på aftonen icke förtärde det minsta och till den grad spände hela sin själs uppmärksamhet på de händelser han måste leda, att han öfvervann sina kroppsplågor och tycktes hafva undanröjt dem blott genom att glömma dem. Det var denna uppmärksamhetskraft och denna ständiga själsnärvaro som nästan höjde honom till ett snille, och han skulle äfven hafva blifvit det, om han icke saknat medfödd själsstorhet och ett ädelt, känslofullt hjerta.

Allt skedde på slagfältet efter hans önskan och hans lycka i kabinettet följde honom ibland kanonerna. Ludvig XIII grep begärligt den seger, som hans minister skickadehonom, och ökade densamma blott med den andel af storhet och tapperhet, som en man medför i sin triumf.

Kanonernas dunder hade upphört, så fort de brutna infanterikolonnerna åter kastade sig inom fästningen: rytteriet hade rönt samma öde och på slätten syntes blott konungens lysande sqvadroner, hvilka samlade sig och följde honom.

Han återkom i skridt och beskådade med tillfredsställelse slagfältet, rensadt från fiender; han red till och med stolt under de spanska kanonernas eld, som antingen af oskicklighet, eller i följd af hemlig öfverenskommelse med premierministern, eller af blygsel att döda en fransk konung, blott skickade honom några kulor, som flögo flera alnar öfver hans hufvud och stannade framför lägrets linier, men ökade hans rättvisligen förvärfvade tapperhetsrykte.

Men med hvarje steg han kom närmare den kulle, hvarest Eichelieu inväntade honom, undergick hans ansigte en synbar förändring; han förlorade stridslustens rodnad och segersvetten torkade på hans panna. I samma mån han nalkades, utbreddes den vanliga blekheten Öfver hans drag; hans blick förlorade dess flyktiga eld, och då han slutligen träffade ministern, hade en djup sorgbundenhet förstelnat hans anletsdrag. Han återfann kardinalen liksom han lemnat honom, i det denne åter stigit till häst. Han bugade sig, alltjemt kallt vördnadsfull, och efter några smickrande uttryck begaf han sig vid Ludvigs sida utåt linierna, för att öfverskåda stridens följder, hvarvid prinsarne och de förnäma herrarne redo dels framför, dels efteråt och bildade liksom ett moln omkring dem.

Den sluge ministern aktade sig noga att säga något, eller göra en åtbörd, som kunnat ingifva den ringaste misstanke om att han hade någon del i dagens händelser, och det var märkvärdigt, att ibland alla dem, hvilka kommo för att afgifva rapporter, fanns icke en enda, som ej tycktes ana hans tankar och således vaktade sig att genom uppenbarligen visad lydnad förråda hans fördolda makt. Allt tillskrefs konungen. Vid monarkens sida red nu kardinalen utåt arméns högra flygel och såg med fägnad att Schomberg, hvilken noga kände honom, hade handlat alldeles som hans förman hade skrifvit,i det han blott vedervågat några lätta trupper och stridt just jemt så mycket, som erfordrades för att ej beskyllas för overksamhet, men icke nog, för att vinna någon framgång Detta uppförande förtjuste ministern och misshagade icke konungen, hvars egenkärlek smickrades af att vara dagens ende segervinnare. Han tycktes till och med vilja intala sig, att Schomberg fåfängt användt allt sitt bemödande, och sade honom, att han derföre icke vore ond på honom, emedan han nyss personligen erfarit, att de fiender han haft emot sig, icke voro så att förakta, som man i förstone trott.

«För att öfvertyga er, det ni blott vunnit i våra ögon,« tillade han, «utnämner jag er till riddare af våra ordnar och lemnar er vid alla tillfällen fritt tillträde till vår person.«

Kardinalen tryckte i förbifarten vänligt hans hand, och marskalken, förundrad öfver denna massa nådebevis, följde monarken med nedsänkt blick, som en brottsling, och behöfde till sin tröst erinra sig alla de lysande bragder han utfört under sin långa tjenstebana, men hvilka blifvit begrafna i glömska, och försonade sitt samvete med den tron, att han för dem nu uppbar dessa oförtjenta belöningar.

Konungen höll just på att återvända, då hertigen af Beaufort med näsan i vädret och förvånad uppsyn utropade: «Men, sire, har jag ännu eld i ögonen, eller har jag blifvit tokig af ett solstygn? På denna bastion tycker jag mig se rödklädde ryttare, hvilka mycket likna era lifgardister, som vi trott vara nedhuggne.«

Kardinalen rynkade pannan.

«Det är omöjligt, min herre,« sade han; «herr Coislin har med sin oförsigtighet störtat både dem och hans Majestäts gendarmer i förderfvet; det var just derföre jag nyss vågade säga konungen, att i militäriskt afseende skulle det verkligen vara en vinst att upplösa dessa onyttiga korpser.«

«Ers Eminens får förlåta,« svarade Beaufort, «men jag bedrar mig icke och der komma sju eller åtta af dem, som drifva en flock fångar framför sig.«

«Nå väl, låt oss då bese denna punkt,« sade konungen vårdslöst; «jag skall bli rätt glad, om jag der återfinner min gamle Coislin.« Ministern måste följa med.Det var först efter många försigtighetsmått som det kungliga sällskapets hästar lyckades komma öfver grafven och kärret; men med största förundran såg man nu de båda röda kompanierna uppställde liksom till parad på bastionen.

«Gudskelof!« utropade Ludvig XIII; «jag tror icke en enda saknas. Nå, markis, ni håller ord och stormar murar till häst.«

«Jag tror denna punkt varit mycket illa vald,« sade Itichelieu med föraktlig uppsyn; «detta anfall måtte hafva kostat mycket folk och påskyndar icke Perpignans öfvergång.«

«Ni har verkligen rätt,« sade konungen, som nu för första gången allt sedan underrättelsen om enkedrottningens död tilltalade kardinalen med mindre kärf ton; «och jag beklagar det blod, som här blifvit utgjutets

«Sire, blott tvenne af våra unga kamrater hafva blifvit sårade vid detta anfall,« svarade Coislin, «och vi hafva förvärfvat oss nya vapenbröder uti de volontärer, som visat oss vägen hit.«

«Hvilka äro de?« frågade konungen.

«Tre af dem hafva blygsamt förfogat sig bort, sire; men den yngste, som ni ser här, var den förste vid stormningen och den som gaf mig idén dertill. De båda kompanierna utbedja sig den äran att presentera honom för Ers Majestät.«

Cinq-Mars, som satt till häst bakom den gamle befälhafvaren, tog af sig hatten och blottade sitt ungdomliga, bleka ansigte, sina stora mörka ögon och sina långa bruna lockar.

«Det der ansigtet påminner mig om någon,« sade konungen; «hvad säger ni derom, kardinal?«

Denne, som redan slungat en genomträngande blick på främlingen, sade: — «Om jag ej bedrar mig måste denne yngling vara ...«

«Henrik d'Effiat,« sade volontären med hög röst och bugade sig.

«Kors, sire, det är just han som jag omtalat för Ers Majestät, och som jag velat presentera förer: marskalkens andre son.«

«Ack!« sade Ludvig XIII lifligt, «jag tycker bäst om att denna bastion presenterar honom. Det passar sig väl, mitt barn, att blifva det sålunda, då man bär vår gamle vänsnamn. Ni följer med oss till lägret, der vi hafva mycket att säga er. Men hvad ser jag? ni också här, herr de Thou? hvem har ni dömt?«

«Jag tror nästan, sire, att han dömt några spanjorer till döden, ty han var den andre i ordningen på bastionen« svarade Coislin.

«Jag har ej dödat någon, min herre,« inföll de Thou rodnande; «det är icke mitt yrke, och här har jag ingen annan förtjenst än att hafva åtföljt min vän, Cinq-Mars.«

«Vi tycka lika mycket om er blygsamhet, som er tapperhet, och vi skola ej glömma detta drag. Kardinal, hafva vi icke någon presidentsplats ledig ?«

Richelieu tyckte ej om de Thou, och som hans hat alltid hade någon hemlighetsfull källa, var det fåfängt att söka utforska orsaken; men den upptäcktes genom ett grymt yttrande, som undföll honom. Denna fiendtlighet hade sin grund uti den nu ifrågavarandes faders, presidenten de Thous' H -storier, hvaruti han för efterverldens ögon brännmärker kardinalens farfars bror, som först var munk och sedan en affälling, samt sölade sig i alla möjliga laster.

Richelieu lutade sig till Josefs öra, sägande; — «Ser du den der karlen, hvars far satt mitt namn i sin historia? Nå väl! jag skall i stället införa hans namn i min historia.« Han inskref det också framdeles deri med blod. Vid detta tillfälle låtsade han att icke hafva hört konungens fråga, for att slippa svara, och utbredde sig blott öfver Cinq-Mars' förtjenster och hans anställning vid hofvet.

«Jag har redan lofvat er att befordra honom till kapten vid mitt garde,« sade konungen; «låt utnämna honom dertill i morgon. Jag vill närmare lära kanna honom och tillämnar honom något bättre framdeles, i fall han behagar mig. Men låtom oss återvända; solen är redan nedgången och vi äro långt ifrån vår armé. Tillsäg mina tvenne goda kompanier att åtfölja oss.«

Sedan ministern utfärdat denna befallning, ehuru med uteslutande af det smickrande uttrycket deri, intog han sin plats till höger om konungen, och hela tåget återvände till lägret, sedan den eröfrade bastionen blifvit af dem lemnad åt schwei-zarnes bevakning.De båda kompanierna tågade under tystnad och med allvarlig hållning långsamt utför den vall, som de med sådan bäst intagit.

Cinq-Mars närmade sig sin vän. — «De der hjeltarne äro temligen illa belönte; intet ynnestbevis, ej någon smickrande fråga!«

«Deremot,« svarade den okonstlade de Thou, «får jag komplimenten, som kommit hit, nästan emot min vilja. Så går det till i verlden; men den verklige domaren bor i höjden och honom kan man icke förblindat

«Detta skall dock icke hindra oss att i morgon låta döda oss, om så påfordras,« sade den unge Olivier skrattande.

ELFTE KAPITLET.

MISSTAGEN.

Då ordningen kom till Sankt Julian,

tre tärningar slog han i bordet

och dristigt han vände sin blick på herr Fan,

då spetsfundigt han tog till ordet:

Kom spela ett kast om Gumman med mig

Hvem som hennes själ skall taga till sig.

GAMMAL LEGEND.

För att kunna visa sig för konungen, hade Cinq-Mars, som förlorat sin häst på vallen, måst sätta sig upp på en lifgardisthäst, hvars ryttare blifvit sårad i striden. Under det de båda kompanierna kommo långsamt tågande utför vallen, kände han någon klappa sig på axeln, och då han vände sig om, såg han den gamle Grandchamp, som förde en ganska väcker grå häst vid tygeln.

«Behagar ej herr markisen sitta upp på sin egen häst ?« sade han. «Jag har lagt på honom sadeln och det guldbroderade sammetsschabraket, som blifvit liggande i grafven.Ack, min Gud! när jag betänker att en spanjor

mycket väl skulle kunnat taga alltsammans, eller till och med en fransman; ty nu för tiden finnes det många, som taga allt hvad de komma öfver, liksom det vore deras tillhörighet; och dessutom säger ordspråket: att' det som faller i grafven tillhör soldaten. De hade också kunnat taga dessa fyrahundra guldstycken, som herr markisen (vare det sagdt utan förebråelse) glömt i sina pistolhölster. Och pistolerna sedan! sådana pistoler! Jag har sjelf köpt dem i Tyskland och ännu äro de lika goda, och låsfjedrarne i lika fullkomligt skick, som då. Det kunde väl vara nog att låta skjuta ihjäl den lilla stackars, svarta hästen, som var född i England, lika säkert som jag är född i Tours uti Touraine, utan att på köpet låta fienden få alla dessa dyrbarheters

Under dessa klagovisor fortfor den redlige gubben att sadla den grå hästen, och som aftåget skedde långsamt, gjorde han sig ej heller brådtom, utan använde största uppmärksamhet att passa stiglädren och att spänna hvarje rem och sölja, så att han derigenom fick rådrum att fortsätta sitt tal.

«Jag ber herr markisen om förlåtelse att jag är litet långsam; men det kommer sig deraf att jag försträckte armen, då jag hjelpte upp herr de Thou, som föll omkull då han skulle bistå er vid den stora kullerbyttans

«Hvad? var du också med, gamle tok?« sade Cinq-Mars. «Detta är icke din syssla, och jag hade ju befallt dig att bli qvar i lägrets

«Åh, hvad att bli qvar i lägret beträffar, så är det något helt annat, men jag kan ej stanna der, ty då jag hör ett böss-skott, skulle jag bli sjuk om jag ej finge se elden. Min syssla är att se efter era hästar och ni sitter ofvanpå dem, herre. Tror ni inte att jag velat frälsa det lilla svarta kräkets lif, som ligger der i grafven, om jag kunnat? Ack, hvad jag höll af honom, herre! En häst, som i sina dagar tre gånger vunnit priset i kappränning! När jag ratt tänker på saken, har hans lif varit alltför kort för den, som älskade honom så högt som jag. Han lät ingen annan gifva sig hafre än sin Grandchamp, och då smekte han mig alltid med hufvudet, och bästa beviset derpå är den här örsnibben, som han en vacker dag afbet; men det gjorde han icke i ond me-ning, den gode vännen, tvärtom. Ni skulle bara sett huru han gnäggade af ilska, då någon annan kom honom när; derföre slog det goda kräket också af benet på Johan. Jag-höll så mycket af honom! Också stödde jag honom, då han föll, med ena handen, och herr Locmaria med den andra. I början trodde jag att båda skulle stiga upp igen, men tyvärr kom blott den ena derifrån med lifvet, och det var den jag kände minst. Ni tycks skratta åt hvad jag säger om er häst, herre, men ni glömmer att i krigstider är hästen ryttarens själ; ja, just hans själ, min herre. Ty hvem är det som skrämmer fotfolket? Jo, det är hästen och visst icke karlen, som, sedan det en gång burit åstad, inte gör mera nytta i sadeln än en halmkärfve. Hvem är det, som utför rätt många bedrifter, hvilka man beundrar? Jo, det är åter hästen! Och ofta skulle hans herre vilja vara ett långt stycke väg ifrån det ställe, der han emot sin vilja vinner seger och belöning, hvaremot den stackars hästen icke får annat än stryk. Hvem är det väl som vinner priset vid kappränningar? Jo, det är åter hästen, som derföre icke får bättre qvällsvard än vanligt, hvaremot hans herre stoppar pengarne i sin ficka, blir afundad af sina vänner och ansedd af alla höga herrar, likasom han sjelf hade sprungit. Hvem är det, som jagar rådjuret, men icke får sticka den minsta bit deraf i sin mun? Jo, det är också hästen! hvaremot det stundom händer honom att sjelf bli uppäten, stackars djur, och under ett fälttåg med salig herr marskalken hände det mig en gång... Men hvad fattas er, herr markis? Ni blir så blek ...«

«Bind något kring mitt ben, en näsduk, rem, eller hvad som helst, ty jag känner en brinnande smärta der och vet ej hvad det är.«

«Herre, jag ser ett hål på er stöfvel och det kunde nog vara efter en kula, men blyet är menniskans vän.«

"Emellertid gör det rätt ondt.«

«Den man älskar, den agar man; och blyet! ingen må förtala blyet; hvem är det, som ...«

Under det vår hedersman nu band en näsduk omkring sin herres ben, nedanom knäet, ämnade han börja ett lika orimligt loftal öfver blyet, som nyss öfver hästen, då så väl hans som Cinq-Mars' uppmärksamhet fästades på en liflig ochbullersam träta emellan åtskilliga schweizer-soldater, som stannat helt nära dem efter de Öfriga truppernas afmarsch. De talade ifrigt under häftiga åtbörder och tvisten tycktes angå tvenne karlar, som voro omringade af vid pass trettio soldater.

D'Effiat, som stödd emot sin häst fortfarande sträckte benet åt sin tjenare, lyssnade uppmärksamt, men som han icke förstod ett ord tyska, kunde han ej få reda på tvistens föremål. Grandchamp, ehuru upptagen med förbindningen, afhörde äfven ganska allvarsamt de tvistande, då han på en gång utbrast i ett hjertligt gapskratt och höll båda händerna i sidorna, hvilket man aldrig förr sett honom göra.

«Ha! ha! ha! herre, de båda underofficerarne gräla om hvilkendera af de der två spanjorerna de skola hänga; ty era röda kamrater hafva ej gjort sig det besväret att gifva dem riktigt besked; den ene schweizaren säger att det är officern, den andra att det är soldaten, och nu kom den tredje och förlikte dem.«

«Nå, hvad sade han då?« «Ah, han bad dem hänga upp båda två.« «Håll! håll!« ropade Cinq-Mars och ville springa fram, men han kunde ej stödja på benet. «Hjelp mig på hästen, Grandchamp.«

«Herre, det går aldrig an; kom ihåg att ni är sårad.« «Gör som jag befaller, och stig äfven sjelf till häst.« Den gamle tjenaren lydde knotande och red på ytterligare befallning fram för att hejda schweizarne, hvilka redan höllo på att hänga fångarne i ett träd, eller rättare, att låta dem sjelfve der fastbinda sig; ty med vanlig spansk kallblodighet hade officern sjelf lagt rännsnaran kring sin hals och uppsteg oombedd på en liten stege, som var ställd emot trädet, för att der fästa andra ändan af repet. Med samma sorglösa lugn höll soldaten stegen och såg schweizarne tvista sinsemellan.

Cinq-Mars kom fram i lagom tid för att rädda dem, sade sitt namn och lät Grandchamp tolka för schweizarne, att fångarne tillhörde honom och att han ville låta föra dem till sitt tält, samt att han, som var kapten vid gardet, iklädde sig allt ansvar; Tysken, som alltid är lydig sina förmän,gjorde inga invänningar, och Cinq-Mars rönte blott motstånd af fången; ty denne, som ännu stod på stegen, vände sig om, och yttrade, liksom från en predikstol, med ett försmädligt skratt: —

«Jag hade väl lust att veta hvad du har här att göra? Hvem har sagt dig att jag vill lefva?«

«Det frågar jag icke efter,« svarade Cinq-Mars; «ty det qvittar mig lika hvart ni sedermera tar vägen, men jag vill nu blott hindra en gerning, som synes mig grym och orättvis. Sedan kan ni alltför gerna taga lifvet af er om ni behagar.«

«Det är bra taladt,« svarade den bistre spanjoren; «jag tycker om d,ig. Jag trodde först att du ville visa dig ädelmodig, för att tvinga mig till tacksamhet, och det afskyr jag. Nå väl, jag skall då stiga ned från stegen, men det säger jag dig på förhand, att jag hatar dig lika mycket som förut, emedan du är fransman; ej heller ämnar jag tacka dig, ty du betalar blott hvad du är mig skyldig, emedan det var jag, som i dag på förmiddagen hindrade denne unge soldat att skjuta ihjäl dig; han hade dig på kornet, och han har ännu aldrig skjutit bom på en stenget i Leonska bergstraktens

«Det är bra,« sade Cinq-Mars; «stig nu bara ned.«

Det ingick i hans lynne att alltid visa sig emot andra såsom de uppförde sig emot honom, och denne spanjors grofhet gjorde honom sträf.

«Det var en stursk galgfågel, herre,« sade Grandchamp; «i ert ställe skulle salig marskalken helt visst lemnat honom qvar på sin stege. Hör hit, Ludvig, Herman, Staffan! beva-ken och fören markisens fångar. Der ha vi förvärfvat oss en vacker egendom, men det skulle högligen förundra mig om vi gjorde någon lycka dermed.«

Cinq-Mars, som led någon smärta af hästens rörelse, red temligen långsamt, för att icke komma framom sitt folk, som gick till fots, och följde således konungens svit på något afstånd, i det han öfvertänkte hvad monarken kunde vilja säga honom. En hoppets stråle visade honom Maria af Mantua i framtidens töcken, och hans själ njöt ett ögonblicks frid. Men hela hans framtid innefattades i det enda ordet: behaga konungen, och han började besinna allt det bittra, som låg deruti.

Cinq-Mars. 9I detsamma möttes han af sin vän de Thou, som, bekymrad öfver hans dröjsmål, hade vändt om, för att erbjuda honom sin hjelp, i fall den skulle behöfvas.

«Det är sent, min vän, och blir snart mörkt, och ni dröjde så länge, att jag blef orolig. Hvem för ni med er? Hvad har uppehållit er? Konungen frågar helt säkert snart efter er.«

Den unge rådsherren gjorde dessa frågor mycket hastigt; ty oron öfver hans vän hade stört det sinneslugn, som striden ej förmått rubba.

«Jag är lindrigt sårad och medför en fånge; för öfrigt tänkte jag just på konungen. Hvad kan han vilja mig, min vän? Hvad måste jag ej göra för att närmas hans tron? Jag måste behaga. Jag tillstår, att denna tanke nästan kunde fresta mig att fly, och jag hoppas det jag ej måtte få den olycksaliga aran att framlefva mina dagar tillsammans med honom. Behaga! hvad detta ord är förödmjukande! Lyda är icke så förnedrande. En soldat blottställer sig för döden och det är allt; men i en hofmans lif, hvilken smidighet, hvilken uppoffring af ens sjelfständighet, hvilken dagtingan med sitt samvete, hvilken förnedring i ens egna ögon! Ack, de Thou! min bäste de Thou, jag passar icke för hofvet; jag finner det nu, fast jag blott sett det ett ögonblick; jag har något vildt på bottnen af mitt hjerta, som uppfostran blott afslipat på ytan. På afstånd trodde jag mig skicklig att lefva i denna allsmäktiga verld och jag har äfven önskat det, till följe af en för mitt hjerta kär plan; men jag ryggar tillbaka redan vid första steget; kardinalens anblick kom mig att rysa, och minnet af hans sista brott, som jag åskådat, förhindrade mig att tilltala honom, och jag skall aldrig kunna det, ty jag afskyr honom. Äfven konungens ynnest har något som förskräcker mig, liksom den skulle göra min olyckan

«Det fägnar mig att hos er finna denna farhåga, som kanske kan blifva er nyttig,« svarade de Thou. «Ni kommer i beröring och umgänge med makten; ni skall känna henne, ni kommer att vidröra henne; ni får se hvad hon ar, och hvilken hand, som slungar blixten. Gifve Gud, att han ej måtte förbränna er! Ni kommer kanske att deltaga i de rådslag, hvaruti folkslagens öden afgöras; ni får se och må-hända gifva anledning till de nycker, som framkalla de blodiga krigen, eröfringarne och fredsfördragen; ni kommer att hålla i er hand den vattendroppe, som alstrar floderna. Ifrån höjden, min vän, lär man sig att rätt skatta de verldsliga tingen, och man måste hafva genomvandrat de högre rymderna, för att känna litenheten af det vi här nere ansett såsom stort.«

«Ack, om jag väl hunnit dit, så hade jag åtminstone inhämtat den kunskap, hvarom ni talar, min vän; men denne kardinal, denne man, hos hvilken jag måste stå i förbindelse; denne man, som jag känner blott alltför väl af hans handlingar, hvad skall han blifva för raig?«

«Utan tvifvel en vän och en beskyddare,« svarade de Thou.

«Hellre tusen gånger dö, än blifva hans vän! Jag hatar hela hans varelse och ända till hans namn; han utgjuter menniskoblod med AterlÖsarens kors.«

«Hvad säger ni der för rysligheter, min vän? Ni gör er olycklig, om ni hos konungen ådagalägger dessa tänkesätt emot kardinalen.«

«Lika godt; midt ibland alla dessa slingrande stigar vill jag bryta en ny; den raka vägen. Hela min tanke, den rättrådige mannens tanke, skall afslöja sig för sjelfva konungens blickar ifall han frågar mig, om det också skall kosta mig hufvudet. Jag har då ändtligen sett denne konung, som man skildrat så svag; jag har sett honom, och hans anblick har rört mitt hjerta. Helt säkert är han mycket olycklig, men han kan ej vara grym; han skall afhöra sanningen ...«

«Ja, men icke våga låta henne segra,« svarade den kloke de Thou. «Vakta er för denna hjertats värme, som ofta hänför er till häftiga och mycket farliga beslut. Anfall icke en sådan koloss som Richelieu, utan att mäta honom.«

«Nu är ni alldeles som min lärare, abbé Quillet; min gode och förståndige vän, ni känner mig lika litet som han; ni vet icke huru ledsen jag är vid mig sjelf och hvarthän jag riktat mina blickar. Jag måste stiga högt eller dö.

«Hvad? redan ärelysten ?« utropade de Thou med den yttersta förvåning.

Hans vän fällde hufvudet i sina händer utan att svara och lät hästen gå med hängande tyglar.«Hvad! har denna mannaålderns sjelfviska lidelse fått makt öfver er redan vid tjugu år, Henrik? Ärelystnaden är den bedröfligaste förhoppnings

«Och likväl beherrskar hon mig nu helt och hållet; ty jag lefver blott för henne, och hon uppfyller hela mitt hjerta.«

«Ack, Cinq-Mars, jag känner icke mera igen er; hvad ni är er olik! Jag döljer ej för er att jag finner er bra mycket förändrad till er nackdel. Dä vi som barn vandrade tillsammans, och Sokrates' lefverne, men i synnerhet hans död kom oss att gråta af beundran och afund, och då vi, höjande oss till dygdens högsta ideal, önskade oss i framtiden dessa lysande motgångar, dessa sublima olyckor, som bilda store män; då vi för oss uttänkte tillfällen till uppoffringar och hängifvenhet, skulle vi hafva trott oss vidröra en orm, om en menniskoröst hastigt emellan oss uttalat ordet: äregirighet...«

De Thou talade med hänförelsens och förebråelsens värme, men Cinq-Mars fortsatte sin ridt utan att svara, med hufvudet lutadt i händerna. Etter ett ögonblicks tystnad borttog han dem och visade sina ögon, som voro fyllda af en ädelmodig rörelses tårar, och tryckte sin väns hand, i det han med en genomträngande ton sade till honom: —

«Herr de Thou, ni har erinrat mig om min första ungdoms skönaste tankar; tro icke att jag har förfallit, men ett hemligt hopp tär mig, som jag ej en gång kan anförtro åt er; lika så mycket som ni föraktar jag den äregirighet, hvilken' skall synas beherrska mig; hela verlden skall tro mig vara ärelysten, och dock! hvad bryr jag mig om verlden! Men lofva mig, ädle vän, att icke missakta mig, ehvad ni än ser mig företaga. Jag svär vid Himlen, att mina afsigter äro lika rena som Han.«

«Nå väl,« svarade de Thou, «jag bedyrar äfven vid Honom, att jag vill blindt tro er; ni återskänker mig dermed lifvet.«

De tryckte ännu en gång hvarandras händer med största hjertlighet, då de märkte att de nästan voro midt för konungens tält.

Dagsljuset hade helt och hållet försvunnit; men man hade nästan kunnat tro, att en ny, ännu ljufvare dag uppgick, ty månen uppsteg i all sin glans utur hafvet. Söderns genomskinliga himmel var ej betäckt med något moln och1'knade ett ljusblått täckelse, beströdt med silfverpaljetter; den ännu upphettade luften rördes blott af lätta fläktar från Medelhafvet och allt larm hade upphört på jorden. Den trötta hären hvilade under tälten, hvilkas rader utmärktes af vakteldarne, och den belägrade staden tycktes vara försänkt i samma sömn. På vallarne syntes blott de af månen försilfrade spetsarne af skiltvakternes vapen eller rundernas irrande ljus, och man hörde blott dessa vakters dystra och förlängda rop, hvarigenom de sökte hålla hvarandra vaksamme.

Endast omkring konungen voro alla vakne, ehuru de höllo sig på afstånd ifrån honom. Han hade låtit hela sitt åt-iölje aflägsna sig och gick nu ensam fram och tillbaka framför sitt tält, hvarunder han stundom stannade för att betrakta den sköna himmeln och tycktes försänkt i sorgliga betraktelser. Ingen vågade afbryta honom, och de få förnäma herrar, som ännu qvardröjde i högqvarteret, befunno sig omkring kardinalen, som tjugu steg från konungen satt på en liten gräsbänk, hvilken soldaterna uppkastat. Der torkade han sin bleka panna, och trött af dagens själsansträngningar samt vapenrustningens ovana tyngd, yttrade han några hastiga, ehuru alltid uppmärksamma och artiga ord till dem, som vid bortgåendet helsade på honom; snart var ingen annan qvar än Josef, som pratade med Laubardemont. Kardinalen vände ögonen åt konungens sida, för att se om monarken icke skulle tilltala honom, innan han gick till sängs, då han fick höra ljudet af hästfötter. Kardinalens gardister anropade de ankommande och läto Cinq-Mars rida fram endast åtföljd af de Thou.

«Ni kommer för sent, unge man, om ni vill tala med konungen,« sade kardinalen med skarp stämma; «man låter icke hans Majestät vänta.

De båda vännerna ämnade förfoga sig bort, då Ludvig XIII sjelf höjde sin röst. Denne furste befann sig nu i ett af dessa falska lägen, som utgjorde hela hans lifs olycka. Ehuru djupt uppbragt mot sin minister, kunde han icke dölja för sig sjelf, att han hade honom att tacka för dagens seger, hvarjemte han ville underrätta honom om sin afsigt att afresa från armén och uppskjuta Perpignans belägring. Han slets sålunda emellan behofvet att tala med honom och fruktan att icke kunnaframhärda i sin vrede. Ä sin sida vågade ministern icke börja samtalet, i ovisshet om de tankar, som hvälfdes i hans herres hufvud, och af fruktan att illa välja sin tid, men kunde likväl

icke förmå sig att först begifva sig till hvila. Båda befunno sig derföre i samma belägenhet, som tvenne älskande, hvilka blifvit oense med hvarandra, men önska en förklaring, då konungen med glädje omfattade första tillfälle att komma ur denna obehagliga ställning. Slumpen var emot ministern; vid sådana hårstrån hänga de så kallade stores öden.

«Är det icke herr de Cinq-Mars?« sade konungen med hög röst. «Han är välkommen, ty jag väntade honom.«

Den unge d'Effiat red fram till konungen och ville stiga af hästen några steg ifrån honom; men han hade ej väl satt foten på marken, förrän han dignade ned på ett knä.

«Förlåt, sire,« sade han, «jag tror att jag blifvit sårad.« Blod utflöt ymnigt ifrån stöfveln.

De Thou, som sett honom falla, skyndade fram för att understödja honom. Eichelieu begagnade äfven detta tillfälle att närma sig med tillgjord ifver. «Befrien konungen från detta skådespel« utropade han; «det synes ju att denne yngling kämpar med döden.«

«Det får ej ske,« sade Ludvig, som sjelf understödde den sårade; «en fransk konung kan tåla se en döende och är icke rädd för blod, som flyter för hans skull. Denne yngling väcker mitt deltagande och han skall bäras invid mitt tält, der han kan skötas af mina läkare; om hans blessyr icke är svår, skall han följa med mig till Paris, ty belägringen må hvila, herr kardinal. Jag har sett nog deraf, och andra angelägenheter kalla mig till hufvudstaden. Jag låter er här föra befälet i min frånvaro — det var blott det jag ville säga.«

Med dessa ord gick konungen hastigt in uti sitt tält, företrädd af sina pager, som buro stora vaxljus.

Kungliga tältet stängdes och Cinq-Mars blef bortburen af de Thou och sina betjenter; men ännu stod Richelieu häpen och orörlig på samma ställe, der detta uppträde ägt rum; han tycktes liksom slagen af åskan, så att han hvarken såg eller hörde dem, som omgåfvo honom.Laubardemont, som ännu var skrämd af det dåliga emottagande han rönt dagen förut, vågade ej yttra ett ord, och Josef kunde knappt igenkänna sin gamle herre. Ett ögonblick nästan ångrade han att han gifvit sig under hans välde och trodde att hans stjerna bleknade; men då han eftersinnade huru han var hatad af alla menniskor och icke hade något annat skydd än Richelieu, fattade han honom i armen, skakade honom och sade sakta, men sträft: —

«Kom då, nådig herre, och stå icke der så handfallen, utan följ med oss;« hvarefter han låtsade föra honom under armen, ehuru han med Laubardemonts biträde drog honom med sig i tältet, som en skolmästare tvingar sin lärjunge att lägga sig, på det nattluften ej må ådraga honom en förkylning. Denna förtidiga gubbe följde långsamt sina båda pedellers uppmaningar och tältets purpur nedföll bakom honom.

TOLFTE KAPITLET. NATTVAKET.

Du fega samvete, så du mig ängslar! — Blått brinner ljuset. — Det är dödstyst midnatt Kallsvetten står ikring mitt kött som skälfver. Hvad fruktar jag? mig sjelf... Richard ju älskar Richard.

SHAKSPEARE.

Så snart kardinalen inkommit i tältet, nedföll han, ännu iklädd sin rustning, uti en stor länstol, der han förblef sittande med stel blick och näsduken för munnen, i det han öfverlemnade åt sina nedrige förtrogne att gissa, om djupa betraktelser eller förödmjukelsen vållade denna orörlighet. Han var dödsblek och kallsvett strömmade från hans panna. Då han häftigt torkade sig, skjöt han sin röda kalott bakåt, det enda presterliga tecken han bar, och föll bakut i stolen, medhanden för munnen. Kapusinen på ena sidan och den dystre tjenstemännen på den andra betraktade honom stillatigande och liknade, med sina svarta och bruna drägter, presten och notarien hos en döende.

Munken bröt tystnaden och lät ur sitt innersta en stämma ljuda, som tycktes mera tjenlig att sjunga en dödsmessa, än meddela tröst: —

«Orn min nådig herre vill erinra sig de råd jag gaf i Narbonne, måste ni medgifva, att jag hade riktig aning om de förtretligheter denne yngling en dag skulle komma att förorsaka er.«

Referendarien inföll: «Jag har fått veta af den gamle döfve abbén, som spisat middag hos marskalkinnan d'Effiat, och som hört allt, att denne pojken, Cinq-Mars, visade mera själsstyrka än man föreställt sig och att han försökte befria Bassompierre. Jag har här den döfves berättelse, som spelte sin roll rätt bra, så att hans Eminens bör vara nöjd med honom.«

«Jag har sagt min nådig herre,« inföll Josef, ty dessa båda grymme hejdukar talade skiftesvis, liksom Virgilii herdar, «jag har sagt, att det vore bäst att undanrödja denne lille d'Effiat, och att jag skall åtaga mig det besväret, om ni så för godt finner; det vore lätt att ådraga honom konungens onåd.«

«I)et vore då säkrare att låta honom dö af sitt sår,« sade Laubardemont, «hvilket utan svårighet skulle låta sig göra, om hans Eminens vore så god och gåfve mig befallning derom, ty jag är nära bekant med andre lifläkaren, som sköter honom och har läkt ett sår, jag hade i pannan. Det är en klok karl, som är nådig herr kardinalen med kropp och själ tillgifven, men som kommit på obestånd genom otur i spel.«

«Jag tror,« svarade Josef med blygsam uppsyn, ehuru icke utan bitterhet, «att om hans Eminens behöfde använda någon i denna vigtiga angelägenhet, vore den lämpligaste väl hans vanliga underhandlare, som förr någorlunda lyckats i sina uppdraga

«Jag tror mig äfven kunna uppräkna några temligen talande,« sade Laubardemont, «och ganska svåra, som jag haft helt nyligen.««Åh ja, utan tvifvel,« sade patern med en lätt bugning och tillgjord höflighet, «ert djerfvaste och skickligast utförda företag var trollkarlen Urban Grandiers lagförande och fällande. Men med Guds hjelp kan man uträtta lika goda och stora saker. Det är till exempel icke utan sin förtjenst/' till-lade han och nedslog ögonen som en ung flicka, «att hafva utrotat en gren af det kungliga Bourbonska huset.«

«Det var icke synnerligt svårt,« svarade referendarien försmädligt,. «att utvälja en gardessoldat, som mördade grefven af Soissons; men att vara ordförande i en domstol, att döma...«

«Och sjelf afrätta,« inföll munken med hetta, «är säkerligen mindre svårt, än att ifrån barndomen uppfostra en man till att med försigtighet utföra stora saker, och att, om det behöfves, uthärda de största plågor för Guds skull, hellre än att upptäcka deras namn, som väpnat den straffande armen, eller att dö med mod på samma lik, som man mördat, såsom den gjorde, hvilken jag utskickade; han upphäfde ej ett rop, då prinsens stallmästare, Riquemont, gaf honom ett värjstygn; han dog som ett helgon och han var min lärjunge.«

«Det är någonting helt annat att sjelf utsätta sig för faran, eller endast befalla andra att göra det.«

«Nå, har jag icke blottställt mig vid la Eochelles belägring ?«

«Jo, att drunkna i en afloppstrumma,« svarade Lau-bardemont.

«Och ni,« sade Josef, «har lupit fara att mista fingrarne i pinoskrufvarne? och allt detta blott för det ursulinernas abbedissa är er systerdotter.«

«Det gick nog an för era Fransiskanerbröder, som höllo klubborna, men jag fick ett slag i pannan af denne Cinq-Mars, sorn anförde en ursinnig pöbel.«

«Är ni riktigt säker derpå? vågade han uppenbart sätta sig emot konungens befallningar?« sade Josef och glömde sin harm i glädjen öfver denna upptäckt.

«Oförskämde!« utbrast nu kardinalen och tog näsduken från munnen, fläckad af blod. «Jag skulle straffa er för denna blodiga tvist, i fall den ej underrättat mig om många hemliganedrigheter, som j begått. Man har öfverskridit mina befallningar; jag hade icke föreskrifvit någon tortur, Laubardemont; detta var ert andra misstag; ni gör mig förhatlig utan ändamål, det var onödigt. Men Josef skall närmare utforska förhållandet med detta upplopp, hvaruti Cinq-Mars deltagit; det der kan bli nyttigt framdeles.«

«Jag har uppgift på alla personerna,« sade den hemlige domaren ifrigt och böjde sin långa gestalt och sitt olivfärgade magra och slafviskt leende ansigte ned till kardinalen.

«Det är bra, det är godt,« sade ministern och sköt honom ifrån sig; «det är ännu för tidigt. Ni, Josef, skall vara i

Paris före denna inbilske pojke, som nu kommer att bli gunstling; blif hans vän, använd honom till mitt bästa, eller störta honom; han måste tjena mig eller falla. Men skicka mig framförallt hvar dag säkra personer, som göra mig reda för allt, muntligen och aldrig något skriftligt hädanefter. Jag är högst missnöjd med er, Josef; hvad var det för en usling, som ni valt till kurir från Köln? Han förstod mig icke riktigt, så att han träffade konungen för tidigt, och jag fick mig en ny onåd på halsen. Ni hade så när gjort mig alldeles olycklig. Nu får ni se hvad man företar i Paris; säkert smider man ihop en ny stämpling emot mig, men det blir den sista. Jag stannar qvar här för att lemna dem friare händer. Farväl nu båda två, jag vill vara ensam, och skicka hit min kammartjenare efter två timmar..

Medan dessa båda män derpå aflägsnade sig, tycktes llichelieus vredgade ögon förfölja dem utom tältet.

«Uslingar!« utbrast han då han blef ensam, «fullgören ännu några hemliga uppdrag, så skall jag äfven krossa er, min makts orena driffjedrar. Konungen dukar snart under för den tvinsot, som förtär honom; jag blir då regent och sjelfherrskande konung i Frankrike, utan att behöfva frukta hans svaghet. Jag skall i grund tillintetgöra detta lands högdragna ätter; jag skall införa en förskräcklig jemlikhet och använda Tarquinii spö. Jag blir ensam öfver dem alla; Europa skall bäfva, jag...«

Blodet, som härvid ånyo fyllde hans mun, nödgade honom att åter gripa till näsduken.«Ack, hvad säger jag, olycklige! Jag har fått döds-slaget. Min varelse upplöses, mitt blod bortflyter och ändå vill min ande arbeta! Hvarföre? för hvem? är det för äran? det är ett tomt ord. För menniskornas bästa? jag föraktar dem. För hvem då, efter jag måste dö inom två, högst tre år? Kanske för Gud? hvilket namn!... jag har icke vandrat hans vägar och han har sett allt...«

Nu sjönk hans hufvud ned på bröstet, och då hans ögon dervid mötte det stora guldkorset, som han bar hängande kring halsen, kunde han ej afhålla sig från att kasta sig bakåt i länstolen, meii korset medföljde; han tog det i handen och stirrade derpå:— ('Fruktansvärda sinnebild!« sade han sakta, «du förföljer mig! Skall jag återfinna er annorstädes... gudomlighet och ... straff? hvad är jag? hvad har jag gjort? ...«

För första gången öfverväldigades han af en besynnerlig, hittills okänd fasa; han skälfde af en oöfvervinnerlig frossa, som på en gång genomisade och brände honom: han vågade ej upplyfta Ögonen af fruktan för någon gräslig syn; han vågade ej ropa, ty han fruktade att höra ljudet af sin egen röst; han förblef försänkt i betraktelser öfver evigheten, som var så förfärande för honom, och framstapplade följande slags bön: —

«Store Gud! döm mig, om du hör mig, men döm mig icke afsöndrad. Betrakta mig omgifven af mitt tidehvarfs menniskor; betrakta det oerhörda värf jag företagit mig? behöfdes det ej en ofantlig häfstång, för att flytta dessa massor? Och om denna häfstång under fallet förkrossar några onyttiga stackare, är det väi min skuld? Jag skall i menniskors ögon synas elak; men skall jag äfven så anses af dig, högste domare? Nej, du vet att den obegränsade makten gör menniskan brottslig emot menniskan; och det är icke Armand de Eichelieu, som låtit dem omkomma, det är premierministern. Det är icke för att hämnas enskilta oförrätter, men för att följa ett system ... men ett system ... hvad är det? Var det mig till-ständigt att sålunda spela med menniskor och anse dem som tal för att fullborda en, kanske falsk, beräkning? Jag störtar tronens omgifning; men om jag, utan att veta det, sålunda under-gräfde dess grundvalar och påskyndade dess fall? Ja, min lånta makt har förledt mig. O, hvilken irrgång! O, hvad mennisko-tanken är svag!... Du enkla tro, hvarföre har jag öfvergifvit dinväg? Hvarföre är jag icke helt enkelt prest? Om jag mäktade bryta med menniskan och hängifva mig åt Gud, skulle Jakobs stege ännu kunna nedstiga i mina drömmare

I detsamma stördes han af ett starkt buller utanföre: soldaters skratt, grofva svordomar och vilda utrop, blandade med de temligen uthålliga ljuden af en klar, men svag röst, så att man skulle trott sig höra en engels sång, afbruten af afgrundsandars gapskratt. Han stod upp och öppnade ett slags lucka på det fyrkantiga tältet och blef derifrån vittne till ett sällsamt skådespel, hvilket han några ögonblick betraktade, i det han uppmärksamt afhörde hvad som sades.

«Hör, hör, la Valeur,« sade en soldat till en annan, «nu börjar hon åter prata och sjunga; vi skola ställa henne

midt i kretsen, emellan oss och elden.«

«Du vet inte, du,« sade en annan, «att Grand-Ferré påstår sig känna nenne.«

«Ja, jag säger att jag känner henne och skulle kunna svära vid Sankt Peter af Loudun att jag har sett henne, då jag var hemma på permission; men det var en het dag, hvarom man inte talar, i synnerhet med en Kardinalist som du.«

«Nå, hvarföre kan du ej tala om det, din tölp?« sade en gammal soldat, som strök upp sina mustascher.

«Man talar inte om'et, efter det bränner på tungan, förstår du det?«

«Nej, det förstår jag inte.«

«Nå godt, inte jag heller, men borgrarne ha sagt mig det.«

Här blef han afbruten af ett allmänt gapskratt.

«Ha, ha, hvilket nöt!« sade en, «som hör på hvad borgare säga.«

«Nå! om du hör på deras prat, så måste du ha godt om tid,« fortfor en annan.

«Din tuppkyckling; du vet då inte hvad mor min' plägade säga,« inföll allvarsamt den äldste soldaten och slog ned ögonen med bistert och högtidligt allvar, för att skaffa sig gehör.

«Huru tycker du, jag skulle veta det, La Pipe? Mor din var väl död af ålderdom, innan min farfar kom till verldens

«Nå, hör då på, kyckling, så skall jag berätta det. Till en början må du veta, att mor min var en aktningsvärd zigenerska, lika tillgifven de La Roques karabinierer, som min hund Kanon, som står der. Hon bar alltid en liten bränvins-kutting hängande i en rem kring halsen och drack tapprare derutur, än den bäste bland oss. Hon hade haft fjorton männer, alla soldater, som stupat på slagfältets

«Se det var en qvinna som heter duga!« inföllo alla soldaterna fulla af vördnad.

«Och aldrig i sitt lif talade hon ett ord med någon borgare, utom då hon kom i qvarter för att tillsäga honom: 'Tänd mitt ljus och låt värma min soppa.V

«Nå, hvad sade din mor?« inföll Grand-Ferré.

«Om du har brådtom, får du ej veta det, kyckling; hon plägade vanligen säga: En soldat är bättre än en hund, men en hund är bättre än en borgare.«

«Bravo, bravo! det är bra taladt,« utropade soldaterna, alldeles utom sig öfver dessa vackra ord.

«Men det hindrar ju inte att de borgare hade rätt, som sade att det brände tungan,« invände Grand-Ferré. «Dessutom voro de ej bara borgare, ty de buro värjor och voro rasande, liksom jag, för det man brände en kyrkoherdes

«Hvad angick det dig att man brände din kyrkoherde, ditt fårhufvud ?« sade en korporal, stödd på sin studsaregaffel; «du får väl en annan i stället; du kunde fått en af våra generaler, som nu för tiden alla äro prester; jag, som är roja-list, säger det rent ut.«

«Tig nu bara,« ropade la Pipe, «och låt flickan tala. Alltid komma dessa fördömda rojalister i vägen, då vi roa oss.«

«Hvad säger du?« svarade Grand-Ferré; «vet du hvad det vill säga att vara rojalist?«

«Ja,« sade La Pipe, «jag känner er nog allesammans; j hållen med de gamla så kallade fredsprinsarne och bondlurkarne, emot kardinalen och salt-taxan; nå, har jag rätt, eller ej?«

«Nej, visst inte, du gamla rödstrumpa; en rojalist håller bara med kungen, förstår du det ? och som far min sköttekungens falkar, så är jag rojalist och tål icke rödstrumporna, det är helt enkelt det.«

«Jaså, du kallar mig rodstrumpa,« svarade den gamle soldaten, «det skall du äta upp i morgon. Om du hade gjort fälttåget i Walliser-land, talade du ej så. Och om du hade sett Eminensen spatsera på stendammen vid La Rochelle, tillsammans med den gamle markisen af Spinola, då kulorna pepo kring deras öron, så pratade du ej om Eödstrumpor; begriper du det.«

«Se så, låt oss roa oss i stället för att gräla,« sade de andra soldaterna.

De soldater, hvilka sålunda samtalade, stodo omkring en stor vakteld, som upplyste dem mer än månen, oaktadt dess klara sken; och midt ibland dem befann sig föremålet för deras skockning och deras larm. Kardinalen urskiljde nu en ung, svartklädd qvinna, betäckt med en lång, hvit slöja; hon var barfotad; ett tjockt rep omgjordade hennes smala lif; ett långt radband hängde från halsen ned emot fötterna och hennes fina och elfenbenshvita fingrar flyttade och vände kulorna med mycken hastighet. Soldaterna funno ett grymt nöje i att kasta små eldkol i hennes väg, för att hon skulle bränna sina nakna fötter, och den äldste soldaten tog sin rykande bösslunta, och i det han närmade den till nedre delen af hennes klädning, sade han med sträf röst: —

«Nå, toka! börja din historia till nyes, eller fyller jag dig med krut och låter dig springa i luften som en mina: akta dig, ty jag har spelt det sprattet åt andra än dig, under de gamla Huguenott-krigen. Gå derföre bara på och sjung!«

Den unga qvinnan betraktade dem allvarsamt utan att svara och fällde ned sin slöja.

«Du bär dig afvigt åt,« sade Grand-Ferré med ett rusigt skratt; «du bara kommer henne att gråta och känner ej det fina hofspråket; jag skall tala med henne, jag,« fortfor han och fattade henne om hakan: «Mitt hjerta lilla, om du ville, mitt socker, fortsätta den lilla nätta historien du nyss berättade, skall jag bjuda dig att resa med mig på flodenendre *), som de förnäma damerna säga i Paris, och hålla till godo en sup bränvin med din trogne riddare, som fordom träffade dig i Loudun, der du spelade komedi, för att få en fattig sate på bålet...«

Den unga qvinnan lade armarna i kors på bröstet, såg sig omkring med befallande uppsyn och utropade: —

«Undan, i härarnes Guds namn; bort med er, j syndiga menniskor! Emellan oss finnes ingenting gemensamt. Jag-förstår ej ert språk och j begripen ej mitt. Säljen ert blod åt jordens furstar, för vissa fyrkar om dagen och låten mig fullborda min sändning. Fören mig inför kardinalen ...«

Ett plumpt gapskratt afbröt henne.

«Tror du,« sade en karabinier, watt hans Eminens, öfver-bcfälhafvaren, tager emot dig, som går barfotad? Tvätta först dina fötter.«

«Herren har sagt: Jerusalem, uppskörta dina kläder och vada öfver strömmarne,« svarade hon med alltjemt korslagda armar. «Fören mig genast till kardinalens

Eichelieu ropade nu med stark röst: «Lemna denna qvinna i fred och för henne till mig.«

Alla tystnade nu och hon infördes i ministerns tält. «Hvarföre,« utbrast hon, då hon fick se honom, «fören j mig till en beväpnad man?« Men utan att erhålla något svar, lemnades hon ensam inför Eichelieu, hvilken tycktes betrakta henne med misstänksamma blickar.

«Min fru,« sade han, «hvad gör ni i lägret så sent? Och om ert förstånd ej är rubbadt, hvarföre går ni barfotad?«

«Det är ett löfte, ett löfte,« svarade nunnan otåligt och satte sig hastigt bredvid honom. «Jag har också gjort ett löfte att icke äta, förrän jag träffat den man, som jag sÖker.«

«Min syster,« sade kardinalen med mildare ton och makade sig närmare för att betrakta henne, «Gud fordrar icke en sådan stränghet af en svag kropp, och framförallt ej vid era år, ty ni tyckes vara helt ung.«

*) Mademoiselle de Scuderi hade författat en karta öfver det så kallade Pays de Tendre eller det Ömmas land, hvaruti denna flod förekommer.

Not af Öfversättaren.«Ung? åh ja, för några dagar sedan var jag ännu ung; men sedan dess har jag åtminstone

framlefvat tvenne menniskoåldrar, ty jag har tänkt och lidit så mycket; se mitt ansigten

Hon blottade nu ett regelbundet skönt ansigte, som lifvades af ett par stora, mörka ögon; men utom dem skulle man trott henne vara ett spöke, så stor var hennes blekhet; hennes läppar voro blå och skälfvande och hennes tänder skallrade af frossa.

«Ni är sjuk, min syster.« sade ministern rörd och fattade hennes hand, som han kände var brinnande het. Ett slags vana att underrätta sig om sitt eget och andras helsotillstånd ledde hans fingrar till hennes magra arm och han kände pulsen häftigt arbeta af en rasande feber.

«Men,« fortfor han med mera deltagande, «ni tar lifvet af er med större späkelser, an menniskokrafter kunna uthärda, särdeles vid så unga år. Hvad har kunnat förmå er dertill? Har ni kommit hit för att anförtro mig det? Tala med lugn och lita på mitt bistånds

«Förtro mig till menniskor?« svarade den unga qvinnan. «Ack nej, aldrig! Alla hafva de bedragit mig; jag förtror mig ej mera till någon, ej en gång till Cinq-Mars, ehuru han snart skall dö.«

«Hvad!« sade Richelieu med rynkad panna och ett bittert skratt; «hvad, känner ni denne yngling? Är det han som vållat er olycka?«

«Ack nej, han är nog god och afskyr de elaka; och just det kommer en dag att göra hans olycka. Dessutom,« sade hon och antog plötsligt en sträng och vild uppsyn, «äro karlarne svaga, och det finnes vissa saker, som qvinnor måste utföra. När det icke fanns några behjertade män i Israel, uppsteg Debora.«

«Men huru har ni lärt er alla dessa vackra saker?« fortfor kardinalen, som alltjemt qvarhöll hennes hand.

«Ack, det kan jag ej förklara för er,« svarade hon med mild röst och rörande enfald; «ty ni skulle ej förstå mig; det är den onde som lärt mig alltsammans och bringat mig i förderfvet.«

«Ja, mitt barn, det är alltid han, som för oss i förderfvet; men han undervisar oss illa,« sade Kichelieu med en fader-jjo-t beskyddande min och tilltagande medlidande. [-«Huru-]edes-] {+«Huru-]edes+} har ni försyndat er? säg mig det; ty jag förmår my eket.«

«Ack,« sade hon med tveksam uppsyn, «ni förmår mycket öfver krigare, öfver tappre och ädelsinnade män: under ert harnesk klappar helt säkert ett rättskaffens hjerta; ni alen gammal general, som icke känner de brottsliges ränker.«

Eichelieu smålog, ty detta misstag smickrade honom.

«Jag har hört er nämna kardinalen; hvad vill ni honom? Hvad önskar ni af honom ?«

Nunnan blef betänksam och lade pekfingret på pannan.

«Jag har glömt det,« sade hon, «ni har talat för mycket med mig... Jag minnes ej mera denna föresats, men det var likväl en hög tanke... Det är för den som jag ålagt mig den fasta, som dödar mig, och jag måste skynda att utföra den, eljest dör jag dessförinnan. Ack,« sade hon och stack handen i barmen under kåpan, der hon tycktes fatta något, «se der har jag denna tanke ...«

Hon rodnade hastigt, hennes ögon vidgades utomordentligt och hon fortfor, i det hon lutade sig till kardinalens öra: —

«Jag skall berätta allt för er; hör på: Urban Grandier, min älskade Urban, har sagt mig i natt, att det var Eichelieu som låtit döda honom. Jag tog en knif i ett värdshus och jag har kommit hit for att mörda honom; säg mig hvar jag kan finna honom.«

Den vid detta meddelande förskräckte och häpne kardinalen ryggade tillbaka af fasa. Han vågade ej tillkalla vakten, af fruktan för den unga qvinnans rop och anklagelser, och likväl kunde ett utbrott af hennes vansinne blifva farligt för honom.

«Denna rysliga historia skall då förfölja mig öfverallt,« utropade han, under det han oaflätet betraktade henne

och eftersihnade hvad utväg han skulle vidtaga.

De stodo stillatigande i samma ställning midt emot hvarandra liksom, tvenne kämpar, hvilka begabba hvarandra innan de börja striden, eller såsom rapphönshunden och hans offer, förstenade af blickens makt.

Clnq-Mars. 10Josef och Laubardemont, som följts åt vid utgåendet, hade emellertid, innan de skiljdes åt, stannat ett stycke från kardinalens tält och samtalade der, i afsigt att bedraga hvarandra; deras ömsesidiga hat hade vunnit ökad styrka af deras sista ordvexling, och hvar för sig hade de beslutit att störta sin medtäflare hos deras gemensamma herre. Domaren började samtalet, hvarpå båda beredt sig, i det de på en gång räckte hvarandra armen, liksom af en gemensam ingifvelse.

«Ack, vördige fader, hvad det gjorde mig ondt, då jag såg er illa upptaga några obetydliga, skämtsamma utlåtelser, hvilka för en stund sedan undföllo mig.«

«Nej, vid Gud, det vare fjerran ifrån mig, min bäste herre. Jag skulle då hafva glömt den kristliga kärleken? Jag yttrar mig stundom med en helig värma, då det rör statens och kardinalens bästa, hvilken jag är högst tillgifven.«

«Ja, hvem vet det bättre än jag, vördige fader? Men ni gör mig väl också den rättvisan att erkänna min tillgifvenhet för hans Eminens, hertigen-kardinalen, som jag har att tacka för allt. Ack, jag har tyvärr tjenat honom blott allt för nitiskt, enligt hvad jag nu finner, då han förebrår mig det.«

«Var lugn,« sade Josef, «han är icke ond på er; jag känner honom noga, och han, som är så god emot sina anhöriga, undrar icke på om en annan gör något för sin slägt.«

«Ja, deri ligger det,« svarade Laubardemont; «så förhöll det sig också med mig. Min systerdotter och hennes kloster hade varit alldeles förlorade, om Urban Grandier sluppit fri, det inser ni lika så väl som jag; så mycket mer, som hon icke riktigt hade fattat vår mening och pratade tok då hon skulle framträda offentligts

«Är det möjligt? offentligt! Det gör mig verkligen ondt för er skull! hvad detta måtte varit plågsamt!«

«Mera än ni kan föreställa er. Hon hade glömt sin lexa under anfäktelsen, begick tusentals fel då hon talade latin, hvilka vi afhjelpte så godt vi kunde, och slutligen föranledde hon ett obehagligt uppträde på sjelfva rättegångsdagen; ganska obehagligt för mig och domrarne: hon skrek och afdånade. Jag försäkrar att jag skulle dugtigt lexat upp henne, om jag ej varit tvungen att i största hast resa från den lilla staden Loudun. Men ni finner det ju helt natur-Egt att hon är mig kär, såsom min närmaste slägting, ty min son har kommit på villovägar, och jag har ej hört talas om honom på fyra år. Stackars lilla Johanna Belfiel! jag lät henne bli nunna och sedan abbedissa, bara för att spara allt hvad jag äger åt denne odugling. Om jag kunnat förutse hans dåliga uppförande, hade jag låtit henne förblifva i verlden.«

«Man har berättat mig att hon skall vara mycket vacker,« sade Josef; «skönhet är en högst dyrbar egenskap för en familj; man hade kunnat låta henne komma till hofvet och presentera henne för kungen... Ack, ack!... fröken La Fayette. .. hå, hå! fröken Hautefort... ni förstår... man skulle måhända ännu kunna tänka på den saken...«

«Ack, deruti igenkänner jag er godhet, nådig herre; ty jag vet att ni är utnämd till kardinal; hvad ni är god, som tänker på er tillgifnaste vän!«

I detsamma befunno sig de båda samtalande vid ändan af den tältgata, som ledde till volontärernas qvarter.

«Gud och hans heliga Moder beskydde er under min frånvaro,« sade Josef och stannade; «i morgon reser jag till Paris, och som jag ofta nog får att göra med denne lille Cinq-Mars, skall jag på förhand göra honom ett besök och se huru han befinner sig efter sitt sår.«

«Om man hade lydt mitt råd,« sade Laubardemont, «så hade ni nu sluppit det besväret.«

«Ja, ni har, ty värr, rätt!« svarade Josef med en djup suck och blickade uppåt himlen; «men kardinalen är inte längre samma menniska; han uppfattar ej mer några goda förslag och han gör oss alla olyckliga, om han fortfar på det sättet.«

Munken bugade sig nu djupt för domaren och aflägsnade sig.

Laubardemont följde honom en god stund med Ögonen, och då han var fullkomligt viss om den väg han tagit, gick, eller rättare sprang han till ministerns tält. — «Kardinalen skickar bort honom,« tänkte han, «och är således ledsen vid honom; jag känner hemligheter, som kunna bringa honom på fall. Jag skall dessutom berätta att han uppvaktar den blifvande gunstlingen, och jag skall uttränga denne munk urRichelieus ynnest. Ögonblicket är gynnande; klockan är tolf och ännu blir han ensam i halfannan timme. Fort!«

Han kom till vakten utanför ministerns tält.

«Kardinalen talar just nu med någon,« sade kaptenen tvekande, «och ingen får gå in.«

«Det betyder ingenting; ni har sett mig gå ut för en halftimme sedan; jag måste göra reda för saker, som nu äro på färde.«

«Kom in, Laubardemont,« ropade ministern i detsamma, «kom in fort och ensam.« Han inträdde. Kardinalen, som ännu satt i sin länstol, höll en nunnas båda händer med sin ena hand och anbefallte tystnad med den andra åt den inträdande, som stannade häpen och ännu icke såg qvinnans ansigte; hon talade mycket fort, och de rysliga saker hon yttrade, stodo i en förskräcklig motsats till hennes milda röst. Richelieu syntes mycket upprörd.

«Ja, jag skall sticka honom med en knif; det är en knif, som djefvulen Beherith gaf mig på värdshuset; men det är Siseras spik. Han har elfenbensskaft, ser ni, och jag har fällt mången tår derpå. Är det icke besynnerligt, min gode general? Jag skall vrida kring knifven i dens hals, som dödat min vän, som han sjelf bedt mig göra, och sedan skall jag uppbränna kroppen; det är vedergällningsrätten, samma rätt, som Gud medgaf Adam ... Ni ser så förundrad ut, min tappre general... men ni blefve det ännu mer om ni finge höra hans sång... det stycket han sjöng för mig i går aftons, när han helsade på mig vid bål-timmen, ni vet väl?... den regniga stunden, då mina händer började brinna, såsom nu, och då sade han: Domrarne, de röda domrarne, hafva storligen misstagit sig... jag har elfva djeflar under mitt befäl och jag skall återkomma till dig då klockan slår... under en purpursammets-himmel, med facklor, hartsfacklor, som skola lysa oss; ack, hvad det blir vackert!' hör nu hvad han sjöng.«

På en likpsalms ton sjöng hon nu följande:

Nu helvetets konung jag är! som spira och jernklubba bär. Min tron är af brinnande bräder; I svafvelgul drägt jag mig kläder; i morgon dock äktar jag dig, Johanna, räck handen at mig!«Är det icke underligt, min gode general? och jag svarar honom alla aftnar; hör nu på detta; och hör noga på...

«Jag domaren nattetid hör

och snart man i grafven mig för.

Din fästmö sin pligt ej skall glömma,

då kyliga regnskurar strömma

till lans du min svepning skall få

om ned i min graf du vill gå.«

«Sedermera talar han och talar, som andarne och profeterna. Han säger: Ve! ve: den som utgjutit blod! Äro väl jordens domare gudar? Nej, de äro menniskor, som åldras och lida vedermöda, och likväl våga de säga med hög rost: Döda denne man! Dödsstraff! dödsstraff! hvem har gifvit menniskan rätt att utöfva det emot en menniska? Är det derföre att det finnes så många af dem ... En enda vore en mördare, ser du! men räkna bara en, två, tre... så blifva dessa myndige, besoldade bofvar, vise och rättrådige domare! O, hvilket brott! himlens afsky! Om du såge dem från höjden, Johanna, såsom jag, så skulle du blifva ännu blekare! Köttet förgöra köttet! den som lefver af blod, utgjuta blodet! kallsinnigt och utan vrede! likasom Gud, hvilken skapat oss!«

Den olyckliga flickans våldsamma rop då hon utsade detta förskräckte Eichelieu och Laubardemont så, att de en lång stund stodo förstenade. Emellertid tilltog hennes feber jemte yrseln.

«Hafva domrarne ryst?« sade Urban Grandier till mig; «fasa de för sitt misstag? Man stämplar mot den rättfärdiges lif. — Pinbänken! — Man klämmer hans lemmar med tåg. för att tvinga honom till bekännelse; tågen skära djupt in i skinnet, som lossnar och vikes ned såsom pergament; hans kött blottas rödt och glänsande; hans ben knaka och märgen utsipprar... Men domrarne sofva. De drömma om vår och blommor. Hvad den stora salen är varm! säger den ene af dem, då han vaknar. Har karlen icke velat bekänna, är torturen slutad? Och ändtligen blifven barmhertig, beviljar han döden. Döden! det enda, som de lefvande frukta! döden! den okända verlden! Han ditsänder före sig en vredgad själ, som väntar honom. O! har han aldrig sett hämdens tafla?Har han aldrig sett den innan han somnade, den tafla, som föreställer huru den orättfärdige domaren hudflänges?«

Utmattad af feber, mödor och själslidande utropade kardinalen med fasa och medlidande: «Gör för Guds skull ett slut på detta rysliga uppträde! för bort denna qvinna, hon är tokig.«

Den vansinniga vände sig om och upphäfde gälla rop. «Ack, domaren, domaren, domaren!...« sade hon då hon igenkände Laubardemont.

Han knäppte ihop händerna, och i det han bugade sig för ministern, sade han bäfvande: «Ack, nådig herre, förlåt mig; det är min systerdotter, som mistat förståndet; jag var okunnig om denna olycka, eljest skulle hon längesedan blifvit instängd. Johanna, fall på knä och bed nådig herr kardinalen om förlåtelse . . .«-

«Det är Richelieu \« utropade hon, och bestörtningen tycktes förlama den sköna, olyckliga flickan; feberrodnaden gaf vika för dödens blekhet; på hennes skrik följde en hemsk tystnad; hennes irrande blickar blefvo förfärligt stela och hennes stora ögon följde oaflåtet den bedröfvade ministern.

«För fort bort denna olyckliga flicka,« sade han alldeles utom sig; «hon kämpar med döden, liksom jag; så många rysligheter förfölja mig efter denna dödsdom, att jag tror det hela helvetet är lössläppt emot mig.«

Han steg i detsamma upp från stolen. Johanna Belfiel, som under hela sista delen af uppträdet stått tigande och orörlig, med stirrande ögon, öppen mun och nedlutadt hufvud, liksom om den dubbla öfverraskningen utsläckt sista gnistan af lif och förnuft, spratt till då kardinalen rörde sig, och ryste då hon såg sig emellan honom och Laubardemont. Hon betraktade dem skiftesvis, släppte knifven ur handen, makade sig långsamt emot tältdörren och drog slöjan öfver ansigtet; men under bortgåendet såg hon sig om och kastade på sin morbror, som följde henne, förskräckta blickar, liksom ett förskrämdt får, hvilket på sin rygg redan känner den brinnande andedrägten af vargen, som håller på att gripa sitt rof.

De utgingo sålunda båda, och så snart de kommit ut i fria luften, fattade den ursinnige domaren sitt offers händer, band dem med sin näsduk och släpade henne sålunda utanmotstånd med sig, ty hon yttrade ej ett ljud, drog ingen suck, utan följde honom med hufvudet nedböjdt mot bröstet, liksom försänkt uti en djup dvala.

TRETTONDE KAPITLET. SPANJOREN.

En verklig vän, hvad dyrbar skatt ty sorgerna i våra hjertan han ser och sparar oss den smärtan att sjelfve yppa dem.

LA FONTAINE.

Emellertid föreföll ett helt olika uppträde i det tält, dit Cinq-Mars blifvit förd. Konungens yttrande, som var den första läkande balsamen på hans sår, åtföljdes af hofkirurgernas ifriga omsorger, och blodförlusten härrörde endast från en förflugen kula, som var lätt uttagen. Han fick tillstånd att resa till Paris, och allt var i ordning till affärden. Den sjuke hade ända till midnatt emottagit besök af vänner och bekanta. Den lille Gondi och de Fontrailles, hvilka äfven ämnade att resa från Perpignan till Paris, voro bland de förste, som infunno sig; för detta pagen Olivier d'Entraigues åtföljde dem, för att lyckönska den lycklige volontären, som konungen tycktes hafva utmärkt; ty till följd af denne monarks vanliga kallsinnighet emot alla, som omgåfvo honom, hade man ansett de få ord han yttrat, såsom säkra bevis på framtida ynnest, hvarföre alla som erhållit kunskap derom, hade infunnit sig för att lyckönska den nye gunstlingen.

Ändtligen var han nu ensam, liggande på sin tältsäng. De Thou, som satt bredvid honom, höll hans hand, och

Grandchamp, hvilken satt vid sängfötterna, knotade ännu på alla de besökande, som tröttat hans sårade herre, hvilken dessutomsnart skulle företaga en lång resa. Cinq-Mars njöt ändtligen ett af dessa lugna och hoppfulla ögonblick, hvilka på visst sätt vederqvicka själen på samma gång som blodet; den hand, som hans vän icke höll, tryckte i hemlighet det guldkors han bar på hjertat, i afbidan på den älskade hand, som gifvit honom detsamma och som han snart väntade att få trycka. Han afhörde blott med blicken och småleendet den unge domarens råd och drömde om målet för sin resa, som äfven var hans lefnads mål. Den allvarsamme de Thou yttrade med lugn och mild röst: —

«Jag skall snart följa efter er till Paris. Jag är gladare än ni öfver att kungen sjelf för er dit; det är en begynnelse till vänskap, som icke får försummas. Jag har noga eftersinnat de hemliga orsakerna till er ärelystnad och jag tror mig hafva utforskat ert hjerta. Ja, denna tillgifvenhet för Frankrike, hvaraf det klappat i era yngre år, måste hafva erhållit ökad styrka; ni vill närma er konungen, för att tjena ert fädernesland och förverkliga vår barndoms gyllene drömmar. Detta är verkligen en stor tanke och er värdig! Jag beundrar er och bugar mig! Nalkas monarken med våra förfäders ridderliga tillgifvenhet och med ett rent hjerta, som är beredt till alla uppoffringar. Att emottaga hans själs förtroenden, att göra honom bekant med sitt folks tänkesätt, att mildra hans bekymmer, genom att underrätta honom om hans folks förtröstan till honom, att läka folkets sår genom att yppa dem för dess herrskare och genom bemedlingen af er gunst sålunda återställa den kärlekshandel mellan fader och barn, som i aderton år varit afbruten genom en man med ett stenhjerta; att för detta ädla företag utsätta sig för denne nians förfärliga hämd och, ännu mer, att trotsa det nedriga förtal, som förföljer gunstlingen ända till tronens trappa: denna dröm var er värdig. Fortgå på denna bana, min vän, fäll aldrig modet, tala öppenhjertigt med konungen om hans förtjenstfulla och olyckliga vänner, som man störtar i förderfvet; säg honom oförskräckt, att hans gamla adel aldrig stämplat emot honom; och att allt ifrån den unge Montmorency ända till den älskvärde grefven af Soissons, hafva alla satt sig upp emot ministern, men aldrig emot konungen; säg honom, att de gamla franska ätterna äro samtidiga med hansätt och att han upprör hela nationen genom deras förödande, och att, om han utrotar dem, skall hans egen stam lida deraf och ensam blifva utsatt för tidens och händelsernas stormar, liksom en gammal ek skälfver och skakas af slättlandets vindar, då man har nedhuggit den skog, som omgaf och skyddade densamma. Ja,« utbrast de Thou, i det han blef allt mera lifvad af sitt ämne, «detta mål är skönt och ädelt, fortgå på er bana med orubbliga steg, förqväf till och med denna hemliga blygsel, denna blygsamhet som en ädel själ erfar, innan hon kan förmå sig att smickra, att göra det som verlden kallar krypa. Ack! konungarne äro vana vid dessa beständiga uttryck af en tillgjord beundran; anse dem som ett nytt språk, hvilket ni måste lära; ett språk, hittills okändt för er tunga, men som man kan tala ädelt och hvarmed man, tro mig, kan uttrycka sköna och ädelmodiga tankars

Under detta sin väns eldiga tal kunde Cinq-Mars ej undertrycka rodnaden, som uppsteg på hans kinder, och han vände ansigtet åt tältväggen, för att dölja den. De Thou höll inne, men tillade strax: —

«Hvad fattas er, Henrik? ni svarar mig icke. Skulle jag väl hafva misstagit mig?«

Cinq-Mars suckade djupt och teg ännu.

«Blir ej ert hjerta rördt af dessa utsigter, som jag trodde skulle hänrycka er?«

Den sårade såg på sin vän mindre oroligt och svarade: —

«Jag trodde, bästa de Thou, att ni ej vidare skulle utfråga mig och att ni ville hysa blindt förtroende till mig. Hvilken ond ande förmår er då att sålunda vilja utforska min själ? De tänkesätt som lifva er, äro ej heller främmande för mig. Hvem har sagt er att jag icke hyser dem? Hvem har sagt er, att jag icke fattat det fasta beslut, att sätta dem i verket i ännu större mån än ni vågar yttra det i ord? Kärleken till fäderneslandet; dygdens hat till den äregirige, grymme man, som förtrycker det och krossar dess gamla bruk med bödelsyxan; den fasta tron att dygden kan vara lika skicklig som brottet, se der mina gudar och desamma som edra. Men då ni ser en menniska knäböjande i kyrkan, frågar ni väl honom, hvilket helgon eller hvilken engel beskyddaroch emottager hans bön. Hvad rör det er, blott han beder vid de altaren, som ni vördar, och der faller som martyr, om sa erfordras? Frågade man väl våra förfäder, hvilket hemligt löfte förde dem till det heliga Landet, då de med stafvar i

händerna vandrade till den heliga grafven? De stredo, de dogo, och menniskorna, ja kanske Gud sjelf, fordrade ej mera; den fromme befälhafvaren, som anförde dem, lät icke afkläda deras lik, för att efterse om de ej under det röda korset eller tagelskjortan buro något annat hemlighetsfullt tecken; och helt säkert blefvo de ej strängare bedömde i himmelen, för det de på jorden stärkt sina beslut med något för en kristen tillåtet hopp, någon ytterligare och hemlig tanke, som var naturligare och mera befryndad med menniskohjertat.«

De Thou smålog och rodnade svagt, i det han nedslog ögonen.

«Min vän,« sade han allvarsamt, «denna sinnesrörelse kan vara skadlig för er helsa. Vi skola ej vidare tala i detta ämne, ej blanda Gud och himmel i vårt tal, emedan det icke är bra. Drag täcket 'öfver axlarne, ty det är kallt i natt. Jag lofvar,« tillade han och svepte täcket om den sjuke med faderlig ömhet, «jag lofvar att ej vidare plåga er med mina råd.«

«Ack!« utropade Cinq-Mars, «fastän ni förbjudit mig att tala, svär jag vid det guldkors ni här ser och vid den heliga Maria, att förr dö än afstå från de beslut ni först angifvit; kanhända blir ni framdeles nödsakad att försöka hejda mig; men då är det för sent.«

«Det är bra; sof nu,« svarade rådsherren; «om ni ej låter hejda er, följer jag med er, det må leda hvart som helst.«

Han tog nu en bönbok ur fickan och började läsa uppmärksamt; men då han efter en stund såg att Cinq-Mars ännu ej sof, tecknade han åt Grandchamp att flytta lampan på ett annat ställe, der hon mindre oroade den sårade. Denna nya omsorg hjelpte dock ej, ty Cinq-Mars låg der med öppna ögon och kastade sig af och an på sin trånga bädd.

«Ni är icke lugn,« sade de Thou småleende; «jag skall läsa någonting andäktigt för er, som lugnar ert sinne. Ack, min vän, i denna hugnerika bok finnes det verkliga lugnet;ty hvar ni än må uppslå den, får ni alltid på ena sidan se menniskan i det enda tillstånd, som öfverensstämmer med hennes svaghet; i bön och ovisshet om sitt öde, och på den andra, Gud, som talar till henne om hennes skröplighet. Hvilken herrlig och himmelsk anblick! hvilket skönt band mellan himlen och jorden! lifvet, döden och evigheten finnas der: slå upp den på en slump.«

«Ack ja!« sade Cinq-Mars och reste sig med nästan barnslig ifver, «det vill jag; låt mig öppna den. Ni känner ju den gamla vidskepelsen i vårt land? När man öppnar en bönbok med en värja, är första sidan till venster en spådom om den läsandes öden, och den förste, som inträder näst efter läsniugen, kommer att mäktigt inverka på hans framtida

«Hvilken barnslighet! Men ni kan ju göra det. Se här er värja; stick spetsen emellan bladen... låt oss nu se...«

«Nej, jag vill sjelf läsa,« sade Cinq-Mars och fattade boken. Den gamle Grandchamp räckte fram sitt svartmuskiga ansigte och grå hår vid foten af sängen för att bättre afhöra. Hans herre började läsa och stannade tvärt efter den första meningen, men fortsatte derefter läsningen med ett småleende, som kanske var tvunget: —

I. Och det var i staden Mediolanum, som de framträdde.

II. Öfverstepresten sade till dem: bugen eder och tillbeden gudarne.

III. Och folket stod der tyst, betraktande deras anleten, hvilka syntes såsom engla-ansigten.

IV. Men Gervasius, tagande Protasius vid handen, utropade med ögonen lyftade uppåt himlen och alldeles uppfylld af den Helige Anda:

V. Ack, min broder! jag ser menniskones son, som vänligt ler åt oss; låt mig dö först.

VI. Ty om jag såge ditt blod, vore till befarandes det jag utgjöte tårar, hvilka vore Herran vår Gud ovärdiga.

VII. Då svarade honom Protasius dessa ord.

VIII. Min broder, det är billigt att jag dör efter dig, ty jag är äldre och har mera styrka att se dig lida döden.

IX. Men rådsherrarne och folket skuro tänder emot dem.X. Och sedan krigsknektarne halshuggit dem, föllo deras hufvuden på samma sten.

XL Det var på detta samma ställe, som det saliga helgonet Ambrosius fann de båda martyrernas stoft, hvilket återgaf synen åt en blind.

«Nå väl,« sade Cinq-Mars, sedan han slutat läsningen, seende på sin vän, «hvad säger ni derom ?«

«Ske Guds vilje, men vi böra ej forska deruti.«

«Eller rygga våra föresatser för en barnlek,« inföll d'Effiat med en viss otålighet och insvepte sig i en kappa, som man lagt på honom. «Kom ihåg de verser, hvilka vi läste som barn: Justum et tenacem propositi virum,... dessa jernord äro djupt intryckta i mitt minne. Ja, om också verlden störtade tillsammans omkring mig, skall jag dock orubblig begrafvas af spillrorna.«

«Jern foro m icke menniskors tankar med himlens och underkastom oss dess vilje,« sade de Thou allvarsamt.

«Amen!« sade gubben Grandchamp, hvars ögon blifvit fyllde af tårar, hvilka han hastigt aftorkade.

«Hvad blandar du dig i, gamle soldat? jag tror du gråter,« sade hans herre.

«Amen!« ljöd en näston från tältdörren.

«För tusan, herre, den frågan vore lämpligare till den grå Eminensen, som nu helsar på er,« svarade den trogne tjenaren och pekade på Josef, som steg in med korslagda armar, och helsade med smilande uppsyn.

«Ack, det blir då han,« yttrade Cinq-Mars, halfhögt.

«Jag kommer kanske olagligt,« sade Josef mildt.

«Mycket lägligt, kanske,« svarade Henrik d'Effiat leende, med en blick på de Thou. «Hvad kan hitföra er klockan ett på natten? Det måtte vara något barmhertighetsverk.«

Josef såg att han icke var välkommen, och som han alltid i sin själs innersta hade en hel hop elakheter att förebrå sig, i fråga om alla de personer, hvilka han närmade sig, och lika många undanflygter för att draga sig ur spelet, trodde han att man här anade ändamålet med hans besök; och då han insåg huru fåfängt det var att ställa sig in hos Cinq-Mars, när denne var vid så dåligt lynne, satte han sig temligen framfusigt vid sängen och sade: —«Jag har kommit hit, min herre, för att på kardinalens och öfverbefälhafvarens vägnar tala med er om de tvenne spanjorer, hvilka ni tagit till fånga; han vill med görligaste första inhämta närmare upplysningar om dem. Jag måste derföre se och förhöra dem; men då jag icke väntade att finna er vaken, ville jag blott emottaga fångarne af ert folks

Sedan man vexlat några tvungna höfligheter, skickade Cinq-Mars efter fångarne, hvilka han nästan glömt. De inträdde; soldaten var ung och hans blottade ansigte var lifligt, ehuru något vildt; officern dolde sin gestalt under en brun kappa, och hans dystra, men något tvetydiga anletsdrag beskuggades af en stor hatt med breda skyggen, hvilken han icke aftog. Han talade först: —

«Hvarföre får jag icke sofva i fred på min halmbädd? Skall jag hängas eller försättas i frihet?«

«Intetdera,« sade Josef.

«Hvad har jag att göra med dig, långskägg? Jag såg dig icke på vallens

Efter denna vänskapliga inledning behöfdes det någon tid för att göra fången begripligt, att en kapusin hade rätt att förhöra honom.

«Nå väl, hvad vill du?« sade han ändtligen.

«Jag vill veta ert namn och fäderneslands

«Mitt namn yppar jag icke, och beträffande mitt fädernesland, så ser jag ut som en spanjor, men är det kanske icke; ty en spanjor är det aldrig.«

Pater Josef vände sig till de båda vännerna, sägande: «Om jag icke bedrager mig alltför mycket, har jag hört

denna röst förr; denne man talar franska utan brytning, men han tyckes vilja säga oss gåtor liksom i Österlandets

«Österlandet? ja, just det,« sade fången; «spanjoren är en österlänning, en katolsk turk, hvars blod stelnar eller sjuder; han är antingen lat eller outtröttlig; trögheten gör honom slafvisk; ifvern grym. Orygglig i sin okunnighet, sinnrik i sin vidskepelse, vill han hafva blott en andlig bok, blott en tyrannisk herre; han lyder bålets lag, befaller genom dolkens odh insomnar om aftonen i sitt blodiga elände, söfd af fanatismen och drömmande om brott. Hvilkendera är det, mine herrar? spanjoren eller turken? Gissen. Ha! ha! detser ut, som j finnen mig qvick, efter jag kan utfinna likheter. J gören mig verkligen mycken ära, mine herrar, och likväl kunde sammanställningen drifvas ännu längre om man så behagade. Om jag, till exempel, öfverginge till det fysiska, skulle jag ju kunna säga: Denne man har ett långlagdt, allvarsamt ansigte, svarta och aflånga ögon, hårda ögonbryn, en sorgbunden och rörlig mun, mörkbruna, magra och skrynkliga kinder; hans hufvud är rakadt och han betäcker det med en duk, knuten som en turban; han tillbringar en hel dag liggande eller stående under en brännhet sol, utan att tala eller röra sig, blott rökande sin pipa, som berusar honom. Är det en turk eller en spanjor? Ären j nöjde, mine herrar? Det ser verkligen så ut; j skratten, men hvaråt? Jag, som framställt denna tankegång för er, skrattar icke. Sen, mitt ansigte är sorgset. Ack! j skratten kanske åt att den dystra fången på en gång blifvit pratsam och talar fort? Ack, det är en obetydlighet; jag skulle kunna berätta er många andra saker och göra er några små tjenster, mina hederliga vänner. Om jag, till exempel, ville berätta er anekdoter, kunde jag säga er att jag känt en prest, som anbefallt några kättares död innan han började läsa messan, och då han inför altaret sedermera blef afbruten af förfrågningar, svarade högst uppbragt: Döda dem allesamman! döda dem allesamman! Skullen j då skratta allesamman? Nej, icke allesamman, ty denne herre, som sitter der, skulle bita sig i lapparne och skägget. Han kunde visserligen svara att han gjort rätt och att det var orätt att afbryta hans fromma bön. Men om jag tillade, att han en hel timme gömt sig bakom ert tält, herr Cinq-Mars, för att lyssna på era ord och kommit hit för att bedraga er, men icke för min skull, hvad skulle han då säga ? Ären j nu nöjde, mine herrar? får jag nu begifva mig till hvila efter detta gyckelspel?«

Fången hade yttrat allt detta med en marktschrejares munvighet och med så hög röst, att pater Josef blifvit alldeles förbryllad. Ändtligen steg han uppbragt upp och sade till Cinq-Mars: —

«Min herre, huru kan ni tåla, att en fånge, som borde hängas, vågar föra ett sådant språk ?«Spanjoren bevärdigade honom ej med någon vidare uppmärksamhet, utan lutade sig ned till d'Effiat och hviskade: «Jag kan ej vara af synnerlig vigt för er, återgif mig derföre friheten; jag har redan kunnat rymma, men ville det ej utan ert samtycke. Gif mig friheten eller låt döda mig!«

«Rym om ni kan,« svarade Cinq-Mars; «jag försäkrar, att det skall fägna mig.« Han befallte derefter sin betjening att gå bort med soldaten, som han ville behålla i sin tjenst.

Allt. detta var ögonblickets verk och nu voro ej flera i tältet än de båda vännerna, den förvirrade Josef och spanjoren, hvilken, då han aftog sin hatt, blottade anletsdrag, som, ehuru något grymma, likväl ögonskenligen voro franska. Han skrotade och tycktes indraga mera luft i sitt breda bröst.

«Ja, jag är fransman,« sade han till Josef, «men jag hatar Frankrike, emedan min far, som är ett odjur, är född der, äfvensom jag, hvilken nu blifvit detsamma. Jag hatar fransmännen, emedan de på spel röfvat allt hvad jag ägt, och emedan jag röfvat och dödat dem sedermera; jag har två år varit spanjor, för att få döda så mycket flere fransmän, men nu hatar jag spanjorerna ännu mera; orsaken får ingen veta. Farväl, hädanefter skall jag lefva utan att tillhöra någon nation, och alla menniskor äro mina fiender. Fortfar, Josef, så blir du snart min like; ja, du har sett mig förr,« fortfor han i det han häftigt stötte honom för bröstet, så att han föll... «jag är Jakob de Laubardemont, din värdige väns son.«

Med dessa ord gick han hastigt ur tältet och försvann, som en spökgestalt. De Thou och betjenterna, som skyndat till tältöppningen, sågo honom hoppa öfver en Öfverraskad och afväpnad soldat, hvarefter han sprang åt bergstrakten, snabb som en hjort, oaktadt flere skott lossades efter honom. Josef begagnade förvirringen att taga afträde, i det han framstammade en afskedshelsnin« och lemnade de båda vännerna skrattande åt hans äfventyr och felslagna list, liksom tvenne skolgossar skulle skrattat om de sett sin skolmästare tappa glasögonen, och

beredde sig ändtligen till den hvila, hvilken de båda så väl behöfde och snart njöto: den sårade på sin tältsäng och rådsherren i en länstol.

Munken begaf sig derefter till sitt tält, i det han under vägen öfvertänkte huru han skulle använda allt detta tillbefrämjande af sin hämd, då han mötte Laubardemont, som släpade med sig den olyckliga, vansinniga flickan. De berättade hvarandra sina Ömsesidiga rysliga äfventyr.

Det var ett icke ringa nöje för Josef att kringvrida dolken i den andres hjerta, i det han berättade honom hans sons öde. «Ni är ej särdeles lycklig i era husliga förhållanden,« tillade han; «och jag råder er att instänga er systerdotter och låta hänga er son, om ni händelsevis får fast på honom.«

Laubardemont log rysligt: — «Hvad denna lilla toka beträffar,« sade han, «ärnnar jag skänka henne åt en för detta hemlig domare, som numera är lurendrejare i Oloron på Pyrenéerna ; han får göra af henne hvar han behagar, till exempel piga i hans posaäa; jag frågar ej mera efter henne, blott nådig herr kardinalen slipper att vidare höra talas om henne.«

Johanna af Belflel stod med nedböjdt hufvud och gaf ej minsta tecken till begrepp; hvarje gnista af förnuft var utsläckt hos henne och blott ett enda ord qvardröjde på hennes läppar, hvilket hon ofta uttalade: «Domaren, domaren,« sade hon sakta och tystnade.

Hennes morbror och Josef kastade henne som en mjölsäck på en af de hästar, hvilka framfördes af tvenne tjenare, medan Laubardemont uppsteg på den andra och ämnade begifva sig ur lägret, för att innan dagningen hinna till bergstrakten.

«Lycklig resa!« sade han till Josef, «uträtta väl era saker i Paris och tänk på Orest och Pylad.«

«Lycklig resa,« svarade munken, «och kom ihåg Cassandra och 2Edip.«

«Ah nej, han har hvarken mördat sin far eller äktat sin mor.«

«Men han är på god väg till dessa artiga bedrifter.«

«Farväl, min vördige pater.«

«Farväl, vördade vän.«

Detta sades högt, men derefter tillade de sakta: —

«Farväl, gråklädde mördare! jag skall i din frånvaro bana mig väg till kardinalens öra.«

«Farväl, rödklädde skurk! förgör hela din fördömda ätt, sluta att utgjuta ditt blod hos andra; det som återstår hosdig, åtager jag mig. — Jag reser strax. Detta kan man kalla en väl använd natt!«

FJORTONDE KAPITLET. UPPLOPPET.

Sire, faran är allmän och påträngande och öfver alla menskliga klokhetens beräkningar. MIRABEAU. Tal till Konungen.

«Så flyger snabb på fantasiens vinge vår scen med icke mindre fart än tankens fa låter den odödlige Shakspeare kören i en af sina tragedier säga; «Tron att j kungen sett vid Hamptons brygga väl rustad skeppa in sitt kungadöme fa Med denna poetiska bild genomfar han tiden och rymden, samt förflyttar efter behag de uppmärksamme åskådarne till skådeplatserna för sina upphöjda scener. Ti skola begagna samma rättighet, utan att äga samma snille; vi vilja lika litet som han sätta oss på enheternas trefot, och i det vi kasta ögonen på Paris och på det gamla, svarta slottet Louvren, skola vi på en gång genomila en rymd af 80 mil och en tidrymd af tvenne år.

Tvenne år! hvilka förändringar kunna de icke åstadkomma uti menniskornas ansigten, uti deras husliga förhållanden och framförallt uti folkslagens stora, oroliga familj, hvars förbindelser brytas på en dag, hvars krig biläggas af ett barns födelse, och hvars frid störes af en gubbes död! Vi hafva i våra tider sett en konung återvända till sin gamla boning en vårdag, och samma dag afgick en seglare på en två-årig sjöresa; seglaren

återkom och konungen innehade sin tron; ingenting märkvärdigt tycktes hafva tilldragit sig och likväl hade Gud fråntagit honom hundrade dagars regering.

Men år 1642, till hvilken tidpunkt vi nu öfvergå, var ingenting förändradt för Frankrike, om ej dess farhågor och förhoppningar. Framtiden ensam hade förändrat utseende. Innan vi återse våra handlande personer, är det dock nödigt att vi kasta en öfverblick på rikets ställning.

Monarkiens kraftiga enhet var ännu mera vördsnadsbjudande genom de angränsande staternas olyckliga belägenhet. Upproren i England, Spanien och Portugal gjorde Frankrikes lugn mera beundransvärdt. Strafford och Olivares, som blifvit störtade eller gjorda vacklande, förstorade den orubblige Richelieu.

Sex fruktansvärda härar, som hvilade på sina segrande vapen, voro landets förmurar; nord-armén hade i förbund med svenskarne fördrifvit de kejserlige, som ännu förföljdes af Gustaf Adolfs skugga; trupperna i Italien emottogo i Piemont nycklarne till de fästningar, som prins Thomas försvarat, och den armé, som fördubblade Pyrenéernas kedja, understödde uppresningen i Catalonien och skälfde ännu af ifver utanför Perpignan, hvilken de ännu ej fått tillåtelse att intaga. Det inre landet var, om icke lyckligt, dock lugnt. En osynlig ande tycktes hafva vidmakthållit detta lugn, ty konungen som var dödligt sjuk, aftynade i Saint Germain, i sällskap med en ung gunstling, och kardinalen påstods kämpa med döden i Narbonne. Några personers afrättning visade likväl att han ännu var vid lif, och tid efter annan stupade menniskor, liksom träffade af en giftig fläkt, och päminte om den osynliga makten.

Saint-Preuil, en af Richelieus fiender, hade nyss lagt sitt jernhufvud*) på stupstocken, utan skam och fruktan, enligt hans eget yttrande på afrättsplatsen.

Emellertid tycktes Frankrike styras af sig sjelft; ty konungen och ministern hade en längre tid varit åtskiljde, och af dessa begge sjuklingar, som hatade hvarandra, hade den ene aldrig hållit regeringstömmarne och den andre lät icke märka sin styrande hand. Man hörde ej mera hans namn i offentliga handlingar, det syntes ej mer i styrelsen och utplånades öfverallt; han sof såsom spindeln i midten af sitt nät.

) Detta tillnamn fick han i anledning af sin oförskräckthet och alltför stora karaktersfasthet, som var hans enda brott.Om något anmärkningsvärdt eller några hvälfningar timat under dessa tvenne år, borde de således sökas i menniskornas hjertan, och de måste vara af dessa fördolda förändringar, som inträffa i svagt grundade monarkier och åstadkomma förfärliga ansträngningar samt långvariga och blodiga stridigheter.

För att erhålla upplysning derom, skola vi kasta ögonen på den ofulländade Louvrens gamla och mörka byggnad, och lyssna på deras samtal, som bebodde eller omgåfvo detta slott.

December månad var inne och hade medfört en sträng vinter, som svårt hemsökte Paris, hvarest folkets elände och oro voro ytterliga: likväl eggades det ännu af sin vanliga nyfikenhet och var begärligt efter de skådespel, som hofvet framställde. Dess fattigdom kändes mindre tryckande, då det åskådade de rikes skakningar; dess tårar mindre bittra, vid åsynen af de mäktiges strider; och det välsignade sin ringhet, då de förnämes blod vattnade gatorna och tycktes vara det enda, som förtjente att utgjutas. Redan hade några bullersamma uppträden och uppenbara mord bevisat monarkens tilltagande svaghet, samt ministerns frånvaro och snara slut; och liksom ett slags förspel till Frondens blodiga skådespel, eggade de parisarnes elakhet och till och med upptände deras passioner. De funno behag i denna förvirring: likgiltige i fråga om anledningarne till tvisterna, hvilka de ej heller kunde uppfatta, voro de det ej i fråga om personerna, och de började redan älska eller hata particheferna, icke för de goda eller onda afsigter de förmodade dem hysa mot de lägre stånden, men helt enkelt emedan de behagade eller misshagade dem som skådespelare.

En natt i synnerhet hördes flera musköt- och pistolskott uti gammalstaden eller den så kallade cité. Talrika patruller af schweizare och lifgardister hade till och med blifvit anfallne och funnit några krokiga gator tillspärrade på Notre-Dame-holmen; kärror, fastkedjade vid hörnstenarne och fyllda med tunnor, hade förhindrat ryttarne att intränga der, och några handgevärsskott hade sårat hästar och manskap. Likväl var staden ännu försänkt i djup sömn, med undantag af det qvarter, som närmast omgaf Louvren, hvilket slott då beboddes af

drottningen och konungens bror, hertigen af Or-leans, hvarest allt antydde ett nattligt företag af ganska allvarsam beskaffenhet.

Klockan var tu på morgonen, då under djupt mörker och stark köld en talrik skara stannade på den då knappt stenlagda kajen, och efterhand upptog den sandiga plan, som ifrån palatset sluttade ned till Seinen. Denna skara utgjordes af vid pass tvåhundra män, insvepte i vida kappor, under hvilka slidorna af deras långa spanska värjor framstucko. De vandrade fram och tillbaka utan ordning och tycktes snarare afbida äfventyr, än söka dem, medan många satte sig med korslagda armar på de strödda stenblock, som lågo der för den påbörjade strandmuren, och alla iakttogo de den djupaste tystnad. Efter en liten stund syntes en man utkomma från slottets hvälfda port; han nalkades långsamt med en blindlykta, hvarmed han lyste flera personer i ansigtet, och sedan han funnit den han sökte, blåste han ut ljuset, fattade denne mans hand och tilltalade honom med lag röst: —

«Nå väl, Olivier! hvad har herr le Grand*) sagt er? går det bra?«

«Ja, ja; jag råkade honom i går i Saint-Germain; den gamle katten är mycket sjuk i Narbonne och vandrar snart ad patres, men vi måste flinkt bedrifva våra angelägenheter, ty det är ej första gången han låtsar ligga i själtåget. Har ni tillräckligt folk för natten, min bäste Fontrailles?«

«Lita på mig! Montrésor kommer med hundrade ädlingar af prinsens hof och ni känner lätt igen honom, ty han är förklädd till murmästare och har en måttstock i handen; men glöm för all del icke vår lösen. Den är ju känd at er och era vänner?«

«Ja, af alla, utom abbé Gondi, som ännu ej kommit hit; men, Gud förlåte mig! der tror jag han står. Hvem knäfveln skulle väl kunnat känna igen honom ?«

En liten karl, utan kaftan, klädd som gardessoldat och försedd med stora, svarta lösmustacher, smög sig verkligen emellan dem. Han tycktes vara så glad, att han ej visste på hvilken fot han skulle stå och gned händerna.

*) Så kallades Cinq-Mars medelst en förkortning af hans titel Grand-Ecuyer.«Gud ske lof! allt går bra; min vän Fiesco gjorde det icke bättres Han ställde sig härvid på tå, för att kunna klappa Olivier på axeln: — «Vet ni, att ni icke beter er så illa herr Olivier d'Entraigues, för att så nyss hafva varit page. Ni får ett rum bland våra namnkunniga män, om vi kunna finna någoon Plutarch. Allt är väl anordnadt, och ni kommer på punkten, hvarken för sent eller för tidigt, som en riktig partichef. Fontrailles! denne yngling kommer att gå långt, det spår jag. Men låtom oss skynda oss! om två timmar få vi hit min morbrors, erkebiskopens, församlingsbor. Jag har piggat upp dem så att det förslår och de ämna ropa: Lefve prinsen! lefve regenthman! ingen kardinal! som de vore ursinniga. De äro gudfruktiga menniskor, alla tillgifna mig, som har gjort dem yra i hufvudet. Konungen är illa sjuk. Ack! allt går bra, mycket bra, jag har nyss varit i Saint-Germain; jag har träffat vännen Cinq-Mars; han är bra, mycket bra och alltid fast som ett hälleberg. Se! det kan jag kalla en karl! Hvad han har narrat dem med sin lugna, be-kymmerslösa uppsyn? Han styr hofvet för närvarande; det är afgjordt. Man påstår att konungen vill upphöja honom till pär och hertig; det är starkt i fråga, men «han tvekar ännu; vi måste afgöra saken med vårt företag i natt: folkets önskan. Han måste uppfylla folkets önskan och vi skola låta honom erfara den. Veten j, det skall bli Richelieus död ? Isynnerhet är det hatet emot honom, som bör råda i ropen; ty det är hufvudsaken. Det skall slutligen verka bestämda beslut hos vår Gaston, som alltjemt är vacklande, är det icke så?«

«Men kan han väl vara annorlunda?« sade Fontrailles; «och dessutom vore det förargligt om han i dag fattade ett beslut till vårt bästa.«

«Och hvarföre det, om jag får fråga?«

«Emedan vi då kunde vara ganska säkra, att han i morgon vore emot oss.«

«Lika godt,« svarade abbén; «drottningen har hufvud.«

«Och hjerta äfven,« sade Olivier; «och det ger mig något hopp för Cinq-Märs, som, efter hvad jag tyckt mig finna, vågat visa sig missnöjd ibland då han betraktat henne.«

«Hvad ni är barnslig, och hvad ni föga känner hofvet! Ingenting kan upprätthålla honom utom konungen, hvilken al-skar honom som sin son; och om drottningens hjerta klappar, är det af minnen, men icke af hopp. Men nu är ej fråga om dylikt lappri. Säg mig, min vän, kan ni riktigt lita på den unge advokaten, som jag ser vandra der? är han vältänkande ?«

«Fullkomligt; det är en förträfflig rojalist, som genast skulle kasta kardinalen i elfven. För öfrigt behöfver jag ej säga mer, än att han är Fournier från Loudun.«

«Godt, godt; sådant folk tycka vi om. Men våren på er vakt, mine herrar; der komma några från gatan Saint-Honoré.«

«Werda?« ropades mot de ankommande af dem, som stodo främst i flocken: «Rojalister eller Kardinalister?«

«Gaston och le Grand,« svarade de nykomne helt sakta.

«Det är Montrésor med prinsens folk,« sade Fontrailles; «nu kunna vi snart börja.«

«Ja, för tusan!« svarade de nykomne, «ty vi hafva just nu fått veta att Kardinalisterne skola färdas här förbi klockan tre.«

«Hvarthän då?« frågade Fontrailles.

«Öfver tvåhundra hafva församlat sig, för att ledsaga de Chavigny, som enligt berättelse skall besöka den gamle katten i Narbonne; och de hafva ansett tryggast att taga vägen förbi Louvrens

«Nå väl, då skola vi låta dem smaka katt-tassen,« sade abbén.

I detsamma hördes buller af hästar och vagnar. Flera karlar i kappor vältade en ofantlig sten midt på gatan. De första ryttarne redo hastigt genom flocken med pistoler i händerna, emedan de misstänkte något anfall; men postiljonen, som red på ena förhästen till den första vagnen, stupade emot den stora stenen och föll af hästen.

«Hvem åker i den der vagnen, som kör öfver fredliga fotgängare ?« ropade på en gång alla karlarne i kappor. «Det är bra grymt! Det måste vara någon, som håller med kardinalen af La Eochelle.« *)

*) Under denna stads långvariga belägring gaf man Richelieu detta namn, för att förlöjliga hans envishet att vilja agera öfverbefälhafvare och tillvälla sig förtjensten af Rochelles eröfring.«Det är någon, som icke fruktar hvarken den lille le Grand eller hans vänner,« svarade en röst ur den öppna vagnsdörren, hvarifrån en man utsteg och kastade sig på en häst.

«Drif dessa Kardinalister i strömmens ropade en skarp, genomträngande röst.

Detta blef signalen till pistolskott, som på båda sidor aflossades med mycken ifver och ögonblickligt upplyste detta dystra och larmande uppträde; och oaktadt värjornas klingande samt hästarnes tramp kunde man på ena. sidan höra ropen: «Ned med ministern! Lefve konungen! lefve prinsen och herr le Grand! Ned med Rödstrumporna!« — på den andra: «Lefve hans herrlighet! lefve den store kardinalen! Död öfver upp-rorsstiftarne, lefve konungen!« ty konungens namn blandades i allt hat och all tillgifvenhet, under dessa sällsamma tider.

Emellertid hade de, som voro till fots, lyckats ställa tvenne täckvagnar tvärsöfver gatan, så att de deraf fingo ett bålverk mot Chavignys ryttare, hvarifrån de emellan hjulen, genom vagnsfönstren och under blankarderna underhöllo en mördande pistoleld, som redan hade gjort några sadlar tomma. Larmet var förfärligt, då slottets portar hastigt öppnades och två sqvadroner af lifvakten i traf utryckte derigenom; de fleste medförande facklor för att lysa sig och se dem, hvilka de skulle anfalla. Uppträdet förändrades nu. Så snart gar-disterna nalkades någon af dem, som voro till fots, stannade denne man, tog af sig hatten, visade sitt ansigte och sade sitt namn, hvarpå gardisten lemnade honom, i det han ofta helsade och stundom räckte honom handen. Denna undsättning var således i det närmaste onyttig för Chavignys medfolje och bidrog blott att öka oredan. Men liksom för att freda sina samveten, redo lifgardisterna likväl mellan de fiendtliga hoparne, i det de med vårdslös ton tillsade dem att förhålla sig stilla.

Men då tvenne adelsmän en gång hade korsat värjorna och tycktes fullt beslutna att se hvarandras blod, stannade gardisten för att bedöma stötarne och gynnade äfven stundom den, som han trodde dela sina tänkesätt; ty denna korps hade, liksom hela Frankrike, sina rojalister och kardinalister.Slottets fönster blefvo småningom upplysta, och bakom de små spetsvinkliga rutorna syntes många fruntimmershufvuden, som uppmärksamt åskådade striden.

Starka patruller af schweizare utmarscherade med facklor, hvilka soldater urskiljdes från de öfriga genom deras besynnerliga uniform, på hvilken högra ärmen var blå- och röd-randig samt silkesstrumpan på högra benet röd, medan venstra ärmen var randad med rödt, blått och hvitt samt strumpan röd och hvit. Man hade på slottet måhända trott, att denna utländska trupp skulle skingra folkskockningen, men man bedrog sig. Dessa flegmatiska soldater följde kallt, noga och utan ringaste afvikelse den befallning de erhållit, tågade med mycken ordning genom de väpnade hoparne, hvilka de för ett ögonblick åtskilde, och uppställde sig derefter framför porten i en symmetrisk linie, hvarpå de åter inryckte lika ordentligt, som om de hade verkställt en paradering, utan att efterse om de fiendtliga partier, midtigenom hvilka de tågat, åter samlat sig eller ej.

Men larmet, som en liten stund varit stilladt, tilltog nu åter genom enskilta ordväxlingar. Öfverallt hördes utmaningar, skymford och eder, så att det tycktes som endast det ena partiets fullkomliga nederlag kunde göra slut på denna strid, då oredan nådde sin höjd genom ohyggliga skrik, eller snarare tjut. Abbé Gondi, som i detsamma höll på att rycka en ryttare i kappan, för att draga honom ned från hästen, ropade: — «Se der kommer mitt folk, Fontrailles; ni skall få se ett vackert sällskap; se bara huru de springa! skönt! det är verkligen förtjusande!« Han släppte nu ryttaren och uppsteg på en sten, för att åskåda sina truppers rörelser, med korslagda armar och vigtig uppsyn, liksom han varit en general. Dagen började gry och från ändan af Sankt-Ludvigs-Ön syntes en skara karlar, qvinnor och barn af den, sämsta pöbeln komma springande och upphäfva rysliga skrän mot himlen och slottet. Flickor buro långa värjor, barn släpade ofantliga damaskerade hillebårder och pikar sedan ligans tider; trasiga käringar drogo kärror med rep, fyllda med gamla, söndriga och rostiga vapen; arbetare af alla handtverk, till större delen rusiga, följde dem med påkar, högafflar, lansar, spadar, bloss, stakar, brandhakar, spakar, sablar och hvassaspett; de ömsom sjöngo och vrålade samt härmade under vilda skratt kattens jamande, hvarförutom de buro ett dylikt djur som fana, bundet på en stång och insvept i en röd trasa, för att dermed antyda kardinalen, hvars tycke för kattor var allmänt bekant. Offentliga utropare sprungo röda och flämtande för att strö på gatan och i rännstenarne, klistra på hörnstenar, på husväggar och på sjelfva slottet långa smädeskrifter på vers öfver den tidens märkvärdigaste personer; slagtardrärlgar och sjömän, väpnade med breda knifvar, slogo larm på kittlar, samt släpade i smutsen ett nyss slagtadt svin, utspökadt med en korgosses kalott på hufvudet. Unga, starka bänglar, i qvinnodrägt och utmålade med groft smink, skreko ursinnigt: Vi äro familjemödrar, som Richelieu bragt till tiggarstafven; död åt kardinalen! De buro på armarne lindebarn uppstoppade af halm, hvilka de låtsade kasta i strömmen och verkligen äfven kastade i densamma.

Då denna vidriga skara Öfversvämmat kajerna med sina tusentals afgrundslika individer, åstadkom den en besynnerlig verkan på de stridande och raka motsatsen af hvad deras beskyddare åsyftat. Båda partierna fällde vapnen och skildes från sina vederparter. De, som tillhörde prinsen och Cinq-Mars, blefvo högst uppbragte, då de sågo sig understödde af dylika hjelptrupper, så att de sjelfve bistodo kardinalens ädlingar att stiga till häst eller uti vagnarne, biträdde betjen-terne att bortbära de sårade samt aftalade enskilta möten med sina motståndare, för att afgöra sina tvister på ensligare och dem mera värdiga ställen. De blygdes Öfver sin öfverlägsenhet i antal och öfver det råa slödder de tycktes anföra, samt anade kanske för första gången de olyckliga följderna af deras politiska spel; och då de sågo den drägg de upprört, skingrade de sig och skyndade bort med hattarne nedtryckta öfver ögonen och kapporna kastade öfver axlarne, liksom om de fruktat dagsljuset.

«Min bäste abbé, ni har förstört alltsammans med detta pack,« sade Fontrailles, i det han stampade i marken åt Gondi, som var temligen flat; «er hederliga morbror har der en rätt vacker samling åhörare!«

«Det är icke mitt fel,« svarade likväl Gondi med trotsig uppsyn; «de nötena kommo en timme för sent, ty om de an-ländt medan det ännu var mörkt, hade ingen sett dem (ty jag måste tillstå att de icke rätt bra tåla vid

dagsljuset), och då hade man blott hört, folkets röst: Vox populi, vox Dei, vet ni väl. I alla fall har ju ingen skada skett, och denna pöpelhops ankomst ger oss nu tillfälle att obemärkte smyga oss undan, hvarförutom vi ju på det hela taget fullgjort vårt värf; ty vi vilje ju ingen syndares död. Chavigny och hans folk äro hederliga karlar, som jag mycket värderar; och om han blott blifvit endast lindrigt sårad, så är det så mycket bättre. Farväl, jag skall helsa på hertigen af Bouillon, som nyss anländt från Italiens

«O1ivier!« sade Fontrailles; «res för all del till Saint-Germain med Fournier och Ambrosio; jag går med Montrésor till prinsen, för att berätta allt.«

Alla åtskildes, och afskyn för pöbeln verkade på dessa väl uppfostrade män, hvad våldet icke kunnat uträtta.

Sålunda slutades denna skärmytsling, som skulle kunnat alstra stora olyckor; ingen dödades deri; ryttarne begåfvo sig jemte vagnarne bort genom sidogränder, somliga med några skråmor mer och andra till sin stora förundran saknande sina penningpungar. Deras motståndare smögo sig bort åt alla håll genom den af dem uppviglade folkhopen. De uslingar, hvilka utgjorde denna flock och sålunda beröfvades sina anförare, fortforo i ännu tvenne timmar med samma skrän, till dess ruset bortdunstat och kölden på samma gång släckte elden i deras blod och deras entusiasm. I fönsterna i de vid stadskajen belägna husen samt längs murarne såg man det sansade och verkliga Pariserfolket, som under dyster tystnad och med sorgsna blickar betraktade detta förespel till oordningar, medan köpmännernas skrå, i svarta drägter, med sina styresmän och äldste i spetsen, vandrade långsamt och dristigt genom den råa hopen till Justitie-palatset, der parlamentet skulle sammanträda, för att inför detsamma besvära sig Öfver dessa förfärliga, nattliga uppträden.

Emellertid rådde det en stor uppståndelse i Gastons af Orleans våning. Denne furste bebodde då den flygel af Louvren, som löper parallelt med Tuilerierna, och hans fönster lågo på ena sidan inåt borggården och på den andra utåt en massa små hus och trånga gator, hvilka nästan betäckte dennumera öppna platsen. Han hade rusat upp ur sängen, hastigt uppväckt af pistolskotten, stuckit fötterna uti ett par stora fyrkantiga tofflor med höga klackar, och insvept i en vid sidennattrock med upphöjdt guldbroderi, vandrade han af och an i sin sängkammare, i det han hvar minut skickade ut någon ny betjent, för att efterfråga hvad som var på färde, och befallte att hans vanlige rådgifvare, abbé de la Riviére, genast skulle efterskickas; men till all olycka var abbén bortrest. Vid hvarje pistolskott sprang denne klenmodige prins till fönstret, men såg ej annat än några facklor, som buros af springande personer. Ehuru man sade honom, att de rop han hörde, voro till hans förmån, fortfor han att i största förvirring vandra genom sitt rum, med det långa, svarta håret utslaget och de blå ögonen utspärrade och förstorade af oro och förskräckelse; han var halfnaken, då Montrésor och Fontrailles ändtligen anlände, och sågo honom slå sig för bröstet, i det han alltjemt utropade: «Mea culpa, mea culpa!«

«Nå, kommen j då ändtligen!« ropade han till dem på långt håll och sprang emot dem; «fort, fort! Hvad står på? Hvad är det man har för sig der nere? Hvilka äro dessa mördare? Hvad betyda dessa rop?«

«Det ropas: Lefve prinsen!«

Gaston, som låtsade icke höra detta svar, höll kammardörren öppen en liten stund, på det hans husfolk, som stod i galleriet, måtte höra hans yttranden, och fortfor, ifrigt talande under häftiga åtbörder: — «Jag känner ingenting af allt detta och har icke gifvit lof till något. Jag vill ingenting höra, ingenting veta. Jag kommer aldrig att inlåta mig i någon stämpling. Om det är upprorsstiftare som förorsaka detta oväsen, så tala ej till mig derom, så framt j viljen vara välkomne hos mig. Jag är icke fiendtligt sinnad emot någon och afskyr dylika uppträden...«

Fontrailles, som kände sin man, svarade icke och inträdde med sin vän, men utan brådska, på det hertigen måtte få tid att låta sin första hetta svalna. Då detta skett och dörren blifvit stängd, tog han till ordet: — «Nådig herre, vi komina för att bedja er tusen gånger om förlåtelse för detta tolks näsvishet, som oupphörligt ropar på er fiendes död och som äfven skulle önska er till regent, om vi hade denolyckan att förlora hans Majestät; ja, folket är alltid så frispråkigt, men samlingen var så stor, att vi omöjligen kunde hindra dessa rop, som uttryckte dess käraste önskningar. Det var hjertats rop i all dess uppriktighet; ett utbrott af varm tillgifvenhet, som det kalla förnuftet icke förmådde qväfva och som slutligen öfverskred alla gränser.«

«Men hvad har då tilldragit sig?« frågade Gaston, något lugnare. «Hvad hafva de företagit sig under dessa fyra timmar, som jag hört dem larma ?«

«Denna kärlek,« fortfor Montrésor kallt, «hade såsom herr de Fontrailles nyss hade den äran nämna, så öfverskridit alla gränser, att vi sjelfve blefvo hänförde deraf och kände oss gripne af denna entusiasm, som alltid hänrycker oss, så snart vi höra ers höghets namn, hvarigenom vi förleddes till saker, som vi förut ej öfverlagt.«

«Nå, men hvad hafven j då gjort ?« återtog prinsen.

«Dessa saker, hvilka herr de Montrésor nyss hade den äran nämna,« svarade Fontrailles, «äro just desamma jag förespådde i går aftons, då jag hade den äran samtala med ers Höghet.«

«Derom är nu icke fråga,« inföll Gaston. «Ni kan icke säga att jag har befallt, eller tillåtit något. Jag befattar mig med ingenting och förstår ej att regera...«

«Jag erkänner,« fortfor Fontrailles, «att ers Höghet ingenting befallt, men ni tillät mig likväl förespå, att denna natt skulle blifva störd omkring klockan tu och jag hoppades att derigenom hafva minskat er öfverraskning.«

Fursten blef nu småningom lugnare, och då han såg, att han icke kunde skrämma de båda kämparne, samt hans samvete dessutom påminte honom det bifall han dagen förut gifvit dem, hvilken påminnelse han äfven läste i deras ögon, satte han sig på sängkanten, betraktade dem med domareuppsyn och sade ännu en gång med en befallande rost: — «Nå, men hvad hafven j då gjort?«

«Ah, så godt som ingenting, nådig herre,« svarade Fontrailles. «I folkhopen träffade vi händelsevis några vänner, hvilka råkat i gräl med Chavignys kusk, som hållit på att köra öfver dem, och deraf följde några häftiga utlåtelser, någrasmå skuffningar, några skråmor, som förmådde täckvagnen att vända om, och det var alltsammans.«

«Ja, alltsammans,« upprepade Montrésor.

«Hvad, alltsammans!« utropade Gaston mycket orolig och hoppade ett stycke fram på golfvet. «Är det ingenting att uppehålla en af kardinal-hertigens vänner på hans resa? Jag tycker ej om dylika upptåg, det har jag sagt er mer än en gång. Jag hatar icke kardinalen, och han är onekligen en stor statsman, ja, en mycket stor statsman. J blottställen mig på det fasligaste; man vet att Montrésor tillhör mig; om någon känt igen honom, så heter det, att jag skickat honom...«

«Lyckligtvis hade jag skaffat mig denna handtverkar-drägt,« svarade Montrésor, «som ers Höghet kan se under min kappa; och för att vara okänd, klädde jag mig helst på detta sätt.«

Gaston drog ett djupt andetag, liksom hans bröst blifvit lättadt från en börda... «Är ni fullt säker att ingen känt igen er?« sade han; «ni finner väl, min bäste vän, huru ledsamt det skulle vara ... medgif det...«

«Om jag är säker derom, Du min Gud!« utbrast hofmännen; «jag bedyrar vid mitt hufvud och min arfvedel i paradiset, att ingen sett mitt ansigte eller nämt mig vid namn.«

«Det är bra, fortfor Gaston och satte sig åter på sängen med lugnare uppsyn, som till och med uttryckte en svag belåtenhet; «men berätta mig då hvad som skett.«

Fontrailles åtog sig berättelsen, uti hvilken folket naturligtvis spelade en stor rol, men prinsens hofmän ingen, och tillade slutligen: «Ers Höghet, man torde hafva sett, till och med från era fönster, huru aktningsvärda husmödrar af sin förtviflan blifvit bragte derhän, att kasta sina barn i strömmen, under tusen förbannelser öfver Richelieu.«

«Ack! det är förskräckligt!« utbrast prinsen med verklig eller låtsad förtrytelse och tro på dessa orimligheter; «det är då sant, att han är så allmänt afskydd! Men man måste tillstå att han förtjenar det! Hafva hans girighet och ärelystnad verkligen bragt dessa beskedliga parisare, som jag älskar så mycket, ända derhän ?««Ja, nådig herre,« fortfor talaren, «och det är icke Paris ensamt, utan hela Frankrike, som genom oss ber er besluta att befria oss från denne tyrann. Allt är förberedt och det behöfves blott en nick af detta höga hufvud, för att förkrossa denne pyssling, som har försökt att förödmjuka sjelfva konungahuset.«

«Ack! Gud är mitt vittne att jag förlåter honom denna förolämpning,« svarade Gaston och riktade ögonen mot höjden; «men jag uthärdar ej längre folkets rop; ja, jag skall komma till dess hjelp ...«

«Ack, vi falla för era fötter!« utbrast Montrésor och bugade sig ...

«Det vill säga,« fortfor prinsen och drog sig baklänges, «så vida min värdighet icke blottställes och mitt namn ej behöfver synas någonstädes.«

«Men det är just detta namn vi önska oss,« inföll Fontrailles, som blifvit tilltagsnare. «Ser ni, nådig herre, det finnes flera namn, som skola stå näst efter ert, men som icke frukta att underteckna dem; jag skall strax nämna dem om ni behagar ...«

«Men, men, men,«... sade hertigen af Orleans, något häpen, «vet ni, att det helt enkelt är en sammansvärjning som ni föreslår mig.«

«Ah fy, fy! ers Höghet, med män af heder som vi! en sammansvärjning! Alldeles icke. På sin höjd ett förbund, en liten öfverenskommelse, för att gifva riktning åt nationens och hofvets enhälliga önskan; se der alltsammans.«

«Men... det är icke fullt tydligt, ty denna sak kommer ju hvarken att bli allmän eller offentlig, och då blir den en sammansvärjning. Ni vill väl icke tillstå att ni deltager deruti ?«

«Jag, ers Höghet? förlåt mig, jo, inför hela verlden, emedan hela konungariket redan är inveckladt deri och jag tillhör riket. Hvem skulle väl tveka att teckna sitt namn efter herrarne Bouillon och Cinq-Mars?«

«Efter, må så vara, men förut,« sade Gaston och fästade en slugare blick på Fontrailles, än denne väntat, så att han tycktes blifva något brydd; men han svarade dock efter ett ögonblicks tystnad: —«Hvad gjorde väl ers Höghet, om jag sade honom namn, efter hvilka ni kunde teckna edert?«

«Åh, det vore roligt,« svarade prinsen skrattande; «vet ni väl, att det icke finnes många namn öfver mitt; jag känner blott ett enda.«

«Men om det åtminstone finnes ett, så lofvar ers Höghet att näst derefter teckna Gastons?«

«Ja, för tusan! hjertans gerna, ty jag äfventyrar ingenting med detta löfte, då jag ej känner någon öfver mig, utom kungen, och han är säkerligen icke med i sällskapet.«

«Tillåt då, nådig herre,« inföll Montrésor, «att vi från denna stund taga er på orden; lofva nu äfven nådigt blott två saker: att råka hertigen af Bouillon hos drottningen och öfverstallmästaren hos konungen.«

«Topp!« sade prinsen glädtigt och slog Montrésor på axeln; «jag skall i denna dag besöka min svägerska vid toiletten och bedja min bror hjelpa mig att hetsa en hjort vid Chambord.«

De båda vännerna begärde icke bättre och blefvo sjelfve förvånade öfver sitt lyckade värf; de hade aldrig sett så mycken beslutsamhet hos sin furste. De skyndade sig också att vända talet på andra ämnen, af farhåga att han skulle ändra sig, hvarefter de mycket belåtna gingo sin väg, och de sista ord de lemnade i hans öron voro: att de räknade på hans sednaste löften.FEMTONDE KAPITLET. ALKOVEN.

Drottningar hafva funnits gråtande, liksom andra qvinnor. CHATEAUBRIAND.

Hvad det är ljuft att vara skön, då man är älskad!

DELPHINE GAY.

Vid samma tid som en furste sålunda med möda lug nades af sina förtrognaste och visade en räddhåga, som kunnat smitta dem, gaf en furstinna efterdömen af det lugnaste mod och den frommaste undergifvenhet, som uppmuntrade hennes förskrämda omgifning, och likväl var hon mera blottställd för ledsamheter, mera öfverlemnad åt sitt öde genom sin gemåls köld, mera värnlös till sin natur och svag genom den fruktan, som är en följd af saknad sällhet: det var drottningen. Hon hade knappt sofvit en timme, då hon väcktes af gälla skrik utanför dörren till sitt rum. Hon befallte sina kammarfruar öppna, och hertiginnan af Chevreuse, i blotta linnet, insvept uti en kappa och åtföljd af fyra andra hoffruntimmer och tre kammarjungfrur, föll nästan afdånad vid

hennes säng. Hennes fina och blottade fötter blödde, ty hon hade sårat sig under det häftiga loppet; och gråtande som ett barn, skrek hon att ett pistolskott sprängt luckorna och rutorna till hennes fönster och sårat henne sjelf. Hon bönföll hos drottningen att skicka henne i landsflykt, der hon skulle finna sig lyckligare, än i ett land, der man ville mörda henne för det hon vore hennes Majestäts vän. Hetmes hår var vildt utslaget och räckte ända ned till fötterna; och som detta var hennes förnämsta behag, misstänkte drottningen att denna vårdslöshet var mera studerad än tillfällig.

«Men, min bästa, hvad är då på färde?« sade drottningen med temlig köld, «ni ser ut, sorn Magdalena, men i hennes ungdom, före ångern. Om man har onda afsigter mot någon här, är det sannolikt mot mig; lugna er derföre.««Nej, nej, ers Majestät! rädda mig, skydda mig! jag vet att den der Richelieu förföljer mig.«

Några pistolskott, som nu hördes tydligare, öfvertygade drottningen, att hertiginnans räddhåga icke saknade all

grund.

«Kom och kläd mig, fru de Motteville,ff ropade hon. Men denna, som var fullkomligt yr i hufvudet, hörde henne icke, utan öppnade en af dessa ofantliga ebenholzkistor, hvilka då för tiden brukades i stället för byråer, och framtog derur ett drottningens juvelskrin, för att rädda det. De andra fruntimren, som hade sett fackelskenet skimra på ett fönster, inbillade sig att elden var lös i slottet, och vräkte nipper, spetsar, guld vaser och till och med porslin, huller om buller i lakan, hvilka de slutligen ville kasta ut genom fönstret. I detta ögonblick anlände fru de Guéméné, något mera påklädd än hertiginnan de Chevreuse, men ännu mera uppskrämd än hon. Hennes räddhåga smittade nästan drottningen, emedan hon kände denna dames vanligen stela och stillsamma lynne. Hon inträdde utan att helsa, blek som ett spöke, och sade mycket hastigt: — «Ers Majestät, det är hög tid att bikta sig: slottet är anfallet, och det säges att hela stadens pöbel löper till storms.«

Alla närvarande blefvo ett ögonblick stumma och förstenade af häpnad.

ffVår sista stund är inne!« ropade hertiginnan Chevreuse ännu liggande på knä. «Ack! min Gud, hvarföre blef jag icke qvar i England? Ja, vi vilja bikta oss; jag biktar mig med hög röst: Jag har älskat... jag har varit älskad af...«

ffDet är bra, det är bra,ff sade drottningen, «men jag vill ej höra slutet. Det vore kanske icke den minsta faran för mig, hvarom ni likväl icke tyckes stort bekymra er.«

Denna Annas af Österrike köld och detta stränga svar bragte den vackra hertiginnan till någon sans; hon uppsteg brydd, och då hon i detsamma märkte sin vårdslösa klädsel, skyndade hon att i nästa rum förbättra den så godt hon kunde.

«Dona Stephania,« sade drottningen till det enda spanska fruntimmer hon bibehållit vid sitt hof, «gå efter vakthafvande kaptenen; det är hög tid för mig att få tala med någon karl och höra ett förnuftigt ord.ff

Hon sade detta på spanska, och denna hemlighetsfulla befallning på ett språk, som de öfriga damerna icke förstodo, bragte dem till sans.

Den spanska kammarfrun, som hade tagit sin tillflykt i en vrå af alkoven, der hon läste sitt radband, uppsteg nu och skyndade att lyda tillsägelsen.

Emellertid blefvo uppJoppets och förskräckelsens kännetecken allt tydligare, så väl utom som inom slottet. På stora borggården hördes hästtramp, kommandoord och rullandet af drottningens vagnar, som förspändes för att vara redo till flykt, om så påfordrades; slamret af kedjor, som släpades på de« stenlagda gården, för att spännas öfver portgångarne till värn i händelse af anfall; de brådskande stegen, vapengnyet, soldater som sprungo i korridorerna, pöbelns dofva, oredliga rop, som höjdes och sänktes, närmade sig och aflägsnades, liksom vågornas och vindarnes dån.

Dörren öppnades ännu en gång, och denna gång för att insläppa ett mycket intagande fruntimmer.

«Jag har otåligt väntat er, bästa Maria,« sade drottningen och räckte handen åt hertiginnan af Mantua; «ni är mera behjertad än vi alla, och ni kommer så väl klädd, att ni kunde visa er för hela hofvet.«

«Jag hade lyckligtvis ej lagt mig ännu,« svarade den unga prinsessan af Gonzaga och slog ned ögonen, «då jag genom fönstret fick se detta upplopp. Ack fly, ers Majestät, fly! jag bönfaller er att rädda er genom lönntrapporna och tillåta oss qvarblifva här i ert ställe; man kan då tro någon af oss vara drottningen; och,« tillade hon gråtande, «jag har hört mordiska rop. Rädda er; jag har ingen tron att förlora; ni är konungars dotter, maka och mor; rädda er och lemna oss här!«

«Ni har mycket mer att förlora än jag, min vän, uti skönhet, ungdom och, som jag hoppas, sällhet,« sade drottningen vänligt småleende och räckte prinsessan sin vackra hand, hvilken hon kysste; «stanna derföre qvar i min alkov, det ser jag gerna; men vi skola vara der båda. Den enda tjenst jag vill be er om, mitt vackra barn, är att bära till mig här i sängen det der lilla guldskrinet, hvilket min stackars Motteville glömt på golfvet, och som innehåller det dyrbaraste jag äger.«På hon emottog skrinet, hviskade hon till Maria: — «Lofva mig heligt att taga detta skrin och kasta det i strömmen, om det händer mig någon olyeka.«

«Jag skall lyda ers Majestät, såsom min välgörarinna och andra mor,« svarade hon gråtande.

Emellertid tilltog stridslarmet på kajen, och fönsterrutorna återspeglade ofta elden af handgevärsskotten. Gardes- och schweizer-kaptenerna anhöllo genom dona Stephania att få inhämta drottningens befallningar.

«Jag tillåter dem att inträda,« sade drottningen. «Mina damer, ställen er på den der sidan; i detta Ögonblick är jag karl, som jag bör vara.«

Hon upplyftade derefter gardinerna till sin säng och fortfor, i det hon talade till de båda officerarna «Mine herrar, kommen ihåg, att j med era hufvuden ansvaren för mina söners, prinsarnes, lif; ni vet det ju, herr de Guitaut?«

«Jag ligger utanför deras dörr; men detta upplopp hotar hvarken dem eller eders Majestäts

«Det är bra, men tänk först på dem, sedan på mig,« afbröt drottningen honom, «och försvara alla som hotas, de må vara hvilka som helst. Ni förstår mig ju också, herr de Bassompierre; ni är adelsman; glöm att er farbror ännu sitter på Bastiljen, och fullgör er pligt emot den konungs sonsöner, som var hans vän.«

Bassompierre, som var en yngling med öppet och redligt ansigte, svarade med en lätt tysk brytning: — «Ers Majestät kan se att jag blott glömmer min familj men icke den kungligas Han visade härvid sin venstra hand, hvarpå fattades tvenne fingrar, som nyss blifvit afhuggna. «Jag har ännu en hel hand qvar,« tillade han bugande och lemnade jemte Guitaut rummet.

Drottningen blef rörd och steg genast upp, i det hon, oaktadt prinsessan Guémenés böner, Maria Gonzagas tårar och den skrikande hertiginnan de Chevreuse, ställde sig vid fönstret, hvilket hon, stödd på hertiginnans af Mantua axel, öppnade till hälften.

«Hvad hör jag?« sade hon; «man ropar verkligen: Lefve konungen! lefve drottningen!«Pöbeln, som trodde sig känna igen henne, fördubblade i detsamma sina rop, och man hörde: «Bort med kardinalen! lefve herr le Grand!«

Maria darrade.

«Hvad fattas er?« sade drottningen och såg på henne; men som hon icke svarade och hela hennes kropp skälfde, låtsade den goda, milda furstinnan icke märka något. Hon visade sig i stället mycket uppmärksam på hopens rop och företag, samt röjde till och med en oro, som hon icke mera känt ifrån den stund, som hon hörde det första namnet. Då man en timme derefter kom för att underrätta henne, att folket blott väntade en vink af hennes hand, för att åtskiljas, gaf hon detta tecken vänligt och med glad uppsyn, men denna glädje var långt ifrån att vara naturlig; ty hennes innersta hjerta var oroadt af många saker och mest af aningar om re-gentskapet. Ju mera hon räckte sig utom fönstret för att visa sig, desto tydligare varseblef hon de upprörande uppträden, som det tilltagande dagsljuset blott alltför mycket upplyste. Räddhågan inträngde i hennes hjerta, i samma mån som det blef nödvändigare att synas lugn och oförfärad, och hennes glädtiga ord och ansigte nedtryckte hennes själ. Blottställd för alla dessa blickar, kände hon sig vara qvinna, och ryste då hon såg det folk, hvilket hon kanske snart skulle regera och som redan förstod att begära någons död och påkalla sin drottning.

Hon helsade således och vinkade med handen.

Hundrafemtio år derefter gafs detta helsningstecken af en annan prinsessa, likasom hon, Frankrikes drottning och härstammande från österrikiska huset. Enväldet, som Richelieu bildat utan grundval, föddes och dog emellan dessa båda drottningars framträdande inför folket.

Ändtligen lät drottningen stänga sina fönster och skyndade att låta sina rädda hofdamer taga afträde. De täta gardinerna nedföllo öfver de färgade fönsterrutorna och rummet var ej mera upplyst af dagsljuset, som blifvit henne förhatligt; stora hvita vaxljus brunno i de gyllne ljusarmar, hvilka utgingo från väggarne, som voro beklädda med liljeströdda tapeter inom guldramar. Hon ville vara ensam med Maria af Mantua, och då hon med henne kommit inom den kungliga alko-vens inhägnad, nedsjönk hon sittande på sängen, uttröttad af det förställda mod och de leenden hon visat, och brast i tårar, mod pannan stödd mot sitt örongott. Maria knäföll på det sammetsklädda trappsteget, höll drottningens ena hand emellan sina och lutade sitt hufvud deremot, utan att våga yttra sig först, ty intill denna stund hade aldrig någon förmärkt en tår i drottningens ögon.

De förblefvo under några minuter i denna ställning, hvarefter drottningen med svårighet uppreste sig, sägande: — «Var icke bedröfvad, mitt barn; låt mig gråta, det gör så godt för en drottning. Om du ber Gud för mig, så bed Honom gifva mig styrka att icke hata den fiende, som förföljer mig öfverallt, och som slutligen genom sin omättliga äregirighet skall störta Frankrikes kungliga hus och monarkien. Jag känner igen honom på hvad som nyss förefallit; jag skönjer honom i dessa bullersamma uppträdena

«Ja, men ers Majestät! han är ju i Narbonne; ty ni talar utan tvifvel om kardinalen? Och har ni icke hört att dessa rop voro för er och emot honom ?«

«Ja, min vän, han är etthundratjugu mil härifrån, men hans olycksbådande ande vakar utanför min dörr. Dessa rop hafva skallat med hans tillåtelse; dessa menniskor hafva fått sammanskocka sig, emedan den stund ännu icke är inne, som han utsatt för deras undergång. Tro mig; jag känner honom och har dyrt betalt kännedomen af denna elaka själ; den har kostat mig hela mitt inflytande som drottning, min ålders nöjen, mina slägtingars vänskap och till och med min makes hjerta. Han har afsöndrat mig från hela verlden, och nu instänger han mig inom ett skrank af vördnads- och hedersbetygelser. Det är icke längesedan han till hela Frankrikes förargelse vågat ställa mig under tilltal; jag blef förhörd, mina papper undersöktes; man har låtit mig underskrifva att jag var brottslig, och bedja konungen om förlåtelse för ett brott, hvarom jag var okunnig, och en trogen tjenare*) har med förlusten af sin frihet och kanske med lifstidsfängelse

*") Han hette Laporte. Hvarken fruktan för straff eller hoppet om kardinalens guld kunde aftvinga honom ett ord om drottningens hemligheter.pliktat för sin tystlåtenhet, hvarigenom jag fått behålla detta lilla skrin, som du nyss räddat. Jag ser på dina ögon att du tror mig vara alltför uppskrämd; men låt icke bedraga dig, mitt söta barn, som hela hofvet i närvarande stund gör, utan var öfvertygad, att denne man är öfverallt och att han till och med vet våra tankars

«Hvad! vet han äfven hvad detta folk ropat under ers Majestäts fönster samt deras namn, som gifvit anledning till detta tumult?«

«Ja visst. Han vet det på förhand eller har förutsett det; han tillåter och kanske anställer dessa uppträden för att göra mig förhatlig i konungens ögon och sålunda evigt hålla honom skiljd ifrån mig; han vill förödmjuka mig till det ytterstas

«Men likväl har konungen på dessa sednaste två åren icke lidit honom. Han har ju en annan gunstlings

Drottningen smålog och betraktade en liten stund stillatigande Marias oskyldiga, öppna ansigte och hennes uppriktiga ögon, hvarmed hon smäktande blickade upp på henne. Hon strök undan de svarta lockarna, som skymde denna vackra panna, och tycktes hvila sina ögon och sin själ, då hon såg denna intagande oskuld, uttryckt i ett så vackert ansigte. Hon kysste henne på kinden och fortfor: —

«Stackars engel, du anar icke en bedröflig sanning. Konungen älskar ingen, och de som tyckas stå högst i gunst,

äro närmast att blifva öfvergifne af honom och kastade till den, som söndersliter och uppslukar allt.«

«Ack, min Gud! hvad säger ni!«

«Vet du huru många han bragt på fall ?« fortfor drottningen med lägre röst och blicken fästad på hennes ögon, likasom hon der velat läsa alla den unga flickans tankar och meddela henne sina; «vet du huru det slutats med hans gunstlingar? Har någon berättat dig, att Baradas blef landsförvist, äfvensom Saint-Simon; att mademoiselle La Fayette blef instängd i ett kloster; att mademoiselle Hautefort förlorade sitt goda namn och rykte; att herr de Chalais gick till döden? den sistnämde ett barn, den yngste och förste af alla dem, som dömdes till döden, landsförvisades eller kastades i fängelse. Alla hafva fallit i följd af Richelieds befallning till sin herre, och deras lefnad skulle varit fredlig och lugn utom dennatumst, som du anser för vänskap; denna gunst är förderflig; ett dödande gift. Se denna tapet, som föreställer Semele! Ludvig XIII:s gunstlingar likna denna qvinna; hans vänskap förtär som denna eld, hvilken bländar och förbränner henne.«

Men den unga hertiginnan var ej längre i stånd att afhöra drottningen; hon stirrade på henne med sina stora, mörka ögon, som fördunklades af en slöja af tårar; hennes händer darrade i Annas af Österrike och hennes läppar skälfde af krampaktiga ryckningar.

«Jag är bra grym, är det icke så, min goda Maria ?« fortfor drottningen med obeskrifligt mild röst och smekande den unga flickan, som ett barn, hvilket man vill aflocka en bekännelse. «Ack ja, jag är mycket elak! ditt hjerta flödar öfver! du kan ej längre uthärda, mitt barn. Nå väl, tala uppriktigt! på hvad fot står du nu med Cinq-Mars?«

Vid denna fråga fick smärtan luft, och alltjemt liggande på knä vid drottningens fötter, utgjöt nu Maria i den ömsinta furstinnans sköte i sin ordning en flod af tårar, åtföljd af barnsliga snyftningar och så våldsamma ryckningar i hufvud och axlar, att hennes hjerta tycktes nära att brista. Drottningen väntade till denna häftiga sinnesskakning lagt sig, hvarunder hon vaggade henne i sina armar, liksom för att stilla hennes smärta, i det hon flere gånger upprepade: — «Min dotter! lugna dig, min dotter, och var ej så bedröfvad!«

«Ack, ers Majestät!« sade hon, «jag har mycket felat emot er; men jag har icke känt detta hjerta! Jag har haft mycket orätt och jag får kanske umgälla det! Men ack, huru kunde jag väl våga tala med ers Majestät? Svårigheten låg dock icke deri, att yppa mina tankar, utan uti att låta er förstå huru mycket jag önskade det ni ville läsa i min själ.«

Drottningen besinnade sig ett ögonblick, likasom för att gå in i sitt eget hjerta, i det hon lade fingret på lapparne, hvarefter hon slutligen återtog: — «Ni har rätt, Maria, mycket rätt; det är alltid det första ordet, som är svårast för oss, och detta gör ofta vår olycka; men det måste så vara, och utan denna etikett skulle man mycket lätt komma att sakna värdighet. Ack, hvad det är svårt att regera! Nu vill jag till exempel forska i ert hjerta, men jag kommer för sent för att uträtta något godt.«Maria af Mantua sänkte sitt hufvud utan att svara.

«Måste jag uppmuntra dig att tala?« fortfor drottningen, «måste jag erinra dig att jag nästan upptagit dig såsom min äldsta dotter? att jag sökt förmäla dig med konungens bror och, sedan detta misslyckades, beredde åt dig polska tronen? Fordras det mera, Maria? Ja, det fordras mer och jag skall göra det för dig; men om du sedan icke låter mig känna hela ditt hjerta, har jag bedömt dig orätt. Öppna sjelf detta guldskrin, se der nyckeln; öppna det dristigt och darra icke, som jag.«

Hertiginnan af Mantua lydde tvekande och såg i detta lilla skrin en simpel knif, hvars skaft var af jern och bladet mycket rostigt; han låg öfver en bundt väl hopvikna bref, på hvilken stod Buckinghams namn. Hon ville upptaga dem, men hindrades derifrån af Anna af Österrike.

«Sök ej något annat,« sade hon; — «det är drottningens hela skatt... det är verkligen en skatt, ty du ser der en mans blod, som ej mera lefver, men som lefde för mig; han var den skönaste, den tappraste, den mest berömde af Europas lysande män; för att behaga mig, prydde han sig med Englands kronjuveler; han upptände ett blodigt krig och utrustade flottor, hvilka han sjelf anförde, för att en gång få den lyckan att strida emot den flotta, som tillhörde min make; han for öfver hafvet för att plocka en blomma, hvarpå jag trampat, och vågade sitt lif för att kyssa och med sina tårar fukta denna säng, i tvenne mina hofdamers närvaro. Skall jag säga mer? Ja, dig skall jag

säga, att jag älskade honom, att jag älskar honom ännu i det förflutna, mer än någon kalkan älska. Men han fick aldrig veta, har aldrig anat det; detta ansigte, dessa ögon hafva varit så kalla som marmor för honom, under det mitt hjerta brann och förtärdes af smärta; men jag var Frankrikes drottning.«

Här kramade Anna af Österrike hårdt Marias arm.

«Våga nu att beklaga dig,« fortfor hon, watt du ej kunnat tala med mig om kärlek, och våga nu att tiga, sedan jag sagt dig sådana hemligheter."

«Ack nej, ers Majestät; nu törs jag anförtro er min smärta, efter ni är för mig ...««En vän, en qvinna,« inföll drottningen. (Jag har va-rit qvinna genom min rädsla, som uppenbarat dig en hemlighet, hvilken verlden icke känner. Du ser att jag har varit qvinna genom en kärlek, som öfverlefver den man, hvilken jag älskat... Tala, ty det är hög tid ...«

«Tvärtom, det är ej mera tid,« svarade Maria med tvunget leende; «Cinq-Mars och jag äro för alltid förenades

«För alltid!« utbrast drottningen, «hvad tänker ni på? Är då er höga värdighet, ert namn, er framtid, allt förloradt? Vill ni göra er bror, hertigen af Rethel, och alla Gonzager denna sorg?«

«I fyra år har jag betänkt mig och mitt beslut är fattadt. För tio dagar sedan blefvo vi trolofvade ...«

«Trolofvade!« utbrast drottningen och slog ihop händerna; «ni har blifvit missledd, Maria. Hvem skulle väl våga trolofva er utan konungens befallning? Det är ett bedrägeri, som jag skall taga reda på; jag är säker, att ni är narrad och bedragens

Maria samlade all sin köld och svarade: — «Vår ömsesidiga tillgifvenhet har uppkommit på det enklaste sätt i verlden. Ni vet att jag bodde på det gamla slottet Chaumont, hos herr de Cinq-Mars' mor, marskalkinnan d'Effiat. Jag hade rest dit för att ostörd få sörja min far, och kort derpå hade han också en fars död att begråta. I hela denna bedröfvade slägt såg jag honom ensam sörja lika djupt som jag. Allt hvad han yttrade, hade jag redan tänkt, och då vi kommo att tala om våra smärtsamma känslor, funno vi dem alldeles lika. Som olyckan först träffat mig, förstod jag mig bättre på bedrövelsen och försökte att trösta honom med berättelsen om hvad jag hade lidit, så att han glömde sin sorg, för att beklaga mig. Det var begynnelsen till vår kärlek, hvilken, ni finner, uppstod så godt som mellan tvenne grafvar.«

«Gifve Gud, bästa barn, att den måtte få ett lyckligt slut,« sade drottningen.

«Jag hoppas det, efter ers Majestät ber för mig,« fortfor Maria; «dessutom ler hela verlden nu för mig, men då var jag mycket olycklig. En vacker dag kom den underrättelsen till slottet, att kardinalen kallade herr de Cinq-Mars till ar-men, och då föreföll det mig, som jag åter förlorade en nära anhörig, och likväl voro vi alls icke slägt. Marskalken Bas-sompierre talade beständigt om död och slaggningar, så att jag hvar afton gick högst orolig till sängs och grät hela nätterna. Jag trodde i början att mina tårar ännu flöto för det förflutna, men jag märkte snart att det var för framtiden och insåg nogsamt att det icke kunde vara samma slags tårar, emedan jag sökte dölja dem.«

«Någon tid förflöt i afbidan på hans afresa. Jag såg honom alla dagar, och det gjorde mig ondt att han skulle resa, ty han sade mig beständigt att han velat lefva hela sin lifstid såsom då, i sin hemort, tillsammans med oss. Han var således utan all ärelystnad till den dagen han afreste, ty han visste icke om han var... jag vågar ej säga det för ers Majestät,«

Maria rodnade, slog ned sina tårfyllda ögon och smålog.

«Fortfar!« sade drottningen; «om han var älskad, är det icke så?«

«Och om aftonen, då han reste, var han ärelysten.«

«Det märkes verkligen. Han reste då ändtligen,« sade Anna af Österrike, något lättad från sin oro; «men återkom efter tvenne år och ni har råkat honom.«

«Sällan, ers Majestät,« svarade den unga hertiginnan med någon stolthet; «och alltid i vår kyrka, och inför en prest, i hvars närvaro jag lofvat att ej tillhöra någon annan, än herr de Cinq-Mars.«

«Är det då ett verkligt giftermål? Har man väl kunnat våga det? Jag skall göra mig närmare underrättad om denna sak. Men, gode Gud! hvilka felsteg — hvilka felsteg i de få ord jag hört! Låt mig öfvertänka allt detta, mitt barn.«

Drottningen fortfor att tala högt, likasom för sig sjelf, med sänkta Ögon och i en tankfull ställning: —

«Förebråelser äro grymma och utan nytta om det onda redan skett; det förflutna tillhör oss ej mera; låtom oss derföre tänka på den tid, som återstår. Cinq-Mars är en bra karl, käck, qvick, till och med djupsinnig; jag har haft ögonen på honom; han har hunnit långt på tre år och jag märker nu att det varit för Marias skull... Han uppför sig väl; han är henne värdig i mitt tycke, men i Europas ögon? —Nej. Han måste stiga ännu högre; hertiginnan af Mantua måste minst hafva en prins till make. Han måste blifva det. jag för min del kan ingenting uträtta; jag är icke drottning, utan konungens försummade hustru. Det finnes ingen annan an kardinalen, den eviga kardinalen... men han är hans fiende, och kanske detta upplopp ...«

«Ack, det är början till kriget emellan dem. Det har jag ty värr nu insetts

«Då är han förlorad!« utbrast drottningen och kysste Maria. «Förlåt, mitt barn! jag söndersliter ditt hjerta, men i dag måste vi se och tala om allt; ja, han är förlorad, om han sjelf icke kan störta denne elake man, ty konungen hjelper honom icke; endast styrkan ...«

«Han skall störta honom, ers Majestät; han skall göra det om ni understöder honom. Ni är liksom Frankrikes gudomlighet; ack, jag besvär er! skydda engeln emot djefvulen; det gäller ert, ert kungliga hus' och hela Frankrikes bästa ...«

Drottningen smålog: — «Men framför allt, ditt bästa, är det icke så, min dotter? och derföre skall jag också omfatta hans sak allt hvad jag förmår. Min makt är icke stor, det har jag redan sagt dig, men sådan han är, lånar jag dig honom hel och hållen; bara denne engel icke nedlåter sig till dödssynders tillade hon med menande blick; «jag har i natt hört hans namn utropas af röster, som varit honom ytterst ovärdiga.«

«Ack, ers Majestät, jag skulle kunna svära på att han var okunnig derom.«

«Vi skola ej tala om statssaker, mitt barn, hvaruti du ännu icke är särdeles bevandrad; låt mig nu sofva något, om jag kan, innan min toilett-timma; mina ögon brinna, och kanske dina äfven.«

Den älskvärda drottningen lutade härvid sitt hufvud mot kudden, som dolde det lilla skrinet, och Maria såg henne snart insomna af trötthet. Då uppsteg hon och satte sig uti en stor fyrkantig länstol med stora armstöd, der hon med de hopknäppta händerna liggande i knäet började öfvertänka sin sorgliga belägenhet: tröstad af sin goda beskyddarinnas anblick, kastade hon ofta sina ögon på henne, för att vaka öfver hennes sömn, och nedkallade öfver henne alla de välsignelser, som kärleken vanligen slösar på sina beskyddare. Stundomkysste hon hennes ljusa lockar, likasom hon derigenom velat i hennes själ insmyga gynnande tänkesätt for sin oaflåtliga tanke.

Drottningens sömn fortfor, och Maria grubblade och grät. Emellertid kom hon ihåg, att hon klockan tie skulle visa sig för hela hofvet vid drottningens toilett; och då hon ville slå bort alla tankar för att hejda sina tårar, tog hon en stor foliant, som låg på ett emaljeradt bord med inlagda medaljonger. Det var Astrea af d'Urfé, en artigt suckande roman, som upphöjdes till skyarne af hofvets skenheliga skönheter. Marias okonstlade, men sunda vett kunde icke gilla denna herdekärlek; hon var för enkel att förstå Lignons herdar, för själfull att finna behag i deras språk och för känslofull att röras af deras ömhet. Likväl erfor hon en sådan aktning för det rop, hvari denna bok stod, att hon ville tvinga sig att tycka om densamma, och i det hon blef ond på sig sjelf för den ledsnad hon erfor, hvarje gång hon började läsa deruti, bläddrade hon nu otåligt i densamma, för att finna något som kunde behaga och hänföra: ett kopparstick väckte hennes uppmärksamhet; det föreställde herdinnan Astrea, som, med höga klackar, snörlif och ofantliga höftvalkar, reste sig på tå för att se den ömme Celadon flyta förbi med strömmen, hvari han kastat sig af förtviflan, för det han på förmiddagen blifvit något kallt bemött af henne. Utan att göra sig reda för orsaken till sin leda och kopparstickets många oriktigheter, bläddrade och ögnade hon i boken, för att

söka något, som kunde väcka intresse; hon såg ordet Druid. — «Ack, se delen stor karakter,« sade hon till sig sjelf; «jag får nu läsa något om dessa hemlighetsfulla prester, hvilkas uppresta offerstenar ännu skola finnas i Bretagne. Kanske får jag läsa om menniskooffer, hvilket visst är grufligt, men jag vill ändå läsa.«

Maria rynkade pannan och läste med motvilja samt nästan darrande följande stycke: —

«— Druiden Adamas ropade sakta herdarne Pimander, «Ligdamont och Clidamant, som nyss anländt från Calais: «Detta äfventyr, sade han, kan icke slutas utan genom den «högsta kärlek. Då själen älskar, förvandlas hon i det älskade föremålet; för att afbilda detta, skola mina angenäma «besvärjelser i denna källa visa er nymfen Silvia, som j alla«tre älsken. Öfverstepresten Amasis kommer snart från Mont-«brison och skall för er tolka denna sinnrika tanke. Rom«men då, artige herdar; om era önskningar äro rättskaffens, «skola de ej förorsaka er några plågor; men i annat fall blif«ven j derföre straffade med daningar, likasom Celadon och «herdinnan Galatea, hvilken Herkules öfvergaf i Auvergnes «bergstrakt, och som gaf sitt namn åt Gallernes ömma land; «eller också blifven j stenade af Lignons herdar, liksom den «vildsinte Amidor. Denna hålas stora nymf har åstadkommit aen förtrollning...«*).

Den stora nymfens förtrollning lyckades fullkomligt på prinsessan, som knappt hade nog kraft att med slappnande hand i slutet af boken uppsöka den förklaring, att druiden Adamas vore en djup allegori, som föreställde general-löjtnanten de Montbrison af familjen Papon, förrän hennes trötta ögon tillslötos och den tjocka boken gled utför hennes klädning ända ned till sammetsdynan, hvarpå hon stödde sina fötter, hvarest den sköna Astrea och den artige Celadon hvilade mjukt, men mindre orörlige än Maria af Mantua, hvilken de öfvervunnit och försänkt i djup sömn.

*) Läs Astrea (om det är möjligt).SEXTONDE KAPITLET. VILLERVALLAN,

Saint Jaques Major. — Esse point moy?

Saint Jen an. — Ou moy aussi?

Saint Pierre. — Ou moy qui suis icy assis?

Saint André. — Esse moy?

Saint Simon. — Suis-je point celuy?

Saint Jude. — Esse point moy?

Saint Thomas — Ou moy aussi?

ANCIEN MYSTÉRE*).

Samma morgon, hvars olika verkningar hos drottningen och Gaston af Orleans vi skildrat, rådde studiernas lugn och tystnad uti en anspråkslös kammare af ett stort hus, som låg invid Justitie-palatset. Skenet från en messingslarapa af göthisk form kämpade der med den gryende dagen och kastade sitt rödaktiga skimmer på en hög böcker och papper, som lågo på ett stort bord; lampan upplyste äfven l'Hospitals, Montaignes, presidenten de Thous och konung Ludvig XIII:s bröstbilder. En spis så stor, att en menniska kunnat inträda och äfven sätta sig i densamma, var uppfylld af en stor brasa, som lågade på ofantliga brandjern. På ett af dessa jern stödde den flitige och redan uppstigne de Thou sin ena fot, under det han uppmärksamt läste de arbeten som Descartes (Cartesius) och Grotius nyligen utgifvit; på sitt knä antecknade han sina anmärkningar öfver dessa böcker i filosofi och statsrätt, hvilka då för tiden utgjorde det allmänna samtalsämnet; men i detta ögonblick var hela hans uppmärksamhet upptagen af de metafysiska betraktelserna, och den tourainske, filosofen förtjuste den unge rådsherren. I sin hänryckning slog han ofta med handen på boken under utrop af beundran; stundom fattade han en glob, som stod bredvid honom, och vände

*) Hvarje öfversättning af detta gamla stycke skulle troligen förlora originalets egenheter, hvarföre det här lemnas oförändradt.densamma länge med fingrarne, försänkt i vetenskapens djupaste funderingar, hvarefter han, genom deras djupsinnighet hänförd till högre tankar, hastigt kastade sig på knä framför ett krucifix, som stod på

spiselkarraen, emedan han mött Gud vid menniskoförståndets gränser. Derefter kastade han sig åter i den stora länstolen, så att han nästan låg på ryggen, höll båda händerna för Ögonen och följde i tanken gången af Bene Descartes spekulationer, allt ifrån denna idé i den första betraktelsen: —

«Antagom att vi sofva och att alla dessa omständigheter, nämligen: att vi öppna ögonen, röra hufvudet, utsträcka armen, endast äro inbillningsfoster...«

Anda till denna sköna slutsats i den tredje:

«Det återstår blott att tillägga en sak: det är, att begreppet om Gud, likasom begreppet om mig sjelf, är födt och alstradt med mig i samma stund jag skapades. Och man bör icke finna underligt att Gud, då han skapade mig, inlagt detta begrepp hos mig, för att vara liksom mästarens stämpel, intryckt på hans arbete.«

Dessa tankar upptogo fullkomligt den unge rådsherrens själ, då han hörde ett starkt buller under sina fönster; han trodde att någon eldsvåda föranledde dessa uthålliga rop, och han skyndade att kasta ögonen på den motstående flygeln af huset, som beboddes af hans mor och systrar, men alla tycktes sofva och ingen rök ur skorstenarne förkunnade att någon ännu uppstigit; han tackade Gud derför och skyndade till ett annat fönster, der han såg den folkskara, hvars bragder vi beskrifvit, skynda fram genom de trånga gatorna till kajen. Sedan han närmare betraktat denna böljande massa af qvinnor och barn, det löjliga banér de förde och karlarnes plumpa förklädnad, tänkte han: «Det är någon folkfest eller något maskrad-upptåg,« hvarefter han åter satte sig i länstolen och tog en stor almanacka på bordet, för att efterse hvilket helgons fest den dagen firades. Han letade uti Decemberkolumnen, och då han för fjerde dagen af denna månad såg namnet Barbara *), erinrade han sig att han sett små kanoner och ammunitionskärror köra förbi, och fullkomligt tillfreds-

*) Sainte Barbe ur fyrverkarnes helgon.ställd af den förklaring han sjelf gifvit sig, skyndade han att förjaga den tanke, som stört honom, fördjupade sig åter i sina angenäma studier, i det han blott understundom uppsteg för att på sina bibliotekshyllor taga en bok, hvarur han läste några rader, stundom endast ett ord, och kastade honom bredvid sig på bordet eller på golfvet och blef sålunda omgifven af papper och böcker, hvilka han ej brydde sig om att ställa tillbaka på sina platser, för att ej afbryta sin tankegång, då hans dörr plötsligt öppnades och betjenten anmälde en person, som han biand alla advokater mest aktade och som han lärt fördelaktigt känna under sin domarebefattning.

«Hvilken lycklig slump förskaffar mig ett besök af herr Fournier klockan fem på morgonen ?« utbrast han. «Är det någon olycklig, som bör försvaras, eller några fattiga familjer, som ni vill understödja med frukterna af er talang? Är det någon villfarelse som måste utrotas hos oss; någon dygd, som behöfver väckas i våra hjertan? ty dessa äro era vanliga verk. Ni kommer kanske att underrätta mig om någon ny förödmjukelse för vårt parlament? Ack, de hemliga kamrarne i arsenalen äro mäktigare än de gamla domstolarne, som voro samtidiga med Clovis; parlamentet har fallit till föga, och allt är förloradt« så framt det ej snart får ledamöter, som likna er.«

«Min herre, jag förtjenar ej edra loford,« sade advokaten, som inträdde åtföljd af en äldre, allvarsam man, hvilken liksom han var insvept i en vid kappa; «tvärtom förtjenar jag hela ert tadel, och jag nästan ångrar mig, äfvensom herr grefve du Lude, som ni här ser. Yi komma hit för att hos er anhålla om en fristad för dagen.«

«Fristad! och undan hvem?« frågade de Thou, i det han tecknade åt dem att de skulle sätta sig.

«Undan Pariserpöbeln, som nödvändigt vill hafva oss till anförare, men hvilken vi undfly; det är för otäckt; synen, lukten, hörseln och framförallt känseln lida alltför mycket; det är för starkt.«

«Ja så, ni tycker verkligen att det är för starkt!« svarade de Thou mycket förundrad, men utan att vilja låta märka det.«Ja,« sade advokaten; «och oss emellan sagdt, går herr Le Grand verkligen för långt.«

«Ja, han brådstörtar saken alltför mycket, så att våra planer komma att misslyckas,« tillade hans följeslagare.

«Jaså, ni säger verkligen, att han går för långt,« fortfor de Thou och tog sig om hakan, med alltjemt stegrad förundran.

På tre månaders tid hade Cinq-Mars icke besökt honom, men han oroade sig icke stort deröfver, då han visste att hans vän var i Saint-Germain, mådde väl och stod i stor gunst hos konungen, hvars dagliga sällskap han var. Sysselsatt med allvarsamma studier, kände han ej hofvets nyheter eller dagens händelser, förrän de liksom påtvingades honom genom larmet. Han hade icke reda på lifvets gång, utom af yttersta nödvändighet, och var ofta ett temligen roligt skådespel för sina förtrogna vänner, genom sin okonstlade förundran, i synnerhet som han hade den lilla fåfängan, att vilja synas känna till de allmänna ärenderna och sökte dölja sin öfverraskning vid hvarje nyhet. Detta var just fallet vid närvarande tillfälle, och med denna lilla fåfänga förenade sig nu äfven vänskapens. Han ville icke låta någon tro, att Cinq-Mars brustit i förtroende emot honom, och ville således för sin väns heders skull låtsa sig vara underrättad om hans planer.

«Ni vet väl huru våra saker stå?« frågade advokaten.

«Ja, visst; fortfar bara.«

«Ni, som är så bekant med honom, vet säkerligen att sedan ett år allt förberedts till...«

«Ja, ja ... allt har blifvit förberedt... men låt mig höra vidare.ff

«Ni måste medge att herr le Grand gjort mycket orätt...«

«Nå, det kommer nu an på; men förklara er närmare, så skall jag sedan säga ...«

«Nå väl, ni känner väl öfverenskommelsen vid sista sammanträdet, hvarom han säkerligen underrättat er?«

«Det vill säga... förlåt mig, jag kan väl ungefär gissa hvad ni menar, men hjelp mig på väg...«

«Det är öfverflödigt; ni har visst icke glömt hvad han sjelf lade oss på hjertat hos Marion de Lorme.«

Cinq-Mars. 13«Att icke vidare inlåta någon i vårt förbunds sade du Lude.

«Aek ja, nu förstår jag,« svarade de Thou; «det tyckes mig vara ganska klokt och riktigts

«Nå, hvad tycker ni väl,« sade Fournier, «att han är den förste, som bryter denna öfverenskommelse, ty utom de slynglarne, som den der vesslan, abbé Gondi, tillförde oss, varseblef man i dag på morgonen Gud vet hvad för en landstrykare-Capitan, som i mörkret gaf värjstötar och dolkstygn åt adelsmän af båda partierna, i det han med full hals skrek: 'Kom hit, d'Aubijoux, du har vunnit tretusen dukater, och der har du tre värjstygn. Kom hit, la Chapelle! jag vill hafva tio blodsdroppar af dig för mina tio pistoler;' och jag har med mina egna ögon sett honom anfalla dessa herrar och flera andra af båda partierna, ehuru det måste erkännas temligen redligt, ty han anföll dem blott framifrån och aldrig oförvarandes, men alltid lyckligt och med en upprörande opartiskhets

«Ja, min herre, och jag ämnade just säga honom min mening,« inföll du Lude, «då jag såg honom slingra sig bort genom folkhopen som en ekorre, i det han skrattade och pratade med några okända, svartmuskiga karlar. Jag är emellertid förvissad om att herr de Cinq-Mars skickat dit honom, ty han utdelade befallningar åt den der odågan Ambrosio, som ni torde känna, den der spanska fången, hvilken han tagit i sin tjenst. Det har varit med verklig leda, som jag åsett detta, och jag ber er på lämpligt sätt säga herr de Cinq-Mars, att jag icke har lust att blifva förblandad med dylikt slödders

«Detta är någonting helt annat än affären i Loudun,« fortfor Fournier. «Der skockade folket sig blott tillsaramans utan att göra verkligt uppror. Der var det den sansade och aktningsvärda delen af folket, som var uppbragt öfver ett mord och icke upphetsadt af vin och penningar. Det var ett rop, som höjdes emot en bödel, i hvilket man med heder kunde deltaga, och icke dessa hycklade upproriska tjut af stadens nedrigaste pöbel, utgångne från Paris' vidrigaste gömslen. Jag tillstår att jag har fått nog af det jag sett, och äfven kommit hit för att be er tala derom med herr le Grands

De Thou var ganska brydd under dessa de båda herrarnes yttranden och sökte fåfängt att gissa hvad Cinq-Mars kunde hafvaatt skaffa med folket, som, efter hvad han hade tyckt, blott hade förlustat sig. Å andra sidan framhärdade han i att icke vilja tillstå sin okunnighet, ehuru han verkligen ej kände det minsta af saken, ty då han sista gången träffat sin vän, hade denne ej talat om annat, än om konungens stall och

hästar om falkjagt och om öfverhofjägmästare-befattningen, såsom ett vigtigt embete i staten, hvilket allt icke tycktes antyda några vidsträckta planer, hvaruti folket på något sätt kunde ingå. Ändtligen fördristade han sig att helt försagdt säga till dem: —

«Mine herrar, jag lofvar att uträtta ert uppdrag; emellertid erbjuder jag er mitt bord och ett par sängar, så länge i behagen. Hvad åter det beträffar, att säga er mitt råd, så är detta mig för närvarande svårt. Men säg mig uppriktigt, har folket ej firat Sankt Barbara på morgonen ?«

«Sankt Barbara!« sade Fournier.

«Sankt Barbara!« sade Du Lude.

«Ja,« återtog den förre skrattande, «herr de Thou menar att man brännt upp krut. Ah, det är bra lustigt! ja, riktigt lustigt! Ja minsann, tror jag inte att vi i dag hafva Sankt Barbaras

Nu blef de Thou alldeles förbryllad af deras förvåning och bragt till fullkomlig tystnad, medan de å sin sida, då de sågo att han icke förstod dem, äfven tego.

De voro ännu tyste, då dörren öppnades och abbé Quillet, Henrik d'Effiats fordne lärare, linkade in i rummet. Han såg bekymrad ut och hade alldeles förlorat sin fordna glädtighet i tal och uppsyn; hans blick var endast liflig och hans tal häftigt.

«Förlåtj förlåt, min bäste de Thou, att jag så tidigt stör er i era arbeten; är det icke bra besynnerligt af en podagrist? Ack, hvad tiden flyger! för två år sedan haltade jag icke; tvärtom var jag mycket lätt på foten, då jag reste till Italien, så att jag verkligen kan besanna ordspråket, att förskräckelsen sätter ben under folk.« Han kastade sig med dessa ord på en stol i en fönstersmyg och vinkade åt de Thou att komma till sig, hvarefter han sakta fortfor: —«Åt er, som känner deras hemligheter, kan jag säga att jag för fjorton dagar sedan trolofvat dem, som de väl hafva nämt för er?«

«Nå, verkligen!« sade den stackars de Thou, som råkade i en ny förundran, från Scylla till Charybdis.

«Se så, låtsa nu ingen förvåning! ni vet nog hvilka jag menar,« fortfor abbén; «men jag börjar sannerligen frukta att jag varit för tjenstfärdig emot dessa båda barnen, ehuru deras kärlek verkligen är rörande. Jag är dock mera rädd för honom än henne; och sedan jag sett detta upplopp på morgonen, fraktar jag att han begår dårskaper. Vi borde rådgöra derom.«

«Men,« sade de Thou mycket allvarsamt, «jag förstår, på min ära, icke hvad ni menar. Hvem är det som begår dårskaper ?«

«Se så, stå inte nu längre och lek kurra-gömma med mig; ty det är förolämpandes sade den hederlige gubben, som började blifva ond.

«Nej, visst icke. Men hvem har ni då trolofvat ?«

«Ändå! Fy, min herre!«

«Men hvad är det för ett upplopp i dag på morgonen?«

«Ni gör narr af mig; jag går min väg,« sade abbén och steg upp.

«Jag försäkrar att jag ej förstår det minsta af det ni säger mig i dag. Har Cinq-Mars ?...«

«Ja så, min herre, ni anser mig för en kardinalist. Det är godt, farväl!« sade abbé Quillet högst uppbragt, tog käpp och krycka och gick utan att afhöra de Thou, som följde efter honom ända till vagnen för att blidka honom, ehuru utan att lyckas deri, emedan han ej ville nämna sin väns namn på trappan i sin betjenings närvaro, och ej kunde förklara sig. Han hade således den ledsnaden, att se sin gamle abbé fara bort vid samma elaka lynne och kunde endast ropa åt honom: — «Vi träffas i morgon!« i detsamma kusken körde och utan att han fick något svar.

Det var honom emellertid nyttigt att han gått ned till porttrappan, ty han såg nu de ohyggliga pöbelflockar, hvilka återkommo från Louvren, och kunde närmare bedöma vigten af morgonens uppträde, då han hörde grofva röster

ropa lik-i segerfröjd: — «Hon visade sig också, den lilla drottningen! Lefve den gode hertigen af Bouillon, som snart korn-er till oss! Han för med sig hundratusen man, som komma uppför Seinen på timmerflottar. Den gamle kardinalen af la Rochelle är död. — Lefve konungen! Lefve herr le Grand!«

Ropen fördubblades vid ankomsten af en täckvagn med fyra hästar och betjenter i kungligt livré, som körde fram och stannade utanför rådsherrens port. Han igenkände Cinq-Mars' vagn, från hvilken Ambrosio sprang ned för att öppna de stora gardinerna, som då för tiden brukades på täckvagnar i stället för dörrar. Pöbeln hade kastat sig emellan fotsteget och husporten, så att Cinq-Mars med svårighet kunde komma ur vagnen och slita sig ifrån mångelskorna, som ville omfamna honom och skreko med full hals: —

«Kommer du ändtligen, mitt hjerta lilla! Välkommen min sötunge! Se bara, huru vacker han är med sin stora halskrage! Är han icke mycket bättre än den andre med sina grå mustascher? Kom, min gosse, och skaffa oss godt vin, liksom i morse.«

Henrik d'Effiat rodnade och gaf handen åt sin vän, som skyndade att låta stänga sin port. «Denna folkgunst alen bitter kalk, som måste drickas,« sade han, då han inträdt.

«Jag tycker,« svarade de Thou allvarsamt, «att ni tömmer honom ända till dräggens

«Jag skall förklara för er orsaken till detta tumult,« sade Cinq-Mars något brydd. «Men om ni är min vän, så skynda nu att kläda er och följ mig till drottningens toilett.«

«Jag har lofvat er en blind tro,« sade rådsherren; «men rjag kan ej längre vara blind. Uppriktigt sagdt...«

«Haf tålamod; jag skall tala utförligt med er, då vi återkomma från drottningen; men skynda er nu, klockan är snart tio.«

«Jag skall följa med er,« sade de Thou och förde honom till sitt arbetsrum, der grefve Du Lude och advokaten Fournier befunno sig, hvarefter han sjelf begaf sig till ett annat rum för att kläda sig.SJUTTONDE KAPITLET. TOILETTEN.

Vi skola, liksom i afgrunden, gå att uppsöka företrädesrättigheterna för denna adel, hvilken sedan elfva sekel höljes med stoft, blod och svett.

MONTESQUIEU.

Ofverhofstallmästarens vagn rullade hastigt mot Louvren, då han tillslöt gardinerna, fattade sin väns hand och sade med djup rörelse: —

«Bäste de Thou, jag har inneslutit tvenne stora hemligheter i mitt hjerta, och var Öfvertygad att de varit ganska tunga; men tvenne farhågor hafva ålagt mig tystnad: att blottställa er, och, skall jag säga det? att afhöra edra råd.«

«Ni vet likväl,« sade de Thou, «att jag föraktar den förra, och jag trodde att ni ej föraktade de sednares

«Nej, men jag var rädd för dem, jag fruktar dem ännu och jag vill ej blifva tillbakahållen. Min vän, säg icke ett ord, jag besvär er derom, förrän ni hört och sett det som nu kommer att försiggå. Jag skall återföra er hem från Louvren; då skall jag afhöra er, och sedan fullföljer jag mitt verk; ty ingenting kan rubba min föresats, det säger jag er på förhand, och det sade jag nyss åt de båda herrarne, som jag råkade hos er.«

Cinq-Mars hade i sin ton ingenting af den sträfhet, som man af dessa ord hade kunnat förmoda; hans röst var smekande, hans blick mild, vänlig och öm, hans utseende lugnt och bestämdt; med ett ord ingenting antydde att han gjorde våld på sig. De Thou anmärkte det och suckade.

«Ack!« sade han, då han steg ur vagnen och följde honom uppför stora slottstrappan.

Då de inträdde hos drottningen, anmälde af tvenne svartklädda dörrvaktare med ebenholz-stafvar, satt hon redan vid sin toilett. Den var ett slags bord af svart trä, inlagdtmed sköldpadd, perlemor och koppar, hvilket allt bildade en oändlig mängd temligen osmakliga teckningar, men som gåfvo alla möblerna ett visst drag af storhet, som vi ännu i dag beundra hos dem; en upptill rundad spegel, hvilken vår tids fina fruntimmer säkert skulle anse alltför

knappt tilltagen, stod midt på bordet, som för öfrigt var betäckt med kringströdda juveler och halsband. Anna af Österrike satt framför spegeln i en stor länstol, klädd med karmosinrödt sammet och kantad med långa guldfransar. Hon satt stel och orörlig, likasom på en tron, under det dona Stephania och fru de Motteville på hvar sin sida gjorde några lätta drag med kammen, liksom för att fullborda drottningens hårklädsel, som likväl var i ganska god ordning och redan prydd med perlrader, som voro inflätade i hennes ljusa hår. Hennes långa lockar hade, då dagern föll på dem, ett eget slags skönhet, hvilken antydde att de för känseln måtte varit fina och mjuka som silke. Hennes panna var obetäckt och behöfde ej blygas för dagsljuset, med hvilket dess förvånande hvithet nästan tycktes täfla i glans; hennes blå, något i grönt skiftande ögon voro stora och regelbundna, och hennes röda, friska mun hade denna för österrikiska prinsessor egendomliga, något utstående samt, likt ett kersbär, obetydligt klufna underläpp, hvilken egenhet man igenfinner på nästan alla porträtter från denna tid; så att det vill synas, som om målarne varit angelägne att efterbilda drottningens mun, måhända för att behaga hennes hofdamer, hvilka naturligtvis borde vilja likna henne. De svarta kläder, som då voro antagna vid hofvet och hvilkas sjelfva snitt var föreskrifven genom en kunglig förordning, upphöjde ytterligare hennes snöhvita armar, som voro blottade till armbågen och prydda med en mängd spetsar, hvilka nedföllo från hennes vida ärmar. Stora perlor hängde i hennes öron, och en agraff af andra ännu större perlor var fästad på hennes bröst och räckte ända nedom medjebandet. Så såg drottningen ut vid detta tillfälle. Vid hennes fötter lågo tvenne sammetskuddar, hvarpå en fyraårig gosse lekte med en liten kanon, som han sönderbröt. Det var dauphin, sedermera Ludvig XIV. Hertiginnan Maria af Mantua satt till höger om drottningen på en kullerstol, medan prinsessan de Guémenée, hertiginnan af Chevreuse och fröknarne de Mont-bazon, de Guise, de Rohan och de Vendome, alla unga och, vackra, stodo bakom henne. Uti en fönstersmyg stod hertigen af Orleans med hatten under armen och talade sakta med en reslig, något fetlagd man, med ett rödbrusigt ansigte och skarpa, dristiga ögon: det var hertigen af Bouillon. En officer, som var omkring 25 år gammal, med spenslig växt och ett behagligt utseende, lemnade prinsen några papper, hvilka hertigen af Bouillon tycktes närmare förklara för honom.

Sedan de Thou helsat på drottningen, som sade några ord till honom, närmade han sig prinsessan de Guémenée och talade halfhögt till henne med en öm förtrolighet; men uppmärksam att gifva akt på allt, som rörde hans vän, och i hemlighet befarande att dennes öde kunde vara anförtrodt åt en person, som var mindre värdig detta förtroende, än han skulle önskat, betraktade han emellertid Maria med denna samvetsgranna uppmärksamhet, denna forskande blick, som en mor egnar den flicka hon vill välja till sin sons maka, ty han misstänkte att hon icke var okunnig om Cinq-Mars' planer. Han såg med ledsnad att hennes ytterst lysande klädsel skänkte henne större tillfredsställelse, än han tyckte bort vara fallet i ett sådant ögonblick. Hon jemkade och flyttade på sin panna och inflätade i sitt hår de rubiner, som prydde hennes hufvud, men hvilkas glans icke uthärdade jemförelsen med hennes lifliga, friska hy. Hon såg ofta på Cinq-Mars, men det var mera behagsjukans än kärlekens ögonkast, och esomoftast drogos hennes ögon till toilett-spegeln, der hon skådade sina sköna anletsdrag. Dessa rådsherrens anmärkningar bibringade honom den öfvertygelsen, att han misstagit sig, då han med sina misstankar fallit på henne, i synnerhet då han märkte att det gjorde henne ett särdeles nöje att få sätta sig bredvid drottningen, när de andra hertiginnorna stodo bakom henne, och att hon stundom kastade en förnäm blick på dem. — «Uti detta nittonåriga hjerta,« tänkte han, «skulle kärleken ensam herrska och i synnerhet i denna stund... det kan ej vara hon.«

Drottningen gjorde ett nästan omärkligt tecken med hufvudet åt madame de Guémenée, sedan de båda vännerna £tt ögonblick sakta talat med enhvar, och vid detta teckenlemnade alla fruntimren, med undantag af Maria Gonzaga, rummet under djupa nigningar och utan att säga ett ord, liksom om denna bortgång varit förut aftalad. Då vred drottningen sjelf sin länstol och sade till hertigen af Orleans:

«Min svåger, var god och kom och sätt er hos mig. Vi skola nu rådgöra om det jag förut nämt; prinsessan Maria kan gerna höra allt och jag har bedt henne stanna qvar. För öfrigt skall ingen afbryta vårt samtala

Drottningen tycktes nu vara mycket mera obesvärad i sitt sätt och friare i sitt tal, och i det hon aflade sin stränga och cirklade stelhet, inbjöd hon med en åtbörd de kringstående att komma närmare.

Gaston, af Orleans, som blef något orolig öfver denna högtidliga början, satte sig helt vårdslöst bredvid henne och sade, i det han lekte med sitt halskrås och sin Helge-Ande-ordens-kedja, småleende och i en likgiltig ton: — «Jag förmodar att ers Majestät ej vill trötta denna unga dame med en lång öfverläggning; hon skulle helt säkert hellre höra talas om dans och giftermål; till exempel om en kurfurste eller om konungen af Polen.

Maria antog en missnöjd uppsyn och Cinq-Mars rynkade pannan.

«Jag ber om förlåtelse,« svarade drottningen med en blick på Maria; «jag försäkrar er att dagens politik icke är henne likgiltig. Sök nu icke att komma undan oss,« tillade hon småleende, «ty nu har jag er fast, min svåger. Det minsta vi kunna göra är, att afhöra herr de Bouillon.«

Denne gick nu fram och förde den nyss förut omnämde officern vid handen.

«Jag bör först,« sade han, «för ers Majestät presentera baron de Beauvau, som nyss anländt från Spanien.«

«Från Spanien!« sade drottningen lifligt; «det fordras mod dertill. Har ni sett mina anförvandter ?«

«Han kan lemna ers Majestät underrättelser så väl om dem, som om hertigen-grefvén af Olivarés. Hvad mod beträffar, så är det icke första gången han visar det, ty ers Majestät skall veta, att han anförde grefvens af Soissons kui-rassierer.««Hvad! så ung, min herre! ni måtte finna mycket nöje i politiska krig.«

«Jag ber ers Majestät om förlåtelse, det är alldeles tvärtom,« svarade Beauvau, «ty jag tjenade under Fredsprinsarne.«

Anna af Österrike, som nu erinrade sig det namn, hvilket segparen vid la Marfée antagit, smålog. Hertigen af Bouillon, som ville begagna tillfallet att bringa å bane den stora fråga, hvilken låg honom om hjertat, lemnade Cinq-Mars, som han nyss räckt handen med uttryck af den varmaste vänskap, och i det han tillsammans med honom närmade sig drottningen, sade han till henne: — «Det är underbart, att denna tid ännu kan ur sitt sköte frambringa några stora karakterer, såsom dessa!« och han utvisade Cinq-Mars, Beauvau och de Thou; «de äro hädanefter vårt enda hopp, men de äro sällsynta nu för tiden, ty den store jemnaren har gått fram öfver Frankrike med en lång lie.«

«Talar ni om tiden eller om en verklig person ?« sade drottningen.

«Alltför verklig, alltför lefvande, alltför länge lefvande, ers Majestät,« svarade hertigen allt ifrigare; «denna omättliga äregirighet, denna oerhörda sjelfviskhet hafva nu blifvit alldeles outhärdliga. Detta tunga ok är en förargelse för alla ädla hjertan, och man inser nu mera än någonsin alla de olyckor detta sakernas tillstånd kommer att medföra i framtiden. Jag bör ej fördölja sanningen för ers Majestät; tiden tillåter ej mera någon skonsamhet; konungens sjukdom är ganska allvarsam; ögonblicket att Öfverlägga och besluta är inne, ty tiden är kort.«

Hans sträfva och fria språk öfverraskade icke drottningen, men hon hade alltid funnit honom lugnare och blef derföre något uppskrämd öfver den oro han visade. Också lemnade hon den skämtsarama ton hon i början ämnat antaga och frågade allvarsamt: — «Nå, men hvad befarar ni? och hvad vill ni göra?«

«Jag befarar ingenting för egen del, ers Majestät, ty italienska armén och fästningen Sedan skydda mig nog; men jag fruktar alltför er och måhända för prinsarne, edra söner.««För mina barn, herr hertig; för franska prinsarne? Hör ni det, min svåger? Blir ni ej förfärad?«

«Nej,« svarade Gaston af Orleans, mycket kallsinnigt; «ni vet att jag är van vid alla slags förföljelser; jag väntar mig allt af denne man; han är herre och man måste underkasta sig...«

«Han är herre!« inföll drottningen; «men af hvem har han fått sin makt, om ej af konungen, och hvem skall uppehålla honom, sedan konungen är borta, om jag får fråga? hvem skall hindra hans återfall till sitt förra intet? blir det ni, eller jag?«

«Det blir han sjelf,« sade hertigen af Bouillon, «ty han vill låta Utnämna sig till regent, och jag vet att han just nu ämnar fråntaga er edra barn och begära att konungen anförtror dem i hans vård.cc

«Fråntaga mig mina barn!« utbrast modern, i det hon ofrivilligt drog kronprinsen till sig och omfamnade honom.

Barnet, som nu stod emellan drottningens knän, betraktade de kringstående med en för hans år ovanligt allvarsam blick, och då han såg sin mor gråta, lade han handen på sin lilla värja.

«Ack, nådig herre,« sade hertigen af Bouillon och lutade sig för att till barnet yttra, hvad han ville låta modren förstå, «det är icke emot oss ni bör draga värjan; men emot den man, som undergräfver er tron. Utan tvifvel bereder han er en stor makt; ni kommer att föra en enväldig spira; men han har afbrutit den vapenknippa, som var hennes stöd. Denna vapenknippa var er gamla adel, hvilken han utgallrat. När ni uppstiger på tronen, blir ni en stor. konung, det anar mig; men ni får blott undersåter och inga vänner, ty vänskapen är icke annat än sjelfständigheten och en viss jemlikhet, som uppkommer af styrkan. Edra förfäder hade sina pairer (likar), men ni kommer ej att hafva några. Måtte Gud då bistå er, nådig herre! ty menniskorna skola ej kunna det, då tingens gamla ordning är tillintetgjord. Blif stor, men laga framför allt, att den store mannen blir efterträdd af en lika stark; ty hela monarkien störtar tillsammans, om en enda af dem stapplar.«Hertigen af Bouillon inlade en värme och en tillförsigt i sitt tal, som alltid intogo alla dem, hvilka hörde honom. Hans tapperhet och säkra blick på stridsfältet; hans djupsinniga politiska åsigter; hans kännedom af Europas angelägenheter; hans på en gång betänksamma och bestämda karakter, gjorde honom till en af tidehvarfvets skickligaste och mest ansedde män, och han var den ende, som kardinalen verkligen fruktade. Drottniiigen afhörde honom alltid med förtroende, och han hade fått ett slags välde öfver henne; men vid detta tillfälle blef hon mer än vanligt upprörd.

«Gifve Gud!« utbrast hon, «att min son vore vid de år, att han kunde fatta era råd och att han hade nog stark arm att draga nytta af dem! Till dess skall jag likväl höra och handla för honom; jag bör och måste blifva regentinna, och afstår ej från denna rättighet, om det äfven skall kosta mig mitt lif. Om ett krig är oundvikligt, måste vi föra det, ty jag finner mig i allt, utom i den skymfen och faran, att lemna den blifvande Ludvig XIV åt denne krönte undersåte. Ja,« sade hon rodnande och kramade hårdt kronprinsens arm, «ja, min svåger och j mine herrar, råden mig: sägen mig huru stå våra saker? bör jag resa härifrån? svaren mig öppenhjertigt. Såsom qvinna, såsom maka, var jag färdig att gråta öfver min pinsamma belägenhet; men nu, såsom mor, gråter jag icke mer; jag är färdig att meddela er mina befallningar, om det behöfves.«

Anna af Österrike hade aldrig varit så skön som nu, och den ifver hon visade, meddelade sig till alla närvarande, hvilka blott väntade ett ord af henne, för att högt förklara sig. Hertigen af Bouillon kastade en hastig blick på Gaston, som ändtligen tog till ordet:

«Om ni utfärdar befallningar, min svägerskan sade han med temligen bestämd mine, «vill jag på min ära vara befälhafvare för ert garde, ty jag är också utledsen af alla de obehag, som denne usling förorsakar mig, och hvilken ännu vågar plåga mig med föreställningar om mitt äktenskaps upphäfvande; som alltid håller mina vänner instängda på Bastiljen, eller tid efter annan låter mörda dem. «Dessutom,« fortfor han varsammare, i det han nu med en viss högtidlighet slog ned ögonen, «gör det mig ondt om det olyckliga folket.««Min svåger,« inföll drottningen lifligt, «jag tar er på orden, ty så måste man göra med er, och jag hoppas att vi båda tillsammans äro tillräckligt starka. Gör bara som grefven af Soissons, men öfverlef er seger! Sluta er till mig, som till Montmorency, men sätt öfver grafven !«*).

Gaston fattade stickordet; han mindes alltförväl sitt beteende, då den olycklige Montmorency nästan ensam sprängde öfver en bred vattengraf och på andra sidan mötte sjutton sår, fångenskap och död midt för hertigens af Orleans ögon, hvilken stod orörlig med hela sin armé. Drottningen talade likväl så fort, att han ej kunde med säkerhet sluta om hon nyttjat detta uttryck med afsigt eller blott ordspråksvis, men i alla fall beslöt han att ej fästa sig dervid eller begära någon förklaring, hvarifrån han äfven hindrades af drottningen sjelf, som strax derefter ställde sitt tal till Cinq-Mars.

«Men framför allt, ingen otidig fruktan, eller något förhastadt steg; vi böra först veta huru sakerna stå. Herr le Grand! ni kommer från kungen; hafva vi verkligen anledning till dessa farhågor?«

Cinq-Mars hade alltjemt betraktat Maria af Mantua, hvars talande ansigte för honom tolkade hennes tankar lika

säkert, men ännu hastigare än ord; han läste der hennes önskan, att han måtte förklara sig, för att förmå prinsen och drottningen att fatta ett beslut; en liten otålig rörelse med hennes fot gaf honom befallning att göra slut på all tvekan och bestämma om hela planen. Hans panna blef blek och tankfull, ty han insåg att han nu afgjorde sitt öde. De Thou betraktade honom och ryste, emedan han kände sin van; han hade gerna velat tillhviska honom ett enda ord, men Cinq-Mars hade redan upplyftat hufvudet och talade som följer: —

«Jag tror icke, ers Majestät, att konungen är så illa sjuk, som man berättat; jag hoppas, ja, jag är till och med säker på, att vi med Guds hjelp få behålla honom en längre tid. Han lider, det är sannt, och han lider ganska mycket;

nien det är i synnerhet hans själ, hvilken lider af en sjukdom,

*) Ofvanstående ordlek har ej kunnat till fullo återgifvas, då Sauter la fosse, hvilket här ofvan blifvit ordagrannt öfversatt, älven betyder att göra slut pa sitt vacklande.som är obotlig, af en sjukdom, som jag ej ville önska min störste fiende; och hela verlden skulle beklaga honom, om man kände hans qval. Likväl dröjer det länge, innan han blir förlossad från sina lidanden, det vill säga lifvet. Hans trånsjuka är helt och hållet moralisk; uti hans hjerta föregår nu en stor omhvälfning, hvilken han skulle vilja fullborda, utan att han har kraft dertill; i många år har han inom sig kännt frön hopas till ett välförtjent hat emot en man, som han tror sig vara skyldig erkänsla, och det är denna inre strid emellan hans vrede och hans godhet, som förtär honom. Hvarje förflutet år har vid hans fötter nedlagt, på ena sidan denne mannens arbeten, och på den andra hans brott. Nu hafva de sednare ändtligen erhållit öfvervigten, och konungen ser det med förtrytelse; han vill stundom straffa honom, men ångrar sig hastigt och begråter honom redan på förhand. Om ers Majestät såge honom i detta tillstånd, skulle ni beklaga honom. Jag har sett honom fatta den penna, som skulle teckna ministerns landsflykt, jag har sett honom med dristig hand doppa pennan i bläckhornet och begagna henne, hvartill? att tillskrifva honom ett nådigt bref. Då gläder han sig öfver sin fromhet som kristen, men fördömer sig såsom öfverhet och föraktar sig sjelf, som konung. Han söker en tillflykt i bönen och fördjupar sig i betraktelser öfver evigheten; men han uppstår förskräckt, emedan han varsnat de lågor, som denne man förtjenar, och emedan ingen kan bättre än han inse skälen till hans fördömelse. Då skulle ni höra honom anklaga sig för brottslig svaghet och utropa att han skall blifva straffad, för det han icke ägt styrka att straffa honom. Man. skulle nästan tro att vålnader stundom befallte honom att slå till, ty under sömnen upplyfter han armen. Med ett ord, ers Majestät: åskan mullrar i hans hjerta, men bränner endast honom; ty viggen kan ej uttränga derifrån.«

«Vi böra då bringa honom att slå ned!« sade hertigen af Bouillon.

«Den som rör honom kan dö deraf,« sade prinsen.

«Men hvilken ärofull död, hvilken ädel uppoffring!« invände drottningen.

«Hvad jag skulle beundra den dristige,« sade Maria halfhögt.(Jag skall göra det,« sade Cinq-Mars.

«Vi skola göra det,« hviskade de Thou i hans öra.

Den unge Beauvau närmade sig nu hertigen af Bouillon och sade till honom: — «Min herre, glömmer ni det öfriga?«

«Nej, vid Gud, jag glömmer det icke,« svarade han sakta och vände sig sedan till drottningen: — «Ers Majestät, värdes emottaga det anbud herr le Grand nu gjort; han är mera i tillfälle att verka på konungen, än både ni och vi andra; men bered er på allt, ty kardinalen är för slug att låta insöfva sig. Jag sätter ingen tro till ryktet om hans sjukdom; jag litar icke på hans tystnad och overksamhet, som han nu i två år velat intala oss; jag skulle ej en gång tro hans död, så framt jag ej sjelf fört hans hufvud till hafvet såsom jättens i Ariosto. Bered er på allt, men framför allt, skyndom oss. Jag har nyss visat hans Höghet mina planer, och jag skall nu i korthet utveckla dem: — Jag erbjuder Sedan åt ers Majestät och dess herrar söner. Italienska armén är mig tillgifven, och jag låter den inrycka i Frankrike om så påfordras. Öfverhofstallmästaren är herre öfver halfva lägret utanför Perpignan; alla gamla Huguenotter i La Eochelle och södra Frankrike äro färdige att på första vink förena sig med honom; alltsedan ett år har jag föranstaltat .allt för möjligen inträffande fall.«

«Jag tvekar icke,«.sade drottningen, «att anförtro mig i era händer, för att frälsa mina barn, ifall någon olycka träffade konungen. Men i denna allmänna plan har ni glömt Paris.«

«Denna stad tillhör oss i alla sina delar: folket genom erkebiskopen, utan att han anar det, och genom herr de Beaufort, som är dess konung; trupperna genom ers Majestäts och hans kunglig Höghets garde, som kommer att taga öfverbefälet, i fall han så behagar.«

«Jag, jag! nej, det är då alldeles omöjligt. Jag har icke nog folk och behöfver en starkare tillflyktsort än Sedan,« svarade Gaston.

«Men denna fästning är nog för drottningens genmälde Bouillon.«Det kan väl vara; men min svägerska äfventyrat icke så mycket som en man, hvilken dragit värjan. Vet ni, att detta är ett dristigt steg, som vi nu företaga ?«

"Äfven om vi hafva konungen med oss?« frågade Anna.

«Ja, äfven då, ty man vet icke huru länge det räcker; man måste taga sina försigtighetsmått, och jag gör ingenting utan förbund med Spanien.«

«Gör då ingenting,« sade drottningen rodnande, "ty sannerligen jag vill höra talas derom.«

"Det vore likväl säkrare, och hans kunglig höghet har rätt," sade hertigen af Bouillon, "ty hertigen-grefven af San-Lucar erbjuder oss sjuttontusen man öfvade soldater och en half million riksdaler i klingande mynt.«

"Hvad!« utbrast drottningen förvånad, "har ni vågat gå så långt utan mitt samtycke? Eedan öfverenskommelser med utlänningen.«

"Utlänningen, min svägerska!" svarade Gaston; «huru kunde vi förmoda att en spansk prinsessa skulle använda ett sådant ord?"

Anna af Österrike uppsteg, tog dauphin vid handen och sade, i det hon stödde sig på Marias arm: "Ja, min herre, jag är spanska, men jag är också Karl V:s ättling, och jag vet att en drottnings fädernesland är omkring hennes tron. Jag lemnar er, mine herrar; fullföljen era planer utan mig; jag vet från denna stund ingenting."

Hon gick några steg mot dörren, men då hon såg Maria darra och bada i tårar, vände hon sig om, sägande: — «Jag lofvar er emellertid högtidligt den obrottsligaste tystnad, men ingenting vidare."

Alla blefvo något försagda, utom hertigen af Bouillon, som icke ville förlora någon fördel och derföre svarade, i det han vördnadsfullt bugade sig: — "Vi äro tacksamme för detta löfte och begära ej mer, öfvertygade att ers Majestät blir på vår sida, när allt slutats väl.«

Drottningen, som ej ville inlåta sig i någon ordstrid, helsade något torrt, hvarefter hon gick sin väg med Maria, som på Cinq-Mars kastade en af dessa blickar, hvilka på en gång uttrycka alla själens rörelser. Han tyckte sig läsa i hennes vackra ögon en olycklig qvinnas eviga tillgifvenhet,och kände, att om det någonsin fölle honom in att rygga sin föresats, skulle han anse sig sjelf som den uslaste menniska i verlden. Så snart dörren stängdes efter drottningen och hertiginnan, sade prinsen: — «Se der har ni det, Bouillon! Jag sade er på förhand, att ni skulle förtreta drottningen, men ni gick för långt. Nu kan man väl icke påbörda mig, att jag sviktat i förmiddag; jag har tvärtom visat mera beslutsamhet an jag bort."

"Jag är glad och mycket tacksam emot hennes Majestät," svarade Bouillon med triumferande uppsyn; «nu äro vi säkra om framtiden. Hvad ämnar ni nu göra, herr de Cinq-Mars?"

"Jag har redan förklarat, att jag aldrig tar något steg tillbaka, hvilka följderna än må. blifva for mig; jag skall tala med konungen och våga allt för att erhålla hans befallnings

"Och afhandlingen med Spanien ?«

«Ja, den skall.. .«

De Thou fattade härvid sin vän i armen, steg hastigt fram och sade med högtidligt allvar: — «Vi hafva beslutit att underteckna den först sedan herr de Cinq-Mars talat med konungen; ty om hans Majestäts rättvisa stränghet emot kardinalen gör denna traktat öfverflödig, hafva vi tyckt det vara bättre att icke taga ett steg, som, i fall det upptäcktes, kunde ådraga oss stora faror.«

Hertigen af Bouillon rynkade pannan. «Om jag ej kände herr de Thou,« sade han, «skulle jag anse detta yttrande som en undanflykt; men ifrån hans sida...«

"Min herre," inföll rådsherrn, "jag tror mig kunna gifva mitt hedersord att i allt förena mig med herr le Grand; vi äro oskiljaktige."

Cinq-Mars betraktade sin vän och blef Öfverraskad att på hans milda anlete läsa uttrycket af en dyster förtviflan, hvilket så grep honom, att han ej hade styrka att motsäga honom.

"Han har rätt,« sade han blott med ett kallt, men behagligt småleende; "konungen besparar oss kanske många saker, och med honom på vår sida äro vi mycket starka. För öfrigt, ers Höghet, och ni, herr hertig," tillade han med orubblig fasthet, «frukten icke att jag någonsin ryggar tillbaka; jag

har uppbränt alla bryggor bakom mig; jag måste gå framåt; kardinalens makt måste falla eller också mitt hufvud.«

«Det är besynnerligt! högst besynnerligt!« sade prinsen. «Jag märker att alla här närvarande hafva gått längre i sina åtgärder, än jag förmodades

«Visst icke,« sade hertigen af Bouillon; «vi hafva blott förberedt hvad ni behagar antaga. Kom ihåg, att ingenting är skriftligen afhandladt och att ni blott behöfver yttra ett ord, för att allt är förbi och aldrig har varit till. Det beror helt och hållet på er, om allt detta skall vara endast en dröm eller en vulkan.«

«Godt, godt, om det så förhåller sig är jag nöjd,« sade Gaston; (datorn oss nu tala om roligare saker. Gud ske lof, vi hafva ännu tid på oss, och jag tillstår att jag önskar detta vore väl slut; jag tycker ej om häftiga sinnesrörelser, ty de skada min helsan tillade han och tog Beauvausarm: «berätta oss hellre om spanskorna ännu äro lika vackra. Det berättas att ni haft flera äfventyr. Besitta! ni måtte vara riktigt i ropet derborta. Det säges att damerna bruka ofantliga höftvalkar! nå, det tycker jag ej så illa om, ty fötterna blifva derigenom mindre och vackrare. Jag är säker att don Louis de Haros fru är vackrare än madame de Guémenée. Se så, var uppriktig! man har berättat mig att hon skall se from ut, som en nunna. Aha!... ni svarar ej, ni blir brydd... hon har stuckit er i ögonen ... ni behöfver inte frukta att förolämpa vår vän, herr de Thou, derföre att vi jemföra henne med den vackra Guémenée. Nå, lät oss tala om bruken vid hofvet: Kungen har ju en alltför söt dvärg, som man ibland insätter i en pastej. Ack, hvad spanska kungen ändå är lycklig! Jag har aldrig kunnat få mig en sådan dvärg. Och drottningen sedan; man betjenar ju henne alltid på knä? Ah! det är en god plägsed, som blifvit bortlagd hos oss.; det är skada och kanske olyckligare än vi tro.«

Gaston af Orleans blygdes icke att i nära en halftimme tala i denna ton med en ung man, hvars allvarliga lynne icke lämpade sig för ett dylikt samtal, och hvars tankar ännu voro så upptagna af de vigtiga ämnen, hvilka nyss blifvit afhandlade, att han ej svarade på detta lättsinniga prat och såg på hertigen af Bouillon med förundrad uppsyn, liksom hanvelat fråga honom, om detta vore den man, hvilken skulle sättas i spetsen för det djerfvaste företag, som på länge varit å bane. Prinsen, som icke låtsade märka att han blef utan svar, gaf sig dem som oftast sjelf och fortfor att öfverhopa honom med frågor, i det han gick fram och tillbaka i rummet och drog honom med sig vid armen. Han befarade att nå-gon af de andre kunde få det infallet, att ännu vidare tala om den farliga spanska underhandlingen, men ingen hade lust dertill, om ej hertigen af Bouillon, som likväl teg af förargelse. Cinq-Mars bortfördes af de Thou, som öfvertalade honom att aflägsna sig under skydd af detta prat, utan att prinsen tycktes märka deras bortgång.

ADERTONDE KAPITLET. HEMLIGHETEN.

Då våra båda namn en framtid skall förena och såsom eftersyn, för trogen vänskap tjena. A. SOUMET.

Clytemnestra.

De Thou var nu hemma hos sig tillika med sin vän, alla dörrarne sorgfälligt stängde och betjeningen anbefalld att icke inlåta någon och att framföra hans ursäkter hos du Lude och Fournier, för det han ej vore i tillfälle att tala med dem före deras bortgång. Ännu hade ingendera af de båda vännerna sagt ett ord till den andre.

Eådsherren hade nedsjunkit i sin länstol, der han satt fördjupad i betraktelser. Cinq-Mars satt vid spiseln och avbidade med allvarsam och sorgsen uppsyn slutet af denna tystnad, då de Thou kastade en stadig blick på honom, lade armarne öfver bröstet och sade med dyster stämma: — "Således har ni då kommit så långt! Detta är då följden af er ärelystnad! Ni ämnar låta förvisa eller kanske döda en men-niska och införa en utländsk här i Frankrike. Jag får således i er se en mördare, en landsförrädare! På hvilka afvägar har ni kommit ända derhän? på hvilka trappsteg har ni sänkt er så djupt ?«

«En annan än ni skulle ej två gånger kunna sålunda tala till mig,« svarade Cinq-Mars med köld; «men jag känner er och denna förklaring är mig välkommen. Jag har önskat och påkallat den. Ni skall i dag få se hela min själ, det är nu min önskan. Jag hade från början en annan afsigt, kanske en bättre afsigt, mera värdig vår vänskap; vänskapen som är det andra i ordningen af denna verldens goda.«

Han riktade ögonen mot höjden, likasom han der velat söka denna gudomlighet. «Ja, det hade varit bättre. Jag ville för er förtiga allt; det var svårt, men hittills hade det lyckats mig. Jag ville leda allt utan er och blott visa er mitt verk, när det var fullbordadt. Jag ville alltjemt hålla er utom kretsen af mina faror, men skall jag tillstå min svaghet? Jag fruktade att dö, misskänd af er, om jag nu skulle dö. Jag kan mycket väl uthärda tanken på att verlden skulle komma att förbanna mig, men ej att ni skulle fördöma mig; och det är detta, som bestämt mig till att yppa allt för er.«

«Hvad! och utan detta skäl skulle ni haft mod att dölja edra hemligheter för mig? Ack, bäste Henrik, hvad har jag gjort er emot, efter ni hade denna omsorg om mitt lif? Genom hvilket fel har jag väl förtjenat att öfverlefva er? Ni har haft styrka att missleda mig i två hela år och blott visa mig blommorna på er lefnadsbana; ni har aldrig inträdt i min enslighet utan ett leende ansigte och för hvarje gång hugnad med ett nytt ynnestbevis! Det ni förehaft måste varit antingen mycket brottsligt eller mycket dygdigts

«Se ej annat i min själ än hvad der finnes inneslutet. Ja, jag har bedragit er, men det var den enda lugna glädjen jag hade här i verlden. Förlåt att jag undanstulit dessa ögonblick från min efter utseendet så lysande skickelse. Jag var lycklig af den sällhet, ni förmodade mig njuta; jag gjorde er lycklig med denna dröm, och först i dag är jag brottslig, då jag förstör den och visar mig sådan jag var. Afhör mig, jag skall ej vara vidlyftig; ett älskande hjertas historia är merendels mycket enkel. Jag vill minnas att denna hemlig-het förr en gång höll på att undslippa mig den natten jag låg sårad i mitt tält; det hade måhända varit lyckligt, om jag då varit uppriktig. Men era råd hade i alla fall varit onyttiga, ty helt säkert hade jag ej följt dem. Med ett ord: jag-älskar Maria Gonzaga.«

«Hvad! hon som skall bli drottning af Polen ?«

«Om hon blifver drottning, sker det först efter min död. Men hör på: det är för hennes skull jag blifvit hofman, för hennes skull som jag nästan regerat Frankrike, och det är för hennes skull jag kommer att gå under, eller kanske dö.«

«Duka under! dö! och jag som förebrådde er edra triumfer! begrät er bedröfliga seger.«

«Ack! ni känner mig föga, om ni tror att lyckan förblindar mig, då hon småler emot mig; om ni tror att jag icke blickade ned i det bråddjup. vid hvars rand jag står! Jag kämpar emot honom, men jag märker att han är starkare än jag; jag har åtagit mig ett värf, som öfvergår menniskg krafter, och jag måste duka under.«

«Men kan ni icke hejda ert lopp? Hvartill tjenar snillet i verldsliga angelägenheter?«

«Till intet; om icke att göra sig olycklig med berådt mod och att falla på förutsedd dag. Jag kan ej mera träda tillbaka. Då man har en sådan fiende emot sig, som Richelieu, måste man störta honom eller blifva krossad. Jag skall i morgon slå sista slaget; jag har ju nyss lofvat det i er närvaro ?«

«Och det är just detta löfte jag ville förmå er att återtaga. Hvilken tillit kan ni väl sätta till dem, för hvilka ni vågar ert lif? Har ni ej läst deras hemliga tankar?«

«Jag känner dem alla; jag har läst deras förhoppningar under den förställda vreden; jag vet att de bäfva under det de hota; jag vet att de redan äro färdiga att sluta fred för egen räkning och lemna mig i sticket; men det är min pligt att upprätthålla dem och förmå konungen att fatta ett beslut; jag måste det, ty Maria är min trolofvade och min dödsdom är skrifven i Narbonne. Det är frivilligt och med full kännedom af mitt förestående öde, som jag sålunda ställt mig mellan stupstocken och den högsta sällhet. Jag måste aftvinga Lyckan denna sällhet eller dö. I detta ögonblicksmakar jag det nöjet, att hafva gjort ett slut på all ovisshet. Men huru! ni blyges icke öfver att hafva trott mig ärelysten af låg sjelfviskhet, som denne kardinal? ärelysten af det barnsliga begäret efter makt, som aldrig blir mättadt? Jag är ärelysten, men det är emedan jag älskar. Ja, jag älskar, och detta ord innefattar allt. Men jag har orätt, som anklagar er: jag kommer nu ihåg, att ni förskönat mina hemliga föresatser och lånat mig ädla afsigter och upphöjda politiska idéer. De äro visserligen sköna och vidsträckta« men skall jag tillstå det? Dessa sväfvande planer till förderfvade samhällens förbättring tyckas mig kräla djupt under kärlekens hängifvenhet. När hela själen ljuder full af denna enda tanke, har hon ej längre något rum att lemna åt de vackraste förslager för det allmänna bästa, ty de största höjder på jorden äro likväl under himlen.«

De Thou nedböjde hufvudet. «Hvad skall jag svara ?« sade han. «Jag förstår er icke; ni vill bringa dårskapen i system; ni väger elden, ni beräknar villfarelsens

«Ja,« fortfor Cinq-Mars, «denna inre eld har, så långt ifrån att förstöra, snarare utvecklat mina krafter; jag har, som ni yttrat, beräknat allt. Med långsamma steg har jag närmat mig det mål, som jag nu är nära att uppnå. Kunde jag väl rygga tillbaka då Maria höll mig i handen? Jag skulle ej vikit tillbaka för en hel verld. Allt har hittills gått bra, men ett osynligt hinder är i min väg, och detta hinder måste undanrödjas; det är Richelieu. Jag har nyss åtagit mig detta värf i er närvaro, men kanske har jag förhastat mig; jag tror det nu. Må han glädja sig! han väntade mig. Utan tvifvel har han förutsett, att den yngste först skulle förlora tålamodet; om detta varit hans uträkning, har han väl spelat sina kort. Likväl skulle jag, ehuru dygdig, varit starkare än han, om ej kärleken brådstörtat mig.«

Nu försiggick en nästan ögonblicklig förändring i Cinq-Mars' ansigte; han skiftade färg ett par gånger och ådrorna på hans panna uppsvällde såsom svartblå streck dragna af en osynlig hand.

«Ja,« fortfor han i det han uppsteg och vred händerna med en styrka, som antydde den våldsamma förtviflan, hvilken var tillhopaträngd i hans hjerta, «jag bär i mitt bröst alla deplågor, hvarmed kärleken kan martera sina offer. Denna blyga flicka, för hvilken jag skulle vilja uppröra hela konungariken, för hvilken jag underkastat mig allt. till och med att vara en konungs gunstling (och som kanske icke förstått allt hvad jag gjort för henne), kan ännu icke tillhöra mig. Hon nr min maka inför Gud och jag är ändå en främling för henne. Ack, jag måste dagligen hörn huru man öfverlägger om hvilken Europeisk tron som vore den mest passande för henne, och i dessa samtal kan jag ej en gång höja min röst, för att yttra en mening, så högt öfver mig anses hon vara; och jag hör huru man förkastar prinsar af kungligt blod, hvilka ännu hafva försteget framför mig. Jag måste gömma mig som en brottsling, för att genom galler afhöra dens röst, som är min hustru, och offentligt måste jag buga mig för henne! I mörkret hennes älskare och man, är jag på ljusa dagen endast hennes underdånige tjenare! Det öfvergår mina krafter, jag kan ej uthärda lifvet på detta sätt; jag måste taga det sista steget, som upphöjer eller störtar mig.«

«Och för er enskilta sällhet vill ni omstörta en stat?«

«Statens bästa är förenlig med min sällhet, och jag befordrar statens väl om jag tillintetgör konungens tyrann. Min afsky för denne man är införlifvad med mitt blod. Då jag första gången skulle uppsöka honom, påträffade jag under denna väg hans största brott, Urban Grandiers tortyr och mord; han är en ond genius för den olycklige konungen, och jag-skall besvärja honom. Jag hade kunnat blifva Ludvig XIILs goda genius, och det var Marias käraste önskan. Men jag tror ej att jag lyckas segra i furstens marterade själ.«

«Hvarpå räknar ni då?« frågade de Thou.

«På en lyckträff. Om han blott några timmar behåller sitt nuvarande tänkesätt, har jag vunnet spel; det är ett sista kast, hvarpå mitt öde hänger.«

«Och er Marias !«

«Tror ni det?« utbrast Cinq-Mars häftigt. «Nej, nej, om han öfvergifver mig åt mitt öde, så undertecknar jag traktaten med Spanien och kriget...«

«Ack, det är rysligt !« inföll rådsherrn; «och hvilket krig? ett inbördes krig och förbund med utlänningen!"«Ja, ett brott,« svarade Cinq-Mars kallt. «Men har jag väl bedt er deltaga deruti?«

«Grymme, otacksamme!« svarade hans vän, «huru kan ni tala så till mig? Vet ni icke, har jag icke bevisat er att i mitt hjerta vänskapen intager alla andra lidelsers rum? Tror ni jag kan öfverlefva den minsta olycka, som träffade er, och ännu mindre då er död? Låt mig emellertid beveka er och hindra er från att tillfoga Frankrike något ondt. Ack, min vän! min ende vän! jag ber er på mina knän, låtom oss ej blifva fadermördare! låtom oss icke mörda vårt fädernesland! Jag säger oss; ty aldrig skiljer jag mig från er i edra företag; låt mig behålla den sjelfaktning, för hvilken jag så mycket arbetat; fläcka ej min lefnad och min död, som jag helgat åt er!«

De Thou hade verkligen fallit på knä, och Cinq-Mars kunde ej längre bibehålla sitt konstlade lugn, utan kastade sig i hans armar i det han upplyfte honom, och sade med qväfd röst, i det han tryckte honom i sin famn: — «Nå, men hvarföre då hålla af mig så högt? Hvad har ni gjort, min vän? Hvarföre hålla af mig? Ni, som är klok, fläckfri och dygdig, hvarföre skall ni fästa er vid mig? Ni, som icke förvillas af en ursinnig kärlek och ett rasande hämdbegär; ni, hvars själ endast näres af religionen och vetenskapen, hvarföre skall ni hysa denna tillgifvenhet för mig? Min vänskap har ju endast förskaffat er oro och bekymmer; och skall den nu äfven ådraga er faror? Låtom oss åtskiljas, ty vi äro ej mera af samma natur; ni ser ju att hofvet förderfvat mig: jag är ej mera god eller uppriktig; jag rufvar på en menniskas förderf, och jag använder förställning mot en vän. Glöm mig, förskjut mig, ty jag är ej mer värd en tanke af er, och huru kan jag dä förtjena att ni delar mina faror?«

«I det ni lofvar mig att icke vara förrädare emot konungen och Frankrike,« svarade de Thou. «Vet ni väl att det gäller ert fäderneslands styckning? att, om ni lemnar våra fästningar åt spanjorerna, de aldrig skola återlemna dem? att ert namn kommer att bli en styggelse för efterverlden? att Frankrikes qvinnor skola förbanna er då de nödgas lära sina barn ett främmande språk? vet ni allt detta? Kom.«Han drog honom med sig till Ludvig XIII:s bröstbild: «Svär inför honom (och han är också er vän), svär att aldrig underteckna denna nesliga traktat!«

Cinq-Mars slog ned ögonen och svarade med orubblig ståndaktighet, ehuru rodnande: — «Jag har sagt er det, att om man tvingar mig dertill, så undertecknar jag.«

De Thou bleknade och släppte hans hand; han gjorde två slag kring rummet med korslagda armar uti en obeskriflig ångest. Ändtligen gick han högtidligt till sin fars byst, tog en bok, som låg på fotställningen och slog upp en förut afviken sida, hvarur Tian högt uppläste:

«Jag tror således, att herr de Lignebcevf af parlamentet i Rouen rättvisligen dömdes till döden, för det han icke uppenbarat Cattevilles sammansvärjning emot statens lugn.«

Med djup vördnad höll han boken öppen i sin hand, och i det han betraktade presidenten de Thous bild, ur hvars memoirer han nyss uppläst detta stycke, fortfor han: — «Ja, min far, din åsigt är sann; jag blir brottslig, jag kommer att förtjena döden; men kan jag väl handla annorlunda? Jag angifver icke denna förrädare, emedan denna angifvelse också vore ett förräderi och emedan han är min vän, och dessutom olyckliga

Sedan gick han till Cinq-Mars och fattade åter hans hand.

«Härigenom gör jag mycket för er,« sade han; «men vänta ingenting vidare af mig, om ni underskrifver traktaten.«

Cinq-Mars var djupt rörd af detta uppträde, emedan han visste huru mycket det måste smärta de Thou att

förskjuta honom. Han lyckades likväl att hejda en tår, som smög sig fram i hans öga, och svarade i det han omfamnade honom: —

«Ack! de Thou! jag finner er alltid lika fullkomlig; ja, ni gör mig verkligen en tjenst, då ni aflägsnar er ifrån mig, ty om ert öde vore förbundet med mitt, skulle jag ej vågat att efter behag förfoga öfver mitt lif och skulle tveka att uppoffra det om så påfordras. Men nu skall jag för visso göra det, och jag upprepar det ännu en gång för er, om man tvingar mig dertill, skall jag underteckna fördraget med Spanien!«NITTONDE KAPITLET. JAGTFÄRDEN.

Man bör prisa sin stjerna, då man skiljes ifrån menniskor, utan att behöfva tillfoga dem ondt eller förklara sig som deras fiende.

CH. NODIER. Jean Sbogar.

Konungens sjukdom förorsakade emellertid i Frankrike en oro, som alltid visar sig vid regenternes befarade frånfälle i stater, hvilka ej hunnit till riktig stadga. Ehuru Richelieu var enväldets medelpunkt, regerade han blott i Ludvigs namn och liksom omgifven af detta lysande namn, som han förstorat. Ehuru han hade ett oinskränkt välde öfver sin herre, fruktade han honom likväl, och denna fruktan tryggade nationen emot hans äregiriga sträfvanden, för hvilka just konungen utgjorde ett oöfverstigligt hinder. Men hvad kunde den herrsklystne ministern ej företaga när monarken en gång folie ifrån? hvar skulle då denne man stanna, som redan vågat så mycket? Van att föra spiran, hvem skulle väl kunna hindra honom att tillegna sig densamma för alltid, och att ensam sätta sitt namn under de lagar han ensam förestafvade? Dessa farhågor oroade alla sinnen. Förgäfves sökte folket öfver hela rikets yta dessa adelns kolosser, vid hvilkas fötter det plägat söka skydd under politiska stormar; det såg blott deras nyss uppkastade grafvar; parlamenterna voro stumma, och man insåg att ingen kunde sätta sig upp emot den vidunderliga tillväxten. Ingen blef fullkomligt missledd af ministerns föregifna sjuklighet; ingen trodde på denna hycklade dödskamp, som så ofta svikit allmänhetens hopp, och oaktadt afståndet kände alla tyngden af den förfärlige mannens hand.

Folkets kärlek till Henrik IV:s son upplifvades äfven; man sprang till kyrkorna, uppsände förböner och till och med grät. Olycklige furstar äro alltid älskade. Ludvigs svårmod och hans hemlighetsfulla sorg väckte hela Frankrikes deltagande, och man sörjde honom redan medan han ännu lefde, likasom om hvar och en hade önskat emottaga förtroende om hans plågor innan han vid sin bortgång medförde den stora hemligheten om deras lidanden, som äro ställde så högt, att de i sin framtid ej se något annat än sin graf.

Konungen, som ville lugna hela nationen, lät förkunna att hans helsa plötsligt blifvit återställd, och befallte hela hofvet bereda sig till en stor jagt, som skulle anställas vid Chambord, ett kungligt slott, dit hans bror, hertigen af Orleans, bedt honom återkomma.

Konungen vistades gerna på detta vackra ställe, utan tvifvel emedan det förenade storhet med dysterhet och således hade en viss likhet med honom sjelf. Stundom tillbragte han der hela månader utan att emottaga besök af någon menniska, oupphörligt läsande och omläsande hemliga papper, skrif-vande obekanta saker, hvilka han inläste i en jernkista, till hvilken han ensam hade nyckeln. Det föll honom stundom in att till sin uppassning blott begagna en enda betjent, och genom sitt hoffolks frånvaro liksom glömma sin kunglighet och flera dagar lefva som en fattig man, eller en landsförvist medborgare, och då han sålunda inbillade sig vara fattig och förföljd, njöt han ett slags hvila ifrån maktens börda. En annan gång föll det honom åter in, att han skulle lefva i ännu större enslighet, och sedan han tillsagt att ingen mensklig varelse fick nalkas hans person, ikläddde han sig munkdriigt och skyndade till det hvälfda kapellet, hvarest han instängde sig och läste Karl V:s lefvernes-beskrifning, till dess han inbillade sig vara i Saint-Just, och der sjunga öfver sig sjelf den likmessa, som, efter hvad man påstått, fordom påskyndade den spanske kejsarens död. Men under dessa sånger och andaktsöfningar var hans svaga själ förföljd och förströdd af stridiga föreställningar. Verlden och lifvet förekommo honom aldrig skönare än i ensligheten och vid grafvens brädd. Emellan hans ögon och den bok han tvang sig att läsa, smögo sig präktiga fester, segrande härar och folkhopar, hänförde af undersåtlig kärlek; han såg sig mäktig, krigande, segrande, afhållen; och om en solstråle, som lyckats tränga sig genom de färgade fönsterrutorna, föll på honom, sprang han

hastigt upp från altarets fot, kände en häftig längtan efter frisk luftoch dagsljus, som ryckte honom från detta dystra, qvalmiga ställe: men återkommen till lifvet, kände han der ånyo ledsnad och vämjelse, ty de första menniskor han träffade, på minte honom genom sina vördnadsbetygelser om hans höga värdighet. Vid sådana tillfällen trodde han på vänskapen och sökte en fristad i dess sköte; men knappt var han säker om en vän, förrän samvetsförebråelser insmögo sig i hans själ; han fruktade nämligen, att för mycken tillgifvenhet för en medmenniska kunde afvända honom från gudomens dyrkan; eller, ännu oftare, förebrådde sig i hemlighet att vänskapen aflägsnade honom från statens angelägenheter; föremålet för hans tillfälliga ömhet blef då i hans ögon en tyrannisk varelse, som förhindrade honom i hans pligters uppfyllande; han skapade sig en inbillad boja och klagade inom sig öfver att vara förtryckt; och till sina gunstlingars olycka hade han ej styrka, att för dem uppenbara sitt missnöje genom vredesutbrott, hvilka kunnat upplysa dem derom, utan han fortfor att visa sig vänlig, och underblåste derigenom sitt hjertas hemliga missnöje ända till hat; och i vissa ögonblick skulle han varit i stånd till den största grymhet emot dem. Cinq-Mars kände fullkomligt hans svaga själ, sorn icke kunde vidblifva någon föresats, och hans svaga hjerta, som hvarken kunde älska eller hata fullkomligt. Derföre var också hans ställning, ehuru afundad af hela Frankrike och ett föremål för sjelfva den store ministerns afundsjuka misstankar, så vacklande och plågsam, att om det ej varit för kärleken till Maria, skulle han brutit sin gyllne boja med samma glädje som en galerslaf ser sista ringen falla af den kedja, på hvilken han i tvenne år filat med en stålfjeder, som han hållit gömd i sin mun. Denna otålighet att få slut på den plågsamma ovissheten påskyndade den minas sprängande, hvilken han, enligt sitt yttrande till de Thou, så tåligt gräft; men han befann sig då i samma ställning, som en menniska, hvilken stående vid lifvets bok hela dagen såge den hand bläddra deruti, som skall nedskrifva hans frälsning eller fördömelse. Han följde med Ludvig XIII till Chambord, i det fasta beslut att välja det första gynnande tillfälle för sina afsigter. Ett sådant inträffade.Samma morgon som jagten skulle äga rum, lät konungen tillsäga honom att han väntade honom vid Liljetrappan; det är kanske ej öfverflödigt, att något utförligare tala om denna förundransvärda byggnad.

Omkring halfannan mil från Blois och en timmas vag från Loire och långt från allmänna vägen får man helt oförmodadt se ett kungligt, eller snarare förtrollad t slott, uti en liten, mycket sank dal, emellan sumpiga kärr och en skog af väldiga ekar. Man skulle vara färdig att påstå, det någon österländsk genius i följd af en kraftig besvärjelse blifvit tvingad att flytta detta slott, under någon af de tusen nätterna, ifrån solens land, för att dölja det, tillika med en vacker furstes kärleksäfventyr, uti dimmornas hembygd. Detta palats är nedgräfdt såsom en skatt; men då man ser dess himmelsblå dömer, dess fina minareter, som svälla på de tjocka murarne eller uppspira i luften; dess långa terrasser, som blicka ut öfver skogen; dess lätta tornspiror, som svigta för vinden; dess halfmånar, som öfverallt äro inflätade med pelarraderna, skulle man nästan tro sig vara i konungariket Bagdad eller Kaschmir, om ej de svartnade murarne och deras beklädnad af laf och murgrön, samt himlens bleka, dystra färg antydde ett regnigt luftstreck. Ett genie uppförde visserligen dessa byggnader, men han var italienare och hette le Primatice; en vacker furste fördolde visserligen der sina kärleksäfventyr, men han var konung och hette Frans I. Hans salamander utsprider der öfverallt sina lågor; hon blänker tusenfallt på hvalfven, liksom firmamentets stjernor; hon uppbär kapitelerna med sin brinnande krona; hon färgar fönsterrutorna med sin eld; hon slingrar fram i lönntrapporna och öfverallt tyckes hennes lågande blickar uppsluka en hemlighetsfull Dianas tredubbla halfmånar. Denna Diana af Poitiers, som tvenne gånger var gudinna och tvenne gånger var dyrkad i dessa vällustiga lunder.

Men uppgången till denna sällsamma byggnad är lika hemlighetsfull och skön som den sjelf. Den består af en dubbel trappa, som slingrar sig i tvenne spiraler från slottets nedersta grundvalar, upp öfver det högsta tornet och slutar med ett öppet rum, liknande en lanternin eller öppet kabinett, hvars topp är prydd med en ofantlig lilja, som synes pålångt håll. Tvenne personer kunna på en gång uppstiga dit utan att se hvarandra.

Denna trappa tyckes i och för sig utgöra ett litet särskildt tempel, och liksom våra kyrkor, stödes och uppehålles hon af sina lätta genomskinliga sidohvalf, hvilka så till sägandes likna ett genombrutet broderi. Man skulle vara färdig att tro att den läraktiga stenen böjt sig under byggmästarens händer och den tyckes vara liksom knådad och formad efter hans fantasis nycker. Man kan knappt förstå huru ritningarne kunnat uppdragas, och i hvad ordalag

man kunnat göra dem begripliga för arbetarne; alltsammans tyckes vara en flygtig tanke, ett lysande inbillningsfoster, som i hast antagit en fast, kroppslig gestalt och blifvit en förverkligad dröm.

Cinq-Mars uppsteg långsamt på de breda trappsteg, som skulle föra honom till konungen, och dröjde allt längre och längre på hvarje steg, i den mån han nalkades målet, antingen för den motvilja han erfor att möta denne furste, hvars förnyade klagovisor han dagligen måste afhöra, eller grubblade han kanhända på hvad han skulle säga och göra, då tonerna af en cittra nådde hans öra. Han igenkände Ludvigs älsklings-instrument, och hans sorgsna, svaga och darrande rost, som sväfvade genom hvalfven; han tycktes försöka en af de romanser, som han stundom sjelf författade, och omspelade ofta med osäker hand ett stycke, som han ännu ej tycktes fått fullt färdigt. Cinq-Mars hunde ej tydligt urskilja sången och hörde blott de strödda orden: öfvergifvenhet, ledsnad vid verlden och öm låga.

Den unge gunstlingen ryckte på axlarne, då han hörde honom. «Hvilken ny grämelse beherrskar dig nu?« sade han. «Låt oss då ännu en gång läsa i detta isade hjerta, som tror sig längta efter något.«

Han inträdde i det lilla kabinettet.

Konungen, som var svartklädd, låg på en hvilsoffa, med armbågarne stödde på hufvudkuddarne, och knäppte matt på lutans strängar. Han upphörde att gnola, då han varseblef sin öfverhofstallmästare, såg på honom med sina stora ögon, och sedan han en stund förebrående runkat på hufvudet, utbrast han med klagande, något eftertrycklig ton: — «Hvadhar jag erfarit, Cinq-Mars, om ert uppförande! Hvad ni smärtar mig djupt, då ni sålunda glömmer alla mina råd! Ni har ingått en brottslig förbindelse, och kunde jag väl förmoda något sådant af den, som genom sin gudsfruktan och dygd i så hög grad tillvunnit sig min tillgifvenhet?«

Cinq-Mars, som var uppfylld af tanken på sina politiska planer, trodde sig upptäckt och kunde ej hejda ett ögonblicks förlägenhet; men fullkomligt herre öfver sig sjelf, svarade han genast utan tvekan: — «Ja, sire, och jag ämnade just nu omtala det för er; jag är van att för er öppna min själ.«

«Omtala det för mig!« utropade Ludvig XIII på en gång rodnande och bleknande, likasom han fått ett anfall af frossfeber; «kunde ni våga orena mina öron med detta grufliga förtroende; och med sådant lugn talar ni om edra oordningar! Gå, ni förtjente att dömas till galererna, som en missdådare; ni har begått högmålsbrott genom er falskhet emot mig. Jag ville hellre att ni vore falsk myntare, som markis de Coucy, eller stode i spetsen för de upproriska bönderna, än att ni betett er som ni gjort; ni vanhedrar er slägt och er fars, marskalkens, minne.«

Cinq-Mars, som ansåg sig förlorad, höll så god min han kunde och svarade med undergifven uppsyn: —«Nå väl, sire, skicka mig då till domstolen och låt afrätta mig; men förskona mig från edra förebråelser.«

«Gäckas ni med mig, lille landtjunkare?« inföll Ludvig. «Jag vet nog att ni icke inför menniskor gjort er förfallen till dödsstraff; men inför Guds domstol, min herre, der skall ni dömas.«

«Hvarföre, sire,« genmälde den häftige ynglingen, som blifvit uppbragt af smädeordet, «låter ni mig icke återvända till min landsort, som ni så djupt föraktar, och hvilket jag hundrade gånger varit frestad att göra? Jag reser dit, ty jag kan ej längre uthärda det lif jag för hos er; en engel skulle ej stå ut dermed. Jag ber er ännu en gång att låta döma mig om jag är brottslig, eller tillåt att jag döljer mig i Touraine. Det är ni, som gjort min olycka, i det ni fästat mig vid er person; är det väl mitt fel, om ni ingifvit mig för stora förhoppningar, hvilka ni sedan tillintetgör? Hvarföre har ni upphöjt mig till Öfverhofstallmästaren om ni ej ämnadelåta mig stiga ännu högre? Med ett ord: är jag er vän, eller ej? Om jag är er vän, hvarföre kan jag ej blifva hertig, pär, till och med konnetabel, lika väl som herr de Luynes, hvilken stod så högt i er gunst, för det han inöfvade falkar åt er? Hvarföre har jag ej fått ett rum i er rådkammare? Jag skulle der tala lika bra, som alla edra gamla perukstockar: jag har nya idéer och en kraftigare arm att tjena er. Det är blott er kardinal, som hindrat er att inkalla mig deri, och jag afskyr honom, för det han aflägsnar er ifrån mig,« fortfor Cinq-Mars och knöt handen, likasom om Richelieu stått framför honom. «Ja, jag skulle kunna döda honom med egen hand, om så på-fordrades.«

Henriks ögon lågade af vrede; han stampade med foten då han talade, och vände ryggen åt konungen, som ett uppbragt barn, samt stödde sig emot en af lanterninens små pelare.

Ludvig, som skyggade tillbaka för all slags behjertenhet och alltid förfärades för det som var ohjelpligt, fattade hans hand.

O, maktens svaghet! O, menniskohjertats nyck! genom dessa barnsliga vredesutbrott, genom dessa ungdomsfel styrde denne yngling, lika lätt som tidehvarfvets störste statsman, en fransk konung. Denne furste trodde, måhända med något skäl, att en så häftig karakter måste vara uppriktig, och sjelfva hans vredesutbrott harmade honom icke. Dessa rörde för öfrigt ej heller de förebråelser, han ville göra honom, och han förlät honom hans hat till kardinalen. Sjelfva den svartsjuka, som gunstlingen visade emot ministern, behagade honom, emedan den förutsatte tillgifvenhet och han fruktade blott hans kallsinnighet. Detta visste Cinq-Mars och ville derigenom slingra sig undan, i det han sålunda beredde konungen att anse allt hvad han gjort, som en barnslighet och en följd af hans vänskap för monarken; men faran var ej så «tor, och han andades lättare då Ludvig fortfor: —

«Det är icke fråga om kardinalen, och jag älskar honom lika litet som ni; men jag förebrår er ert förargelseväckande uppförande, hvilket jag svårligen kan förlåta. Ja, min herre, jag har fått veta, att i stället för de andaktsöfningar, hvartill jag vant er, och då jag trott er bevista bönen eller gudstjcu-sten, far ni att tillbringa en del af natten, hos hvem? Kan jag väl säga det utan synd? hos en qvinna med dåligt rykte, hvilken icke kan hafva andra förbindelser med er, än sådana, som äro skadliga för er själs salighet, och som hos sig håller samqväm med fritänkare; med ett ord: hos Marion de Lorme! Hvad kan ni svara derpå? Tala!«

Cinq-Mars lät sin hand qvarblifva i konungens, men stödde sig ännu mot pelaren, i det han svarade: «Är det då så brottsligt, att lemna allvarliga sysselsättningar för ännu allvarsammare? Jag besöker Marion de Lorme blott för att höra de lärde samtala, hvilka samlas der. Ingenting kan vara oskyldigare än dessa samqväm, hvarest man visserligen hör föreläsningar, stundom långt in på nätterna, men hvilka, så långt ifrån att förnedra, i stället upphöja själen. Föröfrigt har ni icke befallt mig att göra reda för allt hvad jag företager mig; och jag skulle längesedan berättat detta, om jag hade trott att ni önskat det.«

«Ack! Cinq-Mars, Cinq-Mars, är detta förtroende? känner ni ej behofvet deraf? Det är första vilkoret för en fullkomlig vänskap, sådan som vår bör vara, sådan mitt hjerta behöfver den!«

Ludvigs röst blef ömmare, och gunstlingen, som blickade på honom öfver axeln, antog en mindre harmsen uppsyn, och visade sig blott ledsen och beredd att afhöra honom.

«Huru många gånger har ni icke bedragit mig?« fortfor konungen; «kan jag väl lita på er? Är det ej sprättar och jungfrupiltar ni träffar hos denna qvinna? Besökes hon ej af andra lättfärdiga qvinnfolk?«

«Nej, min Gud; nej, sire; jag går ofta dit med en af mina vänner, en adelsman från Touraine, vid namn René Descartes.«

«Descartes? jag känner det namnet; ja, det är en officer, som utmärkte sig vid La Ilochelles belägring och som befattar sig med att skrifva böcker; han har godt namn om sig som gudfruktig, men han umgås med Desbarreaux, som ar en fritänkare. Jag är öfvertygad, att ni der träffar mycket folk, som ej är passande sällskap förer; mycket ungt folk af låg börd. Låt mig höra, hvilka ni träffade der sista gången ?«

«Min Gud, jag minnes knappt deras naran,« sade Ciuq-Mars och såg uppåt luften, liksom för att söka dem der; «stundorn frågar jag ej derefter... Till en början var der en viss Groot... eller Grotius, en holländaren

«Det vet jag, en af Barneveldts vänner; han har pension af mig. Jag tyckte rätt bra om honom, men kardin... men man har sagt mig att han är en öfverspänd Calvinist...«

«Jag såg der äfven en engelsman, vid namn John Milton; han är en ung man, som kommer från Italien och reser till London; han talar mycket litet.«

«Okänd, alldeles okänd, men jag är säker att han också är Calvinist; men hvilka fransmän voro der?«

«Den unge mannen, som skrifvit Cinna, och som man trenne gånger nekat inträde i den eminenta Akademien; han var missnöjd för det de Byer kommit dit i hans ställe. Han heter Corneille ...«

«Nå, nu frågar jag,« sade konungen, som lade armarne i kors och betraktade Cinq-Mars med en på en gång triumferande och förebrående uppsyn, «hvad är detta för folk? Borde ni väl finnas i ett dylikt sällskap ?«

Cinq-Mars blef försagd vid denna anmärkning, som sårade hans högmod, och sade, i det han närmade sig konungen: — «Ni har mycket rätt, sire; men då man der blott tillbringar ett par timmar, för att höra rätt vackra saker, kan det väl ej vara någonting ondt deri. Dessutom infinna sig äfven hofmän der, såsom hertigen af Bouillon, herr d'Au-bijoux, grefve de Brion, kardinal de la Valette, herrarne de Montrésor och Fontrailles; samt namnkunnige lärde, såsom Mairet, Colletet, Desraarets, författaren till A Hane; Facet, Doujat, Charpentier, som skrifvit den vackra Cyropedien; Giry, Bessons och Baro, som fortsatt Astrea; allesammans akade-mister.«

«Nå, det kan så vara; de der äro män af verklig förtjenst,« svarade Ludvig; «emot dem kan ingenting invändas och deras sällskap måste vara en ren vinst för er. De äro män af anseende, som redan stadgat sin ryktbarhet. Låtom oss derföre åter bli goda vänner; se der min hand, barn! Jag tillåter er att ibland gå dit, men dölj aldrig något för mig; ty, som ni ser, vet jag allting. Vänta skall ni få höra.«Under det konungen sade detta, tog han ur en jern-kista, som stod vid väggen, åtskilliga stora pappersbundtar, fullklottrade med en mycket fin stil. På en var tecknadt namnet Baradas, på den andra d' Hautefort, på den tredje la Fayette och slutligen Cinq-Mars. Denna behöll han och fortfor: —

«Se här huru många gånger ni bedragit mig. Dessa äro edra upprepade felsteg, öfver hvilka jag hållit noggrann förteckning under de tvenne år jag känt er. Jag har dagligen upptecknat alla våra samtal. Sätt er.«

Cinq-Mars satte sig suckande och hade det tålamodet att i tvenne långa timmar afhöra ett sammandrag af det hans herre under tvenne år haft tålamod att uppteckna. Under denna läsning höll han flere gånger handen för munnen, hvilket vi alla säkerligen också skulle göra, om vi måste afhöra dessa anteckningar, som man vid konungens död fann i den bästa ordning, tillika med hans testamente. Vi skola blott anföra att han slutade sålunda: —

«Hör nu, hvad ni gjorde för tre dagar sedan, den 7:de december; jag talade med er om lärkfalkarnes flygt och om de jagtkunskaper, ni saknar; jag sade er, enligt konung Karl IX:s verk om Kungliga jagten, att sedan jägmästaren vänjt sin hand att följa ett villbråd, bör han komma ihåg att hunden kan få lust att återvända till skogs, och således bör jägaren hvarken med stryk eller hårdt tilltal söka tvinga honom att hålla sig vid spåret; och om man vill lära en hund att drifva väl, bör han vänjas att ej gå förbi den minsta väg eller stig, utan att vädra på densamma.

«Hör nu hvad ni svarade (och med misslynt ton, kom noga ihåg det): — 'Sire, gif mig hellre regementen att anföra, än foglar och hundar. Jag är öfvertygad att folk skulle skratta åt både er och mig, om man visste hvarmed vi sysselsätta oss. Och den 8:de... vänta, ja den 8:de, då vi tillsammans sjöngo aftonpsalmen i min sängkammare, kastade ni i vredesmod er bok i elden, hvilket var en gudlöshet, och sedan sade ni mig att ni tappat honom; synd, dödlig synd; se, jag har här skrifvit: lögn, understruket. Man kan aldrig bedraga mig, det har jag ju sagt er.« «Men, sire ...««Vänta ett ögonblick, vänta; om aftonen sade ni om kardinalen, att han orättvist låtit bränna en menniska, för att tillfredsställa sitt enskildta hat.«

«Det upprepar och påstår jag ännu, och skulle kunna bevisa det, sire; det är den mannens största brott, hvilken ni tvekar att beröfva er nåd och som gör er olycklig. Jag har sjelf sett och hört alltsammans i Loudun. Urban Grandier blef snarare mördad än dömd; och efter som ers Majestät nu håller dessa anteckningar i handen, så var god och läs ännu en gång de bevis, jag då genast anförde.«

Ludvig uppsökte nu det anvista stället, i det han gick tillbaka ända till resan från Perpignan till Paris, och genomläste uppmärksamt hela denna berättelse, hvarefter han utropade: — «Hvilka rysligheter! Huru har jag kunnat glömma allt detta! Denne man förtrollar mig, det är säkert. Du är min verklige vän, Cinq-Mars. Hvilka rysligheter! de sätta en fläck på min regering. Han har uppsnappat de bref, som hela landets adel och ståndspersoner tillskrifva mig. Bränna, bränna lefvande! utan bevis! af hämd! En menniska, ett helt folk har fruktlöst anropat mitt namn, och nu förbannas det af en hel generation! Ack, hvad konungarne ändå äro

olycklige!« Han bortkastade nu sina papper och började gråta. «Ack, sire! hvad dessa tårar, som ni fäller, äro sköna!« utbrast Cinq-Mars med uppriktig beundran; «hvarföre är icke hela Frankrike här tillika med mig? folket skulle förvånas öfver detta skådespel och knappt tro sina ögon.«

«Förvånas! Således känner Frankrike mig icke?« «Nej, sire,« svarade d'Effiat öppenhjertigt; «ingen känner er, och äfven jag har ofta anklagat er för köld och likgiltighet mot hela verldens

«Köld! då jag förtäres af grämelse; köld! då jag uppoffrar mig för det allmänna bästa. Otacksamma folk! jag har för dig uppoffrat allt, ända till min egenkärlek, ända till sällheten att sjelf regera dig, emedan jag fruktar att skada dig med mina vacklande lifskrafter; jag har öfverlemnat min spira till en man, som jag hatar, emedan jag trott hans hand vara starkare än min; jag har fördragit allt det onda han tillfogat mig enskilt, i den tanken att han gjorde mina under-såters lycka; jag har svälјt mina tårar, för att aftorka deras,och jag märker nu att min uppoffring till och med varit större än jag trodde, ty de hafva ej varseblifva den; de hafva trott mig oskicklig emedan jag var försagd; de hafva ansett mig svag, för det jag misstrodde mina egna krafter; men lika godt; Gud ser och känner mig.«

«Ack, sire! visa er för Frankrike sådan ni är och återtag er inkräktade makt. Landet skall af kärlek till er göra, hvad våldet icke kunnat aftvinga det; återvänd till lifvet och återuppstig på er tron.«

«Nej, nej, mitt lif nalkas sitt slut; jag kan ej uthärda de ansträngningar, som åtfölja högsta maktens

«Ack, sire! redan denna öfvertygelse ensam beröfvar er era krafter. Det är hög tid att folket ej längre förblandar makten med brottet och kallar deras förening för snille. Höj er röst och förkunna verlden att dygdens styrelse börjar, då ni sjelf fattar regeringstömmarne; och dessa fiender, som lasten har så svårt att kufva, skola falla för ett enda ord, utgånget från ert hjerta. Man har ännu icke beräknat hvad en fransk konungs redlighet förmår hos hans folk; detta folk, som inbillningskraften och själsvärmen så hastigt hänföra till allt skönt, och som är beredvilligt till alla slags uppoffringar. Konungen, er far, förde oss hvart som helst med ett småleende; hvartill skulle ni ej förmå oss med era tårar! ni behöfver blott tala till oss.«

Under detta tal blef konungen brydd, rodnade, hostade och visade flere tecken till stor förlägenhet, som alltid var fallet, då man sökte förmå honom att fatta ett beslut; han insåg äfven att Cinq-Mars ville inleda honom i samtal om högre ämnen, hvaruti hans försagdhet hiudrade honom att fördjupa sig. Han rynkade pannan och lade handen på bröstet, likasom han varit illamående, och försökte af sina kroppsplågor hemta en förevändning för att undslippa mödan att svara. Men Cinq-Mars, som antingen var förifrad, eller hade beslutit att slå sista slaget, fortfor med ett allvar, hvilket inverkade på Ludvig, som, bestormad i sina sista förskansningar, slutligen svarade: «Men, Cinq-Mars, huru skall jag kunna göra mig af med en minister, som i aderton år omgifvit mig med sina kreatur?««Han är icke sa allsmäktig,« svarade Öfverhofstallmästaren, «och hans anhängare blifva hans argaste fiender, om ni blott gör en nick med hufvudet. Fredsfurstarnes hela fordna förbund håller ännu tillsammans, och det är blott vördnaden för eders Majestäts val, som afhåller dem från utbrott.«

«Ack, du gode Gud! du kan säga dem att de ej böra hejda sig för min skull; jag hindrar dem icke, och man kan ej beskylla mig att vara kardinalist. Om min bror vill skaffa mig någon i Richelieus ställe, ser jag det hjertans gerna.«

«Jag tror, sire, att han i dag ämnar tala med er om hertigen af Bouillon; alla rojalister önska sig honom.«

«Jag hatar honom icke,« sade konungen och jemkade örngottet på sin stol; «jag har ingenting emot honom, ehuru han är något orolig. Vi äro slägt, vet du ju, min bäste vän? (och han inlade en mer än vanlig hängifvenhet i detta sitt favorit-uttryck). Som du vet, härstammar han i rätt nedstigande led från Ludvig den Helige, genom Charlotta af Bourbon, som var dotter af hertigen af Montpensier? Vet du att sju prinsessor af kungliga blodet blifvit förmälda i hans slägt, och att åtta fruntimmer af hans hus varit förmälda med prinsar af blodet, och en af dem var drottning. Ah nej, jag är visst inte ond på honom; jag har aldrig sagt något dylikt.«

«Nå väl,« fortfor Cinq-Mars dristigare, «hans höghet och han skola under dagens jagt förklara huru allting är förberedt och hvilka personer man kunde använda i stället för kardinalens kreatur; hvilka kavalleri- och infanteri-

öfverstar man kan påräkna emot Fabert och alla kardinalisterna vid Perpignan. Ni skall få se att ministern har ganska få uppriktige anhängare. Drottningen, hans höghet, adeln och parlaraenterna äro på vår sida, och det är en afgjord sak, så snart ers Majestät ej mera sätter sig deremot. Man har föreslagit, att låta Richelieu försvinna på samma sätt, som marskalken d'Ancre, hvilken mindre förtjente detta öde än han.«

«Som Concini?« sade konungen; «ack nej, det får icke ske... det vill jag sannerligen icke... han är prest och kardinal; vi blifva bannlyste. Men om det funnes ett annatsätt skulle jag icke vara deremot; du kan tala derom med dina vänner, så skall jag å min sida äfven tänka på saken.«

Sedan Ludvig en gång yttrat så mycket, gaf han sin vrede luft, liksom han redan hade tillfredsställt sitt hat och gifvit det afgörande slaget. Detta oroade Cinq-Mars, som fruktade att konungens vrede, i det den sålunda utgjöt sig, ej skulle blifva långvarig; likväl satte han tro till konungens sista ord, i synnerhet då han efter oändliga klagovisor till-lade: — «Och se'n, skulle du väl kunna tro det, att jag under dessa två år, som jag begråter min mor, och ifrån den dag, då han så grymt gäckades med mig inför hela mitt hof, i det han anhöll om hennes återkallande, ehuru han visste att hon var död, ej har kunnat utverka hennes jordfästande i Frankrike, tillsammans med mina förfäder? han har till och ined landsförvist hennes stoft.«

I detsamma tyckte Cinq-Mars sig höra att någon gick uppför trappan och märkte att konungen rodnade svagt. «Gå nu,« sade han, «och skynda att bereda dig till jagten. Bu skall rida jemte min vagn; gå din väg, jag befaller det, gå!« Och han sköt sjelf Cinq-Mars mot trappan och till samma dörr, hvarigenom denne inkommit.

Gunstlingen, gick följaktligen, men konungens oro undföll honom icke. Han nedsteg långsamt, grubblande öfver orsaken till denna förändring, då han hörde att någon uppsteg på den andra uppgången af den slingrande dubbeltrappan; han stannade, den andra personen stannade äfven; han uppgick åter, och då tyckte han att den andre gick ned. Som han visste, att han ingenting kunde upptäcka genom trapp-balustraden, och blef otålig vid denna lek, beslöt han att gå ned, ehuru mycket orolig. Han hade önskat att kunna stanna vid nedre dörren, för att afbida den andra personens utgående. Men så snart han upplyftat förhänget inåt Drabantsalen, blef han omgifven af en flock hofmän, som väntat på honom, och nödgades aflägsna sig. för att utfärda de befallningar, som tillhörde hans befattning, och blef sedan öfverhopad med vördnadsbetygelser, förtroenden, ansökningar, presentationer, rekommendationer, omfamningar och denna flod af gradvisa förhållanden, som omgifva en gunstling, och hvilka fordra en jemn och oaflåtlig uppmärksamhet, ty en tankspridd-het i detta fall kan åstadkomma stora olyckor. Han glömde således nästan helt och hållet mötet på trappan, som kanske blott var en inbillning, och i det han öfverlemnade sig ät den behagliga invaggningen i ett slags förgudning, steg han till häst på stora borggården, betjenad af unga ädlingar, hvilka voro hans pager, och omgifven af de, mest lysande hofherrar.

Hertigen af Orleans anlände snart, åtföljd af sitt hof, och efter en knapp timmes förlopp infann sig konungen, matt, blek och ledd af fyra personer. Cinq-Mars, som steg af sin häst, hjelpte honom att uppstiga uti en liten, mycket, låg vagn, kallad brouette, förspänd med ett par spaka, sediga hästar, som konungen sjelf plägade köra. Jagtbetjenterna. stodo vid vagnen, hållande hundarne i koppel, och på gifven signal af valdthornen, stego hundratals unga herrar till häst, och alla begåfvo sig till mötesstället.

Konungen hade utsatt samlingsplatsen vid ett bondhemman, kalladt l'Ormage, och alla hofmännen, som kände till hans sedvanor, spredo sig i parkens alléer, medan konungen långsamt körde en liten enslig väg, åtföljd af Öfverhofstallmästaren och fyra andra personer till häst, som han gifvit tecken att medfölja.

Detta lustparti hade ett hemskt utseende; den annalkande vintern hade afklädt nästan alla löfven på de stora ekarne, hvilkas svarta och nakna grenar aftecknade sig mot den grå himlen som armarne på begrafnings-kandelabrar; en tunn dimma tycktes förkunna ett snart förestående regn; mellan den glesa skogen syntes hofvagnar långsamt framskrida, uppfyllda med damer, hvilka samtligen voro svartklädda och dömda att afbida utgången af en hetsjagt, som de icke sågo; hundarne skällde dä och då på afstånd och stundom hördes jagthornets toner liksom suckar; en kall och genomträngande vind nödgade alla att vara väl påklädda, och några damer, som hade betäckt sina ansigten med svarta sammetsmasker, för att skydda sig emot det kalla luftdraget, hvilket icke

utestängdes af vagnsgardinerna (ty glasfönster voro då ännu icke brukliga i täckvagnar), tycktes bära den maskeraddrägt, som vi kalla domino. Allt var trögt och ledsamt. Endast då och då syntes några flockar af unga män rida,lifvade af jagtifvern, med vindens hastighet förbi ändan af en allé, under gälla rop och hornstötar, hvarefter allting åter blef ännu tystare, likasom himlen synes mörkare genast efter afbrännandet af ett fyrverkeri.

På en stig som gick utmed den väg, hvarpå konungen färdades, hade några i sina kappor insvepte hofmän församlat sig. De tycktes icke särdeles bry sig om villbrådet, utan redo så att de höllo jemna steg med konungens vagn, hvilken de ej förlorade ur ögonsigte. De talade halfhögt.

«Det är bra, Fontrailles, det är bra; triumf! Konungen fattar honom litet emellan i armen. Ser ni huru han småler åt honom. Se nu stiger herr le Grand af hästen och sätter sig bredvid honom i vagnen. Se så, nu är då ändtligen den gamla katten förlorad.«

«Ah, allt det der är ingenting. Såg ni icke huru konungen räckte handen åt hans höghet? Han nickade åt er Montrésor; Gondi, se då bara på.«

«Ja, se ja! det är lätt sagdt, men jag ser ingenting med mina egna ögon: jag har blott trones och era ögon att lita på. Nå, hvad göra de då? Gud gifve jag ej vore så närsynt. Berätta mig hvad de företaga sig?«

Montrésor fortfor: — «Se nu lutar sig konungen emot hertigen af Bouillon och hviskar i hans öra... Han talar ännu, han gör häftiga åtbörder; det tar aldrig slut. Ack! han blir minister.«

«Han blir minister,« sade Fontrailles.

«Han blir minister!« upprepade grefve du Lude.

«Derpå kan man ej mera tvifla,« svarade Montrésor.

«Jag hoppas den der ger mig ett regemente, och så gifter jag mig med min kusin,« sade Olivier d'Entraigues med äkta pageton.

Abbé Gondi småskrattade försmädligt, såg uppåt himmeln och gnolade en jagtvisa:

«Stararne hafva godt väderkorn ton, ton, ton, ton tontaine, ton ton.

• • • Jag tror, mine herrar, att j sen mera uppståndelse än jag, eller att det sker underverk anno 1642; ty hertigen af Bouillon är lika långt ifrån att blifva minister som jag, om

\också kungen omfamnade honom. Han har stora egenskaper, men han kommer ej långt, ty han är för rättfram; likväl sätter jag mycket värde på honom i anseende till hans stora och narraktiga stad Sedan; det är ett godt stamhåll for oss.«

Montrésor och de öfriga voro alltför uppmärksamme på alla monarkens åtbörder för att kunna svara och de fortforo: «Se nu tar herr le Grand tömmarne och börjar köra.«

Abbén sjöng på samma ton:

«Om ni kör min lilla kärra,

Stjelp ej vackra postiljon,

Ton, ton, ton, ton, tontaine, ton, ton."

«Ack, herr abbé, edra visor göra mig galen,« sade Fontrailles; «ni har ju melodier för alla lifvets skiftena

«Jag skall också skaffa er skiften, som gå på alla melodier,« svarade Gondi.

«Minsann, tycker jag icke om den här melodien,« sade Foutrailles sakta, «ty då skall hans höghet inte behöfva anmoda mig att till Madrid öfverföra hans fördömda traktat, hvilket alls inte skulle bedröfva mig, då det är ett temligen kinkigt uppdrag. Det går ej så lätt att komma öfver Pyrenéerna, som han tror, och så har man kardinalen under vägen.«

«Ha! ha!« utbrast Montrésor.

«Ha! ha!« sade Olivier.

«Nå, livad är det för ha! ha!« frågade Gondi; «hvad hafven j nu upptäckt för vackert.«

«Nu har då konungen ändtligen tagit hans höghet i handen; Gud vare lofvad! Nu, mine herrar, hafva vi blifvit af med kardinalen; det gamla vildsvinet har ändtligen blifvit nödgadt att hålla stånd. Hvem åtar sig att affärda det? Det bör kastas i hafvet.«

«Det vore för godt åt honom,« sade Olivier; «han bör ordentligt dömas.«

«Ja visst,« sade abbén, «och det kommer icke att saknas anklagelsepunkter emot en oförskämd, som vågat afdanka en page, inte sannt?« Han höll derefter in sin häst, och sedan han låtit Olivier och Montrésor rida förbi sig, lutade han sig mot grefve du Lude, som följde strax efter jemte tvenne allvarsammare personer, och sade till honom: —«Minsann har jag icke god lust att också anförtro min kam-martjenare denna hemlighet. Har man väl någonsin sett en sammansvärjning behandlas så lättsinnigt. Till stora företag fordras tystlåtenhet, och detta vore beundransvärdt, om man blott bemödade sig om att hålla det hemligt. Vår plan är skönare än någon, hvarom jag läst i historien; vi skulle dermed kunna störta tre konungariken, men obetänksamheterna förderfva allt. Det är verkligen skada; det skall göra mig djupt bedröfvad. Jag har ett särdeles tycke för detta slags affärer, och jag hade lifligt fästat mig vid denna, som man ej kan neka har något storartadt i sig. Inte sannt d'Aubijoux? eller hur' Montmort?«

Under detta tal foro åtskilliga stora, tunga täckvagnar, förspända med fyra och sex hästar, i samma allé på tvåhundra stegs afstånd från de nyssnämda herrarne. Gardinerna voro öppna åt venstra sidan, på det de åkande skulle kunna se konungen. Uti den första vagnen befann sig drottningen; hon var svartklädd och beslöjad och satt ensam bakuti vagnen. Framuti satt marskalkinnan d'Effiat och prinsessan Maria vid drottningens fötter. Sittande på tvären på en kullerstol, nådde Marias klädning och fötter utom vagnen samt stöddes på det förgyllda fotsteget; ty, såsom vi redan nämt, voro vagnsdörrar då ännu ej brukliga. Hon försökte äfven att emellan träden följa konungens rörelser, men lutade sig ofta åt sidan, besvärad af den polska wojwoden, som med sitt sällskap oupphörligt red förbi.

Denne nordiske prins var skickad af polska konungen, för att efter utseende underhandla om stora statssaker, men egentligen för att i tysthet anhålla om hertiginnans af Mantua hand för den gamle konungen Uladislaus Vl, och han utvecklade vid franska hofvet hela sitt lands praktfulla yppighet, som då i Paris kallades schytisk och barbarisk, samt förmenade dessa namn genom ovanliga och österländska drägter. Wojwoden af Posen var en vacker karl och, liksom hela sitt medfölje, bar han ett långt, tjockt skägg, medan hufvudet var på turkiskt vis rakadt och betäckt med en pelsfodrad mössa; hans jacka var kort och tätt besatt ined diamanter, samt hans bäst rödmålad och öfverlastad med plymer. Han hade i sitt åtfölje ett polskt gardeskompani, som hade röd och gul uni-form, samt bar vida kappor med långa ärmar, hvilka de värdslöst läto hänga på ena axeln. De polska herrar, som beledsagade honom, voro klädda i guld- och silfverbrokad, och bakom deras rakade hufvuden fladdrade en enda hårtofis, som gaf dem ett asiatiskt och tartariskt utseende, hvilket var lika okändt vid Ludvig XIII:s hof som ryssarnes. Fruntimren funno emellertid allt detta litet vildt och afskräckande.

Maria Gonzagafann sig besvärad af denne främlings och hans medföljes djupa bugningar och österländska artigheter, hvilken, hvar gång han red förbi henne, ansåg sig förbunden att säga henne någon grannlåt på bruten franska, hvaruti han oskickligt inblandade några ord om hopp och kunglig värdighet. Hon visste till slut ej någon annan utväg att blifva af med honom, än att flera gånger föra näsduken till näsan, i det hon temligen högt sade åt drottningen: — «Dessa herrar medföra en lukt, som verkligen är plågsams

«Ni får likväl härda er och vänja er vid dem,« svarade Anna af Österrike något torrt; men tillade derefter plötsligt och i glädtig ton, af fruktan att hafva bedröfvat henne: — «Ni vänjer er dervid, liksom vi, och ni vet att jag är mycket kinkig i fråga om lukter. Herr Mazarin sade till mig häromdagen, att mitt straff i skärselden blir att plågas af elak lukt och att ligga på lakan af Hollandslärft.«

Oaktadt dessa gladlynta ord, var drottningen dock mycket allvarsam, och blef åter tyst. Hon tryckte sig djupt in i vagnen, svepte kappan omkring sig, och utan att tyckas det minsta bry sig om hvad som föregick omkring henne, öfverlemnade hon sig åt vagnens gungningar. Maria var deremot alltjemt upptagen af att gifva akt på konungens vagn, och talade litet emellan sakta med marskalkinnan d'Effiat, hvarvid båda sökte ingifva hvarandra förhoppningar, som de ej ägde, och bedrogo hvarandra ömsesidigt af vänskap.

«Min fru, jag lyckönskar er; herr le Grand sitter bredvid konungen; aldrig har han förr åtnjutit en sådan nåd,« sade Maria.

«Derpå följde en lång tystnad, och vagnen rullade sorgligt på de vissnade, torra lofven.

«Ja, jag ser det med stor glädje; konungen är alltför nådig,« svarade marskalkinnan och suckade djupt.Derpå följde en ännu längre, dystrare tystnad; de båda damerna betraktade hvarandra och sågo sina ögon ömsesidigt fulla af tårar. De vågade ej vidare tala med hvarandra, och Maria, som slog ned ögonen, såg nu blott den bruna, fuktiga marken, som flyktade under hjulen. Sorgsna drömmar upptogo hennes själ, och ehuru hon för sina ögon hade det lysande skådespelet af Europas första hof, var hon rädd för allt och oroades af mörka aningar, hvilka hon ej förmådde qväfva.

I detsamma flög en ryttare förbi med vindens hastighet; hon upplyfte ögonen och hade ännu nog tid att se Cinq-Mars' ansigte. Han såg ej på henne; han var blek som ett lik och hans ögon dolde sig under de hopdragna ögonbrynen och den neddragna hatten. Hon följde honom bäfvande med ögonen, och såg honom stadna midt ibland den flock hofmän, som red framför vagnarna, och hvilka emottogo honom med blottade hufvuden. En liten stund derefter fördjupade han sig i småskogen, med en af dessa herrar, betraktade henne på afstånd och följde henne med sina blickar, till dess vagnen kört förbi; då tyckte hon att han gaf en pappersrulle åt den person, som följt honom, och försvann derpå i skogen. Dimman, som nu nedföll, hindrade henne att se mera. Det var ett af dessa töcken, som äro så vanliga vid Loires stränder. I början syntes solen som en liten blodig måne, höljd af en trasig liksvepning, och gömde sig efter en halftimme under en så tät slöja, att Maria knappt kunde se de första spannhästarne, medan de personer, hvilka redo förbi, sågo ut som gråaktiga vålnader. Denna iskalla dimma förvandlades snart till ett genomträngande regn samt derjemte till ett illaluktande moln. Drottningen lät nu Maria sitta bredvid sig och ville fara hem; man återvände långsamt och tigande till Chambord. Strax derefter hördes hornen blåsa till aftåg och återkalla de förvillade hundarne; jägare flögo hastigt förbi vagnen och ropade till hvarandra med hög röst, för att hitta rätta vägen i den tjocka dimman. Maria såg ofta icke mer än ett hästhufvud, eller en mörk gestalt, som skymtade fram ur det tjocka töcknet, och sökte förgäfves att urskilja hvad som yttrades. Likväl klappade hennes hjerta; man ropade herr de Cinq-Mars. Konungen frågar efter herr le Grand! sade en röst. Hvarthar Öfverhofstallmästaren tagit vägenf En annan röstsvarade i det en ryttare ilade nära förbi henne: «Han har nyss råkat vilse,« och hon ryste vid dessa helt enkla ord, ty hennes bedröfvade hjerta gaf dem en förskräcklig betydelse*). Denna tanke förföljde henne ända till slottet och uti hennes rum, der hon skyndade att instänga sig. Snart hörde hon larmet vid konungens och hertigens af Orleans återkomst, och derefter några böss-skott i skogen, utan att hon likväl kunde se elden. Förgäfves blickade hon ut genom de små rutorna; de tycktes utanföre vara Öfverklädda med hvita lakan, som utestängde dagern.

Emellertid hade två ryttare förvillat sig mot slutet af skogen, nära Montfrault. Ledsna vid att söka återvägen till slottet ibland de enformigt lika vägarne, hade de stannat nära en vattendam, då åtta eller tio väpnade män sprungo fram ur småskogen, kastade sig öfver dem innan de hunno sätta sig till motvärn och hängde sig fast vid deras armar, ben och hästarnes tyglar, så att de blefvo ur stånd att röra sig ur stället. I detsamma ropade en sträf röst ur dimman: «Ären j rojalister eller kardinalister? Hopen: Lefve herr le Grand! eller ären j dödens barn.«

«Era skurkar,« svarade den förnämste af de båda ryttarne och sökte öppna sina pistolhölster, «jag skall låta hänga er, om j missbruken mitt namn.«

"Dios el Senor," utropade samma röst, hvarefter alla dessa män släppte sitt rof och sprungo till skogs; derpå hördes ett vildt gapskratt och en ensam karl gick fram till Cinq-Mars.

«Amigo, känner ni ej igen mig? Det är ett litet upptåg af den spanske kaptenen Jakob.«

Fontrailles red närmare och hviskade åt Cinq-Mars: «Der har ni en tilltagsen sälle, som jag råder er att använda; man bör ej försumma något.«

«Hör på,« återtog Jakob de Laubardemont; «men låt oss tala fort, ty jag är ej någon frasmakare, som min far. Jag kommer ihåg att ni gjort mig några små tjenster, och nu

) Originalet har Il s'est perdu, hvilket betyder både "han har råkat vilse" och "han har förgåtts.sednast har ni varit mig nyttig utan att veta det; ty jag har så der smått förbättrat mina omständigheter under edra upplopp. Om ni vill, kan jag göra er en vigtig tjenst; jag har några våghalsar under mitt befäl.«

«Hvad slags tjenst? låt mig höra,« svarade Cinq-Mars.

«Jag vill börja med att gifva er en underrättelse. I förmiddags, då ni gick ned ifrån konungen på den ena trappuppgången, uppgick pater Josef på den andra.«

«O himmel! nu begriper jag hans hastiga och oförklarliga förändring. Är det möjligt! en fransk konung! och han har låtit oss uppenbara alla våra förslag för sig.«

«Nå väl! det är alltsammans. Men har ni ingenting att säga mig? Ni vet att jag har en gammal sak oafgjord med kapusinern.«

«Hvad angår det mig?« svarade Cinq-Mars och nedböjde hufvudet, försänkt i djupa tankar.

«Det angår er ganska mycket; ty om ni blott yttrar ett ord, skall jag inom trettiosex timmar befria er från honom, ehuru han nu är temligen nära Paris. Vi kunde äfven tillägga kardinalen, om ni så vill.«

«Lemna mig; jag vill ej veta af några dolkar,« svarade Cinq-Mars.

«Aha, jag förstår,« inföll Jakob; «ni har rätt: ni vill hellre att han affärdas med värjstygn. Det är riktigt; det lönar väl mödan och man bör hafva aktning för rangen. Det passar bättre att stora herrar åtaga sig det besväret och att den, som affärd ar honom, är på god väg att blifva marskalk. Jag är utan anspråk; och man bör aldrig vara förmäten, ehvad förtjenst man än må ega i sitt yrke; jag får ej röra vid kardinalen; det är en läckerbit för konungar.«

«Ej heller får ni röra andra,« sade Cinq-Mars.

«Ack, låt oss få kapusinern,« återtog kapten Jakob en-ständigt.

«Ni gör orätt om ni afslår detta anbud,« sade Fon-trailles; «sådana ske icke alla dagar. Vitry började med Con-cini och blef marskalk. Vi se personer stå mycket val vid hofvet, som med egna händer mördat sina fiender på öppen gata i Paris, och ni tvekar att undanrödja en usling. Ri-chelieu har sina skurkar och ni måste således också hafva edra. Jag kan ej begripa edra betänkligheters

«Envisas ej med honom,« sade Jakob tvärt; «jag känner det der, ty jag tänkte på samma sätt då jag var pojke, innan jag kom till förstånd. Jag skulle då knappt hafva velat dödat en skalbagge; men jag skall tala med honom, jag.«

«Derpå vände han sig till Cinq-Mars: —

«Hör på! då man stämplar, åsyftar man en menniskas död, eller åtminstone olycka.. He?«

Han gjorde ett uppehåll.

«I detta fall är man osams med den gode Guden och sams med fan ... He?«

«Secundo (som man säger i teologiska fakulteten) kostar det inte mer, då man en gång är förtappad, om det sker för stora fel, eller små ... He ?«

«Ergo kan det just komma på ett ut om man dödar tusen eller en. Jag trotsar er att vederlägga mig.«

«Mycket väl taladt, herr värj-doktor,« svarade Fon-trailles halft skrattande, «och jag märker att ni skulle blifva en bra reskamrat. Jag tar er med mig till Spanien, om ni har lusts

(Jag vet nog att ni ämnar resa dit med fördraget,« sade Jakob, «och jag skall föra er öfver Pyrenéerna på vägar, som ingen menniska känner; men det skall i alla fall gräma mig djupt, att jag icke innan afresan får vrida halsen af den der gamla bocken, hvilken vi lemna efter oss, som en häst midt i ett schackspel. Ännu en gång, nådig herre,« fortfor han i klagande ton till Cinq-Mars, «neka ej längre, om ni har religion, och kom ihåg att våra höglärde teologer Hurtado de Mendoza och Sanchez hafva med klara ord bevisat, att man lönligen bör mörda sin fiende, emedan man derigenom undviker tvenne synder, nemligen: att blottställa sitt eget lif och att slåss i envig, och jag har alltid handlat efter denna hugne-rika grundsats.«

«Lemna mig i fred! gå er väg,« sade Cinq-Mars ännu en gång, med qväfd vrede; «jag tänker på annats

«Kan ni väl tänka på något vigtigare?« sade Fon-trailles; «detta kan vara af mycken vigt i våra Ödens vågskåls . «Jag tänker efter, huru mycket en konungs hjerta väger deri,« svarade Cinq-Mars.«Ni skrämmer till och med mig,« sade Fontrailles; «så mycket fordra vi icke.«

«Jag menar ej heller så mycket, som ni tror, min herre,« fortfor d'Effiat med sträng röst; «konungarne beklaga sig, då en undersåte sviker dem; derpå tänkte jag. Nå väl! krig! krig! inbördes krig, utländskt krig, må ni rasa! Efter jag håller luntan, skall jag också fästa henne vid minorna. Staten, tjugu konungariken må förgås! Vanliga olyckor böra ej inträffa, när konungen sviker undersåten. Hör på.«

Han förde Fontrailles några steg afsides.

«Jag hade blott gifvit er det uppdraget, att skaffa oss understöd och bereda oss en tillflykt i fall konungen öfvergåfve oss. Detta anade mig nyss, till följe af hans öfverdrifna vänskapsbetygelser, och jag beslöt att låta er resa, emedan han slutade sitt tal med den förklaring, att han ämnade begifva sig till Perpignan. Jag fruktade Narbonne; nu ser jag att han inställer sig der som kardinalens fånge. Res och res genast. Till de bref jag förut lemnat er, fogar jag nu traktaten; den är uppsatt i diktade namn, men här har ni det hemliga dokumentet; det är undertecknadt af hans höghet, hertigen af Bouillon och mig. Grefven-hertigen af Olivarez fordrar ej mer. Här har ni äfven en blancgfullmakt från hertigen af Orleans, hvilken ni kan ifylla efter behag, lies, efter en månad väntar jag er i Perpignan, och jag skall emellertid låta öppna Sedans portar för de 17,000 spanjorer, som komma från Flanderns

Derefter närmade han sig åter till äfventyraren, som väntade honom: «Efter ni ändtligen vill vara capitan, min raska buss, ålägger jag er att ledsaga denne herre till Madrid; ni skall derföre blifva rundeligen belönt.«

Jakob vred upp sina mustascher och svarade: — «Ni har således ingen afsky att använda mig! Ni bevisar derigenom er goda smak och urskiljning. Vet ni att den stora, svenska drottningen Christina har velat antaga mig i sin tjenst, till en förtroendepost? Hon är uppfostrad under kanonernas dunder af sin far, Gustaf Adolf, Nordens lejon. Hon tycker om krutrök och modige män; men jag ville ej tjena hos henne, emedan hon är huguenott, och jag har vissa grundsatser, från

hvilka jag icke afviker. Således lofvar jag nu, till exempel, att föra denne herre genom Pyreneiska passen till Oloron, lika säkert, som vore det här i skogen, samt att försvara honom emot sjelfva djefvulen om så påfordras, äfvensom att edra papper skola blifva återförda till er utan minsta fläck eller rispa. Någon belöning vill jag ej hafva, ty jag finner den alltid i sjelfva handlingen. För öfrigt emottager jag aldrig penningar, ty jag är adelsman. Laubardemonts ätt är gammal och ädel.

«Farväl dä, ädle man,« sade Cinq-Mars; «res!« Sedan han räckt handen åt Fontrailles, fördjupade han sig suckande i skogen, för att återvända till slottet Chambord.

TJUGONDE KAPITLET. FÖRELÄSNINGEN.

Omständigheterna liksom uppenbara snillets konungamakt, de utdöda folkslagens sista tillflykt. De store skriftställarne ... dessa konungar, som icke bära namnet, men verkligen regera genom karakterens styrka och

tankarnes storhet, väljas af de händelser, hvilka de äro utsedde att leda. Utan förfäder och utan afkomma, de ende af sin slägt, försvinna de efter fulländadt värf och lemna efterverlden sina föreskrifter, hvilka hon troget verkställer.

F. DE LAMENNAIS.

En afton, någon kort tid efter de tilldragelser vi nyss skildrat, stannade flere täckvagnar utanför ett litet, temligen vackert hus, som låg i ena hörnet af det kungliga torget; och allt emellan öppnades den lilla porten, dit man uppsteg på tvenne stentrappsteg. Grannarne stucko flera gånger uthufvudena genom sina fönster, för att klaga öfver detta larm, så sent på qvällen; brandvakterna stannade ofta förvånade, och gingo ej vidare, förrän de vid hvarje vagn sågo tio till tolf betjenter, som buro facklor och påkar. En ung adelsman, åtföljd af trenne betjenter, frågade om fröken de Lorme var hemma och inträdde. Han hade en lång hugg-värja, hvars fäste var prydt med röda band; stora rosor af samma färg voro fästade på hans högklackade skor och nästan skylde hans fötter, hvilka enligt tidens bruk voro mycket utåtvända. Han fingrade esomoftast på sina små mustascher, och innan han inträdde, kammade han sitt tunna pipskägg. Ett och annat välkomstrop hördes då han anmäldes.

«Se der kommer han då ändtligen!« yttrades af en ung klingande röst; «den älskvärde Desbarreaux låter länge vänta på sig. Fort, fram med en stol; sätt er vid detta bord och läs för oss.«

Den som talade var ett fruntimmer, af omkring 24 år, stort, vackert, oaktadt sitt svarta krusiga hår och sin oliv-färgade hy. I sitt väsende hade denna qvinna något manligt, som tycktes härröra deraf, att hennes sällskap blott bestod af karlar, och hon tog dem temligen hårdt i armen då hon tilltalade dem med en frihet, som smittade dem. Hennes yttranden voro mera lifliga än glädtiga; de väckte ofta skratt omkring henne, men hon åstadkom munterhet med trägen qvickhet (om man så får uttrycka sig); ty ehuru lidelsefullt, tycktes hennes ansigte vara alldeles ur stånd att lämpa sig för leendet, och hennes stora, blå ögon, under det kolsvarta håret, gåfvo henne vid första anblicken ett egendomligt utseende.

Desbarreaux kysste hennes hand med artig och otvungen uppsyn och gick derefter, alltjemt talande med henne, omkring det någorlunda stora rummet, hvarest vid pass trettio personer voro församlade; somliga sittande i stora länstolar, andra stående under det ofantliga spiselhvalfvet, medan ännu andra samtalade bakom de stora fonstergardinerna. Somliga voro då föga kända personer, men som nu äro mycket namnkunnige; andra åter af framtiden högt prisade män, ehuru föga kända af efterverlden. Sålunda bugade han sig djupt för her-rarne d'Aubijoux, de Brion, de Montmort och andra lysande ädlingar; räckte aktningsfullt och med vänskap handen åt herrarne de Monteruel, de Sirmond, de Malleville, Baco, Gombauld och andra lärde, nästan alla benämde store män i den akademis annaler, hvars stiftare de voro, och hvilken kallade sig sjelf stundom Snillenas Akademi, stundom den Eminenta Akademien. Men Desbarreaux gaf knappt en beskyddande nick åt den unge Corneille, som i en vrå talade med en utlänning och en yngling, hvilken han för värdinnan föreställde under namn af herr Poquelin, son af konungens tapetserare. Den förre var Milton*), den sednare Moliére.

Före den läsning man väntade af den unge sybariten, uppstod en liflig tvist mellan honom och andra tidehvarfvets poetiske och prosaiske skriftställare; de talade sins emellan med mycken ledighet, i det de vexlade lifliga svar och infallen, på ett språk, som skulle varit alldeles obegripligt for en person, hvilken hastigt inträdt i deras krets, utan att vara hemmastadd i densamma; de tryckte derunder hvarandras händer med smickrande uttryck och en mängd häntydningar på deras arbeten.

«Ack, se der hafva vi vår namnkunnige Baco,« sade den nykomne. «Jag har läst er sista sexradiga vers. Ack, hvilken vers! hvad den går långt i det artiga och ömma.«

«Hvad säger ni om det Ömma?« inföll Marion de Lorme. «Har ni någonsin kännt detta land? Ni har stannat vid byn Stort-Snille och Vacker-Vers, men längre har ni aldrig kommit. Om herr guvernören af Notre-Dame de la Garde behagade visa oss sin nya karta, skulle jag säga hvar ni befinner er.«

Scuderi uppsteg härvid med en pedantiskt skrytsam uppsyn och utbredde på bordet ett slags geografisk karta, utsirad med blå band, hvarpå han utpekade de röda streck han der uppdragit.

«Se här det vackraste stycket i Clelia« sade han; «i allmänhet finner man denna karta rätt artig, men hon är blott ett snillets lekverk, uppfunnet för att behaga vår lilla litterata

*) Detta år reste Milton genom Paris, på sin färd ifrån Italien till England.cabal. Men som det finnes många besynnerliga menniskor här i verlden, befarar jag att icke alla, som se detta arbete, hafva nog ljust hufvud att fatta det. Denna väg bör man följa för att ifrån ny Vänskap komma till det Ömma; och märken, mine herrar, att likasom man säger Cumes vid Joniska hafvet, Cumes vid Tyrrheniska hafvet, bör man säga det Ömma-vid-Böjelse, det Ömma-vid-Aktning och det Ömma-vid-Erkänsla. Till en början måste man bo i byarne Stor-hjerta, Ädelmod, Noggrannhet, Uppmärksamhet, Artigt-bref och derefter Kärleksbref...

«Ah, det är i högsta grad snillrikt!« utropade Vaugelas, Colletet och alla öfrige.

«Märken vidare,« fortfor författaren, uppblåst öfver detta bifall, «att man måste färdas igenom Undfallenhet och Känslosamhet, och att, om man ej följer denna väg, löper man fara att förvilla sig till Ljumhet och Glömska, hvarefter man faller i Liknöjdhetens sjö.«

«Förtjusande! förträffligt! i högsta grad artigt!« utropade alla åhörarne. «Man kan ej vara snillrikare.«

«Min fru!« fortfor Scuderi, «jag förklarar nu hos er, att detta arbete, som utkommit i mitt namn, är författadt af min syster; det är hon, som öfversatt Sappho på ett så utmärkt sätt. Han uppläste nu oombedd, med högtravande ton, några verser, som slutade sålunda:

Ack! kärlek är en ljuflig smärta, som är obotlig i mitt hjerta; men finnes medel deremot, jag hellre dör än söker bot.

«Hvad? var denna grekinna verkligen så qvick! Det kan jag aldrig tro,« sade Marion de Lorme; «fröken Scuderi är henne vida öfverlägsen! det är henne denna tanke tillhör; jag ber er låta införa dessa vackra verser i Clelia; hvad de skola passa väl i denna romerska historia!«

«Förträffligt! mästerligt!« utropade alla de lärde: «Horatius, Aruns och den älskvärde Porsenna äro så artiga älskaren

De stodo samtligen lutade öfver kartan, och deras fing« rar mötte och korsade hvarandra, då de följde de kärliga flodernas alla krökningar. Den unge Poquelin vågade höja sinblygsamma röst samt sin på en gång svårmodiga och sluga blick, sägande: — «Men hvartill tjenar allt detta? Är meningen att åstadkomma lycka eller nöje? Min herre tyckes mig ej vara synnerligt lycklig och jag känner mig ej särdeles glad.«

Till svar erhöll han blott några föraktliga blickar, men tröstade sig med att tänka på les Précieuses ridicules.

Desbarreaux gjorde sig nu i ordning att uppläsa en andäktig sonnett, som han bekände sig hafva författat under sin sista sjukdom; han tycktes skämmas för det han ett ögonblick tänkt på Gud, då han hörde åskan, och blygdes för denna svaghet; men värdinnan i huset hejdade honom, sägande: —

«Ännu är det icke tid att uppläsa era vackra verser; vi vänta herr Öfverhofstallmästaren och några andra herrar; det vore ett mord, att låta ett stort snille tala under detta buller och denna oreda; men här står en ung engelsman, som rest i Italien och nu återvänder till England. Man har nämt för mig, att han arbetar på ett poem, men jag vet icke hvarom det handlar; han kan ju uppläsa några verser deraf för oss. Flere af den eminenta Akademiens herrar ledamöter kunna engelska; och för de öfrige har han låtit en af hertigens af Buckingham fordne sekreterare Öfversätta de stycken, han ämnar uppläsa, och här på bordet ligga några afskrifter på franskan

Hon tog nu dessa afskrifter och utdelade dem åt de vittre herrarne, hvarefter man satte sig och en allmän tystnad inträdde. Men det fordrades tid att förmå den unge utlänningen att lemna fönstersmygen, der han tycktes befinna sig i det bästa förstånd med Corneille. Ändtligen gick han fram till den vid bordet stående länstolen, i hvilken han, som tycktes hafva ensvaghelsa,snarare nedsjönk än satte sig. Han stödde armbågen på bordet och skylde med handen sina stora, vackra ögon, hvilka voro halfslutna och röda af nattvak eller tårar. Han uppläste sina fragmenter ur minnet, och hans åhörare betraktade honom med högdragna, eller åtminstone beskyddande miner;

andra genomögnade flyktigt de franska öfversättningarne af hans verser.

Hans röst, som i början var svag, blef klarare under loppet af hans harmoniska föredrag; den poetiska ingifvelsens flägt kom honom snart att glömma sig sjelf, och hans mot himlen riktade blick blef sublim, som den unge Evangelistens,sådan Raphael målat honom, ty ljuset afspeglades ännu deruti. Han förkunnade i sina verser menniskans första olydnad och anropade den Helige Anda, som föredrager ett rent och enfaldigt hjerta framför alla tempel, som vet allt och var närvarande vid tidens begynnelse.

En djup tystnad helsade denna början och ett sakta sorl följde på den sista tanken. Han hörde icke och såg blott liksom genom ett moln, ty han var i sin skapelses verld, och fortfor, i det han skildrade huru helvetesanden var fjettrad med diamant-kedjor uti en straffande eld, huru under hans fall tiden nio gånger hade skiftat dag och natt åt de dödlige; de eviga fängelsernas synliga mörker samt det flammande haf, hvaruti de fallne englarne simmade; hans bjudande röst började afgrundsfurstens tal: —

«Är det väl den som förr i ljusets sälla riken Med klarhet öfversken myriader englar? Ack, hvad den då har fallit... — — — Men hvad? fast slaget Förlorades, är dock ej allt förloradt; Hat, hämdbeslut är qvar, okufvad vilja, Och mod att aldrig lyda eller vika, Dem all Hans makt mig ej formar beröfva.«

En betjent anmälde nu med hög röst herrarne de Mon-trésor och d'Entraigues. De helsade, talade, bragte Stolarne i ordning och satte sig slutligen. Åhörarne begagnade tillfället att börja tio enskilta samtal, i hvilka man nästan icke hörde annat än klander och beskyllningar för dålig smak; några af slentrianen försoffade snillen försäkrade att de icke fattade, att det öfvergick deras förstånd (de visste ej huru sannt de talade) och ådrogo sig för denna låtsade blygsamhet en kompliment, på samma gång de kastade skugga på skalden: en dubbel fördel. Några röster läto äfven undfalla sig ordet vanhelgelse.

Den sålunda afbrutne skalden höll båda händerna för öronen, i det han stödde armbågarne på bordet, för att icke höra allt detta sorl af artigheter och klander. Endast trenne personer närmade sig honom; de voro en officer, Poquelin och Corneille; den sistnämde hviskade till Milton: — «Jagråder er att ombyta taflor; dessa äro för upphöjda för edra åhörare.«

Officern tryckte den engelske skaldens hand och sade till honom: «Jag beundrar er af hela min själ.«

Den förvånade engelsmannen vände sig emot honom och såg ett själfullt, eldigt och sjukligt ansigte.

Han nickade åt honom och sökte samla sina tankar för att fortfara. Hans röst fick nu ett mildt uttryck och en lugn ton; han talade om de begge sköna varelsernas oskyldiga sällhet; han skildrade deras majestätiska nakenhet, deras öppna, befallande blickar och sedan deras vandring bland tigrar och lejon, hvilka lekte vid deras fötter; han anförde äfven deras oskuldsfulla morgonbön, deras intagande leenden, deras ungdomliga lekar och skämt, samt deras kärleksfulla samtal, så plågsarnme för djeflarnes furste.

Ljufva och alldeles ofrivilliga tårar flöto från Marion de Lormes vackra ögon; ty naturen hade, i trots af qvickheten, öfverväldigat hennes hjerta; poesien ingaf henne allvarsamma och andäktiga tankar, hvilka nöjenas berusning hittills afled t; tanken på en dygdig kärlek visade sig första gången för henne i all sin skönhet, och liksom vidrörd af ett trollspö, satt hon förvandlad till en blek och vacker bildstod.

Corneille, hans unga vän och officern voro intagne af en tyst beundran, som de icke vågade uttrycka; ty ett temligen högljudt tal öfverröstade den förvånade skalden.

«Man kan omöjligt längre härda ut härmed,« utbrast Desbarreaux; «det är så osmakligt, att man mår illa deraf.«

«Och så utan allt behag, artighet och skön eld!« sade Scuderi kallt.

«Detta är icke vår odödlige d'Urfé,« sade fortsättaren Baco.

«Hvar äro Ariana och Astrea ?« utropade kommentatorn Godeau suckande.

Hela sällskapet tillät sig sålunda ohöfliga anmärkningar, men så lågt, att de af skalden blott hördes som ett sorl, hvars mening han icke fattade; han förstod likväl att han icke åstadkom någon hänryckning och hvilade sig

något, innan han anslog en annan sträng på sin lyra.I detsamma inträdde parlamentsrådet de Thou, som, sedan han blygsamt helsat, tyst ställde sig bakom föreläsaren, nära Corneille, Poquelin och officern. Milton började å nyo.

Han förtäljde ankomsten af en himmelsk gäst i Edens lustgård, som en ny morgonrodnad midt på dagen; då han skakade sina gudomliga vingar, uppfyllde han luften med obeskriflig vällukt och kom att för menniskan uppenbara himlarnes historia; Lucifers uppror, då han, klädd i diamantrustning och åkande i en vagn, lysande som solen och bevakad af gnistrande cherubiner, tågade emot den Evige. Men Emanuel visade sig på Herrens lefvande vagn och hans högra hands tiotusen åskviggar vräkte den fördömda hären med förfärligt brak nederst i helvetet, der den låg förkrossad under den ramlade himlens ofantliga ruiner.

Nu steg man upp och läsningen afbröts, ty religionsbetänkligheter förenade sig med den falska smaken; man hörde ej annat än utrop, som föranläto värdinnan att äfven uppstiga, i afsigt att för skalden dölja deras betydelse. Detta var ej heller svårt, ty han var helt och hållet upptagen af sina upphöjda tankar; hans snille hade ej mera något gemensamt med jorden, och då han åter blickade upp, fann han fyra beundrare omkring sig, hvilkas röster voro tydligare än det öfriga sällskapets.

Corneille sade honom likväl: — «Lyd mitt råd! Om ni söker ära för stunden, så vänta den icke af ett så skönt arbete. Få själar fatta den rena poesien. För vanliga menniskor måste den förenas med dramens nästan fysiska intresse. Jag har varit frestad att göra ett poem af Polyeuctes*), men jag skall förkorta detta stycke, utesluta himlarne och blott göra en tragedi deraf.«

«Hvad bryr jag mig om stundens ära?« svarade Milton; «jag tänker ej på bifallet; jag sjunger emedan jag känner mig vara skald, och jag går dit ingifvelsen hänför mig; det som hon frambringar är alltid bra. Om man också icke skulle

*) Polyektes, bördig från Armenien, och en af kristendomens martyrer, har gifvit Corneille ämnet till en af hans upphöjdaste tragedier.läsa dessa verser förrän hundra år efter min död, skall jag ändå skrifva dem.«

«Ack, jag beundrar dem innan de ännu äro skrifna,« sade den unge officern; «ty jag ser deruti den Gud, hvars bild jag funnit inpreglad i mitt hjerta.«

«Hvem är det som tilltalar mig med en sådan välvilja ?« frågade skalden.

«Jag är René Descartes,« svarade den unge krigaren mildt.

«Hvad, min herre,« utbrast de Thou, «har ni den lyckan att vara beslägtad med författaren till Principerue?«

«Jag är denne författaren svarade han.

«Ni, min herre! men ... likväl... förlåt mig ... men .. är ni icke militär?« sade parlamentsrådet full af förvåning.

«An se'n, min herre? Hvad har väl tanken för samband med kroppens drägt? Ja, jag är officer och var närvarande vid La llochelles belägring; jag tycker om vapenyrket, emedan det vidmakthåller själen i en krets af höga idéer, genom den beständiga känslan af lifvets uppoffring; likväl är en man ej fullt upptagen deraf; man kan ej oaflåtligt egna sina tankar deråt, som insöfvas under fredslugnet. Dessutom kan man äfven befara, att ens tankegång blifver afbruten af ett skott eller någon annan löjlig och oläglig händelse; och om en menniska dödas midt under utförandet af sina planer, skall efterverlden hysa den tanken om henne, att hon alldeles icke hade någon plan, eller fattat en dålig, hvilket vore högst ledsamt.«

De Thou log af tillfredsställelse, då han hörde detta enkla språk af den öfverlägsne mannen, som han värderade så mycket mer, sedan han hört honom sålunda tala ur sitt hjerta; han tryckte den unge vises från Touraine hand och drog honom in uti ett sidorum jemte Corneille, Milton och Moliére, hvarest de underhöllo ett af dessa samtal, hvilka komma oss att som förlorad anse den tid, hvilken föregått, och den, «om skall följa efter.

Två timmar hade sålunda bortflugit, då ljud af cittror och flöjter, som spelade menuetter, sarabander, allemander och spanska dansar, hvilka den unga drottningen infört, äfvensom förbigående flockar af unga fruntimmer och

deras skratt, förkunnade att en bal börjat; och kort derefter stördesde Thou och hans själsfränder i sitt samtal i det enskilta rum, dit de dragit sig undan, af ett mycket ungt och vackert fruntimmer, som höll i handen en solfjäder, liksom en spira, och var omgifven af ett halft tjog unge män, liksom af ett hof, hvilket hon styrde såsom en drottning.

«Farväl, mine herrar,« sade de Thou; «jag lemnar fältet åt fröken de Lenclos och dessa unga militärers

«Skrämma vi er verkligen, mine herrar?« sade den unga Ninon. «Har jag stört er?. J sen ut som konspiratörers

«Vi äro det kanske mer än dessa herrar, ehuru vi dansa,« sade Olivier d'Entraigues, som förde henne vid handen.

«Och er stämpling är riktad emot mig, herr pages svarade Ninon, i det hon blickade på en annan yngling och öfverlemnade sin lediga hand åt den tredje, under det de öfrige sökte att möta hennes flyktiga ögonkast; ty hennes lifliga öga flög öfver dem, likasom den lätta låga, hvilken man ser ila fram på facklornas yttersta ändar, i det hon antänder den ena efter den andra.

De Thou smög sig bort utan att någon brydde sig om att qvarhålla honom, och gick utför stora trappan, då han mötte den lille abbé Gondi, som helt röd, andtruten och svettig, plötsligt hejdade honom med en glädtig och upprymd uppsyn.

«Nå, hvarthän, hvarthän? Låt utlänningarne och de lärde gå sin väg, men ni tillhör oss. Jag kommer något sent, men vår sköna Aspasia förlåter mig nog. Men hvarför går ni bort? är allting slut?«

«Det tyckes så, ty dansen har börjat och föreläsningen har upphörts

«Ja, föreläsningen, men ederna ?« hviskade abbén.

«Hvilka eder?« frågade de Thou.

«Har herr le Grand icke anländt ännu?«

«Jag tyckte mig se honom; men jag tror att han antingen icke kommit, eller redan farit sin vägs

«Nej, nej, kom med mig,« sade villhjernan; «ni är af vårt folk. Det är omöjligt att ni inte är det; kom derföre med!«

De Thou, som icke ville svara nej och synas förneka sina vänner, äfven vid lustbarheter, hvilka icke roade honom, följde honom genom tvenne kabinetter och utför en litenlönntrappa. Med hvarje steg han tog, hörde han allt tydligare röster af församlade män; Gondi öppnade dörren, och de Thou blef vittne till ett oväntadt skådespel.

Det rum, hvaruti han inträdde, var upplyst af en hemlighetsfull halfdager och tycktes vara en fristad för de yppigaste nöjen; på ena sidan stod en förgylld säng under en baldakin, prydd med plymer, och öfverlastad med grannlåt och spetsar; alla möblerna voro af förgyldt träsnideri och öfverklädda med grått, rikt broderadt sidentyg, medan en sammetsdyna låg framför hvarje stol på den tjocka mattan. Små med silfverornamenter sammanfogade spegelbitar föreställde hela speglar, som då för tiden ännu voro okända, och mångdubblade sig åt alla håll som gnistrande facetter. Utifrån kunde ej något ljud intränga i denna vällustens boning; men de personer, som der voro församlade, syntes vara långt ifrån de tankar, hvilka stället tycktes ämnadt att ingifva. En mängd herrar, hvilka han igenkände såsom tillhörande hofvet eller armén, trängdes i dörren till denna kammare och spredo sig i ett angränsande rum, hvilket tycktes vara rymligare, och syntes derifrån med deltagande och nyfikenhet åskåda, hvad som föregick i första rummet. Der stodo tio unga män omkring ett bord med dragna värjor, hvilkas spetsar voro fällda emot golfvet; deras ansigten, som voro vända emot Cinq-Mars, antydde att de inför honom nyss aflagt en ed; Öfverhofstallmästaren stod ensam framför spiseln, med korslagda armar och fördjupad i betraktelser. Bredvid honom stod Marion de Lorme, lugn och allvarsam, och tycktes nyss hafva föreställt dessa ädlingar för honom.

Så snart Cinq-Mars varseblef sin vän, rusade han emot dörren, som han öppnade, i det han kastade en vredgad blick på Gondi och fattade de Thou i båda armarna, hvarigenom han qvarhöll honom på sista trappsteget.

«Hvad vill ni här?« sade han med dämpad stämma; «hvad för er hit? Hvad vill ni mig? ni är förlorad om ni inträder?«

«Hvad gör ni sjelf här? Hvad förehafves på detta ställe?«

«Följderna af det ni vei; gå er väg, säger jag; luften är förgiftad för alla som äro här närvarandes«Det är för sent, man har redan sett mig: hvad skulle man säga, om jag nu ginge bort? Det skulle modfälla dem och ni vore förlorad.«

Hela detta samtal fördes fort och halfhögt, och sedan de Thou utsagt det sista ordet, sköt han undan sin vän och gick med stadiga steg till spiseln, der han ställde sig.

Cinq-Mars, som var djupt nedslagen, återvände med sänkt hufvud till sin plats, men i det han sansade sig, såg han snart åter upp med lugnare blick och fortsatte det tal, som hans väns ankomst afbrutit: —

«Sluten er då till oss, mine herrar; men hädanefter behöfves ej mer så mycken hemlighetsfullhet; kommen ihåg, att då en fast karakter omfattat en tanke, måste han fortsätta den i alla dess följder. Här öppnas ett vidsträcktare fält för ert mod, än en blott hofintrig. Tacken mig; i stället för en sammansvärjning, skaffar jag er ett krig. Hertigen af Bouillou har rest till Italien, för att sätta sig i spetsen för dervarande armé; efter två dagar och före konungen afreser jag från Paris till Perpignan; kommen dit allesamman! Arméns rojalister vänta oss der.«

Nu kastade han trygga och lugna blickar omkring sig, och såg blott blixtar af ifver och glädje i alla de kringståendes ögon. Men innan han lät sig sjelf hänföras af de smittande sinnesrörelser, som föregå stora företag; ville han ännu en gång pröfva sitt folk och fortfor med allvarsam uppsyn:

«Ja, mine herrar, krig; besinnen det noga, ett öppet krig. La Eochelle och Navarra bereda sig på sina Calvini-sters uppresning; italienska armén rycker in på ena sidan, konungens bror förenar sig med oss på den andra, och mannen blir omringad, öfvervunnen, tillintetgjord. Parlamenterna, som medföra sina underdåniga ansökningar till konungen, hvilka vapen äro lika kraftiga som våra svärd, utgöra våra efter-trupper; och efter vunnen seger skola vi kasta oss för Ludvig XIII:s, vår herres, fötter, för att utverka oss hans nådiga tillgift, för det vi befriat honom från ett äregirigt vilddjur och påskyndat hans beslut.«

Han såg härvid omkring sig och varseblef en ökad tillförsigt i sina medsammansvurnes blickar och hållning.«Hvad!« fortfor han med korslagda armar och med svårighet återhållande sin egen känslas utbrott; «j ryggen icke tillbaka för detta beslut, hvilket skulle för alla andra än er synas som ett uppror? Tycken j icke att jag missbrukat den makt j uppdragit mig? Jag har drifvit saken långt, men det finnes tillfällen, då konungar vilja blifva betjente, liksom emot deras vilja. J veten att allt är förberedt. Sedan öppnar sina portar för oss och vi äro förvissade om Spaniens medhåll. Tolf tusen man bepröfvade trupper skola med oss framrycka ända till Paris. Likväl blir ingen fästning öfverlemnad åt utlänningarne; alla städer skola få franska garnisoner och intagas i konungens namn.«

«Lefve Konungen! lefve Förbundet! det nya förbundet, den heliga ligan!« ropade alla de församlade unge männen.

«Den skönaste dag i min lefnad är då ändtligen inne!« utbrast Cinq-Mars med värma; «o, ungdom, ungdom, som ifrån tidehvarf till tidehvarf alltid kallats lättsinnig och oförsig-tig! för hvad kan man nu beskylla dig? Det vidsträcktaste, rättmätigaste och gagneligaste företag är uttänkt, mognadt och skall snart utföras under en tjugotvåårig anförares ledning. Vänner! hvad är väl en stor lefnadsbana annat än en ungdomstanke, utförd af den mogna mannaåldern. Ungdomen kastar sin skarpa örnblick in i framtiden och uppgör der en stor plan, nedlägger der en grundsten, och allt hvad hela vår tillvaro vidare kan göra, är att söka bringa detta första utkast mot sin fullbordan. Ack, när kunna väl stora planer uppfattas, om ej då hjertat kraftigt klappar i bröstet? Snillet vore ej nog dertill, ty det är blott ett verktygs

Ett nytt fröjdeutbrott följde på detta tal, då en gubbe med hvitt skägg framträdde ur flocken.

«Se så,« sade Gondi halfhögt, «der kommer den gamle riddaren af Guise, för att med sitt prat afkyla oss.«

Gubben fattade verkligen d'Effiats hand och sade långsamt och med ansträngning, sedan han ställt sig bredvid honom.

«Ja, mitt barn; och j, mina barn, jag förutser med glädje att min gamle vän Bassompierre blir försatt i frihet genom er, samt att grefven af Soissons och den unge Mont-morency blifva hämnade... Men ehuru ifrig ungdomen änmå vara, är det dock bäst att afhöra dem, som mycket erfarit. Jag har sett Ligan, mina barn, och jag säger er, att j icke denna gången, såsom man gjorde då, kunnen antaga namn af den heliga liljan, den heligai föreningen, Sankt Petri beskyddare och Kyrkans pelare, emedan jag finner att j räknen på understöd af Huguenotterne. J kunnen ej heller i ert stora gröna sigill sätta en tom tron, eftersom den innehafves af en Konung . ..«

«Ni kan säga af tvenne,« inföll Gondi skrattande.

«Det är likväl en sak af stor vigt,« fortfor Guise, «ja, af synnerlig vigt, att antaga ett namn, hvarvid folket kan fästa sig. Kriget för det allmänna bästa, har förr varit begagnadt och Fredsfur Siarne nyligen, man borde hitta på något...«

«Nå väl, Konungens krig då,« sade Cinq-Mars.

«Ja, just det! Konungens krig,« gentog Gondi och alla de unge männen.

«Men,« fortfor den gamle ligisten, «det vore äfven af vigt att låta bekräfta sig af Sorbonnes teologiska fakultet, som fordomdags stadfästade både gourdiererne*) och sorgueurerne*), samt återförsätta i full kraft dess andra sats: att folket har rättighet att sätta sig upp emot embetsmännen och hänga dem.«

«Ack, herr riddaren sade Gondi, «nu är ej mera fråga om dylikt; låt herr le Grand tala; vi tänka nu lika litet på Sorbonne, som på ert helgon Jakob Clemens..«

Alla skrattade och Cinq-Mars återtog: — «Jag har för er, mine herrar, ej velat dölja något af de förslag, som prinsen, hertigen af Bouillon och jag uppgjort, emedan det är billigt, att en man, som spelar om sitt lif, vet hurudant spelet är; men jag har för er framställt de olyckligaste möjligheterna och icke omtalat vår styrka, emedan här icke finnes en enda, som är okunnig om denna hemlighet. Behöfver jag väl säga er, Montrésor och Saint Thibal, de stora penningsummor, som hans Höghet ställt till vårt förfogande? Behöfver jag berätta för er, herr d'Aignan och herr de Mouy, huru många adelsmän velat ingå i edra gendarm- och lifvakts-kompanier, för att strida emot kardinalisterna; huru många

*) Benämningar på ligisterna.ifrån Touraine och Auvergne, der Effiatska husets egendomar äro belägne och hvarifrån tvåtusen godsegare utrycka med sina vasaller? Baron de Beauvau, behöfver jag omtala för er de kuirassierers nit och tappertet, som ni lemnade den olycklige grefven af Soissons, hvilken förfäktade samma sak, som vi, och hvilken ni midt i hans segerlopp såg mördas af den, som han tillika med er besegrat? Är det nödigt att för dessa herrar omtala grefven-hertigens *) glädje, då han erfor våra tänkesätt, och kardinal-infantens bref till hertigen af Bouillon? Skall jag nämna Paris för abbé de Gondi, för d'Entraigues och er samtligen, mine herrar, som dagligen se dess invånares olyckor, förtrytelse och behof att gifva luft åt sin förbittring? Under det alla utländska makter fordra freden, hvilken kardinal Richelieu alltid stör genom sin oredlighet (såsom då han bröt Begensburgska fördraget), sucka alla samhällsklasser under hans ok och frukta denna ofantliga äregirighet, som icke eftersträfvar hvarken mer eller mindre än Frankrikes verldsliga samt till och med andliga tron.«

Ett bifallssorl afbröt talaren, och under den tystnad, som derpå följde, hördes ljudet af blåsinstrumenter och de dansandes afmätta steg. Detta buller åstadkom ett ögonblickligt afbrott och något skratt bland de yngste i sällskapet. Cinq-Mars begagnade dessa omständigheter, upplyfte ögonen och utropade: —

«Ungdomsnöjen, kärlek, musik, dans, hvarföre upptagen j ej ensamt våra lediga stunder? Hvarföre ären j ej våra önskningars enda mål? Ack, hvilken djup förbittring måste vi ej hysa, då vi höja vår förtrytelses rop midt ibland detta glädjelarm; då vi gifva hvarandra dessa förfärliga förtroenden på ett ställe, egnadt åt hjertats ömma språk, och aflägga våra krigs- och döds-eder midt ibland berusningen af lifvets fester!

«Ve den, som bedröfvar ett folks ungdom! När ynglingens panna fåras af skrynkor, kan man dristigt påstå att en tyranns finger ingräft dem derpå. Ungdomens alla öfriga plågor åstadkomma bedröfvelse, och icke Belägenhet. Hvarje

*) D'01ivare«, grefve-hertig af San-Lucar.morgon se vi dessa dystra, nedslagna studenter tyste gå oss förbi, med långsamma steg och bleka anleten, likasom de fruktade att lefva och att taga ett steg emot framtiden. Hvad är det da, som plågar Frankrike? Jo, en menniska för mycket.

«Ja,« fortfor han, «jag har i tvenne år följt hans ärelystnads dolda och försåtliga gång. Hans underliga rättegångsformér, hans hemliga domstolar, hans juridiska mord äro eder bekante: prinsar, pärer, marskalkar, allt har förkrossadt fallit för honom; det finnes knappt någon slägt i Frankrike, som ej kan uppvisa något blodigt spår af hans framfart. Att han betraktar oss alla som fiender till sin makt, är derföre att han i Frankrike ej vill qvarlemna någon annan familj, än sin egen, sorn för tjugu år sedan blott ägde ett af de minsta länegodsen i Poitou.

«De förödmjukade parlamenterna äro förstummade. Hafva presidenterne de Mésme, de Novion, de Belliévre för er yppat sin modiga, men fruktlösa vägran, att döma hertigen af la Valette till döden ?«

«De högsta domstolarnes presidenter och ledamöter hafva, oerhördt att omtala, blifvit häktade, förjagade, belagde med bann, då de talat för konungen eller för det allmänna bästa.

«Hvern innehar de högsta domaresysslorna? Nedriga och förderfvade menniskor, hvilka utsuga landets blod och penningar. Paris och sjöstäderna äro tryckta af pålagor; landsbygden utarmad och sköflad af soldater och exekutions-betjenter; bönderna, som svälta, eller måste tillgripa de kreaturs föda, som dödt af pesten samt ligga i dessas byssjor, utvandra till andra länder: detta är den nya rättskipningens verk. Det är verkligen sannt, att dessa värdige agenter låtit slå mynt med kardinal-hertigens bröstbild. Se här dessa kungliga penningars

Cinq-Mars kastade nu på marken ett tjog gulddubloner med Eichelieus bröstbild i prägeln. Ett nytt sorl af förtrytelse höjdes i rummet.

«Och tron j väl att presterskapet är mindre missnöjdt och förnedradt? Nej, visst icke. Biskopar hafva blifvit dömde tvärtemot statens lagar och den aktning man är skyldig deras

helgade personer. Vi hafva sett algieriska sjöröfvare under en erkebiskops befäl. De obetydligaste personer hafva blifvit upphöjde till kardinaler. Ministern sjelf, som slår under sig de heligaste saker, har låtit utvälja sig till öfverhufvud för flere andliga ordnar och kastat de munkar i fängelse, som ej gifvit honom sina röster. Jesuiter, Carmeliter/ Franciskaner, Augustiner och Jakobiner hafva blifvit tvungne att välja general-vikarier i Frankrike, för att ej behöfva hafva någon gemenskap med deras egentlige förmän i Bom, emedan han vill vara Frankrikes patriark och Gallikanska kyrkans öfverhufvud. «

«Han är ett odjur, en affälling!« utropade flere röster.

«Hans afsigter äro ju påtaglige, mine herrar? han vill tillegna sig både den andliga och verldsliga makten; han har småningom befästat sig emot sjelfva konungen uti Frankrikes starkaste fästningar; bemäktigat sig de förnämsta flodernas utlopp, de bästa hafshamnarne, saltverken och alla rikets nycklar; det är således konungen, som bör förlossas från detta förtryck. Konungen och Freden skall derföre blifva vår lösen. Det öfriga öfverlemna vi åt Försynens

Detta tal öfverraskade hela sällskapet och sjelfva de Thou. Ingen hade hittills hört Cinq-Mars tala så länge, äfven under förtroliga samtal, och aldrig hade han med ett enda ord låtit förmärka att han egde minsta fallenhet för eller begrepp om allmänna ärender; tvärtom hade han låtsat den största likgiltighet för statsangelägenheter, äfven då han talade med dem, hvilka han ville indraga i sina planer, och visade dem blott en dygdig förtrytelse öfver ministerns våldsamma tilltag, men utan att framställa några egna idéer, för att ej låta någon misstänka, att tillfredsställandet af hans personliga ärelystnad var målet för hans sträfvande. Det förtroende, man hyste för honom, härrörde af konungens nåd och hans personliga tapperhet. Förvåningen blef således tillräckligt stor att

förorsaka ett ögonblicks tystnad, hvilken likväl snart afbröts af dessa glädjeutbrott, hvaråt både unga och gamla fransmän öfverlemna sig, då man visar dem en framtid af strider, dessa måtte nu vara af hvad slag som helst.

Ibland dem, hvilka skyndade fram att trycka den unge anförarens hand, hoppade abbé Gondi som en killing.«Jag har redan värfvat mitt regemente,« sade han, «och kan skryta med att hafva ståtliga karlar!«

Derefter vände han sig till Marion de Lorme: — «Min fröken, jag vill bära edra färger; ert gridelina band och er Svafvelsticks-orden. Valspråket är förtjusande:

Vi brinna blott för att bränna andra!

och jag önskar blott att ni kunde se alla våra dråpliga bragder, om vi, som jag hoppas, komma i handgemängs

Den sköna Marion, som ej särdeles tyckte om honom, började tala med de Thou öfver den lille abbéns hufvud, hvilket alltid förargade honom. Han gick derföre hastigt ifrån henne, i det han föraktligt vred sina mustascher.

På en gång tystnade hela sällskapet. Ett hoprulladt papper hade stött emot taket och nedfallit framför Cinq-Mars. Han upptog och upprullade det, sedan han hastigt sett sig omkring. Förgäfves sökte man utforska hvarifrån detta papper kommit, och alla ansigten uttryckte blott förundran och nyfikenhet.

«Se här mitt namn, ehuru temligen illa stafvadt,« sade han kallt.

I.

A CINQ-MARCS

CENTURIS DE NOSTRADAMUS*)

Quand bonnet rouge passera par la fenétre A quaranie onces on coupera la tete Et tout finira **).

«Mine herrar, det finnes en förrädare ibland oss,« till-lade han, i det han bortkastade papperet, «men hvad bry vi oss derom? Vi äro ej några stackare, som låta skrämma oss af denna blodiga ordleks

*) Detta slags spådom i calembourg var bekant trenne månader före sammansvärjningen.

«) Att öfverflytta calembourer på ett annat språk, torde i de flesta fall vara omöjligt. Till förklarande af den närvarande behöfves blott den erinran, att 8 onces utgöra en Marc och att således 40 onces är detsamma som 5 (Cinq) Marcs.«Vi måste taga reda på honom och vräka ut honom genom fönstrets ropade alla de unge männen.

Emellertid hade denna händelse framkallat en obehaglig sinnesstämning hos de närvarande, och man hviskade blott till hvarandra, i det en hvar betraktade sin granne med misstroende. Några personer aflägsnade sig och sällskapet blef fåtaligare. Marion de Lorme var mycket uppbragt och bedyrade idkeligen, att hon skulle drifva allt sitt folk, som ensamt kunde misstänkas, ur tjensten; men under det hon sålunda gaf luft åt sin häftighet, tycktes de öfriga blifva kallare. De yttranden, som Cinq-Mars fällt i början af sitt tal, hade äfven väckt tvifvelsmål om konungens tänkesätt, och denna olämpliga öppenhjertighet hade gjort de mindre ståndaktiga karaktererna något vacklande.

Gondi gjorde Cinq-Mars uppmärksam härpå. «Hör på!« hviskade han; «tro mig, jag har noga studerat sammansvärjningar och folksamlingar, och det finnes vissa rent mekaniska konster, som man måste känna till. Följ derföre mitt råd härvidlag; ty jag är verkligen erfaren i dessa saker. De behöfva ännu ett ord och ni bör derföre reta deras motsägelseanda; ty det lyckas alltid i Frankrike, och på det sättet eldar ni dem ånyo; låtsa bara, som ni ej ville qvarhålla dem emot deras vilja, så stå de nog fast vid sitt åtagande,«

Öfverhofstallmästaren fann rådet godt, och i det han gick fram till dem, som mest inlåtit sig i stämplingen, sade han till dem: — «För öfrigt, mine herrar, vill jag icke tvinga någon att följa mig; tillräckligt med tappre män vänta oss i Perpignan, och hela Frankrike tänker lika med oss. Om någon derföre vill draga sig tillbaka, behöfver han blott yttra ett ord, så skall jag för honom lätta utvägarne att sätta sig i säkerhets

Ingen ville höra talas om detta anbud, och alla förnyade sina eder och uttrycken af sitt hat emot ministern.

Cinq-Mars fortfor likväl att ställa sina frågor till flere personer, hvilka han väl valde, ty han slutade med Montrésor, som bedyrade att han skulle sticka ihjel sig med egen hand, om han någonsin hyst en sådan tanke, och med Gondi, som stolt ställde sig på tå, sägande: «Herr öfverhofstailmästare,min tillflykt blir parisiska erkebiskops-palatset och Ön Notre-Dame; jag skall deraf göra en så stark fästning, att ingen kan taga dem ifrån mig.«

«Men er fristad då,« sade Cinq-Mars till de Thou.

«Vid er sida,« svarade denne mildt och nedslog ögonen, ty han ville ej en gång med blickens fasthet gifva vigt åt sitt beslut.

«Ni vill det? nå väl, jag emottager detta offer, ehuru mitt är större än ert i detta fall.«

Derefter vände han sig till de öfrige. «fMine herrar,« sade han, «jag ser uti er Frankrikes siste män; ty efter det öde, som öfvergått Montmorency och Soissons, ären j de ende, hvilka våga upplyfta fria hufvuden, värdiga vår urgamla frimodighet. Om Eichelieu segrar, skall monarkiens gamla grundvalar ramla tillika med oss; hofvet kommer då ensamt att regera, i stället för parlamenterna, hvilka fordom varit konungamaktens skrankor och tillika dess starkaste stöd; men segra vi, skall Frankrike hafva oss att tacka för bibehållandet af sina urgamla sedvanor och sina fri- och rättigheter. För öfrigt, mine herrar, vore det skada att skämma bort en bal, för den här sakens skull; j hören musiken; damerna vänta er; skynden derföre till dansen.«

«Kardinalen skall betala fiolerna,« tillade Gondi.

De unge männen skrattade, klappade med händerna, och alla återvände till danssalen, liksom om de nyss kommit från en strid.TJUGONDEFÖRSTA KAPITLET. BIKTSTOLEN.

Det är för er skull, olycksbringande skönhet, jag kommer till detta förfärliga ställe.

LEWIS, Munken.

Det var dagen efter sammanträdet hos Marion de Lorme. Hustaken i Paris voro öfverhöljda med ett tjockt snötäcke, som äfven låg smältande på gatorna och i rännstenarne och der bildade stora gråaktiga högar, genomskurna af några vagnsspår. Klockan var 8 på aftonen och ett djupt mörker herrskade; den larmande staden var tyst, till följe af det tjocka täckelse, som vintern utbredt derpå, och som gjorde att vagnshjulens buller och hästars eller menniskors steg icke hördes på stengatorna. I en smal gränd, som slingrar sig omkring den gamla kyrkan Saint-Eustache, vandrade långsamt en karl, insvept i sin kappa, och sökte varseblifva om någon nalkades ifrån den öppna platsen; ofta satte han sig på en af kyrkans afvisare, der han skaffade sig ett skjul för det neddroppande snövattnet under de helgonbilder, hvilka horisontalt utskjuta från denna kyrkas tak och nästan utsträcka sig öfver den smala grändens hela bredd, liknande roffåglar, som före nedslåendet hoplagt vingarna. Denna gubbe öppnade litet emellan sin kappa och slog armarna häftigt i kors öfver bröstet, för att värma sig, eller andades han på fingrarne, hvilka ej tillräckligt bevarades från kylan af ett par stora elghudshandskar, som räckte upp till armbågarne. Slutligen varseblef han en liten skugga, som sväfvade fram på snön och smög sig intill kyrkmuren.

«Ack, Santa Maria! hvad detta Nordiska land är otäckt,« sade en späd, darrande röst. «Ack, det kära hertigdömet Mantua! hvad jag gerna skulle vilja vara der, min beskedlige Grandchamp!««Nå nå, tala icke så hårdt,« svarade den gamle tjenaren snäsigt; «väggarne i Paris hafva kardinalsöron, och isynnerhet kyrkornas. Har er matmor redan gått in? min herre väntade henne vid portens

«Ja, ja, bon är i kyrkan.«

«Tyst,« sade Grandenamp, «tornklockan låter, som hon vore sprucken; det är ett elakt teckens

«Denna klocka slog timman för ett kärleksmöte.«

«För mig ringde hon bara en Själamessa. Men tyst, Laura, der komma tre karlar i kappor gåendes.«

De läto karlarne gå förbi. Grandchamp följde efter dem, och sedan han förvissat sig om hvilken väg de togo,

återvände han och nedsatte sig ånyo med en djup suck.

«Snön är kall, Laura, och jag är gammal. Herr le torrand hade väl kunnat välja någon annan af sitt folk att posta här i stället för mig, under det han möter sin käresta. Bet går väl an för er att bära fram biljetter, små bandstumpar, porträtter och dylika tokerier, men mig borde man behandla med mera skonsamhet, och salig herr marskalken skulle ej handlat på detta sätt. Gamla tjenare göra ett hus aktningsvärdt.«

«Är det längesedan er herre kom, caro amico?«

«Ja, caro! caro! låt mig vara i fred. Vi hade stått här och frusit en timme, då j båda kommo; jag kunde under tiden rökt tre turkiska pipor. Men marsch nu och se efter vid de andra kyrkdörrarna, om ni märker något misstänkt; efter här finnas blott två utposter, måste de flitigt göra sin rund.«

«Ack, Slynor Jesu! att icke hafva någon att tala ett vänligt ord till, när det är så kallt! Och min stackars matmor! att till fots gå ändaifrån hotell Nevers! Ack! Amore qui regna, amore !«

«Marsch, Italienska! Höger-om, säger jag, och låt mig slippa att vidare höra ditt sångspråk.«

«Ack, du min Jesus! sådan grof röst ni har, bäste Grandchamp! Ni var mycket hyggligare på Chaumont i Touraine, då ni talade om mina svarta Ögon.«

«Tig, pratmakerska, säger jag ännu en gång. Din italienska passar bara för komedianter och lindansare, att roa dresserade hundar med.««Ack! Italia vita! Grandchamp, hör bara på mig, så skall ni få höra gudomlighetens språk. Om ni ändå vore en artig karl, såsom den hvilken har gjort dessa verser åt en annan Laura.«

Hon började nu sjunga halfhögt:

Lieii fiori e lelici, e ben nate erbe Che Madona pensanda premer sole; Piaggia ch'ascolti su dolci parole E del bel piede aleun vestigio serbe.

Den gamle krigaren var föga van att höra en ung flickas röst, och i allmänhet då ett fruntimmer tilltalade honom, svarade han alltid i en ton emellan tafatt höflighet och suäsignet. Denna gången tycktes likväl den italienska sången hafva gjort honom vek, ty han strök upp sina mustascher, hvilken åtbörd hos honom var ett bevis på förlägenhet och bryderi, samt lät äfven undfalla sig ett hest ljud, som liknade ett skratt, och sade: — «Det är, förbanna mig, rätt täckt, och erinrar mig om Casals belägring; men tyst, flicksnärta; jag har ännu icke hört af abbé Quillet; det gör mig orolig; men han måtte ha kommit för längesedan och före vårt unga par...«

Laura, som fruktade att ensam blifva afskickad till Saint-Eustache-torget, sade sig vara säker att abbén nyss gått in i kyrkan, och fortfor:

Ombrose selve, ove pereote il sole

che vi fa co' suoi reggi alte e superbe.

«Hu!« knotade vår hedersman; «jag står med fötterna i snön och har en vattenränna i örat; kölden ligger på mitt hufvud och döden i mitt hjerta, men ändå sjunger du för mig om violblommor, sol, gräs och kärlek; tig säger jag!«

Med dessa ord tryckte han sig närmare intill kyrk-muren, lät sitt gamla hufvud med det hvita håret nedsjunka i båda händerna och förblef tankfull och orörlig i denna ställning. Laura tordes ej mera tilltala honom.

Men under det kammarjungfrun uppsökte Grandchamp, hade den unga, bäfvande Maria med darrande hand skjutit upp den halföppna kyrkdörren, der hon fann Cinq-Marsstående förklädd och väntande henne med oro. Så snart hon igenkände honom, gick hon hastigt in i templet, och utan att aftaga den sammetsmask hon hade för ansigtet, skyndade hon till biktstolen, under det att Henrik sorgfälligt igenläste den dörr, hvarigenom hon inkommit. Sedan han förvissat sig om att låset ej kunde öppnas utifrån, följde han efter henne och knäföll, efter vanligheten bredvid henne i biktstolen. Anländ en timme före prinsessan, med sin gamle tjenare, hade han funnit dörren öppen, hvilket var ett säkert och Öfverenskommet tecken att hans fordne lärare, abbé Quillet, väntade

honom på vanligt ställe. Angelägen att förekomma all öfverraskning, hade han dock dröjt vid ingången, i afbidan på Marias ankomst, och ehuru glad öfver den gode abbéns punktlighet att på bestämd tid infinna sig, derföre icke velat Öfvergifva sin post för att tacka honom. Den beskedlige gubben var en annan far för honom, med undantag af fadersväldet, och han behandlade vanligen den godsinnade presten utan särdeles krus.

Den gamla kyrkan Saint-Eustache var mörk; ty utom den ständigt lågande lampan, brunno der endast fyra gula vaxljus, hvilka voro fästade på de största pelarne ofvanför vigvattenskärlen och spredo ett rödt sken på den ödsliga korsgångens blå och svarta marmorbeläggning. Ljuset inträngde knappt uti den heliga byggnadens sidogångar. Uti ett af dess kapeller, och detta det dunklaste, stod den biktstol, genom hvars höga jerngaller och tjocka brädskrank endast det lilla takhvalfvet och träkorset voro synliga. Der knäföllo Cinq-Mars och Maria af Mantua på hvar sin sida. De knappt sågo hvarandra och funno att abbé Quillet, som efter vanligheten satt emellan dem, redan länge väntat på dem. De kunde mellan de små galleröppningarne urskilja skuggan af hans kåpa. Cinq-Mars hade nalkats långsamt; han hade så till sägandes nyss afgjort och bestämt sitt öde. Han skulle nu ej framträda för sin konung, men inför en mäktigare herrskarinna, för hvars skull han företagit sitt ofantliga värf. Han skulle sätta hennes trohet på prof och darrade.

Han bäfvade i synnerhet då hans unga trolofvade knäfallit midt för honom; han bäfvade, ty vid denna engels anblick kunde han ej underlåta att tänka på den sällhet hankanske torde förlora; han vågade ej tala först och betraktade en stund detta hufvud i dunklet; detta unga hufvud, hvarpå alla hans förhoppningar hvilade. Hvar gång han såg henne, kunde han, oaktadt sin häftiga kärlek, ej afhålla sig ifrån att erfara en viss förskräckelse öfver att hafva vågat så mycket för ett barn, hvars kärlek blott var en svag återspegling af hans, och som måhända ej uppskattat värdet af de uppoffringar han redan gjort, då han för hennes skull hade öfvervunnit sin stolthet och blifvit en smidig hofman; hade åsamkat sig ärelystnadens och intrigens vedervärdigheter, fördjupat sig i invecklade beräkningar, brottsliga funderingar och en upprorsstiftares dystra, mödosamma sträfvanden. Under deras hemliga och oskyldiga möten hade hon dittills alltid erfarit hvarje ny underrättelse om hans framsteg på lyckans bana med en barnsligt glad hänryckning, men utan att inse eller bedöma huru besvärligt hvarje sådant steg varit, och alltid naivt frågat, när han skulle blifva konnetabel och när de kunde fira sitt bröllop, liksom hon skulle frågat om vädret vore vackert, eller när han ämnade sig till karusellen. Hittills hade han lett åt dessa frågor och denna okunnighet, som var så förlåtlig hos en adertonårig flicka, hvilken var född på en tron och van vid den storhet, som var henne så till sägandes naturlig, och som hon funnit omkring sig, då hon kom till verlden; men nu anställde han allvarsamma betraktelser öfver denna karakter, då han, så godt som nyss kommen ifrån de sammansvurnes vördnadsbjudande sammankomst, hvarest alla rikets stånd varit representerade, och med öronen ännu genljudande af de manliga röster, hvilka svurit att börja ett vidtutseende krig, för första gången fruktade, att detta slags oskuld kunde vara blott lättsinne och äfven sträcka sig till hjertat: han beslöt derföre att utforska det.

«Gud! hvad jag är rädd, Henrik!« sade hon då han inträdde i biktstolen; «ni vill alltid att jag skall komma utan medfölje och utan vagn; och jag fruktar alltjemt att mitt folk skall se mig, då jag går från hotell Nevers. Skall jag då ännu längre behöfva dölja mig som en missdåderska! Drottningen var icke nöjd, då jag förtrodde henne allt; om hon vidare talar med mig härom, blir det med den stränga uppsyn, somui vet hon kan antaga, och hvilken alltid kommer mig att gråta: jag är mycket rädd.«

Hon teg, och Cinq-Mars svarade blott med en djup suck.

«Hvad! ni svarar mig icke?« sade hon.

«Är detta således alla era farhågor?« sade Cinq-Mars bittert.

«Kan jag väl hafva någon större? Ack, min vän, med hvilken ton, med hvilken stämma tilltalar ni mig? Är ni ond för det jag kommit sent!«

«För tidigt, min hertiginna, alldeles för tidigt för de saker ni kommer att få höra, och om hvilka jag finner ni ej har någon aning.«

Bedröfvad öfver den dystra, bittra tonen i hans röst, började Maria gråta: — «Ack, min Gud! hvad har jag då

gjort?« sade hon, «efter ni kallar mig hertiginna och behandlar mig så grymt.«

«Lugna er,« fortfor Cinq-Mars, men alltjemt ironiskt. «Ni är verkligen icke brottslig; men jag är det, jag ensam är brottslig; icke emot er, men för er skull.«

«Har ni då gjort något ondt? har ni befallt någon menniskas död? Ah nej! derför kan jag vara trygg, ni är ju så god!«

«Hvad!« sade Cinq-Mars; «är ni då främmande för mina planer? har jag missförstått er tanke, då ni såg på mig hos drottningen? Förstår jag ej mera att läsa i era ögon? Den eld, som då lifvade dem, uttryckte väl ej någon särdeles vänskap för Richelieu? Hvart har den beundran tagit vägen, som ni lofvade åt den, hvilken vågade säga konungen sanningen? Var då allt detta blott ett svek?«

Maria fällde strida tårar: «Ni tilltalar mig alltid med ett visst tvång,« sade hon, «som jag .ej har förtjent. Tror ni att jag glömt denna förfärliga sammansvärjning, för det jag ej yttrar något derom? tycker ni att jag ej är nog olycklig? Behöfver ni se mina tårar? Så se dem nu! Jag gråter nog i hemlighet, Henrik; var öfvertygad, att om jag undvikit att vidröra detta grufliga ämne i våra sednaste samtal, har det varit af farhåga att erfara för mycket. Kan jag väl tänka på annat, än edra faror, då jag vet att det är ior min skull ni trotsar dem. Ack! om ni strider för mig, så måste jag också uthärda svåra anfall! Ni är lyckligare än jag; ty ni brottasblott med hatet, men jag måste Lämpa mot vänskapen; kardinalen möter er med vapen och soldater, men drottningen, den milda Anna af Österrike, använder blott ömma förmaningar, smekningar och stundom tårar.«

«Rörande och oemotståndliga tvångsmedel,« sade Cinq-Mars med bitterhet, «för att förmå er emottaga en tron. Jag inser alltförväl att ni måste göra våld på er, för att emotstå dylika frestelser; men först, min hertiginna, måste ni lösas från edra eder.«

«Ack, store Gud! Hvem är då emot oss?«

«Gud är öfver och emot oss,« svarade Henrik med sträf röst. «Konungen har svikit mig.«

Abbén rörde på sig i biktstolen.

Maria utbrast: — «Det anade mig; den olyckan förutsåg jag! Är jag väl vållande dertill?«

«Han bedrog mig i det ögonblick han tryckte min hand,« sade Cinq-Mars; «han bedrog mig genom den skändlige Josef, som man har erbjudit mig att mörda.«

Abbén gjorde en så häftig rörelse af fasa, att dörren till biktstolen öppnades på glänt.

«Ack, min far!« fortfor Henrik, «frukta ingenting; er lärjunge skall aldrig gifva några dylika slag. De, hvilka jag förbereder, skola höras på långt håll och ljusa dagen skall belysa dem; men det återstår mig att uppfylla en pligt, en helig pligt. Se, ert barn uppoffrar sig i er åsyn. Ack! jag har ej länge lefvat lycklig, och denna lycka blir kanske nu förstörd af er hand, samma hand, som helgat densamma.«

Under det han talade, öppnade han det lilla gallret, som skilde honom från sin fordne lärare, hvilken, i det han alltjemt iakttog en förvånande tystnad, drog ned kapuschongen öfver pannan.

«Atergif,« sade Cinq-Mars med mindre stadig röst, «denna trolofningsring åt hertiginnan af Mantua; jag kan ej behålla den, om hon ej gifver mig den för andra gången; ty jag är ej mera samma person, som den hon lofvade äkta.«

Presten grep häftigt ringen och stack honom genom det motstående gallret, hvilket bevis på likgiltighet förundrade Cinq-Mars.

«Hvad! min far,« sade han, «är ni också förändrad?«Maria grät nu icke mera; men i det hon höjde sin englastämma, som uppväckte ett svagt genljud i de långa, hvälfda gångarne, liksom orgelns mildaste suck, sade hon: —

«Ack, min vän! var ej längre ond; jag förstår er ej, men kunna vi väl bryta hvad Gud förenat, och kan jag

öfvergifva er, då jag vet er vara olycklig? Om konungen ej längre är er vän, är ni åtminstone säker att han ej vill tillfoga er något ondt, emedan han icke gjort det mot kardinalen, som han aldrig tålt. Ni tror er vara förlorad för det konungen kanske ej velat skiljas från sin gamle tjenare? Nå väl! väntom till dess han återskänker er sin vänskap; glöm dessa konspiratörer, som förskräcka mig. Jag tackar Gud, om de ej mera hafva något hopp, ty jag behöfver då ej mer bäfva för er. Hvad fattas er då, min vän, och hvarföre skola vi bedröfva oss onödigtvis? Drottningen är vår vän och vi äro begge raycket unga? gifvom oss derföre till tåls. Framtiden är skön, emedan vi äro förenade och säkra om hvarandra. Berätta mig hvad konungen sade till er i skogen vid Chambord! Jag följde er länge med ögonen. Herre Gud! hvad detta jagtparti var ledsamt för mig.«

«Han har bedragit mig, säger jag er,« svarade Cinq-Mars; «och hvem skulle väl hafva kunnat tro det, då ni såg honom räcka handen ömsom åt sin bror, hertigen af Bouillon och mig, hvem skulle trott det, då han lät oss berätta de minsta omständigheter af våra planer; dagen då Richelieu skulle häktas i Lyon, stället dit han skulle förvisas (ty de röstade för hans död, men jag kom ihåg min far och bad att han måtte benådas till lifvet)? Konungen sade sig vilja leda allt i Perpignan, och likväl hade Josef, denne nedrige spion, nyss varit hos honom i Liljekabinettet! Ack, Maria! skall jag tillstå det för er? min själ blef alldeles omhvälfd i detsamma jag fick veta det. Jag tviflade om allting och jag tyckte att verldens medelpunkt vacklade, då jag såg uppriktigheten fly från en konungs hjerta. Jag såg hela vår byggnad ramla; blott ännu en timma och hela vår sammansvärjning hade upplöst sig och jag förlorat er förevigt; ett medel återstod ännu, hvilket jag tillgreps

«Hvilket ?« frågade Maria.«Jag hade fördraget med Spanien i mina händer, och jag undertecknade det.«

«O himmel! sönderrif det.«

«Det är redan afskiekadt.«

«Med hvem?«

«Med Fontrailles.«

«Återkalla honom.«

«Han måste redan hafva passerat Oloronska passen,« sade Cinq-Mars och steg upp. "Allt är färdigt i Madrid, — i Sedan; arméer vänta mig, Maria! arméer! och Richelieu är midt ibland dem! Han vacklar, det behöfves blott en stöt, för att störta honom, och för evigt tillhör ni mig, den segrande Cinq-Mars.«

«Rebellen Cinq-Mars!« sade hon suckande.

«Nå väl! ja! rebell, men icke mera gunstling. Jag vet att jag är rebell, brottsling och förtjenar stupstocken,« utbrast den häftige ynglingen och föll åter på knä; «men rebell at kärlek, rebell för er, som mitt svärd slutligen skall eröfra hel och hållen.«

«Ack, det svärd som sölas i egna landsmäns blod, är ju blott en dolk!«

«Var barmhertig, skona mig, Maria! Må konungar öfvergifva mig, må krigare lemna mig i sticket, det skall blott göra mig ännu ståndaktigare; men ett enda ord af er öfver-väldigar mig och den kalla öfverläggningens tid är förbi för mig; ja, jag är brottslig och derföre tviflar jag, om jag ännu är er värdig. Öfvergif mig, Maria! återtag denna ring.«

«Det kan jag icke,« svarade hon, «ty jag är er maka, hvem ni än må vara.«

«Ni hor det, min far!« sade Cinq-Mars utom sig af glädje; «välsigna detta nya förbund! det är tillgifvenhetens och uppoffringens, ännu skönare än kärlekens. Så länge jag lefver, tillhör hon mig.«

Utan att svara, öppnade abbén nu dörren till biktstolen, gick hastigt ut och försvann ur kyrkan, innan Cinq-Mars hann stiga upp och följa efter honom.

«Hvart går ni? hvad fattas er?" ropade han. Men han hvarken hörde eller såg någon menniska.«För Guds skull ropa icke,« sade Maria, «eller gör ni mig olycklig, ty säkert har han hört någon i kyrkans

Men Cinq-Mars var så orolig, att han utan att svara skyndade ned åt gången, och sedan han förgäfves sökt sin lärare under hvalfbågarne, vände sina steg till en dörr, som han fann stängd. Han drog nu sin värja och gick omkring hela kyrkan, till dess han kom till den port, som Grandchamp borde bevaka, då han ropade på denne och lyssnade.

«Släpp honom nu,« sade en röst i gathörnet, och hästar galopperade bort.

«Grandchamp, kan du inte svara?« ropade Cinq-Mars.

«Hjelp! Henrik! min bästa gosse; hjelp!« stönade abbé Quillet.

«Hvart tog ni vägen? Ni blottställer mig ju!« sade Cinq-Mars och gick fram, då han märkte att hans stackars lärare stod med bart hufvud under den fallande snön och var ur stånd att gifva honom något redigt svar.

«De hafva fasthållit och röfvat mig,« sade han; «de skälmarne, de röfrarne! de bundo en näsduk för munnen, så att jag ej kunde ropa.«

Grandchamp kom nu äfven och gned sig i Ögonen, liksom en, hvilken nyss vaknat. Laura, som var alldeles förskrämd, skyndade in i kyrkan, dit alla följde henne, för att lugna Maria, i det de medförde den gamle abbén,

«De hofvarne bundo mina händer, som ni ser, och röfvade ifrån mig nyckeln till denna kyrkdörr; de voro öfver tjugu personer.«

«Hvad! nu nyss?« frågade Cinq-Mars; «men hvarföre skyndade ni ifrån oss.«

«Skynda ifrån er! de hafva fasthållit mig i öfver två timmars

«Två timmar!« utbrast Henrik förskräckt.

«Ack, jag olycklige gubbe!« sade Grandchamp; «jag har sofvit då min herre sväfvade i fara! Det var första gången.«

«Ni var således icke med oss i biktstolen ?« fortfor Cinq-Mars mycket orolig, under det den darrande Maria tryckte sig intill hans arm.

«Hvad!« sade abbén. «Hafven j ej sett den bofven, åt hvilken de lemnade min nyckel ?««Nej! hvem?« frågade alla på en gång. «Pater Josef,« sade den fromme presten. «Fly! ni är förlorad!« utbrast Maria.

TJUGONDEANDRA KAPITLET.

OVÄDRET.

Blås, blås, du vintervind! Hur skarp emot min kind

Du också vara må. Så grymt du icke bräns Som otacks plåga käns I själens djup ändå. Hej ho! Sjung hej ho! Hej ho i det gröna! Falsk är ju all vänskap och fjollor de sköna. SHAKSPEARE.

Midt på den långa och väldiga Pyreneiska bergskedjan, som utgör halföns tinnbekrönta näs, och midt ibland dess blå, med snö, skogar och gräsmarker betäckta pyramider, öppnar sig i ett smalt pass en gångstig, uthuggen uti den uttorkade bädden af en tvärbrant nedstupande ström; den kröker sig omkring klippor, smyger sig under hårdnade snö-hvalf, slingrar sig utmed brädden af öfversvämmade brådjup, upp till de angränsande bergen Urdoz och Oloron, för att, sedan den slutligen uppnått deras ojemna ryggar, gå fram öfver deras töckniga toppar, hvilka äfven hafva sina höjder och dälder, och vika af åt höger, der den lemnar Frankrike och sänker sig ned till Spanien. Aldrig har raulåsnans höga sko lemnat ett spår på dessa slingrande stigar; menniskan kan endast med möda der bibehålla sitt fotfäste och måste begagna repskor, som icke halka, och en käpp med klöfverformig jern-brodd, som intränger i bergsremnorna.Under de vackra sommarmånaderna ditvandrar herden klädd i sin bruna kåpa, med den svarta väduren och fårhjorden, hvars släpande ull sopar gräsvallen. På dessa branta, ödsliga ställen hör man blott ljudet af fårens stora bjellror, hvilkas ojemna klingande bilda oväntade ackorder och tillfälliga löpningar, som öfverraska vandringsmannen och fägna den vilde, enslige herden. Men då den långa septembermånaden infaller, utbreder sig en snösvepning ifrån bergens toppar ned till dalarne, och afhåller sig

blott från denna djupa hålväg, några af bergströmmarne genomfårade skolgångar samt några granitspetsar, hvilka utsträcka sina vidunderliga gestalter såsom benrangel efter en begrafven verld.

Då infinna sig lätta flockar af stengetter, hvilka med sina bakut krökta horn lagda utåt ryggen skutta från sten till sten, likasom de studsande framfördes af vinden, och taga sin luftiga öken i besittning; stora skaror af korpar och kråkor kretsa oupphörligt öfver brådjupen och de naturliga brunnarne, hvilka de förvandla till mörka dufslag, och den bruna björnen, åtföljd af sina raggiga ungar, hvilka välta sig och leka kring honom på snön, nedstiger långsamt från sin af kölden inkräktade fristad. Men dessa äro hvarken de vildaste eller grymmaste invånarne, som vintern förer till dessa bergstrakter; lurendrägaren, som traktens öfvergifvenhet gör trygg, blir så dristig, att han bygger sig en träkoja på sjelfva naturens och politikens gränsskilnad, och der ske hemliga aftal, obekanta varubyten de båda Navarras-invånarne emellan, midt ibland töcknen och stormarne.

Det var på denna smala stig och på den åt Frankrike vettande sluttningen, som, ungefär två månader efter de uppträden . vi sett föregå i Paris, tvänne resande, hvilka kommo från Spanien, trötte och förskrämda stannade vid midnattstid, i det några skött hördes bland bergen.

«De skurkarne! huru de förföljde oss!« sade den ene af dem; «jag förmår ej mer; om ni ej varit, hade jag bestämdt blifvit tagen.«

«Det blir ni ännu och detta fördömda papper också, om ni förlorar tiden med prat; hör, nu smällde andra skottet på berget Saint-Pierre-de-l'Aigle; de tro att vi begifvit oss åt

Limacon, men de skola få se på annat; gå ner bara! Det är utan tvifvel en patrull, som jagar efter lurendrägare. Fort, stig ned!«

«Hur skall det gå till, då jag ej ser någonting ?«

«Gå på bara och håll mig i armen.«

«Håll i mig, ty jag halkar med mina stöflor,« sade den förste vandringsmannen och hakade sig fast i spetsiga stenar, för att undersöka markens fasthet innan han satte foten på densamma.

«Se så, gå på bara,« sade den andre och sköt på honom; «se der går en af de skurkarne Öfver våra hufvuden.«

Skuggan af en beväpnad man syntes verkligen på snön. De båda äfventyrarne höllo sig stilla, tilldess han gått förbi, hvarefter de fortforo att nedstiga.

«Vi äro afskurne och skola blifva tagne!« sade den af dem, som stödde den andre. «Gif mig ert satans pergament; jag är klädd som lurendrägare och skall gifva mig ut för en sådan, som söker en tillflykt ibland dem; men ni kan ej tillgripa denna utväg med er galonerade rock.«

«Ni har rätt,« sade hans kamrat och stannade på en utstående bergshäll, i det han räckte honom en urhålkad trärulle.

Ett muskötskott smällde och kulan inträngde hvinande i snön vid deras fötter.

«Pass opp!« sade den förste. «Rulla ned! och kommer ni ner med lifvet, så följ vägen. Till venster om Gave-strömmen ligger Sainte-Marie; men ni skall taga af åt höger och gå öfver Oloron, så kommer ni på vägen till Pau och är räddad. Fort, rulla ner!«

I detsamma gaf han sin kamrat en knuff, och utan att bevärdiga honom med en blick, följde han bergssluttningen i horisontal riktning, i det han, vig som en vildkatt, hakade sig fast vid stenar, grenar och äfven gräs, och befann sig sålunda snart på en fast gräsplan, framför en liten koja af bräder, genom hvilka man såg ett ljusskimmer. Äfventyraren gick rundt omkring, såsom en utsvulten varg kring ett fårhus, och i det han lade ögat till en springa, såg han troligen något, som, stadgade håna beslut« ty han slog utan tvekan upp den svigtande dörren, hvilken blott var stängd med en svag klinka.Hela kojan darrade af det knytnäfslag, han gifvit dörren, och han såg nu att den genom en skiljevägg var delad i två kamrar. Ett stort gult vaxljus upplyste den första; der låg en ung, blek och förskräckligt mager qvinna, hopkrumpen i ett hörn på den fuktiga marken, der snövattnet inträngde under

kojans brädväggar. Hennes långa, svarta hår, som var hop-tofvadt och betäckt med smuts, föll i oordning öfver hennes bruna vadmals-klädning, medan den i Pyreneiska bergen brukliga röda kapuschongen betäckte hennes hufvud och axlar. Hon satt med nedslagna ögon och spann på en liten slända, som var fästad vid hennes bälte, och lät icke störa sig af den inträdande.

«Hör på, la moza*), stig upp och gif mig något att dricka; ty jag är trött och törstiga

Flickan svarade icke, och fortfor med sin spånad, utan att se upp.

«Hör du icke?« sade främlingen och stötte till henne med foten: «säg till husbonden, som jag sett derinne, att en vän vill helsa på honom; men gif mig först något att dricka. Jag vill ha herberge här.«

Hon svarade med hes röst, men alltjemt spinnande: — «Jag dricker snön, som smälter på stenen, eller det gröna skummet, som simmar på kärrvattnet; men när jag har spunnit flitigt, får jag vatten ur jernkällan.

«När jag sofver, går den kalla ödlan öfver mitt ansigte; men 'när jag väl tvättat en mulåsna, kastar man åt mig en tapp hö; höet är varmt, höet är varmt och godt, och jag lägger det på mina raarmorfötter.«

«Hvad är det för sagor du berättar der?« sade Jakob; «jag talar ej om dig.«

Hon fortfor: —«Man låter mig hålla en karl, medan han slagtas. Ack, hvad jag har haft blod på händerna! Må Gud förlåta dem, om det är möjligt! Be hafva låtit mig hålla hans hufvud och baljan full med rödt vatten. O himmel! jag, som var Guds brud! Man kastar deras kroppar i den bottenlösa snön, men gamen hittar dem; han bekläder sitt näste med deras hår. Jag ser dig nu frisk och lefvande, men jag får se dig blodig, blek och död.«

*) Flicka.Äfventyraren ryckte på axlarne, sköt upp dörren till det andra rummet och steg in hvisslande. Han fann der den man han sett mellan brädspringorna; hans blå yllemössa hängde på ena örat, och insvept i en vid kappa, satt han på en klöfsadel framför ett stort fyrfat med kol och rökte en cigarr, medan han litet emellan tog en klunk ur en bredvid honom stående läderflaska. Kolelden upplyste hans gula, pussiga ansigte, äfvensom kammaren, hvarest flera klöfsadlar voro utlagda kring fyrfatet, liksom stolar. Han såg upp utan att röra sig ur stället.

«Aha! det är du, Jakob!« sade han. «Fast jag inte sett dig på fyra år, känner jag ändå igen dig; du är dig lik, stråtröfvare. Du har alltid samma vindböjtels-fysionomi; sätt dig der och tag en klunk.«

«Ja, nu ser du mig åter här; men huru knäfveln har du kommit hit? Jag trodde du hade blifvit domare, Boumain!«

«Och jag trodde dig vara spansk kapten, Jakob!«

«Ah, jag var det en tid, det är sannt, och sedan krigsfånge; men jag drog mig temligen bra ur spelet, och sedermera har jag ingått i det förra fria ståndet, det gamla goda lurendrägaryrket.«

«Viva! viva! jako/«*), sade Houmain; «vi raska bussar duga till allt. Men hör på, har du hållit dig på de andra vägarne; ty jag har icke träffat dig, sedan jag återtog det gamla handtverket?«

«Ja, ja, jag har varit der du inte kan komma,« sade

Jakob,

«Hvad medför du?«

«En okänd vara; i morgon komma mina mulåsnor.«

«Är det sidenband, cigarrer eller ull?«

«Det skall du få veta sedermera, araigo; gif mig nu flaskan, ty jag är törstig.«

«Se der, drick! det är äkta valdepennas! Vi äro bra lycklige här, vi bandoleros! Aj! jaleo! jaleo! drick då! vännerna komma strax.«

*) Ett oöfversättligt utrop och ed.«Hvilka vänner?« frågade Jakob och tog flaskan från munnen.

«Oroa dig icke. utan drick du bara! jag skall berätta dig alltsammans och sedan skola vi sjunga den andalusiska

Ti-rana.« *)

Äfventyraren tog flaskan och låtsade dricka med lugn.

«Hvem är den långa slinkan, som jag såg i yttre kammaren ?« sade han; «hon ser ut som hon vore halfdod.«

«Nej, nej, hon är bara galen; drick du, så skall jag berätta dig det också.«

Houmain drog nu fram ur den röda gördeln sin långa dolk, hvilken på båda sidor var tandad som en såg, och omrörde dermed kolen i fyrfatet, i det han med allvarsam uppsyn sade: — «Först skall jag säga dig, om du ej vet det, att der nere (han pekade åt Franska sidan) låter den gamla vargen Eichelieu dem lyda trummans

«Ha, ha!« sade Jakob.

«Ja, man kallar honom Kungens kung, som du vet. Emellertid har der kommit fram en liten ung karl, som är nästan lika stark som han, hvilken kallas herr le Grand. Denna lilla junker kommenderar nu nästan hela armén vid Perpignan och kom dit för en månad sedan, men den gamle är beständigt i Narbonne, och han är bra slug. Hvad konungen beträffar, är han än si och än så (Houmain vände härunder handen' på flatan och afvigan). Ja, så der emellan ditt och datt; men intill dess han tar sitt beslut, är jag för ditt, det vill säga kardinalist, och jag har alltid bedrifvit hans nåds saker, alltsedan han första gången använde mig för tre år sedan. Jag skall berätta dig det: —

«Han behöfde klokt och beslutsamt folk till en liten angelägenhet och lät uppsöka mig, för att användas som brottmålsdomare.«

«Ha! ha! det är ett skönt embete; jag har hört talas derom.«

«Ja, det är ett yrke, som har något tycke af vårt, hvari man säljer rep i stället för garn; det är dock mindre hederligt,

*) Ett slags visa.ty man mördar oftare; men så är det också indrägtigare, och allting betalas efter hvad det är värdt.«

«Det är riktigt,« sade Jakob.

«Ett, tu, tre stod jag der i röd kåpa och skaffade en svafvelgul åt en stor, vacker karl, som var kyrkoherde i Loudun, och hvilken var i ett nunnekloster, såsom en ulf i fårahuset: också blef han väl stekt.«

«Ha! ha! ha! det är bra tokroligt,« utbrast Jakob skrattande.

«Drick på,« fortfor Houmain. «Ja, jag försäkrar dig, Jago, att jag såg honom efteråt, förvandlad till små svarta klumpar, som detta kol, ser du, på ändan af min dolk här. Ack, hvad äro vi väl? Sådane blifva vi en gång hos fan.«

«Intet dylikt skämt, det förbehåller jag mig!« sade Jakob mycket allvarsamt; «du vet att jag vördar religionen.«

«Ah ja, hvarför icke; det kan så vara,« svarade Houmain i samma ton; «Bichelieu är ju kardinal! Men lika godt. Du skall veta, att som jag var referent, så inbringade detta mig« ... *)

«Ah! du är qvick, din skurk!«

«Ah ja, liten smula! Jag säger således att det inbringade mig femhundra piaster, ty Armand Duplessis betalar sitt folk hederligt; och deremot kan ingenting anmärkas, utom att pengarne ej äro hans, men vi göra alla på samma sätt. Då tyckte jag det vara bäst att sticka in pengarne i den gamla rörelsen, och derföre flyttade jag hit. Handtverket förkofras, Gud ske lof! Lurendrägeri är nu belagdt med dödsstraff, och derigenom stiga varorna.«

«Men hvad ser jag?« utbrast Jakob; «blixtar i denna månad ?«

«Ja, åskvädren börja snart, vi hafva redan haft tvenne. Hör du dånet; vi äro just i åskmolnet? Men hvad gör det; drick du bara. Klockan är omkring 1; vi skola på en gång göra slut på natten och flaskan. Jag sade dig att jag då gjorde bekantskap med vår president, en lång glop, vid namn Laubardemont; jag vet ej om du känner honom.«

*) I originalet finnes en ordlek, som ej kunnat återgifvas: comme j«étais rapporteur, ceia me rapporta...«Ah jo,

något,« svarade Jakob; «det är en snål best; men lika godt, fortfar.«

«Nåväl! som vi ej hade någon hemlighet för hvarandra, anförtrodde jag honom mina små handelsspekulationer och bad honom hafva sin gamle embetsbröder i minne, om något tillfälle yppades att göra affärer. Han har ej svikit mig och jag har ej skäl att beklaga mig.«

«Ha! ha!« sade Jakob; «hvad har han då gjort?«

«Till en början hitförde han för två år sedan i egen person sin systerdotter, som du såg der i yttre rummets

«Hans systerdotter!« sade Jakob och uppstod. «Demnio! och du behandlar henne som en slafvinnas

«Drick du och sätt dig!« fortfor Houmain, i det han lugnt lagade om elden med sin dolk. «Han ville sjelf ha det så.«

Jakob satte sig.

«Jag tror,« fortfor lurendrägaren, «att han inte vore missnöjd, om han visste att hon... du förstår mig; han ville hellre att hon vore under snön, än ofvanpå; men han ville ej sjelf stoppa dit henne, ty han är en huld slägting, som han sjelf säger.«

«Och, som jag bäst vet,« sade Jakob; «men berätta ridare.«

«Man kan väl förstå att en man, hvilken, såsom han, vistas vid hofvet, icke gerna kan vilja hafva en galen systerdotter i sitt hus. Det är helt naturligt. Jag skulle gjort alldeles på samma sätt, om jag fortsatt min juridiska bana. Men här, ser du, behöfves ingen yttre ståt, och derföre har jag tagit henne till criada*). Hon har visat mera förstånd än jag väntat, ehuru hon nästan aldrig yttrat mer än ett enda ord. I början gjorde hon sig väl till, men nu ryktar hon en mulåsna så bra som trots någon dräng. Nu har hon likväl ett par dagar haft feber, men det går väl öfver på ett eller annat sätt. Men hör! tala ej om för Laubardemont att hon lefver ännu; ty då kunde han tro, att jag för hushållnings skull behåller henne som piga.«

«Hvad! är han här i trakten ?« utropade Jakob.

} Piga.«Drick på bara,« återtog den flegmatiske Houmain, i det han sjelf föregick med godt exempel och började vänligt plira med ögonen. «Ser du, detta är den andra saken jag bedrifver med denne lille, beskedlige Laubardemont). Jag håller af honom som mitt öga, och nu skola vi dricka hans skål i detta vin från Jurangon; det var en munter tures, salig konung Henriks, favoritvin. Hvad vi må väl här! Spanien till höger, Frankrike till venster; emellan läderflaskan och buteljen! Buteljen, ack! för den har jag uppoffrat allt.«

Han slog halsen af en butelj med hvitt vin, och sedan han deraf tagit några djupa klunkar, fortfor han, under det främlingen slukade honom med ögonen: «Ja, han är här och han måtte frysa om fötterna, ty han har sedan solens nedgång sprungit omkring bland bergen med sina egna följeslagare och våra kamrater; du vet våra bandoleros, de äkta coutradandistas.«

«Men hvarföre springa de der då?« frågade Jakob.

«Ja, det är just det roliga af saken!« svarade fyllbulten; «de vilja knipa ett par skälmar, som komma hit med sextio tusen spanska soldater på fickan. Du förstår kanske ej half-qväden visa, din krabat! He? Likväl förhåller det sig, som jag säger, de hafva dem i sin egen ficka.«

«0m jag förstår!« sade Jakob och kände efter sin dolk i bältet, samt såg åt dörren.

«Nå väl, djefvulsbarn, låtom oss sjunga Tirana; tag din butelj, kasta bort cigarren och sjung!«

Den rusiga värden började nu sjunga på spanska och teg blott då han lutade sig bakut för att dricka, hvarvid Jakob betraktade honom med dyster blick och eftersinnade hvad han borde göra.

En luren drag are jag är,

Och sjelf jag mig högaktar; Ty ej för någon rädd jag är;

Hvar fara jag föraktar. Aj, jaleo! j flickor små

Hvem köpa vill mitt svarta garn?

*) Här förekommer åter en ordlek: Lombard dimon, demon, des monts, hvilken skulle kunna öfversättas med "Lombard-saten" "bergs-lombarden".Skenet af en blixt inträngde i detsamma genom en liten glugg och uppfyllde rummet med svafvellukt; en förskräcklig knall följde strax derpå; kojan skakade och en stock nedföll utanför.

«Aj, aj, huset!« ropade drinkaren; «jag tror fan börjar grassera, och vännerna låta inte höra af sig.«

«Låt oss sjunga!« sade Jakob och makade den klöfsade), hvarpå han satt, närmare intill Houmains, som drack, för att styrka sitt mod, och fortfor: —

«Min raska häst nu tröttnat har,

Så att jag sjelf nu springa får. Aj, aj, nu kommer patrullen

Och skotten de smälla alltjemt; Aj, aj. min snälla häst

För mig ur denna fara. Lefve, lefve min häst,

Min snälla svarta bläs; Aj, jako, j flickor små,

Hvem köpa vill mitt svarta garn?«

Då han slutat sjunga, kände han sitt säte vackla, och föll baklänges. Sedan Jakob sålunda befriat sig frän honom, skyndade han mot dörren, som i detsamma öppnades, och hans ansigte stötte emot den tokiga flickans bleka, iskalla panna. Han vek tillbaka.

«Domaren!« sade hon, i detsamma hon inträdde och föll derpå raklång på den kalla marken.

Jakob hade redan sträckt ena benet öfver henne, då en annan gulblek, bestört gestalt visade sig; det var en lång karl insvept i en kappa, genomblöt af snö och regn. Han ryggade äfven tillbaka, i det hans ansigte förvreds af fasa och raseri. Det var Laubardemont, åtföljd af väpnade män; de betraktade hvarandra.

«Hva ... hvad! ka ... a... amrat, skurk,« sade Houmain, som med mycket besvär ändtligen åter kommit på fötter, ffskulle du händelsevis vara rojalist?«

Men då han såg dessa tvenne karlar, hvilka tycktes förstenade af hvarandras åsyn, teg han liksom de, och stapplade fram till den fåniga flickan, som ännu låg på marken, emellan domaren och kaptenen. Den förre tog till ordet.

«Är ni ej densamme vi nyss förföljde ?««Det är han,« sade hans följeslagare enstämmigt; «den andre slapp undan.«

Jakob drog sig baklänges till den rankiga brädväggen, der han ställde sig insvept i kappan, som en björn, hvilken stöder sig med ryggen mot ett träd, då han angripes af en mängd hundar. Han ville skaffa sig besinningstid, och sade derföre med grof, dof röst: — «Den förste, som tager ett steg framom fyrfatet och denna flicka, är dödens man.«

Han drog dervid en lång dolk ur kappan. Houmain hade emellertid fallit på knä bredvid flickan, hvars hufvud han vände mot elden, som upplyste hennes ansigte; — ögonen voro tillslutna.

«Ack, store Gud!« utbrast Laubardemont, som i förskräckelsen glömde sig sjelf. «Åter Johanna!«

«Var lugn, he .. er.. erre,« sade Houmain, som försökte att öppna de långa mörka ögonlocken och höll i hufvudet, hvilket hängde som en våt linknippa; «va..ar lugn; blif icke o .. ond, hon är riktigt död, ganska riktigt död.«

Jakob satte foten på liket, liksom på en vall, och i det han med ett vildt leende lutade sig under Laubardemonts ansigte, hviskade han: — «Låt mig gå i fred, så skall jag ej blottställa dig, hofman; jag skall ej säga att hon var din systerdotter och att jag är din son.«

Laubardemont hämtade sig, betraktade sitt folk, som trängde sig fram med spända gevär, och, i det han tecknade åt dem att draga sig tillbaka, svarade han med mycket låg röst: — «Lemna mig fördraget, så skall du få gå.«

«Det sitter här i bältet; men om någon rör det, kallar jag dig helt högt min far; och hvad skall då din herre säga?«

«Gif hit, så skall jag förlåta dig atc du lefver.«

«Låt mig gå, så skall jag förlåta dig, att du gifvit mig lifvets

«Du är dig alltid lik, stråtröfvare!«

«Ja, lönnmördare.«

«Hvad angår dig en pojke, som stämplar ?« sade domaren.

«Hvad angår dig en gubbe, som regerar?« svarade sonen.

«Gif mig ditt papper; jag har svurit att skaffa det.«OVÄDRET. 283

«Låt mig behålla det, jag har svurit att framföra det.«

«Hvilka äro dina eder och har du väl någon Gud?« sade Laubardemont.

«Hvem är din Gud,« svarade Jakob, «kanske det glödgade jernkrucifixet?«

Houmain steg nu upp emellan dera, skrattande och raglande samt klappade domaren på axeln, sägande: — «Ni håller en lång rådplägning, min vä..ä.. n; känner ni honom se'n gammalt? Det ä..r en bra gosse.«

«Jag, nej,« utropade Laubardemont med hög röst; «jag här aldrig sett honom förr.«

Jakob, som i detta ögonblick skyddades af den rusige Houmain samt af den med menniskor uppfyllda kammarens litenhet, störtade sig häftigt emot de svaga bräder, som utgjorde stugans vägg, utslog med en spark två plankor och skyndade ut genom öppningen. Hela kojan skälfde och vinden inträngde våldsamt genom den sålunda söndersprängda väggen.

«Ack! demonio! santo demonio! hvart tar du vägen ?« ropade Houmain; «du förstör mitt hus! och detta är åt elfven till!«

Alla närmade sig varsamt, bortrefvo de återstående bräderna och lutade sig öfver afgrunden. De varseblefvo härvid ett sällsamt skådespel: ovädret rasade i all sin våldsamhet, och det var ett pyreneiskt oväder; ofantliga ljungeldar kommo från alla väderstreck och så hastigt efter hvarandra, att inga mellanskof märktes, utan de tycktes vara fortvarande och orörliga; endast då och då slocknade det flammande hvalfvet, men återtog strax derpå sitt ihållande sken. Det var ej mer elden, som tycktes vara något ovanligt denna natt, utan mörkret. Man skulle kunnat säga att ögonblickliga förmörkelser inträffade på denna naturligen lysande himmel, så långvariga voro blixtarne och så korta voro mellanskofven. De förlängda bergstopparne och de hvita hällarne framträdde på denna röda botten såsom marmorblock mot en kupol af glödgad koppar, och midt i vintern trodde man sig se vulkanernas under, ty vattnet gnistrade som lågor och snön sjönk undan som en sjudande lava.Uti denna rörliga massa kämpade en karl, och hans bemödanden att arbeta sig lös, fördjupade honom endast ännu mer i detta hvirflande svalg; hans knän syntes redan ej mera; förgäfves hade han omfattat ett högt, pyramidformigt och genomskinligt isstycke, hvilket, upplyst af blixtarne, blänkte som en kristallklippa; sjelfva detta isstycke var stadt i smältning vid sin fot och skred långsamt nedåt den sluttande berghällen. Under snötäckelset hördes braket af stora stenar, som stötte emot hvarandra, då de nedföllo i ofantliga brådjup. Likväl skulle man ännu hafva kunnat räddat honom, ty ett afstånd af endast knappa två alnar skiljde honom från Lau-bardemont.

«Jag sjunker,« ropade han; «räek mig något, så skall du få fördraget,«

«Gif mig det, så skall jag räcka dig denna musköt,« sade domaren.

«Der har du det, efter fan är med Richelieu,« sade Jakob, i det han släppte sitt nedåt glidande stöd med ena handen och kastade en trärulle i kojan. Laubardemont sprang in och kastade sig deröfver sora en varg öfver sitt

rof. Jakob hade förgäfves utsträckt sin hand, och man såg honom långsamt skrida nedåt med det ofantliga smältande isblocket och ljudlöst nedsjunka i snön.

«Förbannelse! du har bedragit mig!« ropade han; «men du har icke tagit papperet... du har fått det af mig... förstår du... min far!«

Han försvann under snöns hvita och tjocka täckelse; och nu syntes ej annat än dennas bländande yta, som emellanåt plöjdes af åskviggarne, hvilka utsläcktes under densamma. Intet annat ljud hördes, än åskans brak och vattnets forssande, som hvirflade kring stenarne, ty menniskorna, hvilka i den förstörda kojan stodo kring ett lik och en bof, tego, stelnade af fasa, och fruktade att Gud skulle vända sina viggar mot dem*).

*) Han lefde och dog ibland stråtröfvare. Här ser man Guds dom i denna domares slägt, för att i någon mån försona den stackars (jrandiers grymma och obarmhertiga dödsstraff, hvars blod ropar hämd. (Patin, lettre LXV, 22 decembre 1631).TJUGONDETREDJE KAPITLET. FRÅNVARON.

Frånvaron är den största plåga; Nej, grymma! ej för er.

LA FONTAINE.

Hvem bland oss har icke funnit ett nöje i att med ögonen följa himlens skyar? hvem har ej afundats dem deras fria färd midt i luften, antingen de, hoprullade i tjocka massor af vinden och färgade af solen, framtåga sakta, såsom en flotta af mörka skepp, med förgyllda framstammar, eller spridda i lätta flockar, smärta och förlängda, framflyga hastigt, liksom flyttfåglar; genomskinliga som stora opaler, hvilka blifvit lösgjorda från himlarnes skattkammare, eller också bländhvita, såsom den fjellsnö, hvilken vindarne bortföra på sina vingar? Menniskan, som är en långsam resenär, afundas dessa snabba vägfarande. Ehuru mindre snabba än menniskans inbillningskraft, hafva de likväl på en enda dag sett alla de ställen, som hon älskar i minnet eller hoppet; de ställen, som varit vittnen till hennes sällhet eller sorger, och dessa sköna länder som hon icke känner, men der hon tror sig på en gång skola finna allt. Säkerligen finnes på jorden ingen fläck, ingen kal klippa, ingen ofruktbar slätt, som icke blifvit helgad uti en menniskas lefnad, och lefver i hennes minne; ty liksom redlösa skepp lemna vi en spillra af oss sjelfve på hvarje klippa, innan vi undergå det oundvikliga skeppsbrottet.

Hvart gå de, dessa blågrå åskmoln från detta oväder i Pyrenéerna ? Det är Afrikas heta vind, som drifver dem framför sig med en glödande andedrägt; de flyga, de välta, sig dånande öfver hvarandra, i det de mullra och kasta blixtar framför sig, liksom facklor, och medförande i sitt följe ett långt hängande regnsläp, liksom en töcknig klädning. Med våld slitne från bergstraktens trånga pass, hvilka en kort tidhejdade deras lopp, vattna de i Béarn Henrik IV:s pittoreska arfvejord, i Guienne Karl VII:s, i Saintonge, Poitou och Tour-raine Karl V:s och Philip Augusts eröfringar, och i det de slutligen sakta farten öfver HuggCapets urgamla herradöme, stanna de knotande öfver Saint-Germains torn.

«Ack, ers Majestät!« sade Maria af Mantua till drottningen, «ser ni hvilket oväder, som kommer från söder?«

«Ni ser ofta åt det hållet, min bästa,« svarade Anna, som stod på balkongen, stödjande sig mot balustraden.

«Ditåt hafva vi solen, ers Majestäts

«Och stormarne,« .svarade drottningen, «som ni ser. Tro en vän, mitt barn, dessa moln medföra ingenting godt åt er. Jag såge hellre att ni vände era ögon åt polska sidan. Se, hvilket vackert folk ni då skulle få att beherrskar

För att skynda undan det redan började regnet red wojwoden hastigt förbi drottningens fönster, åtföljd af en mängd unga polackar till häst; deras turkiska västar, fullsatta med diamanter, smaragd- och rubinknappar, deras gröna och gredelina kappor, de höga plymerna på deras hästar samt deras ovanliga utseende gåfvo åt deras uppträdande en egendomlig, lysande anblick, hvarvid hofvet utan svårighet vant sig. De höllo stilla ett ögonblick, och prinsen helsade två gånger, under det hans häst, som alltjemt gick på tvären, med hufvudet vändt åt furstinnorna, kromade sig, gnäggade, skakade sin mahn och tycktes helsa, i det han nedböjde hufvudet emellan frambenen. Denna hyllning upprepades af wojwodens hela medfölje, alltefter som de redo förbi. Prinsessan hade först dragit sig undan för att dölja sina tårfyllda ögon, men detta granna och smickrande skådespel lockade henne

åter till balkongen och hon kunde ej afhålla sig ifrån att utropa: — «Med hvilket behag wojwoden styr sin vackra häst! han tyckes knappt tänka derpå!«

Drottningen smålog: — «Han tänker på henne, som i morgon vore hans drottning, om hon blott täcktes gifva ett bifallstecken med sitt hufvud och på denna tron låta falla en blick från sina stora mörka ögon, i stället att alltid bemöta dessa stackars utlänningar med en liten misslynt uppsyn och visa sig surmulen, såsom nu.«I detsamma Anna af Österrike sade detta, slog hon lätt till Maria på munnen med sin solfjäder, så att prinsessan också måste le; men hon ångrade sig genast, såg ned och återföll i sin sorgsenhet, som hon hållit på att glömma. Hon behöfde till och med ännu en gång betrakta de tjocka molnen, som sväfvade öfver slottet.

«Stackars barn!« fortfor drottningen, «du gör allt hvad du kan, för att vara bra trogen och riktigt framhärda med din bedröfliga roman; du skadar dig genom att gråta i stället för att sofva och genom att ej längre äta; du använder nätterna att grubbla eller skrifva; men jag försäkrar att du ej lyckas i annat, än att blifva mager, mindre vacker och icke drottning. Din Cinq-Mars är en ärelysten pojke, som gjort sig olycklig.«

Då drottningen såg att Maria gömde ansigtet i sin näsduk, för att dölja sina tårar, lemnade hon prinsessan på balkongen och gick in i rummet, der hon låtsade söka något på sin toilett, hrarefter hon om en liten stund långsamt återvände och ånyo ställde sig vid fönstret. Maria var lugnare och öfverskådade med en sorgsen blick fältet, kullarne vid horisonten och ovädret, som utbredde sig mer och mer.

Drottningen började åter med allvarsammare ton: — «Gud har visat sig mera miskundsam emot er, än er oförsigtighet måhända förtjenat, Maria; han har räddat er ur en stor fara; ni hade velat göra stora uppoffringar, men lyckligtvis blefvo de ej fullbordade, som ni trodde. Oskulden har räddat er undan kärleken; ni är liksom en menniska, hvilken trodde sig intaga gift, men i stället endast druckit rent och oskadligt vattens

«Ack, hvad menar ni med detta yttrande? är jag ej nog olycklig ?«

«Fall mig icke i talet,« sade drottningen; «snart skall ni se er närvarande ställning med andra ögon. Jag vill ej anklaga er för otacksamhet emot kardinalen; jag har alltför många orsaker att icke vara hans vän, och jag har sjelf sett denna sammansvärjnings början. Men ni torde likväl erinra er, att han var den ende man i Frankrike, som emot enkedrottningens och hela hofvets råd tillstyrkte kriget för hertigdömet Mantua, hvilket han frånryckte Österrike och Spanien,för att återgifva det åt er far, hertigen af Nevers. Just här, på slottet Saint-Germain, undertecknades det fördrag, som störtade hertigen af Guastalla. Ni var då ännu mycket ung . . men utan tvifvel har ni ändå hört det omtalas. Likväl står nu blott af kärlek (jag vill tro det, likasom ni) en ung tjugutvåårig man i beråd att kanske låta mörda...«

«Ack, ers Majestät, det är han ur stånd till! jag bedyrar att han vägrat det...«

«Jag har bedt er, Maria, att låta mig tala. Jag vet att han är ädelmodig och rättskaffens; jag vill tro, att han, tvärtemot tidens anda, är tillräckligt hofsam att icke gå ända derhän och döda honom med kallt blod, som riddaren af Guise då han på öppen gata nedstack den gamle baron de Luz. Men står det väl i hans makt att förhindra det, om han låter taga honom till fånga med våld? Det vet han lika så litet, som vi! Endast Gud ser framtiden. Så mycket är dock visst, att han för er skull anfaller kardinalen, och för att störta honom, tillämnar ett inhemskt krig, som kanske utbrister just nu under det vi tala. Men huru detta krig än må aflöpa, kan det aldrig medföra något godt, men väl mycket ondt, ty hertigen af Orleans kommer att öfvergifva sammansvärjningen.«

«Hvad säger ers Majestät?«

«Hör mig bara, säger jag. Jag är säker derpå och behöfver ej förklara mig vidare. Hvad skall då Öfverhofstallmästaren göra? Han har riktigt bedömt konungen, ty han reser för att rådgöra med kardinalen. Att rådfråga honom, är detsamma som att ge efter i allt; men fördraget med Spanien är undertecknadt; om det blir upptäckt, hvad kan Cinq-Mars ensam uträtta? Darra ej så der, vi skola rädda honom, rädda hans lif, det lofvar jag, ty ännu är det tid ... jag hoppas ...«

«Ack, ers Majestät! ni hoppas! jag är förlorad,« utropade Maria och var nära att falla i vanmakt.

«Vi skola sätta oss,« sade drottningen, som tog sin plats nära balkongsdörren bredvid Maria, och fortfor: «Utan tvifvel skall hertigen af Orleans, då han underhandlar för sig sjelf, äfven underhandla för de öfrige Sammansvurne; men landsflykt blir deras minsta straff; evig landsflykt. Då är hertiginnan af Nevers och Mantua, prinsessan Maria Gonzaga, hu-stru till den landsflyktige 'Henrik d'Effiat, markis af Cinq-Mars !«

«Nå väl, ers Majestät, jag följer honom i landsflykten; det är min pligt, jag är hans hustru...« utbrast Maria snyftande; «gifve Gud han redan vore der i säkerhet!«

«Barnsliga drömmar!« sade drottningen och stödde Maria. «Vakna, mitt barn, vakna, det är nödvändigt! jag vill ej bestrida Cinq-Mars någon af hans egenskaper. Han äger en stor karakter, ett omfattande förstånd, mycket mod, men han kan ej vidare vara någonting för er, och till all lycka är ni icke hans hustru, ja, ej en gång hans fästmö.«

«Jag tillhör honom, ers Majestät; honom ensam...«

«Men utan vigsel,« inföll drottningen; «med ett ord, äktenskapet är ej fullbordadt; ingen prest skulle vågat det; och den, som ni begagnat, har sjelf sagt mig att han ej vigt er. Tig,« fortfor hon och lade sina vackra händer på Marias mun, «tig! Ni vill säga mig att Gud hört edra eder; att ni ej kan lefva utan honom; att edra öden äro oskiljaktiga; att döden ensam kan upplösa er förening. Så talar man vid edra år, men den dag kommer, då ni skrattar åt dessa tjusande villor och skattar er lycklig att ej behöfva begråta dem i hela er lefnad. Ibland alla dessa unga, vackra damer, ni ser omkring er vid hofvet, finnes icke en enda, som icke vid edra år haft någon vacker kärleksdröm, lika skön som er; som icke knutit ett af dessa band, hvilka man anser oupplösliga; och som ej i hemlighet svurit eviga trohetseder. Nå väl! dessa drömmar hafva förskingrats, dessa band slitits, dessa eder glömts, och likväl ser ni dem vara lyckliga makar och mödrar; och omgifna af den ståt och prakt, som tillhöra deras stånd, komma de hit för att skratta och dansa... Jag gissar än vidare hvad ni ville säga mig... de älskade ej så innerligt som ni, är det icke så? men ni misstar er, mitt bästa barn; de älskade lika mycket och gräto icke mindre. Men nu måste jag för er uppdaga den stora hemlighet« som gör er olycka, emedan ni ej känner det onda som förstör er. Vår tillvaro är tvåfaldig, min vän: vårt inre lif, vårt känslolif ansätter oss våldsamt, medan det yttre lifvet beherrskar oss emot vår vilja. Man är aldrig oberoende

af andra menniskor, och i synnerhet icke i ett högt stånd. Då man är ensam, tror man sig vara herrskarinna öfver sitt öde; men åsynen af tre personer, som händelsevis tillkomma, pålägga oss åter alla våra fjettrar, i det de påminna oss om vårt stånd och vår omgifning. Än mer! om ni stänger in er och fattar de utomordentligaste och modigaste beslut att underkasta er de största uppoffringar kärleken kan ingifva er, behöfves blott att en lakej kommer in för att fråga hvad ni befaller, så brytes förtrollningen och ni kommer ihåg er verkliga ställning. Det är denna strid emellan edra föresatser och er ställning, som marterar er; ni är inom er missnöjd med er sjelf; ni gör er bittra förebråelsers

Maria vände bort hufvudet.

«Ja, ni tror er vara mycket brottslig. Förlåt mig, Maria! alla menniskor äro till den grad beroende af och sammanhängande med hvarandra, att jag är nästan färdig att tro det dessa stora försakelser af verlden, som vi någongång varseblifva, ske just för verldens skull; äfven förtviflan har något sökt och ensligheten sitt koketteri. Det påstås att de strängaste eremiter ej kunnat afhålla sig ifrån att fråga hvad man sade om dem i verlden. Detta behof af det allmänna omdömet är ett verkligt godt, ty det bekämpar nästan alltid segrande vår inbillningskrafts förvillelser, och är ett stöd för de pligter, hvilka vi, ty värr, så lätt glömma. Jag hoppas, att ni, en gång skall finna, att då man fogar sig i sitt öde, sådant detta bör vara, sedan man försakat det, som ledde förståndet på afvägar, erfar man samma tillfredsställelse som en landsflykting, hvilken återkommer till sin husliga krets, och som en sjuk, hvilken återser dagen och solen efter en sömnlös och orolig natt. Det är denna känsla hos en varelse, hvilken så till sägandes åter kommit till sitt naturliga tillstånd, som förlänar det lugn, hvilket ni ser i en mängd ögon, hvilka fällt samma slags tårar som ni; ty få äro de fruntimmer, hvilka ej gjutit sådana. Ni skulle säkert anse er som menederska, om ni afstode från Cinq-Mars? Och dock binder ingenting er; ni har mer än uppfyllt er pligt emot honom, då ni i två år afslagit de kungliga giftermålsanbud, som blifvit er gjorda. Och hvad har väl denne ömme älskare gjort? Han har arbetat sig upp för att nå er; men ärelystnaden, som ni tror hafva tjenatkärleken,

kunde ju blott hafva begagnat denna kärlek som förevänning? Denne yngling tyckes mig vara så djuptänkt, så lugn i sina politiska beräkningar, så oberoende i sina vidt omfattande planer och jättelika företag, att jag knappt tror honom ensamt upptagen af sin ömma kärlek. Om ni blott vore ett medel i stället för ett ändamål, hvad skulle ni då säga ?«

«Jag skulle ändå älska honom,« svarade Maria. «Så länge jag lefver, skall jag tillhöra honom, ers Majestäts

«Men så länge jag lefver,« sade drottningen med fasthet, «skall jag förhindra det.«

Eegnet och haglet började nu häftigt nedfalla på balkongen, hvarvid drottningen begagnade ovädret som förevänning för att hastigt lemna dörren och återvända i rummen, der hertiginnan af Chevreuse, Mazarin, prinsessan de Guémenée och wojwoden redan en stund väntat henne. Drottningen gick emot dem. Maria satte sig i skuggan nära en gardin, på det att man icke skulle märka hennes röda ögon. Hon ville i början ej blanda sig i det för hennes stämning alltför glädtiga samtalet, men likväl tilldrogo sig några ord snart hennes uppmärksamhet. Drottningen visade prinsessan de Guémenée några diamanter, som hon nyss fått från Paris.

«Denna krona,« sade hon, «tillhör icke mig; konungen har låtit beställa henne åt den tillkommande drottningen af Polen; man vet ännu ej hvem det blir.«

Sedan vände hon sig till wojwoden: — «Vi sågo er nyss rida förbi, min prins; till hvem begaf ni er då?«

«Till fröken-hertiginnan de Rohan,« svarade polacken.

Den smidige Mazarin, som drog nytta af allt, för att utforska hemligheter och göra sig oumbärlig genom de förtroenden han tilltvingat sig, sade i det han närmade sig drottningen: —

«Detta faller sig mycket lämpligt, då vi tala om Polens krona.«

Maria, som hörde på, kunde ej fördraga detta yttrande i hennes närvaro, och sade till prinsessan de Guémenée, som stod bredvid henne: — «Är herr de Chabot konung i Polen?«

Drottningen hörde detta yttrande och gladde sig åt dessa tecken till högmod, och för att vidare utveckla dettafrö, låtsade hon med bifall och uppmärksamhet afhöra det påföljande samtalet.

Prinsessan de Guémenée utbrast: — «Kan man tänka sig ett sådant giftermål! Man kan ej få det ur hennes hufvud. Denna samma hertiginna de Konan, som vi sett så stolt; som gifvit korgen åt grefven af Soissons, hertigen af Weimar och hertigen af Nemours, vill nu gifta sig med en simpel adelsman! Detta är i sanning ömkligt! Hvilken besynnerlig tid! Hvart skall väl detta taga vägen?«

Mazarin tillade med tvetydig ton: — «Men hvad! är det då verkligen sannt? älska! vid hofvet! en verklig kärlek! huru kan man väl tro något dylikt ?«

Emellertid hade drottningen liksom på lek fortfarande vändt kronan i handen. — «Diamanter passa bäst på mörkt hår,« sade hon; «låt mig se, räck hit hufvudet, Maria! Men hvad den klär henne!« fortfor hon.

«Man skulle tro denna krona vara gjord åt prinsessan,« sade kardinalen.

«Jag skulle uppoffra min sista blodsdroppe, om hon stannade på denna hjessa,« sade wojwoden.

Igenom de tårar, som ännu dröjde på Marias kinder, framlyste ett ovilkorligt, barnsligt leende, såsom en solstråle genom en regnskur, hvarpå hon plötsligt rodnade och skyndade in i sina rum.

Alla skrattade. Drottningen följde henne med ögonen, smålog, räckte sin hand att kyssas åt polske ambassadören och gick i sitt kabinett för att skrifva ett bref.TJUGONDEFJERDE KAPITLET. ARBETET.

Föga hopp bör fattigt och ringa folk göra sig om välgång här i verlden, när en sa stor konung lidit och sträfvat sa mycket.

PHILIPPE DE COMINES.

En afton syntes någonting ovanligt föregå utanför Perpignan. Klockan var 10 och alla sofvo. De långsamma och

så godt som inställda belägringsarbetena hade försoffat både lägret och staden. Spanjorerna brydde sig föga om fransmännens förehafvanden, emedan alla vägar till Catalonien voro öppna, liksom i fredstid; och i franska lägret voro alla sinnen upptagne af denna hemliga oro, som antyder stora tilldragelser. Emellertid var allt till utseendet lugnt, i det man endast hörde skiltvakternas afmätta steg och i det tjocka mörkret blott såg det röda skenet af deras ständigt brinnande luntor, då musketörernas, dragonernas och gendarmernas trumpeter plötsligt och nästan på en gång blåste till sadling och uppsittning. Alla skiltvakter ropade i gevär och underofficerare gingo med bloss från tält till tält med långa pikar i händerna, för att väcka soldaterna, uppställa och räkna dem. Manstarka plutoner marscherade i djup tystnad genom tältgatorna, och intogo sedan sina platser i linien, medan ljudet af de tunga stöflornas sammanstötning och hästarnes traf antydde, att äfven kavalleriet var i rörelse. Men efter en half timme upphörde bullret, blossen utsläcktes och allt blef åter lugnt; armén förblef likväl under vapen.

Ett af de sista tälten i lägret blänkte såsom en stjerna af de inuti detsamma brinnande ljusen; då man kom närmare denna hvita, genomskinliga pyramid, syntes på väfven skuggan af två personer vandra fram och tillbaka. Utanför väntade flera män till häst; innanföre befunno sig de Thou och Cinq-Mars.Då man sålunda vid denna timme såg den förståndige de Thou uppe och beväpnad, skulle man kunnat taga honom för en af upprorets hufvudmän; men då man närmare granskade hans stränga uppsyn och hans dystra blickar, skulle man snart hafva förstått att han ogillade det och lät förleda sig att deltaga deri genom ett utomordentligt beslut, som hjelpte honom att öfvervinna den fasa han hyste för företaget i och för sig. Alltsedan den dagen, då Henrik d'Effiat för honom öppnat hela sitt hjerta och anförtrott honom hela sin hemlighet, hade han tydligt insett, att hvarje föreställning vore gagnlös hos en så beslutsam man. Han hade till och med begripit mer än Cinq-Mars hade sagt honom, och hade i sin väns hemliga förbindelse med prinsessan Maria sett en af dessa hemliga kärleksförbindelser, hvilkas ofrivilliga felsteg och förvillelser ej kunna nog snart renas af kyrkans välsignelse. Han hade fattat det outhärdliga för en älskare, som var detta unga fruntimmers tillbedda herre, och som hvarje dag var dömd att visa sig för henne som en främling och erhålla politiska förtroenden om de giftermål, man uppgjorde för henne. Samma dag som de Thou erhållit Cinq-Mars' fullständiga bikt, hade han försökt allt för att afhålla denne från att vid fullföljandet af sina planer gå ända derhän, att sluta förbund med utlänningen, och såsom läsaren torde finna, hade han samlat hela sin kraft för att besegra sin vänskap och säga till honom: Vänta ingenting vidare af mig, om ni undertecknar detta fördrag. Det oaktadt hade Cinq-Mars likväl undertecknat detsamma, och de Thou befann sig ännu vid hans sida.

Vanan att förtroligt afhandla sin väns planer hade gjort dem mindre förhatliga för honom; hans förakt för premierministerns laster, hans förtrytelse öfver parlamenternas för-slafvande, de personers stora namn, men framför allt deras ädla karakterer, som ledde företaget; allt hade bidragit att mildra det första plågsamma intryck, som detta anslag väckt i hans redliga hjerta. Enär han en gång lofvat Cinq-Mars förtegenhet, ansåg han sig äfven kunna emottaga dennes vidare förtroenden; och alltsedan den tillfällighet, hvilken hos Marion de Lorme inblandat honom med de Sammansvurne, ansåg han sig af hederns lagar förbunden med dem. Menmer än allt annat hade hans väns fara, liksom genom en osynlig magnet, indragit honom i deras hvirfvel. Han led i sitt samvete; men han följde detta oaktadt Cinq-Mars öfverallt, i det han af öfverdrifven grannlagenhet ej ville yttra en enda tanke, som kunnat likna personlig fruktan. Han hade genom en tyst öfverenskommelse beslutat gifva sitt lif och skulle ansett det ovärdigt dem begge att vilja göra ens en antydan om att återtaga det.

Öfverhofstallmästaren var fullt väpnad, iklädd sitt harnesk och med vida stöflar. En stor pistol med sin brinnande lunta låg på bordet emellan tvenne ljus och ett stort messings-fickur framför pistolen. De Thou, insvept i en svart kappa, stod alldeles orörlig med korslagda armar; Cinq-Mars gick fram och tillbaka med händerna på ryggen, men såg alltsomoftast på urvisaren, hvilken i hans tycke framskred allt för långsamt; han öppnade tältluckan och betraktade himmeln, hvarefter han återvände, sägande: — «Jag ser ej min stjerna deruppe; men lika godt, hon är i mitt hjertan

«Natten är mörk.« sade de Thou.

«Säg att natten lider. Timmen är snart inne; ännu tjugu minuter och allting är förbi. Armén väntar blott ett skott

af denna pistol för att börja.«

De Thou höll ett elfenbenskrucifix i handen och betraktade ömsom korset, ömsom himlen. — «Stunden är kommen att fullborda offret,« sade han; «jag ångrar mig icke, men syndens kalk har likväl en bitter smak för mina läppar. Jag hade egnat mina dagar åt ett skuldfritt lif och åt själsarbete, och se, nu är jag dock färdig att begå brott och gripa till svärdets

Han fattade med styrka Cinq-Mars' hand. — «Det sker för er, för er skull,« sade han med ett ända till förblindelse hängifvet hjertas värma. «Jag gläder mig åt mina felsteg om de bidraga till er ära, och jag glömmer mitt brott för er sällhet. Förlåt, att jag för ett ögonblick återkommit till de idéer, jag hyllat under hela min lefnads

Cinq-Mars såg på honom med stadig blick, och en tår tillrade långsamt ned på hans kind. — «Dygdige vän,« sade han, «måtte ert fel blott drabba mitt hufvud! Men vi skola hoppas att Gud, som förlåter dem som älska, är på vår sida, ty vi äro brottsliga, jag af kärlek och ni af vänskapsMen i detsamma kastade han ögonen på klockan, tog pistolen i handen och betraktade den rykande Juntan med bister blick. Hans långa hår nedföll Öfver hans ansigte, som ett ungt lejons mahn.

«Förbrinn icke,« utropade han, «brinn långsamt! Du skall snart antända en brand, som alla hafvets vågor ej skola förmå utsläcka; din låga skall snart lysa öfver en half verld och möjligen kommer hon att nå ända till tronernas trävirke. Brinn långsamt, dyrbara låga! de vindar, som skola utbreda dig, äro våldsamma och förfärliga: kärlek och hat. Bibehåll dig! ty den knall du kommer att förorsaka, skall höras i fjerran och ljuda både i den fattiges koja och konungens palats. Brinn, brinn, svaga låga! ty för mig är du spiran och åskan.«

De Thou, som ännu höll det lilla elfenbenskorset, sade med låg röst: — «Herre, förlåt oss det blod, som kommer att utgjutas! vi skola bekämpa den syndige och ogudaktige!«

Derefter höjde han rösten: — «Min vän! dygdens sak skall segra, skall segra ensam. Det är Gud som gjort att den spanska traktaten icke hitkommit; det som var ett brott, har helt säkert blifvit tillintetgjord« vi skola strida utan utländskt biträde, och måhända skola vi icke behöfva strida alls; Gud skall omvända konungens hjertan

«Nu är stunden inne,« sade Cinq-Mars med ögonen fästade på uret, med ett slags vild glädje; «ännu fyra minuter och lägrets kardinalister äro öfverväldigade; hvarefter vi marschera mot Narbonne, der han är... gif hit pistolen!«

Nu öppnade han hastigt tältdörren och fattade luntan.

«En kurir från Paris! En kurir från hofvet!« ropade en röst utanföre, och en karl, som kastade sig af sin häst, inträdde svettig och andtruten i tältet, samt aflemnade ett litet bref till Cinq-Mars: «Ifrån drottningen, nådig herre,« sade han. Cinq-Mars bleknade och läste: —

«Herr Markis af CINQ-MARS.

«Jag skrifver detta bref för att bedja och besvärja er, «att till sin pligt återföra vår högt älskade, upptagna dotter «och vän, prinsessan Maria Gonzaga, som er ömhet ensam «förhindrar att emottaga den henne erbjudna polska tronen.«Jag har utforskat hennes hjerta; hon är ännu mycket ung, «och jag har anledning att tro, det hon skulle emottaga kro«nan med mindre motvilja och smärta än ni torde föreställa er.

«För hennes skull har ni företagit ett krig, som med «eld och svärd skall förhärja mitt sköna och älskade Frank«rike. Jag bönfaller och besvär er att handla som en äd«ling, i det ni löser hertiginnan af Mantua från de löften, «hon tilläfventyrs gifvit er. Atergif på detta sätt lugn åt «hennes själ och fred åt vårt älskade fosterland.

«Drottningen, som kastar sig för edra fötter, om så fordras.

Anna.«

Cinq-Mars lade pistolen lugnt tillbaka på bordet; hans första rörelse hade varit att vända mynningen emot sig sjelf; likväl lade han bort mordvapnet, och i det han häftigt tog en blyertspenna, skref han på baksidan af samma bref: «Ers Majestät.

«Som Maria Gonzaga är min maka, kan hon ej blifva «drottning i Polen förrän efter min död; jag dör.

Cinq-Mars.«

Och liksom han velat beröfva sig all möjlighet till vidare eftersinnande, stack han brefvet häftigt i kurirens hand, idet han med ursinnig röst sade: — «Till häst! till häst! om du dröjer qvar ett ögonblick, är du dödens!«

Han såg honom rida bort, hvarefter han åter inträdde i tältet. Sedan han blifvit ensam med sin vän, stod han en stund blek och stirrande på golfvet, liksom en galning. Han kände sig svindla.

«De Thou!« ropade han.

«Hvad vill ni min vän, min bästa vän? jag är hos er. Ni uppförde er nyss stort, ver,kligen stort! sublimt!«

«De Thou!« ropade han ännu en gång med qväfd stämma och föll framstupa på golfvet, som ett träd, hvars rötter blifvit afslitna.

De starka stormarne antaga olika utseende, allt efter de klimater, hvilka de genomstryka; de som hade en fruktansvärd utsträckning uti nordliga länder, hopträngas till en enda molnfläck under den heta zonen, hvilken är så mycket förfärligare, som horisonten fortfar att vara ren och vågorna af-spegla himmelns azur, i samma stund de färgas af menniskoblod. På samma sätt förhåller det sig med alla starka lidelser; de antaga olika skepnader allt efter karaktererna. Hvad de äro förfärliga i kraftiga själar, hvilka bibehållit sin styrka under samhällsformernas täckelse! Då ungdom och förtviflan förena sig, kan man ej förutse huru långt de kunna gå i raseri, eller hvilka försakelser de plötsligt kunna underkasta sig; man vet ej om vulkanen skall spränga berget, eller om dess eld plötsligt skall utsläckas i jordens innandöme.

Den förskräckte de Thou upplyfte sin vän; blodet frustade ut genom näsa och öron; han skulle trott honom vara död, om ej strida tårar flödat från hans ögon; de voro de enda lifstecknen, men snart Öppnade han ögonlocken, såg sig omkring, och med ovanlig ansträngning återfick han hela sin tankeförmåga och sin fulla viljekraft.

«Jag är ibland menniskors sade han, «och måste afsluta min räkning med dem. Min vän, klockan är half 12; signalstunden är förbi; gif i mitt ställe befallning åt trupperna att inrycka; det var ett blindt allarm, som jag skall förklara denna afton.«

De Thou, som redan hade insett nödvändigheten af denna befallning, gick ut, men återkom snart och fann Cinq-Mars sittande lugn, och aftorkande blodet från ansigtet.

«De Thou,« sade han med fast blick, «gå, ni besvärar mig.«

«Jag öfverger er icke,« svarade denne.

«Fly, säger jag er; Pyrenéerna äro icke långt härifrån. Icke en gång för er förmår jag numera tala länge; men om ni blir hos mig, blir det er död, det säger jag er förut.«

«Jag blir qvar,« sade de Thou.

«Må Gud då bevara er!« svarade Cinq-Mars, «ty efter denna stund förmår jag ingenting vidare. Jag lemnar er här; samla Fontrailles och alla de Sammansvurne, samt utdela dessa pass åt dem, så att de genast må kunna fly; säg dem, att alltsammans misslyckats och att jag tackar dem. Jag ber er ännu en gång att fly med dem, ja, jag fordrar det; men hvad helst ni än må göra, så följ mig icke. Jag svär att icke afhända mig sjelf lifvet.«Med dessa ord tryckte han sin väns hand, utan att se på honom och skyndade ur tältet.

Emellertid föreföllo andra samtal några mil derifrån. I Narbonne och i samma rum, der vi förut sett Eichelieu tillsammans med Josef afgöra statens angelägenheter, sutto dessa båda män äfven nu tillsammans; ministern hade likväl åldrats betydligt af tre års sjuklighet, och munken var lika uppskrämd af de underrättelser han inhemtat under sina resor, som hans herre var lugn.

Kardinalen, som satt i sin länstol med benen omsvepta och omlindade med skinnfodrade klädestäcken, hade trenne kattungar i knäet, hvilka tumlade och vältrade sig på hans röda kåpa; stundom tog han en af dem och

ställde honom på de öfrige för att egga dem till lek. Han skrattade, då han betraktade dem; deras mor låg på hans fötter, som en stor muff och ett lefvande pelsplagg.

Josef, som satt bredvid honom, berättade allt hvad han hört i biktstolen, hvarvid han ännu bleknade af förskräckelse, för den fara han lupit att upptäckas eller mördas af Jakob. Han slutade med dessa ord: —

«Nådig herre, jag kan ej ännu afhålla mig ifrån att blifva uppskakad i mitt innersta hjerta, då jag besinnar de faror, som hotat och ännu hota ers Eminens. Slagskämpar erbjuda sig att mörda er; i Frankrike ser jag hela hofvet, halfva armén och tvenne provinser i harnesk emot er; utomlands Spanien och Österrike beredvillige att biträda med hjelptrupper; öfverallt försåt eller strider, dolkar eller kanoner!«

Kardinalen jäspade tre gånger, utan att afbryta sin lek, och sade derefter: —

«Katten är dock ett bra vackert djur. Det är en hustiger; hvilken smidighet! hvilken utomordentlig slughet! Se den der gulingen, som låtsar sofva, på det den andra randiga icke skall gifva akt på honom, och derefter rusar på sin bror; och se huru denne klöser honom! Se, huru han slår in sina klor i hans ljumske! Jag tror han skulle döda honom, ja uppäta honom, om han vore starkare! Det är bra roligt! hvilka söta kräk!«Han hostade och nös temligen länge, hvarefter han fortfor: — «Munsjör Josef, jag har låtit säga er, att jag ej vill höra talas om affärer, förrän efter min aftonmåltid; jag är nu hungrig, och ännu har ej min arbetstimme infallit; min läkare Chicot har föreskrifvit regelbundenhet, och jag känner min vanliga värk i sidan. Så här har jag fördelat min afton,« tillade han och såg på uret: «klockan 9 skola vi afgöra herr le Grands sak; klockan 10 låter jag bära mig omkring trädgården, för att hämta frisk luft i månskenet, hvarefter jag vill sofva en eller par timmar; vid midnattstid kommer konungen och klockan 4 kan ni åter inställa er, för att emottaga åtskilliga befallningar om arresteringar, dödsdomar och åtskilligt annat, som jag vill ni skall verkställa i Paris, landsorterna, eller vid hans Majestäts arméer.«

Eichelieu sade detta utan den minsta sänkning eller höjning af rösten och med ett entonigt uttal; han sväfvade väl på målet och staplade något, men detta härrörde af hans försvagade bröst och deraf att han hade förlorat flera tänder.

Klockan var 7 och munken gick sin väg. Kardinalen åt sin qvällsvard med det största lugn, och när klockan slog half 9, skickade han efter Josef, och sade till denne, då han satt sig vid bordet: — «Detta är då allt, som de kunnat uträtta emot mig på två runda år! De äro i sanning ena stora stackare! Sjelfva hertigen af Bouillon, som jag trodde vara temligen skicklig, har genom detta drag alldeles utplånat de goda tankar jag hyst om honom. Jag har noga följt honom, och nu frågar jag dig, om han har gjort ett enda steg, värdigt en verklig statsman? Konungen, hans Höghet och alla de öfrige hafva blott uppretat hvarandra emot mig, men icke tagit ifrån mig en enda man! Endast denne lille Cinq-Mars har visat något sammanhang och plan i sina idéer; allt hvad han gjort, har ledts på ett förvånande sätt; jag måste göra honom den rättvisan att medge, det han hade anlag, och om hans lynne ej varit så oböjligt, skulle jag gjort honom till min lärjunge. Men han har ställt sig i öppet motstånd mot mig, och det gör mig ondt för hans skull. Jag har i två år låtit dem allesamman fritt simma omkring i klara vattnet; men nu skola vi draga noten i land.««Det är hög tid, nådig herre,« sade Josef, som ofta ryste till under det han talade. «Vet ni, att det icke är långt från Perpignan till Narbonne? Vet ni, att om ni här har en stark armé, äro edra trupper i lägret svaga och opålitliga? att denna unga adel är ursinnig, och att man icke kan lita på kungen ?«

Kardinalen såg på uret. «Klockan är icke mer än half 9, munsjör Josef, och jag har ju redan sagt er, att jag ej vill befatta mig med denna saken förrän klockan 9. Emellertid och på det rättvisan må hafva sin gång, skall ni nu skrifva hvad jag dikterar, ty jag har ganska godt minne. Jag ser af mina anteckningar, att fyra af Urban Grandiers domare ännu äro i lifvet; den der Urban Grandier var ett verkligt snille,« (tillade han ondskefullt; Josef bet sig i läppen); «de fleste af hans domare hafva fått en ömklig ändalykt; men ännu återstår Houmain, hvilken förr eller sednare blir hängd som luren-drägare; honom kunna vi således lemna i ro; och denne otäcke Lactantius sedan, som lefver i allsköns lugn, äfvensom Barre och Mignon. Tag en penna och skrif till biskopen i Poitiers:

Nådig Herre! «Hans Majestäts vilja är, att fäderne Barre och Mignon «afsättas från sina kyrkoherdebefattningar,

och med görligaste «första skickas till staden Lyon, äfvensom kapusinermunken «pater Lactantius, för att inställas inför en särskilt domstol, «såsom förvunna till några brottsliga anläggningar emot sta«tens väl.«

Josef skref lika lugnt, som en turk slår af ett hufvud på sin herres vink.

Under det kardinalen undertecknade brefvet, sade han: «Jag skall låta er veta huru jag vill att de skola försvinna, ty det är af vigt att utplåna alla spår af denna gamla rättegång. Försynen har varit mycket nådig emot mig, som bortryckt dessa domare; jag fullbordar blott dess verk. Se här allt hvad efterverlden skall få veta om hela denna sak.«

Hvarpå han för kapusinern uppläste den sida af sina memoirer, hvarest han berättar hexmästarens anfäktelser och trollerier *).

*) Se Kichelieus Memoirer.Under denna långsamma läsning såg Josef flera gånger på uret.

«Du är otålig att få afgöra herr le Grands sak,« sade ändtligen kardinalen. «Nå väl! för att göra dig till viljes, skola vi nu taga ihop med den. Du tror således att jag icke har mina skäl att vara så der lugn? Du tror att jag låtit dessa eländiga upprorsstiftare gå för långt? Nej. Här ligga några små papperslappar, som skulle lugna äfven dig, om du kände deras innehåll. Till en början har jag spanska fördraget i detta träfodral, som blifvit uppsnappadt vid Oloron. Jag är mycket belåten med Laubardemont; det är en skicklig karl.«

En grym afundsjuka gnistrade under Josefs tjocka ögonbryn.

«Ack, nådig herre,« sade han, «ni vet icke från hvem han tagit det; visst lät han honom dö, och i det afseendet har man således intet skäl att klandra honom, ty det var en upprorsstiftare; men det var hans son.«

«Är det verkligen sannt?« sade kardinalen med sträng uppsyn; «ja, ni törs icke ljuga för mig. Huru har ni fått veta det?«

«Af hans följeslagare, nådig herre; se här deras berättelser. De skola inställa sig, i fall ni så önskar.«

Kardinalen genomläste dessa papper och fortfor: — «Då skola vi använda honom ännu en gång, för att döma desse Sammansvurne, sedan öfverlemnar jag honom åt er, att göra hvad er lyster med honom.«

Den belåtne Josef återtog sina dyrbara anklagelser och fortfor: —

«Ers Eminens talar om att döma personer, som ännu sitta till häst fullt beväpnade?«

wlcke alla äro det. Läs detta bref från hans Höghet till Chavigny; han ber om nåd och har redan fått nog. Första dagen vågade han ej en gång skrifva till mig och lyftade sin bön ej högre än till en af mina tjenares knän *).

*) Herh de chavigny!

"Ehuru jag tror att ni icke är nöjd med mig, hvartill ni "verkligen kan hafva skäl, kan jag ej underlåta att bedja er«Men dagen derpå fick han mera mod och skref detta till mig sjelf*) och ett annat till konungen.

Han storknade af sina anslag och kunde ej hålla ut dermed. Men han blidkar mig icke för så godt köp; han måste aflägga en fullständig bekännelse, eller förvisar jag honom ur landet. Jag har låtit tillskrifva honom på förmiddagen «).

Hvad åter vidkommer den storlåtige och mäktige hertigen af Bouillon, sjelfständig herre till Sedan och öfverbefälhafvare för arméerna i Italien, så har han blifvit gripen af sina officerare, midtibland sina soldater, der han hade gömt sig i en halmkärfve. Det återstår således blott mina två unga grannar. De inbilla sig att hafva hela lägret på sin sida, men det återstår dem blott de båda röda kompanierna;

"arbeta på min förlikning med hans Eminens och väntar detta "bemödande af den verkliga vänskap ni hyser för mig, och "hvilken jag tror vara större än er vrede. Ni vet det behof "jag har att ni befriar mig ur den klämma, hvari jag råkat. "Ni har. redan gjort det tvenne gånger förut hos hans Eminens. "Jag bedyrar att detta är sista gången, jag ger er dylika "uppdrag.

Gaston d'Orleans."

*) Till Hans Eminens Hertigen-Kardinalen, Min Cousin ! Denne otacksamme herr le Grand är högst brottslig att hafva misshagat er; de gunstbevis han erhöll af konungen, hafva alltid hållit mig ifrån honom och hans konstgrepp, men för er, min Cousin, bibehåller jag hela min aktning och vänskap ... Jag känner en innerlig ånger, att ännu en gång hafva brustit i den trohet, jag är skyldig Konungen, och tager Gud till vittne på den uppriktighet, hvarmed jag hela min lifstid skall vara den uppriktigaste af edra vänner, och med samma uppriktighet Ur jag Min Cousin.

Eder tillgifne Cousin Gaston. **) Kardinalens svar:

"Min Herre ! Emedan Gud vill att menniskan tager sin tillflykt till en sann. och uppriktig bekännelse om sina fel i denna verlden, anvisar jag er den väg ni bör följa, för att komma ur ert trångmål. Eders Höghet har börjat väl, och det beror på er sjelf att fullborda. Det är allt hvad jag kan säga er."allt det öfriga, som berodde af hans Höghet, blir overksamt, och mina regementen skola häkta dem. Emellertid har jag-tillåtit att man låtsar lyda dem. Om de gifva signalen klockan half 12, blifva de gripne vid första steg de taga; hvarom icke, så utlemnar konungen dem åt mig i natt... Gör inte så stora ögon för det; han utlemnar dem till mig, säger jag, emellan 12 och 1. Ni ser att allting skett utan er, Josef, som vi alltför väl kunna undvara; och under hela denna tiden kan jag icke finna att ni gjort oss några särdeles stora tjenster; ni börjar bli försumliga

«Ack, nådig herre, om ni visste hvad besvär jag haft, för att få veta hvad väg sändebuden färdades med traktaten! Jag kunde blott erfara det genom att våga mitt lif emellan det älskande paret...«

Kardinalen skrattade försmädligt i sin länstol, i det han sade: — «Du måtte varit bra löjlig och rädd i det der skåpet, Josef; och jag gissar, att det var första gången i ditt lif, som du hört talas om kärlek. Tycker du om det språket, pater Josef? och säg mig, förstår du det riktigt? Jag tror icke att du gör dig något särdeles högt begrepp derora.«

Richelieu satt med korslagda armar och betraktade med nöje sin försagde kapusin, i det han fortfor i den begabbande, förnäma ton han stundom antog, då han lät de ädlaste uttryck utgå från de orenaste läppar: —

«Låt mig höra, Josef, hvad kärleken är, efter din uppfattning. Hvad kan han väl vara? ty du ser nu att han finnes annorstädes än i romanerna; den beskedlige gossen har icke företagit alla dessa små stämplingar annat än af kärlek. Du har sjelf hört det, med dina egna ovärdiga öron. Låt mig derföre höra: hvad är kärleken? Jag, till en början, förstår mig ej derpå.«

Munken var förbryllad och såg på golfvet med ett oskäligt kreaturs dumma blick. Sedan han länge funderat, svarade han med en släpande röst och en stark näston: —

«Det måtte vara någon elakartad feber, som förvirrar hjernan. Men sannerligen, nådig herre, måste jag bekänna, att jag aldrig intill denna stund tänkt derpå, och jag har alltid varit brydd, då jag talat med ett fruntimmer; om jag finge råda, skulle de utestängas från samhället, ty jag begriper icke hvar-till de tjena, om icke för att uppenbara hemligheter, såsom denna lilla hertiginna, eller såsom Marion de Lorme, hvilken jag får innesluta i ers Eminens' nåd. Hon har ingenting försummat, och med mycken skicklighet kastade hon vår lilla profetia midt ibland desse Sammansvurne. Denna gång hafva vi ej gått miste om det underbara*), som vid Hesdins belägring; nu behöfs blott att hitta på ett fönster, hvarigenom ni kan gå ut den dagen de afrättas.«

« Återigen en dumhet, min herre,« sade kardinalen; «om ni fortfar på det här viset, gör ni mig lika löjlig, som ni är sjelf. Jag är för stark att behöfva anlita himlen; låt derföre se, att detta ej händer er mera. Sysselsätt er blott med de personer jag öfverlemnar åt er; jag har nyss gifvit er mina uppdrag. När Öfverhofstallmästaren blir häktad, skall ni låta döma och afrätta honom i Lyon. Jag vill ej vidare befatta mig med denna sak, som är alltför obetydlig för mig; det är en kiselsten under mina fötter, hvarmed jag ej hade bort sysselsätta mig så länge.«

Josef teg; han kunde ej förstå denne man, som, omgifven af väpnade fiender, talade om framtiden, liksom ett närvarande ögonblick, hvilket han hade i sina händer, och om det närvarande, såsom om en förfluten tid, hvilken

han ej mera fruktade. Han visste ej om han skulle anse honom som en dåre, eller som en profet, under eller öfver menskligheten.

Hans bestörtning ökades, då Chavigny hastigt inträdde och med sina stora ridstöflar stötte emot kardinalens kullerstol så häftigt, att den höll på att falla omkull, samt utbrast med ganska orolig uppsyn: — «Nådig herre, en af era tjenare kommer från Perpignan; han har sett hela lägret i uppror och era fiender till häst...«

*) Då prins Thomas år 1638 upphäfde belägringen af Hesdin, gick det kardinalen djupt till sinnes. En nunna från klostret på Calvarie-berget hade nämligen spått, att konungen skulle vinna seger, och pater Josef ville på det sättet inbilla folket att himlen beskyddade ministern.

(Mémoires pour Pltistoire du Cardinal de Richelieu).

«De sitta nog af, min herre,« svarade Richelieu och makade sin kullerstol tillbaka till dess förra plats. «Ni tyckes sakna lugn.«

«Men... men ... nådig herre, böra vi ej underrätta herr de Fabert?«

«Låt honom sofva och gå ni och lägg er, likasom Josef.«

«Nådig herre, ännu en märkvärdig sak! Konungen kommer.«

«Verkligen? det är då märkvärdigt,« sade ministern och såg på uret; «jag väntade honom icke ännu på ett par timmar. Gån ut båda två.«

Snart hördes buller af stöflar och vapen, som förkunnade konungens ankomst. Dubbeldörrarne öppnades, kardinalens gardister stötte pikarne trenne gånger mot golfvet och konungen inträdde.

Han gick, i det han på ena sidan stödde sig på en rörkäpp, och på den andra på sin biktfaders, pater Sirmonds axel, hvilken genast aflägsnade sig och lemnade konungen ensam med kardinalen. Den sistnämde hade med mycken möda stigit upp, men kunde ej gå emot konungen, emedan hans sjuka ben voro omlindade. Han gjorde en åtbörd liksom han velat hjelpa konungen att sätta sig midt emot honom vid elden. Ludvig XIII nedsjönk uti en stor, med kuddar stoppad länstol, begärde derpå och fick ett glas elixir, som han plägade intaga till förekommande af de svimningar, hvilka voro en följd af hans tärande sjukdom, tecknade att alla skulle gå ut och sedan han blifvit ensam med Richelieu, sade han med matt röst: — «Jag vandrar hädan, min bäste kardinal; jag känner att jag snart går till Gud; jag blir med hvar dag svagare; hvarken sommaren eller den sydliga luften hafva återgifvit mig mina krafters

«Jag går före ers Majestät,« svarade ministern; «döden har redan eröfrat mina ben, som ni ser; men så länge jag har hufvud för att tänka och hand för att skrifva, kan jag vara gagnelig i er tjenst.«

«Jag är öfvertygad att ni ämnade tillägga: hjerta för att älska mig,« sade konungen.«Kan ers Majestät väl tvifla derpå?« svarade kardinalen, som rynkade pannan och bet sig i läppen af otålighet öfver denna början.

«Stundom tviflar jag derpå,« svarade fursten; «jag har behof att tala öppenhjertigt med er och beklaga mig för er öfver er sjelf. I tre år har jag burit två saker på mitt samvete; jag har aldrig talat med er derom, men jag var derföre i hemlighet gramsen på er, och om något skulle kunnat förmå mig att samtycka till de förslag, man gjort mig till er skada, hade det varit dessa hågkomsters

Detta var det slags öppenhjertighet, som just anstår svaga karakterer, hvilka, i det de oroa sina beherrskare, sålunda godtgöra sig för det onda de ej våga öppet tillfoga dem och hämna sin underkastelse genom småaktigt gräl. Eichelieu fann af dessa ord att han sväfvat i stor fara; men han insåg tillika, att konungen erfor ett behof att liksom bikta hela sitt hemliga groll; och för att underlätta utbrottet af dessa vigtiga bekännelser, bestormade han honom med det slags vänskapsförsäkringar, som han trodde mest kunna bidraga att göra konungen otålig.

«Nej, nej,« inföll ändtligen konungen, «jag kan icke tro någonting förrän ni förklarat för mig dessa båda saker, hvilka ständigt ligga mig på hjertat, hvarom jag ännu helt nyligen hört talas, och som jag ej kan rättfärdiga genom några förnuftsskäl: jag menar Urban Grandiers rättegång, hvarom jag aldrig blifvit riktigt upplyst, och orsakerna

till ert hat emot min olyckliga mor, som sträcker sig ända till hennes stoft.«

«Är det ej annat än detta, sire?« sade Eichelieu; «äro dessa mina enda fel? De äro lätt förklarade. Den första saken var i sina omständigheter så smutsig och oanständig, att den icke kunde läggas för ers Majestäts ögon. Det måtte väl icke vara en list, som kan anses brottslig, att som trolldom benämna brott« hvilkas blotta namn sårar blygsamheten och hvilkas framdragande i ljuset kunnat för den menlösa oskulden uppdaga farliga hemligheter; det var en from list, hvarigenom vi för verldens ögon fördolde dessa styggelser...«

«Nog, det är nog, kardinal« sade Ludvig XIII, som rodnande vände bort ansigtet och slog ned ögonen; «jag vill ej höra mer; jag förstår er; dessa taflor skulle sårat mig; jaggillar era skäl; det är godt. Detta har jag icke hört; man har för mig förtegat dessa rysliga laster. Är ni bara riktigt säker, att dessa brott voro fullt bevisade ?«

«Jag har haft alla bevisen i mina händer, sire. Hvad åter beträffar drottning Maria af Medicis, glorvördigst i åminnelse, förundrar det mig, att ers Majestät glömt, huru oinskränkt jag var henne tillgifven. Ja, jag tvekar ej att tillstå, det jag har henne att tacka för min upphöjelse. Hon var den första, som behagade kasta ögonen på biskopen af Lucon, som då blott var 22 år, och närma honom sin person. Ack, hvad har jag ej lidit, då hon nödgade mig att för ers Majestäts skull sätta mig emot henne! Men som detta offer skedde för ert bästa, har jag icke gjort och skall aldrig göra mig några förebråelser derför.«

«Ja, ni har inga förebråelser; men jag,« sade konungen bittert.

«Sire!« inföll kardinalen; «sjelfva Guds Son*) har gifvit er en föresyn härutinnan; det var efter detta fullkomlighetens mönster vi rättade vårt råd, och om den grafvård, vi äro skyldige er mors dyrbara, jordiska lemningar, ännu icke blifvit upprest, är Gud mitt vittne att vi uppskjutit med detta arbete endast af farhåga att oroa er med påminnelsen om hennes död. Men välsignad vare denna dag, då det är mig tillåtet att derom tala med er! Och om Gud dertill förlänar mig krafter, skall jag sjelf läsa första messan i Saint-Denis, då hon der blifvit jordfästa

Konungens ansigte, ehuru alltjemt lika kallt, tycktes likväl uppklarna, och kardinalen, som slöt att han för denna afton ej

*) Är 1639 rådfrågade konungen sin rådkammare rörande sin landsförvista mors ansökan att få återkomma till Frankrike; Richelieu svarade: —

"Hvem kan ifrågasätta, huruvida det icke må vara en konung tillåtet att skilja sig Iran sin mor för vigtiga orsakers skull . . . Guds Son drog icke i betänkande att för någon tid skilja sig från sin mor och lemna henne i oro några dagar. Det svar han gaf sin mor, då hon deröfver beklagade sig, lär konungarne att de, åt hvilka Gud anförtrott omsorgen för ett rikes välfärd, böra alltid föredraga detta iramför alla enskilda förpligtelser."

(Relation* de J(. de Fontrailles.)skulle komma längre genom öfvertygande skäl, beslöt hastigt att göra slut på striden och anfalla fienden i fronten. Han fortfor således att se konungen skarpt i ansigtet och sade kallt: —

«Det är således derföre, som ni tillåtit min död?«

«Jag,« sade konungen; «man har sagt er en osanning; jag har väl hört talas om ett hemligt förbund, och jag ville berätta er något derom; men jag har ingenting befallt emot er.«

«Så säga icke de Sammansvurne, sire. Likväl bör jag tro ers Majestät, och för er egen skull fägnar det mig att man misstagit sig. Men hvilka råd värdigas ni gifva mig ?«

«Jag... jag skulle säga er uppriktigt och emellan fyra ögon, att ni bör noga akta er för prinsen, min bror...«

«Ack, sire, det kan jag numera icke tro; ty här är ett bref, som han skickat mig för att Öfverlemna till ers Majestät, hvaraf det tyckes, som han varit brottslig emot sjelfva majestätets

Den förvånade konungen läste: "Monseigneur!

"Jag är högst bedröfvad att åter hafva brustit i trohet "emot Eders Majestät. Jag anhåller underdånigst om tillstånd

att millioner gånger bedja eder om tillgift derför, med "försäkran om ånger och undergifvenhet.

"Er underdånige undersåte, Gaston."

«Hvad vill det säga?« utbrast konungen; «hafva de vågat att väpna sig emot mig också ?«

«Också!« sade kardinalen sakta och bet sig i läppen, hvarefter han fortfor: — «Ja, sire. också; ty denna lilla pappersrulle har nästan bibringat mig denna öfvertygelse.«

Under det han talade, framdrog han ett hoprulladt pergament ur en ihålig fläderkäpp och framlade det för konungen.

«Det är helt enkelt ett fördrag med Spanien, som jag ej tror att ers Majestät underskrifvit. Ni kan se de tjugu Artiklarne mycket noga bestämde*). Allt är förberedt,

*) Dessa Artiklar anföras uti: Relation de Fontrailles.säkerhetsorten, truppantalet, understödet af penningar och manskaps

«De förrädarne!« utbrast Ludvig upprörd; «de måste häktas; min bror har ångrat sig och afstår derifrån; men låt häkta hertigen af Bouillon ...«

«Ja, sire!«

«Det blir kanske svårt, då han befinner sig midt ibland sin armé i Italiens

«Jag ansvarar med mitt hufvud för hans häktaude; men återstår der icke ännu ett namn?«

«Hvilket?... hvad? ... Cinq-Mars?« sade konungen stammande.

«Ja, alldeles riktigt, sire/' svarade kardinalen.

«Jag ser det nog... men... jag tror man kunde...«

«Hör på,« inföll Richelieu med dundrande röst, «det är nödvändigt att det blir ett slut härpå i dag. Er gunstling sitter nu till häst i spetsen för sitt parti. Välj emellan honom och mig. Utlemna gossen till mannen, eller mannen till gossen! det finnes ingen medelvägs

«Nå, hvad begär ni då, om jag gör er till viljes?« frågade konungen.

«Hans och hans väns hufvuden.«

«Aldrig... det är omöjligts svarade konungen med fasa och föll i samma obeslutsamhet, som då Cinq-Mars talade med honom mot Richelieu. «Han är min vän, likasom ni; mitt hjerta blöder vid tanken på hans död. Ack, hvarföre hafven j icke båda kommit öfverens? Hvarföre denna oenighet? Det är just den, som fört honom så långt. J hafven gjort min olycka; ni och han gören mig till den olyckligaste menniska under solen!«

Ludvig dolde ansigtet i sina händer då han talade, och kanske fällde han tårar; men den obeveklige ministern följde honom med ögonen, såsom man betraktar sitt rof, och utan medlidande, utan att förunna honom ett ögonblicks rådrum, begagnade han tvärtom hans förvirring, för att utan afbrott fullfölja sin fördel.

«Är det sålunda,« sade han med kall och hård stämma, «ni erinrar er de befallningar, Gud sjelf gifvit er genom er biktfars mun? Ni sade mig en gång, att kyrkan uttryckligenbefallt er, att för er premier-minister uppenbara allt hvad som sades emot honom, och jag har genom er ej fått veta det minsta om min förestående död. Trognare vänner hafva derföre måst underrätta mig om sammansvärjningen, och getto m Försynens nåd tvingades sjelfva de brottslige att öfverlemna sig i mina händer och bekänna sina fel. En ende, den mest förhärdade, men minst betydande af dem alla, gör ännu motstånd, och det är han, som ledt alltsammans; det är han, som öfverlemnar Frankrike åt utlänningen; som på en dag nedrifver hvad jag i tjugu år uppbyggt; uppviglar Huguenot-terne i södra Frankrike; kallar alla samhällsklasser till vapen och återupptänder ligan, som er far utsläckt; ty var säker, att det är denna liga, hvilken uppreser alla sina hufvuden emot er. Är ni beredd till strid? Hvar är då er klubba?«

Utan att svara något, satt den förkrossade konungen med händerna för ansigtet. Den obarmhertige kardinalen

fortfor med korslagda armar: —

«Ni torde måhända inbilla er, att jag talar blott för mig sjelf. Tror ni verkligen att jag icke vet att uppskatta mig sjelf, och att jag synnerligt bekymrar mig om en sådan motståndare? Sannerligen jag vet hvad som afhåller mig att låta er få er vilja och öfverlemna den ofantliga statsbördan i denne pojkes händer. Ni kan väl förstå att jag under mitt tjuguåriga vistande vid ert hof beredt mig någon fristad, dit jag i detta ögonblick till och med trots er kunde begifva mig och framlefva de få månader, som möjligen återstå mig. En sådan regering blefve ett märkligt skådespel för mig! Hvad skulle ni, till exempel, svara, när alla dessa små potentater, hvilka skulle resa sig, så fort jag ej längre tynger på dem, i er brors följe gjorde samma fordran, som de vågade framställa till Henrik IY på hans tron: — «Dela emellan oss alla de stora länen, såsom ärftliga och sjelfständiga furstendömen, och vi skola blifva nöjda ?«*) Jag är fullt förvissad om att ni skulle samtycka, och det vore väl det minsta ni kunde bevilja dem, som befriat er från Richelieu; och det vore kanske lyckligare, ty för att regera lie de France, hvilket de torde

*) Memoires de Sully, 1595.Jemna er såsom arfgods, behöfver er minister ej så mycket papper.«

Under det han sade dessa ord, skuffade han vredgad till det stora bordet, som nästan upptog hela rummet och var öfverlastadt med papper och portföljer.

Ludvig blef ryckt ur sin själsdomning af den ytterliga djerfheten i detta språk. Han upplyfte hufvudet och tycktes hastigt hafva fattat ett beslut, af fruktan att vidtaga något annat: — «Nå väl, min herre!« sade han, «jag skulle svara att jag vill regera utan biträde.«

«Alltför gerna,« sade Richelieu; «mpn jag bör på förhand underrätta er, att dagens ärender äro mycket kinkiga. Detta är den timma, då jag plägar sköta mitt vanliga arbete.«

«Jag åtager mig det,« svarade Ludvig. «Jag skall öppna dessa portföljer och utfärda mina befallningar.«

«Försök då,« sade Richelieu; «jag går min väg; och kalla mig om något blir er för svårt.«

Han ringde; och i detsamma, liksom om de blott väntat på detta tecken, inträdde fyra starka betjenter, hvilka buro kardinalen i länstolen ur rummet; ty vi hafva redan nämt, att han ej mera kunde gå. Då han fördes genom det rum, der hans sekreterare arbetade, sade han med hög röst: «J skolen emottaga hans Majestäts befallningar.

Konungen ensam blef qvar. Stärkt i sin nya föresats och stolt öfver att en gång hafva gjort motstånd, ville han genast taga ihop med det politiska arbetet. Han gick omkring det stora bordet och såg lika många portföljer, som det då fanns riken och stater i Europa; han öppnade en af dem, hvilken han fann fördelad i lika många fickor, som det ifrågavarande landets underafdelningar. Allt var ordentligt, men denna ordning var förfärande för honom, emedan hvarje anteckning blott innehöll musten af hvarje sak, om man så får uttrycka sig, och endast vidrörde hufvudpunkten af ögonblickets förhållanden till Frankrike. Denna korthet var för Ludvig nästan lika gåtlik, som de chifferbref, hvilka lågo kringströdda på bordet. Der var allt i oreda; ibland landsförvisnings- och godsindragnings-påbud mot La Rochelles Huguenotter lågo fördrag med Gustaf Adolf och norra Tysklands protestanter, anteckningar rörande general Banér, Wäl-lenstein, hertigen af Weimar och Jean de Wert huller om buller med afskrifter af bref, funna i drottningens schatull, förteckningen på hennes der befintliga kedjor och juveler, och den dubbla tolkning man skulle kunna gifva hvarje uttryck i hennes biljetter. På en af dem stod skrifvet i kanten: Af fyra rader, som en person skrifvit, kan man anställa en brottmåls-process emot honom. Längre bort lågo stora högar af anklagelser emot Huguenotterne; de republikanska planer, hvarom de öfverenskommit; Frankrikes fördelande i kretsar under ett årligen ombytt öfverhufvud; denna tillämnade stats insegel var der bifogadt, föreställande en engel, som stödde sig på korset och höll en i handen upplyftad bibel till pannan. Bredvid låg listan på de kardinaler, hvilka påfven utnämt samma dag, som biskopen af Lu«on (Richelieu) upphöjdes till denna värdighet. Ibland dem befann sig markis Bedemar, ambassadör och upprorsstiftare i Venedig.

Ludvig XIII uttömde förgäfves sina krafter på en förgången tidpunkts angelägenheter och kunde icke finna de papper, som rörde den sista sammansvärjningen och kunde gifva honom en ledtråd till att utröna dess verkliga beskaffenhet och hvad man tillämnat emot honom sjelf, då en liten man med gröngul hy, krokig rygg, tvungen

och skenhelig gång och uppsyn inträdde i rummet; det var en statssekreterare vid namn Desnoyers; han bugade sig och steg närmare.

«Tillåter ers Majestät mig att tala om Portugals angelägenheter ?« sade han.

«Följaktligen om Spaniens,« sade Ludvig; «Portugal är ju en spansk provins.«

«Portugals enskilda angelägenheter,« sade Desnoyers. «Se här det manifest vi nyss erhållit,« och han läste: —

«Vi don Juan, med Guds nåde, konung af Portugal, Algarvien, konungariken på denna sidan om Afrika, Herre till Guinea, eröfring, segelfart och handel på Ethiopien, Arabien, Persien och Indierne .. .«

«Hvad vill allt detta säga?« sade konungen; «hvem för detta språk?«

«Hertigen af Braganqa, konung i Portugal, som kröntes... för någon tid sedan, sire, af en man vid namn Pinto.Nyss uppstigen på tronen, räcker han handen åt det i uppror stadda Catalonien.

«Är Catalonien också upproriskt? Konung Philip IV har således ej längre grefven-hertigen till premier-minister?«

«Tvärtorn, sire, det är just derför att han ännu har honom. Se här cataloniska ständernas förklaring till hans katolska Majestät, innehållande att hela landet griper till vapen emot hans gudlösa och bannlysta trupper. Konungen af Portugal ...«

«Säg hertigen af Braganca,« inföll Ludvig; «jag erkänner ej en upprorsstiftare som konunga

«Hertigen af Braganca då, sire,« sade statssekreteraren kallt, «skickar sin systerson, don Ignatius Mascarenas, till furstendömet Catalonien, för att såsom beskyddare (kanske äfven som öfverherre) bemäktiga sig detta land, hvilket han måhända gerna skulle vilja införlifva med det, som han nyss eröfrat. Ers Majestäts trupper stå utanför Perpignan.«

«Nå, hvad hör det hit?« frågade Ludvig.

«Catalonierna äro mera franskt än portugisiskt sinnade, sire, och ännu vore det tid att rycka detta förmynderskap från konungen — från hertigen af Portugals

«Jag skulle understödja rebeller! ni vågar...«

«Hans Eminens ämnade det,« fortfor statssekreteraren; «för öfrigt äro Spanien och Frankrike i öppet krig emot hvarandra, och herr d'01ivarés har icke tvekat att låta hans katolska Majestät räcka en hjelpsam hand åt våra Huguenotter.«

«Det är godt; jag skall tänka på saken,« svarade konungen. «Lemna mig.«

«Sire, de cataloniska ständerna hafva brådtom; arragoni-ska trupper rycka emot dem ...«

«Jag skall tänka öfver saken... om en fjerdedels timme skall jag fatta mitt beslut,« svarade Ludvig.

Den lille statssekreteraren gick ut med missnöjd och modfälld uppsyn. I stället inträdde Chavignv, bärande en portfölj, hvarpå syntes engelska vapnet.

«Sire,« sade han, «jag utbeder mig eders Majestäts befallningar rörande Englands angelägenheter. Parlamentets armé, anförd af grefven af Essex, har nyss upphäft Glocesters belägring; prins Ruprecht har vid Newbury förlorat en slägt-ning, som förvärrat hans engelska Majestäts angelägenheter. Parlamentet fortfar att vara tillsammans och är i besittning af alla stora städer, alla hamnar samt har alla presbyterianema på sin sida. Konung Karl I begär understöd, hvilket drottningen ej mera kan förskaffa från Holland.«

«Vi måste skicka hjelptrupper åt min engelska svåger,« sade Ludvig. Men han ville se de föregående, detta ämne rörande handlingar, och då han läste kardinalens anteckningar, fann han att ministern egenhändigt tecknat på engelska konungens första begäran om undsättning: —

«Man måste noga besinna sig och dröja ... Parlamentet är starkt; konung Karl räknar på skottarnej — de skola sälja honom.«

«Man måste taga sig till vara. Der finnes en krigare, som har besökt Vincennes och sagt att man aldrifj hör slå furstar annat än på hufvudet. MÄRKLIGT!« hade kardinalen tillagt, hvarefter han hade utstrukit detta ord och i stället skrifvit: Fruktansvärdt!«

Och nedanföre.

«Denne man beherrskar Fairfax: — Han låtsar hafva ingifvelser; det blir en stor man. — Undsättningen nekad; — bortkastade penningars

Konungen sade då: «Nej, nej, jag vill Tanta; vi skola ej förhasta oss.«

«Men, sire,« invände Chavigny, «händelserna följa snabbt på hvarandra; om kuriren uppehålles en timme, kan konungens undergång påskyndas ett år«

«Hafva de kommit så långt?« frågade Ludvig.

«Uti Independenternas läger predikar man republiken med bibeln i hand; uti Rojalisternas tvistar man om rang och skrattar.«

«Men ett ögonblicks framgång kunde rädda allt.«

«Stuartarne äro icke lycklige, sire,« svarade Chavigny vördnadsfullt, men med en ton, som gaf anledning till mycket eftersinnande.

«Lemna mig ensam,« sade konungen misslynt. Statssekreteraren utgick långsamt.

Då såg sig Ludvig XIII sådan som han var och förskräcktes öfver den tomhet han fann inom sig. Till en bör-jan ögnade han öfver de papper, som omgåfvo honom, skyndande från det ena till det andra; öfverallt såg han faror, och aldrig fann han dem större, än just i de utvägar han uttänkte. Han uppstod, begaf sig till ett annat ställe af rummet och lutade eller snarare kastade sig öfver en karta öfver Europa. Der fann han alla sina farhågor sammanhopade, i norr, söder och i midten af sitt rike; revolutionerna föreföllo honom som furier; under hvarje land trodde han sig se en rykande vulkan; han tyckte sig höra de betryckta konungarne, som ropade till honom om hjelp, och de ursinniga folkens skrik; det förekom honom som om Frankrikes jord brakade och brast under hans fötter; hans klena och försvagade syn blef oredig; hans sjuka hufvud greps af en svindel, och hans blod stockade sig kring hjertat.

«Richelieu!« ropade han med qväfd röst och ringde med en klocka; «kalla hit kardinalen!« hvarefter han afdånad nedsjönk i en länstol.

Då han af det luktvatten och de salter, som strökos på hans läppar och tinningar, återkom till sansning och slog upp ögonen, skymtade han några pager, men hvilka genast gingo ut och lemnade honom ensam med kardinalen. Den obeveklige ministern hade låtit ställa sin hvilsoffa vid konungens länstol, såsom en läkare sätter sin stol vid den sjukes säng, och hans skarpa, forskande ögon voro fästade på Ludvigs bleka ansigte. Så snart konungen var i stånd att höra honom, yttrade han med sträf röst följande ord: — «Ni har återkallat mig; hvad vill ni mig?«

Ludvig, som låg bakåtlutad i länstolen, slog upp ögonen, såg på honom och skyndade derpå att åter tillsluta ögonlocken. Detta köttlösa anlete, väpnadt med tvenne lågande ögon, och som slutades med ett hvitt, spetsigt skägg; denna blod- och eldfärgade kalott och klädnad; allt ingaf honom föreställningen om en afgrundsande.

«Eegera!« sade han med svag röst.

«Men utlemnar ni Cinq-Mars och de Thou åt raig?« fortfor den oblidkelige ministern och flyttade sig närmare, för att läsa i furstens slocknade ögon, liksom en sniken arfvinge ända i grafven förföljer den sista skymten af en döendes vilja.«Eegera!« sade konungen och vände bort ansigtet.

«Underteckna då!« fortfor Eichelieu; «detta papper innehåller: — 'Det är min vilja, att de gripas lefvande eller döde.'«

Ludvig, hvars hufvud ännu låg lutadt bakut på kudden i länstolen, lät sin hand falla på det olyckliga papperet och

undertecknade.

«Af medlidande, lemna mig i fred! jag dör!« sade han.

«Det är ännu icke nog,« fortfor han, som man kallar den store statsmannen: «jag kan ej förlita mig på er. Jag-måste för framtiden hafva borgen och panter. Underteckna äfven detta, så skall jag lemna er.«

«När konungen besöker kardinalen, skall den sednares garde ej nedlägga gevär, och då kardinalen besöker konungen, slcall hans garde bestrida vaktgöringen jemte hans Majestäts«« *)

Vidare:

«Hans Majestät förbinder sig att öfverlemna sina båda söner, prinsarne, till kardinalen, såsom en gisslan och borgen för sin vänskap.«**)

«Mina barn!« utropade Ludvig och upplyfte hufvudet. «Ni vågar!«

«Vill ni hellre att jag tar afsked ?« sade Eichelieu.

Konungen undertecknade. «Är det nu slut?« sade han med en djup suck.

Det var emellertid icke slut; ännu återstod en annan pröfning. Dörren öppnades häftigt och Cinq-Mars inträdde. Nu var det kardinalen som darrade.

«Hvad vill ni, min herre?« sade han och fattade klockan för att ringa.

Öfverhofstallmästaren var lika blek som konungen, och utan att bevärdiga Eichelieu med ett svar, gick han med lugn uppsyn fram till Ludvig XIII. Konungen såg på honom såsom den menniska ser sig omkring, hvilken nyss erhållit sin dödsdom.

*) Handskrifter af Pointis. N:o 185. «) Annas af Österrike Memoirer, 1642.«Sire, det torde möta några svårigheter att häkta mig, ty jag har tjugutusen man, hvilka äro mig tillgifne,« sade Henrik d'Effiat med sin mildaste röst.

«Ack! Cinq-Mars!« sade Ludvig sorgset; «är det du, som begått dylika saker ?«

«Ja, sire, och det är äfven jag, som nu lemnar er min värja, ty utan tvifvel har ni nyss utlemnat mig,« sade han, i det han lösgjorde sin värja, hvilken han nedlade framför konungens lotter, som slog ned ögonen utan att svara.

Cinq-Mars smålog sorgset, men utan bitterhet, ty han tillhörde ej längre denna verlden. Derefter betraktade han Eichelieu föraktligt: — «Jag ger mig fången, emedan jag vill dö,« sade han; «men jag är ej öfvervunnen.«

Kardinalen knöt händerna af ilska, men lade band på sig. — «Hvilka äro edra medbrottslige?*' frågade han;

Cinq-Mars såg skarpt på Ludvig och öppnade läpparna för att tala... Konungen sänkte hufvudet, och i detta ögonblick led han af ingen anade qval.

«Jag har inga medbrottslige,« svarade ändtligen Cinq-Mars af medlidande med konungen och gick ur rummet.

Han stannade i första galleriet, der alla hofmännen och Fabert stego upp, så snart de blefvo honom varse, samt gick rakt fram till den sistnämde, sägande: — «Min herre, befall desse herrar att häkta mig.«

Alla sågo på hvarandra, men ingen vågade nalkas.

«Ja, min herre, jag är er fånge... Ja, mine herrar, jag är utan värja och, jag upprepar det ännu en gång, konungens fånge.«

«Jag begriper ej någonting af hvad som här föregår,« svarade generalen. «J ären två, som gifven er fångne, och jag har ej fått befallning att arrestera någon.«

«Två?« sade Cinq-Mars, «det kan ej vara någon annan än herr de Thou. Af denna hängifvenhet gissar jag att det är han.«

«Har jag icke också gissat din afsigt,« sade de Thou, som steg fram och kastade sig i hans

armar.TJUGONDEFEMTE KAPITLET.

FÅNGARNE.

Min brors beslut jag funnit i mitt hjerta. PICHALD. Leonidas.

Dö, utan att mitt koger tömma! Ej dessa bödlar uti smutsen trycka ned, som vränga lag och orätt döma! ANDRÉ CHENIER.

Ibland de gamla slott, som Frankrike med saknad småningom ser försvinna såsom löfsirater ur sin krona, fanns fordom ett på Saones venstra strand med ett dystert och hemskt utseende. Det tycktes vara en fruktansvärd skiltvakt, som postade vid en af Lyons portar och hade sitt namn af den väldiga klippan Pierre-Encise, hvilken lodrätt uppreser sig likt ett slags naturlig pyramid, hvars krökta topp, som lutar öfver vägen och strömmen, enligt sägnen fordom hängt tillhopa med berg på andra stranden och bildat liksom ett naturligt brohvalf öfver floden; men tiden, elementerna och menniskohänder hafva blott qvarlemnat denna gamla granitmassa, som tjenade till grundval för den nu förstörda fästningen. Erkebiskoparne af Lyon, hvilka fordom voro stadens verldsliga herrar, hade uppbyggt detta fäste och höllo derstädes sitt residens; sedermera blef det en kunglig fästning och i Ludvig XIII:s tid ett statsfängelse. Ett enda ofantligt torn, i hvilket dagern blott inträngde genom trenne djupa styckegluggar, reste sig högt öfver de andra omgifvande, oregelbundna byggnaderna, hvilkas sidor och vinklar följde den lodräta klippans kanter.

Det var der som kardinal Richelieu, hvilken var rädd om sitt rof, ämnade inspärra sina båda unga fiender, som han sjelf ville ditföra. Han lät Ludvig resa förut till Paris, medan han sjelf medtog fångarne från Narbonne och släpade dem efter sig, för att pryda sitt sista triumftåg. Han bör-jade detta tåg nästan vid Rhones utlopp, liksom han velat förlänga njutningen af sin hämd, hvilken man hädiskt vågat kalla gudarnes nöje; och i det han för båda stränderna visade sitt frossande hat, for han långsamt uppför elfven i tvenne slupar, hvilka fram drefvos med förgyllda åror, och pryddes med flaggor, som förde hans vapen och färger; sjelf låg han i den första, och den andra med hans båda offer följde i släptåg vid ändan af en lång kedja.

Om aftnarne då hettan upphört, borttogos stundom sun-tälten, och då syntes Richelieu i den ena, blek och utmärglad, sittande i aktern; i den efterföljande stodo de båda fångarne, med lugn uppsyn hållande hvarandra under armen och betraktande flodens snabba lopp. Cesars soldater, hvilka fordom lågo i läger vid denna samma flod, skulle trott sig se afgrundens obeveklige färjkarl föra skuggorna af de båda vännerna Castor och Pollux; de kristne vågade ej en gång anställa några betraktelser, och deruti se en prest, som förde sina båda fiender till stupstocken: det var premierministern, som for förbi.

Han for verkligen förbi och qvarlemnade fångarne under bevakning i just samma stad, hvarest de Sammansvurne ämnat låta honom dö. Han satte ett nöje i att sålunda trotsande skämta med ödet och att uppresa ett segertecken der, hvarest man velat gräfva hans graf.

En Septembernatt, då allt tycktes försänkt i hvila uti det ointagliga fångtornet, öppnades dörren till fångarnes yttre rum, utan ringaste buller, och en man visade sig på tröskeln uti en brun kåpa, omgjordad med ett tåg; på fötterna hade han sandaler och höll i handen en knippa stora nycklar; det var Josef. Han såg sig varsamt omkring, utan att gå närmare, och betraktade stillatigande öfverhofstallmästarens rum. Tjocka och präktiga tapeter dolde fängelsets murar, och en röd damastsäng stod bäddad, men fången låg ej deri. Han satt bredvid den höga spiseln uti en stor länstol, klädd i en lång grå rock, liknande presternas, med nedlutadt hufvud och ögonen fästade på ett litet guldkors, som belystes af enlampas flämtande sken; han var försänkt i sa djupa betraktelser, att munken kunde nalkas och ställa sig midt emot honom, innan fången märkte honom. Ändtligen såg han hastigt upp och utropade: — «Hvad vill du här, usling?«

«Unge man, ni förifrar er,« sade den hemlighetsfulle munken med mycket låg röst; «två månaders fängelse hade bort lugna er. Jag har kommit hit för att meddela er saker af vigt; afhör mig derföre med uppmärksamhet. Jag har mycket tänkt på er och hatar er ej så mycket, som ni tror. Om två timmar komma domrarne hit för att börja er ransakning, döma er och låta afrätta er, tillika med er vän; detta är säkert, ty allt måste vara slut inom dygnet.«

«Jag vet det,« sade Cinq-Mars, «och jag räknar derpå.«

«Godt; men jag kan ännu draga er ur spelet, ty som jag redan sagt, har jag noga öfvervägt allt och kommer nu för att föreslå er något, som icke torde vara er oangenämt. Kardinalen har ej mer än högst ett halft år att lefva; låtom oss vara uppriktige och ej leka kurra gömma med hvarandra; ni ser hvarthän jag fört er för hans räkning, och deraf kan ni döma, hvarthän jag kunde föra honom för er skull, om ni vill; vi kunde förkorta dessa få månader, som återstå honom. Konungen älskar er och skall med glädje återkalla er till sig, om han får veta att ni ännu lefver. Ni är ung och kan länge lefva mäktig och lycklig; ni kan beskydda mig och göra mig till kardinal.«

Öfverraskningen förstummade den unge fången, som ej kunde fatta ett dylikt språk, och med ledsnad tycktes sänka sig så lågt från sina upphöjda betraktelser. Allt hvad han kunde svara, var: — «Er välgörare, Richelieu ?«

Munken smålog, gick närmare och fortfor sakta: — «I politiken finnas inga välgerningar, utan blott intressen, se der alltsammans. En man, använd af en minister, behöfver ej vara tacksammare an en häst, som stallmästaren hellre rider än de andra hästarne. Han har tyckt om min gång och det fägnar mig. Nu faller det mig in att slå af ryttaren.

«Ja, denne man älskar blott sig sjelf; jag ser nog att han bedragit mig, deraf att han alltjemt uppskjutit min upphöjelse; men jag säger er ännu en gång, att jag med säkerhet

kan låta er rymma, utan att det väcker uppseende; jag förmår allt på detta ställe. Jag skall i stället för de män, på hvilka han räknar, sätta andra, hvilka han ämnat låta döda, och som finnas här i norra tornet, i tornet med fall-luckorna, som skjuter fram öfver strömmen der. Hans kreatur skola intaga dessa personers plats. Jag skickar en läkare, en qvack-salfvare, som är mig tillgifven, till den högvördige kardinalen, hvilken de lärdaste parisiske läkare hafva öfvergifvit; om vi komma Öfverens, skall han gifva honom ett universalmedel för evighetens

«Lemna mig!« sade Cinq-Mars; «bort djefvulske munk! ingen menniska liknar dig, du är icke en menniska! Du smyger tyst och lönligt i mörkret, du kryper genom väggarne, för att föranstalta hemliga brott, du ställer dig emellan älskande hjertan för att evigt åtskilja dem. Hvem är du? du liknar en fördömd missdådares qvalda ande.«

«Barnsliga romanhjelte!« sade Josef; «ni skulle haft stora egenskaper om ni vore blott qvitt edra falska begrepp; det finnes törhända hvarken fördömelse eller själ. Om de dödes själar verkligen ginge igen och beklagade sig, borde jag hafva tusen omkring mig, men jag har aldrig sett någon, ej en gång i drömmen.«

«Missfoster!« sade Cinq-Mars halfhögt.

«Ater tomma ord!« svarade. Josef; «det finns hvarken missfoster eller dygdiga menniskor. Ni och herr de Thou, som yfvens öfver er så kallade dygd, hade så när kunnat vålla hundratusen menniskors död, i massa, på stora ljusa dagen, för ett intet, hvaremot Richelieu och jag låtit undanrödja mycket färre, småningom och i mörkret, för att grundlägga en stor makt. Om man vill förblifva fläckfri, bör man icke befatta sig med att verka på menniskor; men det klokaste är likväl att se tingen sådane de äro och tänka såsom jag: Det torde väl vara möjligt, att det icke finnes någon själ och att vi äro slumpens barn; men i hänseende till andra menniskor hafva vi passioner, hvilka böra tillfredsställas.«

«Jag andas,« utbrast Cinq-Mars; «han tror ej på Gud!«

Josef fortfor: — «Men Richelieu, ni och jag hafva medfödd ärelystnad, således måste allt uppoffras för denna lidelses

«Skurk! förblanda mig icke med er!««Detta är likväl rena sanningen,« svarade munken; «enda skilnaden är att, som ni nu sjelf ser, vårt system var bättre än ert.«

«Usling! det var af kärlek ...«

«Nej! nej! nej! nej!... alldeles icke. Åter bara prat; ni har kanske sjelf trott er handla af kärlek, men det var blott för er egen räkning; jag har hört er tala med denna unga flicka, och båda två tänkte ni blott på er sjelfva. Ingendera älskaden j hvarandra; hon tänkte blott på sin värdighet och ni på er ärelystnad. Man vill vara älskad

blott för att få höra att man är fullkomlig och se sig tillbedd; det är just samma heliga egoism, som är min Gud.«

«Grymme orm!« sade Cinq-Mars; «var det ej nog att låta oss dö? Hvarföre sprutar du ditt etter på det lif du beröfvar oss? hvilken afgrundsande har ingifvit dig denna rysliga insigt i menniskohjertat.«

«Hatet till allt som är öfver mig,« svarade Josef med ett lömskt och ondskefullt löje, «och begäret att förtrampa alla dem jag hatar, hafva gjort mig omtänksam och fintlig att uppleta den svaga sidan af deras drömmerier. Det tinnes en mask i kärnan på alla dessa vackra frukter.«

«Store Gud! hör du honom?« utropade Cinq-Mars, i det han steg upp och sträckte armarna mot himlen.

Fängelsets enslighet, de fromma samtalen méd hans vän och framför allt den nära förestående döden, hvilken såsom en okänd stjernas ljus gifver andra färger åt alla de föremål vi förut varit vana att skåda, åtaukan på evigheten och stora bemödanden (skola vi tillstå det?) att förvandla sina sönderslitande qval och sin saknad uti odödliga förhoppningar och endast på Gud rikta denna starka kärlek, som förvillat honom på jorden; allt detta hade hos honom åstadkommit en sällsam sinnesförändring; och lik dessa ax, hvilka hastigt mogna af ett enda solstygn, hade hans själ fått en klarare insigt, upphöjd af dödens hemlighetsfulla inflytelse.

«Store Gud!« sade han ännu en gång; «om denne usling och hans herre äro menniskor, är jag då äfven menniska? Skåda, skåda tvenne ärelystnader tillsammans; den ena.blodtörstig och egennyttig, den andra försakande och utan fläck; deras underblåst af hatet; vår lifvad af kärlekens ingifvelser.Skåda, Herre! Skåda, döm och förlåt! Förlåt, ty vi hafva varit mycket brottslige, då vi en enda dag vandrat den väg, som här på jorden icke får mer än ett namn, målet må vara hvilket som helst.«

Josef afbröt honom med en hård stampning i golfvet. «När ni slutat er bön,« sade han, «kan ni underrätta mig, om ni vill bistå mig, så skall jag strax hjelpa er på flykten.«

«Aldrig! orene bof! Aldrig,« sade Henrik; «jag förbinder mig icke med dig och till ett mord. Jag har vägrat att inlåta mig med en lönnmördare, dä jag var mäktig och kunnat använda honom mot dig.«

«I)eri gjorde ni orätt, ty eljest vore ni nu herre.« «Men hvilken glädje skulle jag väl haft af min makt, delad med en qvinna, som ej förstode mig, älskade mig svagt och värderade en krona högre än mig? Sedan hon öfvergifvit mig, ville jag ej vinna makten genom segern; döm då, om jag skulle vilja förvärfva den genom brott?«

obegripliga dårskap!« sade munken hånleende. «Allt med henne, intet utom henne, det var min själs enda tanke.«

«Det är af fåfänga och envishet, som ni framhärdar i ert beslut; det är omöjligt,« sade Josef, «det är emot naturen.«

«Du som vill förneka kärlekens hängifvenhet,« svarade Cinq-Mars; «fattar du då åtminstone min väns?«

«Lika litet; han har velat följa er, emedan...« Munken blef härvid något brydd och letade ett ögonblick efter orden:

«Emedan ... emedan ... han bildat er, ni är hans verk ... han följer er af lärmästarehögmod ... Han var van att predika för er och han inser nu att han aldrig kan få en lärjunge, som så fogligt afhör honom och skänker sitt bifall ät hvad han säger. — Den ständiga vanan har bibringat honom den tron, att hans lif berodde af ert... det är någonting dylikt. .. han följer er af gammal vana... För öfrigt är det icke slut ännu... vi skola se slutet och förhöret; han nekar helt säkert när stunden är inne att han afvetat sammansvärjningen.« «Det förnekar han icke,« svarade Cinq-Mars häftigt.«Ni tillstår således att han icke var okunnig derom?« sade Josef högligen belåten. «Så mycket har ni ännu ej medgifvit.«

«O himmel! hvad har jag gjort!« ropade Cinq-Mars och höll händerna för ansigtet.

«Lugna er; oaktadt denna bekännelse är han räddad, om ni antager mitt anbud.«

D'Efflat teg en stund ... munken fortfor:

«Rädda er vän... konungens nåd väntar er och kanske kärleken, som måhända blott för ett ögonblick förvillat

sig...«

«Menniska eller hvad du må vara, om du inom dig har något, som liknar ett hjerta,« svarade fången, «så rädda honom; det är den dygdigaste af alla skapade varelser. Men låt föra honom långt härifrån medan han sofver, ty om han vaknar, skall du ej kunna förmå honom dertill.«

«Hvartill skulle det gagna mig?« sade munken med ett försmädligt löje. «Det är er och er hofgunst jag behöfver.«

Den häftige Cinq-Mars steg upp, fattade Josefs arm och fästade på honom en fruktansvärd blick, sägande: — «Jag förnedrade honom, dä jag bad dig rädda honom. Kom, och tvifla sedau på hängifvenhet och själens odödlighet... Jemför din oroliga triumf med lugnet i vår motgång; ditt skändliga välde med storheten af vår fångenskap och ditt blodiga nattvak med den rättfärdiges sömn.«

Cinq-Mars hade emellertid upplyftat ett förhänge, som skilde hans rum från de Thous. En enda lampa upplyste denne, som ännu låg på knä framför en bönpall, hvarpå stod ett stort ebenholz-krucifix; han tycktes hafva insomnat under bönen. Hans bakåt lutade hufvud var med ansigtet vändt mot korset; hans läppar smålogo mildt och lugnt, och hans hopfallna kropp hvilade på mattan och pallens dyna.

«Jesus! hvad han sofver godt!« sade den häpne munken, som oförvarandes i sitt vidriga tal blandade det himmelska namn, som han af vana uttalade hvarje dag. Derefter drog han sig hastigt tillbaka och förde handen till ögonen, likasom han blifvit förblindad af en öfverjordisk syn.

«Brr... Brr!...« sade han, i det han skakade på hufvudet och förde handen öfver ansigtet... «Allt det der är bara barnslighet... Denna syn skulle gripa mig, om jag tänkte der-på... De der tankarne kunna vara bra, såsom opium för att lugna... Men det hör icke hit; svara ja eller nej!«

«Nej!« svarade Cinq-Mars, i det han fattade honom i axeln och skuffade ut honom; «jag vill ej lefva och ångrar mig icke att för andra gången hafva orsakat de Thous död, ty han skulle icke hafva velat blifva räddad genom ett lönnmord. Då han gaf sig fången i Narbonne, var det helt säkert ej för att fly i Lyon.«

«Väck honom då, ty här komma domrarne,« sade den ursinnige munken vildt skrattande.

I detsamma inträdde några i långa, fotsida rockar klädda domare, hvilkas ansigtsdrag man endast med svårighet igenkände, företrädda af en afdelning af skottska gardet, och satte sig stillatigande vid vaxfacklors sken till höger och venster i rummet. De voro de af Richelieu bland dennes kreatur valde domrarne och anfördes af Laubardemont. Josef hviskade litet emellan till dem med en vördnadsfull artighet, under det han alltjemt såg under lugg på Laubardemont med en hatfull och försmädlig blick. Sedan ordföranden derpå tillkännagifvit, att parlamentets kansler fått befallning att icke öfvervara rättegången, emedan man befarat att hans fordna vänskap för fången kunde inverka på hans domareåtgärd *), tillsade han att fången skulle framföras och förhöret börjas.

Det blef öfverenskommet att länstolen skulle begagnas såsom de anklagades bänk, hvarefter alla tystnade för att afhöra fångens svar.

Han talade med lugn, mild röst: «Sägen herr kanslern, att jag kunde vädja till Parisiska parlamentet och jäfva mina domare, emedan tvenne af dem äro mina fiender, och deras ordförande, herr kansleren de Séguier, är min vän, som genom mig fått behålla sitt embete. Men, mine herrar, jag skall bespara er allt besvär, i det jag erkänner mig saker till sammansvärjningen, hvilken jag ensam ledt och anstiftat. Jag

*) Kanslern Séguier hade genom Cinq-Mars' förböner blifvit bibehållen vid sitt embete, då konungen, som var missnöjd med han« åtgöranden vid hertig de la Valettes rättegång, ämnade fråntaga honom detsamma.vill dö. Jag har således ingenting att tillägga för min egen del; men om j viljen vara rättvise, skonen j den persons lif, som konungen sjelf kallat den redligaste man i Frankrike, och som endast dör for min skull.«

«För in honom,« sade Laubardemont; hvarpå två vaktknektar afhämtade de Thou.

Han inträdde och bugade sig med värdighet, hvarefter han med ett mildt leende på sina läppar sade till Cinq-Mars, i detsamma han omfamnade honom: — «Vår äras dag har då ändtligen infallit, och vi gå att förvärfva

himlen och erig salighet,«

«Min herre,« sade Laubardemont, «vi hafva af herr de Cinq-Mars sjelf inhämtat att ni afvetat sammansvärjningens

De Thou svarade genast utan minsta oro samt alltjemt småleende och med nedslagna Ögon :

«Mine herrar! jag har tillbragt mitt lif med att studera de verldsliga lagarne, och jag vet att en anklagad icke kan fällas på en annans bekännelse. Jag kunde äfven upprepa hvad jag förut yttrat: att ingen skulle satt tro till mina ord, om jag utan bevis angifvit konungens bror. Ni ser således att mitt lif eller min död äro i era händer. Likväl och då jag noga skärskådat alla omständigheter, har jag tydligen insett, att i hvilka lefnadsförhållanden jag än må komma, skulle lifvet dock vara en börda för mig, sedan jag förlorat Cinq-Mars. Jag tillstår och bekänner således, att jag afvetat hans sammansvärjning och att jag gjort hvad jag förmått att afråda honom derifrån. Han har trott mig vara sin ende, trofaste vän, och jag har ej velat förråda honom; derföre anser jag mig saker, i följd af de lagar min egen fader anfört, hvilken, som jag hoppas, äfven skall förlåta mig.«

Vid dessa ord kastade de båda vännerna sig i hvarandras famn, och Cinq-Mars utbrast: — «Min vän, min vän, hvad det grämer mig att hafva vållat din död! Två gånger har jag svikit dig, men du skall få veta hvarföre.«

Men de Thou omfamnade och tröstade honom, sägande med ögonen riktade mot höjden: — «Ack, hvad vi äro lycklige, som få sluta våra dagar på detta sätt! Hvad hafva vi väl gjort, för att vara värdiga den nåden, att få dö som martyrer och den sällheten att fä dö tillsammans ?«Domrarne voro ej beredde på detta saktmod, och sågo förvånade på hvarandra.

«Ack, om jag bara hade en bardisan!« sade en hes stämma (det var den gamle Grandchamps, som smugit sig in i rummet, och hvars ögon gnistrade af vrede) «så skulle jag snart befria nådig herrn från alla dessa svarta domare.«

Två hillebardierer ställde sig nu stillatigande bredvid honom, hvarvid han tystnade och, för att trösta sig, ställde sig vid ett fönster, som låg utåt strömmen, och der solen ännu ej stack in, samt tycktes ej vidare egna någon uppmärksamhet åt det som föregick i rummet.

Emellertid sade Laubardemont, som började frukta att domrarnes hjertan kunde bevekas, med högröst: «Enligt herr kardinalens befallning skola dessa herrar undergå pinligt förhör af första och andra graden.«

Cinq-Mars återfick af förtrytelse häröfver sitt fordna lynne, och i det han lade armarne i kors öfver bröstet, gick han fram två steg emot Laubardemont och Josef, hvilka dervid råkade i förskräckelse. Den förstnämde förde handen ofrivilligt mot sin panna.

«Äro vi här i Loudunh« frågade fången.

Men då de Thou i detsamma närmade sig honom, fattade hans hand och tryckte den, tystnade Cinq-Mars och betraktade domrarne med lugn uppsyn, hvarefter han fortfor: — «Mine herrar, detta tyckes mig väl rått; en man vid mina år och af mitt stånd borde ej blifva föremål för alla dessa formaliteter. Jag har sagt allt och jag skall ännu en gång säga allt. Jag går frivilligt och med gladt mod till döden: något pinligt förhör behöfves således icke. Det är ej sådana själar som våra, hvilka man kan aftvinga hemligheter genom kroppsliga plågor. Vi hafva frivilligt gifvit oss fångne, på den timme vi sjelfve utsatt; vi hafva endast sagt er hvad som erfordrades för vårt sakfällande; j hafven fått veta hvad j önskaden; mera säga vi icke.«

«Hvad säger ni, min vän?« inföll de Thou... «Mine herrar, han misstager sig. Vi vägra ej att emottaga det martyrskap, som Gud erbjuder oss, vi begära det.«

«Men,« sade Cinq-Mars, «huru kan ni tro er behöfva dessa skändliga plågor, för att vinna himmelriket? Ni, somredan är en martyr! vänskapens frivilliga martyr? Mine herrar, jag ensam kan hafva vigtiga hemligheter att uppenbara; det är hufvudmannen för en sammansvärjning, som har full kännedom om densamma; läggeu mig ensam på sträckbänken, om vi här nödvändigt skola behandlas som de nedrigaste missdådaren

«Jag ber er af barmhertighet, mine herrar,« sade de Thou, «förunnen mig samma plågor, som j tillämnen honom;

jag har ej följt honom så långt, för att öfvergifva honom i denna vigtiga stund, och jag underkastar mig allt, för att åtfölja honom till himlen.«

Under denna ordvexling hade äfven en tvist uppstått emellan Laubardemont och Josef, i det den sednare, som fruktade att plågorna kunde aftvinga Cinq-Mars en bekännelse om deras sista hemliga samtal, ej ville tillåta något pinligt förhör, medan den förre, som icke ansåg sin seger fullkomlig endast genom dödsstraffet, enständigt yrkade torturen. Domrarne omgåfvo och afhörde desse den store ministerns båda hemliga ministrar, men enär de af flere anledningar trodde munkens inflytande vara större än domarens, voro de mera böjde att sluta sig till den förre och stannade vid den lindrigare meningen, dä han sakta yttrade: —

«Jag känner deras hemligheter, och vi behöfva ej veta dem, emedan det är öfverflödigt, och deras bekännelser skulle stiga för högt. Herr le Grand kunde angifva konungen och den andre drottningen; och dylikt är det bättre att icke låtsa veta om. För öfrigt skulle de icke bekänna något; jag känner dem; de skulle tiga, den ene af högmod, den andre af gudaktighet. Låt dem vara i fred; torturen skulle vanställa och skada dem, så att de kanske ej kunde gå, hvilket skulle skämma bort hela ceremonien; vi måste bevara dem, så att de kunna visas med hedern

Detta sista skäl segrade, och domrarne afträdde för att Öfverlägga med kansleren. Under bortgåendet sade Josef till Laubardemont: —

«Jag har förskaffat er temligen roligt här; nu får ni ytterligare det nöjet att rådpläga och sedan skall ni hålla ransakning öfver trenne anklagade i norra tornet.«De voro Urban Grandiers trenne domare. Han gapskrattade efter detta sitt Yttrande och gick sist ut, i det han sköt den bestörte supplikmästaren framför sig.

Så snart den dystra domstolen aflägsnat sig och Grand-charnp blifvit qvitt sina båda uppvaktare, skyndade han fram till sin husbonde, fattade hans hand och sade: — «Nådig herre, kom för Guds skull ut på terrassen, så skall jag visa er något; kom, jag ber er i er mors namn derom ...«

Men i detsamma öppnades dörren och abbé Quillet inträdde.

«Mina barn, mina stackars barn!« sade gubben gråtande. «Ack! hvarföre har jag ej fått komma till er förrän i dag? Kära Henrik, er mor, er bror, er syster äro allesamman här i tysthet.«

«Tyst, herr abbé,« sade Grandchamp; «kom ut på terrassen, nådig herre!«

Men den gamle presten omfamnade och qvarhöll sin lärjunge: — «Vi hoppas — vi hafva mycket hopp om nåd.«

«Jag afslår den.« sade Cinq-Mars.

«Vi hoppas ingen nåd utom af Gud,« svarade de Thou.

«Tyst!« inföll Grandchamp, «domrarne återkomma.«

Dörren öppnades och det hemska tåget inträdde åter, med undantag af Josef och Laubardemont.

«Mine herrar!« sade den fromme abbén till kommissarierna, «det fägnar mig att kunna meddela er den underrättelsen, att jag nu kommer från Paris, der ingen tviflar på alla de sammansvurnes benådning. Jag har hos hans Majestät råkat hans Höghet sjelf, och hvad hertigen af Bouillon beträffar, är det med honom anställda förhöret icke ogyn ...«

«Tyst!« sade herr de Seton, den skottske gardes-löjtnanten.

De fjorton domrarne återinträdde nu och intogo ånyo sina platser.

Då de Thou hörde att man tillsade domstolens notarie att uppläsa domen, gaf han ofrivilligt luft åt en af dessa fröjdehänförelser, som endast vid dödens annalkande kunna varseblifvas hos martyrer och helgon; och i det han gick fram emot denne, utropade han: —"Quam speciosi pedes evangelizantium pacern, evangelizantium bona !* *)

Derefter fattade han sin väns hand och föll på tillsägelse på knä, för att med blottadt hufvud afhöra domen. Cinq-Mars förblef dock -stående, utan att någon djerfdes tvinga honom till hörsamhet.

Domen upplästes och lydde som följer: —

"Med stöd af de af konungens generalprokurator, kärande, och herrar Öfverhofstallmästaren Henrik d'Effiat af "Cinq-Mars, tjugutvå år gammal, samt parlamentsrådet Frans "August de Thou, trettiotvå år gammal, svarande, i den mot "nämde herrar anhängiggjorda högmålsbrottsprocess anförda "besvär och vittnesintyg, samt i betraktande af: —

"1:o Att den, som förgriper sig emot konungens mini"strar eller prinsarne, enligt kejsarnes urgamla stadgar och "författningar anses saker till majestätsbrott;

"2:o Att högstsalig konung Ludvig XLs tredje förord"ning utsätter dödsstraff för den, som icke uppenbarar en "stämpling emot staten.

"Hafva de af hans Majestät tillsatte kommissarierna förklarat sagde d'Effiat och de Thou förvunna och öfvertygade om majestätsbrott, nämligen: —

"Sagde d'Effiat de Cinq-Mars, för konspirationer och "företag, förbund och fördrag af honom ingångna med utlän"ningen mot staten;

"Samt sagde de Thou, för det han haft kännedom om "ofvananförde företag;

"Till försoning för hvilka brott de förklara dem förlu"stige alla sina hedersembeten och värdigheter, samt döma "dem att i ena bot mista hufvudet på den schavott, som skall "uppresas på denna stadens förnämsta torg."

Efter domens afkunnande utropade herr de Thou med hög röst: «Gud vare tackad och lofvad!«

«Döden har aldrig ingifvit mig någon fruktan,« sade Cinq-Mars kallt.

Enligt bruket förklarade nu den ålderstigne löjtnanten vid skottska gardet, herr Seton, med rörelse, att han öfver-

*) Huru sköna äro ej derå? fjät, som förkunna frid, som förkunna det godt är.lemnade fångarne i de borgerliga myndigheternas händer, hvarefter han tog afsked af dem, hvilket exempel alla hans soldater följde under tystnad och med tårar i ögonen.

«Gråt icke,« sade Cinq-Mars till dem; «ty tårar äro gagnlösa; utan bed hellre Gud för oss och förvissa er om att vi icke frukta för att dö.«

Han tryckte handen på enhvar af dem, och de Thou omfamnade dem, hvarefter dessa adelsmän med tårfuktade ögon lemnade rummet, i det de dolde ansigtena i sina kappor.

«Grymme!« sade abbé Quillet; «för att finna vapen emot dem, hafva de måst genomgräfva tyrannernas rustkammare. Hvarföre har jag blifvit inlåten i detta ögonblick ?«

«Såsom biktfader, min herre,« sade sakta en af kommissarierna, i det domrarne aflägsnade sig. «På två månaders tid har ingen främmande fått tillstånd att inträda här.«

Så snart dörren stängdes efter dera, sade Grandchamp åter: — «För Guds skull! ut på terrassen!« och han drog sin herre och de Thou med sig. Den gamle abbén följde dem linkande.

«Hvad vill du oss i ett ögonblick som detta?« sade Cinq-Mars med mildt allvar.

«Se nedåt staden!« sade den trogne tjenaren.

Gryningen hade nyss börjat färga himmeln. Vid horisonten syntes en gul lysande rand, mot hvilken bergen skarpt aftecknade sina mörkblå toppar; Saones vågor och kedjorna som voro spända emellan båda stränderna doldes ännu af en tunn dimma, som uppsteg från staden Lyon och för ögat undangömde hustaken. Morgonrodnadens första glimtar färgade blott det herrliga landskapets mest upphöjda punkter. Uti staden voro tornen på stadshuset och kyrkan Saint-Nisier förgyllde af hela morgonrodnadens glans, äfvensom på de kringliggande kullarne hela fästningen Pierre-Encise, särat Karmeliter- och Sankt-Marise-klostren. Man hörde kyrkornas glädtiga klockspel i staden samt de entoniga klockorna i by-kyrkorna och klostren, som ringde till morgonbön.

«Nå väl, hvad är det du vill att vi skola se,« sade Cinq-Mars. «Är det slätternas skönhet eller stadens rikedom,eller dessa fredliga byar? Ack, mina vänner, öfverallt finnas passioner och sorger, liknande dem som fört oss hit.«

Den gamle abbén och Grandchamp lutade sig öfver terrassens bröstvärn för att se nedåt strömmen.

«Dimman är ännu för tät, att någonting skulle kunna skönjas,« sade abbén.

«Hvad vår sista so] dröjer länge!« utbrast de Thou.

«Sen j ej der nere vid bergsfoten, på andra stranden, ett litet hvitt hus emellan porten Halincourt och Sankt Jg hannis-bulevarden?« frågade abbén.

«Jag ser ingenting annat än en massa af gråa murar,« svarade Cinq-Mars.

«Denna fördömda dimma är bra tjock,« mumlade Grandchamp, som ännu stod lutad framåt, lik en sjöman, hvilken stödjer sig på sista plankan af ett brohufvud, för att efterse ett segel i horisonten.

«Tyst!« sade abbén, «jag hör någon tala härinvid.«

Verkligen hördes också ett doft, oredigt och oförklarligt sorl uti ett litet torn, som på ena sidan sammanhängde med terrassens plan. Som detta lilla torn var föga större än ett dufslag, hade fångarne hittills knappt bemärkt det.

«Kommer man redan för att afhämta oss?« sade Cinq-Mars.

«Ah nej!« svarade Grandchamp, «bry er inte om det; det är fall-lucks-tornet. I två månader har jag ströfvat omkring denna fästning och åtminstone en gång i veckan har jag sett folk derifrån nedfalla i vattnet. Låtom oss tänka på våra egna angelägenheter; jag ser ett ljus i fönstret dernere.«

En oemotståndlig nyfikenhet dref likväl de båda fångarne att rikta sina blickar på det lilla tornet, oaktadt den rysliga belägenhet, hvari de sjelfve befunno sig. Detta torn sträckte sig verkligen utom den lodräta bergsbranten Öfver ett djupt svalg, uppfyldt med ett grönt, hvirflande vatten, som ditfördes af en utgrening från Saone. Der syntes äfven hjulet af en gammal, längesedan öfvergifven qvarn hastigt svänga omkring. Tre gånger hördes ett brakande, liknande ljudet af en vindbrygga, som nedfälldes, men plötsligt åter uppdrogs liksom med fjäderkraft, hvarvid den slog emot murens stenbeklädnad, och tre gånger syntes något mörkt ned-falla i vattnet, som dervid skummande stänkte högt upp öfver ytan.

«Herre Gud! kan det vara menniskor?« sade abbén och korsade sig.

«Jag tyckte mig se bruna kåpor hvirflande i luften,« sade Grandchamp; «de äro kardinalens anhängaren

Ett rysligt skri hördes från tornet och strax derpå en ohygglig ed.

Den tunga luckan gnisslade för fjerde gången och i det gröna vattnet nedföll något tungt, som kora det stora qvarn-hjulet att knaka och afbröt en af dess ekrar, hvarvid en karl fastnade och syntes öfver skummet mellan det ruttna träverket, hvilket han färgade med svartaktig blod. Han svängde två gånger omkring med hjulet och försvann sedan i djupet-Det var Laubardemont.

Nästan förstenad af fasa drog sig Cinq-Mars baklänges.

«Det finnes en försyn,« sade Grandchamp; «vi hafva i dag den 18 augusti, och Urban Grandier instämde honom efter tre år. Kom, kom, tiden är dyrbar. Stån ej der orörlige, mine herrar! Antingen det är han eller ej, förundrar det mig icke, ty dessa skurkar uppäta hvarandra, liksom råttorna. Men nu skola vi försöka att rycka den bästa biten ifrån dem. Gudskelof! jag ser signalen! vi äro räddade; allt är färdigt; kom hit, herr abbé, på denna sidan. Se der den hvita näsduken i fönstret; våra vänner äro i beredskap.

Abbén fattade genast de båda fångarne en vid hvardera handen och förde dem till den sida af terrassen, hvarifrån de först sett ned på staden.

«Hören mig begge!« sade han. «Ingen af de Sammansvurne har velat begagna de tillfällen att fly, som ni

förskaffat dem; alla hafva förklädde skyndat till Lyon. De hafva i staden utdelat så mycket penningar, att de ej löpa fara att blifva förrådde; de vilja våga en öfverrumpling för att befria er. Detta anfall är utsatt att ske då man utför er till afrättsplatsen, och signalen då det skall börjas, blir när Cinq-Mars sätter hatten på hufvudet.«

Halft gråtande och halft småleende af hopp, berättade nu den gode abbén att han skyndat till Paris, så snart han fick underrättelse om sina unga vänners häktande, men attkardinalen bedref sina saker så hemligt, att ingen visste hvar Öfverhofstallmästaren satt arresterad. Många sade att han vore landsförvist, och då man sett konungens förlikning med sin bror och hertigen af Bouillon, tviflade ingen på de ofriges benådning från dödsstraff; och man talade ej vidare om detta uppror, som blottställde ganska få personer, emedan det aldrig kommit till verkställighet. Man hade till och med på visst sätt i Paris fägnat sig öfver att staden Sedan och dess tillhörande område införlifvats med franska riket, emot det att hertigen af Bouillon fått benådningsbref och likasom hertigen af Orleans blifvit förklarad oskyldig; att utgången af alla kardinalens anordningar väckt beundran för hans skicklighet och hans mildhet emot dem, som enligt allmänna sägnen stämplat emot hans lif. Ett rykte var äfven i omlopp, att han låtit Cinq-Mars och de Thou rymma och ädelmgdigt befrämjat deras flykt öfver gränsen, sedan han med mycken behjertenhet låtit häkta dem i lägret utanför Perpignan.

Vid detta ställe i berättelsen glömde Cinq-Mars sin tålmodiga undergifvenhet, och i det han tryckte sin väns hand, utbrast han: — «Häkta! skola vi äfven beröfvas den äran att frivilligt hafva gifvit oss fångne? Måste vi uppoffra allt, ända till efterverldens goda tanka om oss?«

«Der hafva vi ännu en liten återstod af fåfänga,« sade de Thou och lade fingret på hans mun: «men tyst! låtom oss afhöra abbéns berättelse till slut.«

I den Öfvertygelsen, att de båda unga männens lugn härrörde af deras glädje öfver att se sin flykt betryggad, och då han säg att solen ännu knappt hunnit skingra morgontöcknet, öfverlemnade den gode abbén sig åt det ofrivilliga nöje, som gubbar merendels erfara, då de få berätta nyheter, äfven när de äro bedröfliga. Han omtalade alla sina fruktlösa bemödanden att upptäcka sin lärjunges fängelse, hvilket var obekant så väl för hofvet som hufvudstaden, hvarest man ej en gång vågade nämna hans namn i de förtroligaste kretsar. Han hade ej fått veta att han satt på fästningen Pierre-Encise, förrän drottningen värdigats kalla honom till sig och befallt honom derom underrätta marskalkinnan d'Effiat och alla de Sammansvurne, på det de måtte våga ett förtvifladt ' försök att befria deras unge hufvudman. Anna hade till ochmed vågat skicka flere adelsmän från Auvergne och Touraine, för att understödja detta sista företag.

«Den goda drottningen,« sade han, «grät mycket då jag t.ilade med henne, och sade att hon gerna ville gifva allt hvad hon äger, för att rädda er. Hon förebrådde sig mycket att hafva skrifvit ett bref, utan att jag dock fick veta hvad det var för ett bref. Hon talade derjemte om Frankrikes välfärd, utan att likväl förklara sig närmare. Hon sade att hon beundrade er och besvor er att söka er räddning, om det också blott vore af medlidande med henne, som ni eljest skulle belasta med eviga samvetsförebråelsers

«Sade hon ingenting vidare?« inföll de Thou, som stödde den bleknande Cinq-Mars.

«Ingenting annat,« svarade gubben.

«Och ingen har med er talat om mig?« frågade Henrik sakta.

«Ingen/« svarade abbén.

«Om hon ändå hade skrifvit mig till!« hviskade Henrik.

«Kom ihåg, min far, att ni är hitsänd såsom biktfader,« sade nu de Thou.

Den gamle Grandchamp, som emellertid fallit på knä för Cinq-Mars, ryckte honom i rocken för att draga honom till en annan sida af terrassen och sade med bruten rost: «Nådig herre ... min husbonde ... min goda husbonde ... ser ni dem? se der äro de... det är de... de allesammans

«Hvi!ka då, min gamle vän?« frågade hans herre.

«Hviika? Store Gud! se då åt detta fönster; känner ni ej igen dem ? Er mor, era systrar, er brors

Det hade nu blifvit full dager, och på afstånd såg han verkligen några fruntimmer, som viftade med hvita näsdukar. En af dem, som var svartklädd, utsträckte armarna mot fängelset, men drog sig åter från fönstret, liksom hon behöft samla sina krafter, hvarpå hon, understödd af de andra, syntes ånyo, i det hon ömsom utsträckte armarna och lade handen på hjertat.

Cinq-Mars igenkände sin mor och sina syskon ochvhans krafter sveko honom ett ögonblick. Han lutade hufvudet mot sin väns bröst och grät.

«Huru många gånger skall jag dö?« sade han.Derpå svarade han sin mor och sina syskon genom en åtbörd med handen, hvarefter han vände sig till abbén, sägande: — «Min far, skyndom oss ner! vid botfärdighetens domstol och inför Gud skall ni säga mig, om mitt återstående lif lönar mödan att jag för dess bevarande bör låta menniskoblod utgjutas.«

Emellertid rådde den 12 i samma september månad det största lugn i staden Lyon, då till invånarnes stora förundran rytteri- och fotregementen, hvilka man visste förlagda i läger eller qvarter långt derifrån, tidigt på morgonen sågos inrycka genom alla stadens portar. Franska och schweiziska garderna, regementet Pompadour, Maureverts gendarmer och la Roques karabinierer, alla intågade helt tyst; rytteriet inryckte med karbinerna stödda på sadelbommarne och bildade en krets kring fästningen Pierre-Encise; fotfolket uppställde sig i dubbla rader vid Saones stränder ända ifrån fästningsporten till Terreaux-torget, som var den vanliga afrättnings-platsen, hvarest de bildade en spetsgård omkring den derstädes uppförda schavotten.

I staden visste man ej en gång fångarnes namn; inom fästningens ogenomträngliga murar fick ingen hvarken in- eller utgå, utom nattetid, och de djupa fängelsehålorna hade stundom inneslutit fader och son hela år, på fyra fots afstånd ifrån hvarandra, utan att de ägt den minsta aning derom. Förvåningen blef derföre mycket stor vid anblicken af dessa utomordentliga anstalter, och folket skockades utan att veta, om det var fråga om en festlighet eller en afrättning.

De Sammansvurne hade iakttagit icke mindre heralighets-fullhet än ministerns agenter, ty det gällde deras hufvuden.

Montrésor, Fontrailles, baron de Beauvau, Olivier d'En-traigues, Gondi, grefve du Lude och advokaten Fournier förklädda som soldater, arbetsfolk och landstrykare, samt väpnade med dolkar under kläderna, hade ibland folkhopen utställt och fördelat öfver femhundra likaledes förklädde ädlingar och betjenter; hästar stodo tillreds på vägen till Italien och förhyrda båtar lågo tillhands på Rhonefloden. Henriks äldre

bror, den unge markis d'Effiat, hvilken var förklädd till kar-theuser-munk, gick oupphörligt emellan Terreaux-torget och det lilla huset, der hans mor och syster voro inneslutna, tilllika med presidentskan de Pontac, den olycklige de Thous syster. Han tröstade dem, ingaf dem något hopp och uppsökte derpå åter de Sammansvurne, för att förvissa sig om huruvida de stodo fast vid sin föresats att våga det yttersta.

Hvarje soldat, som bildade spetsgården, hade vid sin sida en man, färdig att stöta ned honom med dolkstygn.

Den oräkneliga folkmassa, som skockat sig bakom soldaternas leder, skuffade dem framåt, så att de förlorade rättning och utrymme. Den spanska betjenten Ambrosio, hvilken Cinq-Mars bibehållit i sin tjenst, hade åtagit sig pikenerare-kaptenen, och förklädd till catalonisk musikant, hade han redan börjat gräl med honom, i det han låtsade sig ej vilja upphöra med sitt spel på liran. Hvar och en var på sin post.

Abbé Gondi, Olivier d'Entraigues och markis d'Effiat stodo midt i en flock fiskmångelskor, hvilka skreko och grälade på en ibland dem, som var yngre och blygare än sina karla-vulnare följeslagerskor. Cinq-Mars' broder gick närmare för att afhöra deras tvist.

«Men hvarföre,« sade hon åt de andra, «vili ni att Jean le Roux, som är en hederlig karl, skall hugga hufvudet af ett par kristna menniskor, för det han är slagtare till profession? Så länge jag är hans hustru, skall jag icke tåla det; hellre ville jag ...«

«Du har orätt,« svarade de andra; «hvad gör det till saken om det köttet han hugger, uppätes eller ej? I alla fall får du hundra riksdaler till nya kläder åt dina tre barn. Du är allt för lycklig, som är en slagtares maka. Mottag derföre, mitt socker, hvad Gud beskär dig genom hans Eminens' nåd.«

«Lemna mig i fred,« fortfor den förra, «jag vill ej ha dessa penningar. Jag har sett de två unga karlarna i fönstret; de se så fromma ut som lam.«

«Nå, slagtar icke din man både lam och kalfvar?« invände mor le Bon. «Hvad en sådan der liten qvinna ändå kan vara lycklig! Hvilken synd! och när det dessutom kommor från den vördige kapucinern!««Hvad pöbelns glädtighet är ohygglig!« utbrast tanklöst Olivier d'Entraigues. Men detta yttrande hade icke förr undfallit honom, än alla dessa qvinnor, som hörde det, började knota emot honom.

"Pöbeln!" skreko de; «men hvarifrån kommer då denne lille murare med kalk på sina kläder?«

«Ah!« inföll en annan; «ser du icke att det är en förklädd adelsman? Se hans hvita händer; den der har aldrig arbetats

«Ja, ja, det är någon liten jungfrupilt, som vill göra uppror; jag har lust att gå efter polisen, för att taga reda på honom.a

Abbé Gondi, som insåg huru farligt detta kunde blifva, rusade på Olivier med vredgad uppsyn och åtbörder, hvilka kunde passa för hans förklädnad som snickare, fattade honom i kragen och utropade: — «Ni har rätt, det är en lätting, som aldrig arbetar. Far satte honom i lära för två år sedan, men han gör aldrig annat än kammar sitt ljusa hår, för att behaga uuga flickor. Fort hem med dig!«

Han gaf honom härvid några slag med en lineal, och dref honom genom folkhopen till andra sidan af gatan. Sedan han här lexat upp den obetänksamme pagen, affordrade han honom det bref, som han sade sig hafva att öfverlemna till Cinq-Mars efter dennes flykt. Olivier hade i två månader burit detta bref i sin ficka och aflemnade det nu till Gondi.

«Det är från en fånge till en annan,« sade han, «ty då riddar Jars kora ut från Bastiljen, skickade han mig det från en person, som varit hans medfången

«Min sann!« sade Gondi, «kan det icke innehålla någon vigtig hemlighet för vår vän; jag bryter upp det; ni hade bort tänka på det förut.«

«Ah bah! det är från den gamle Bassompierre. Låtom oss läsa det.«

"Min kära gosse!

"Ännu är jag på Bastiljen, och här har jag fått veta att "ni ämnar stämpla mot tyrannen Richelieu, som aldrig upp-"hör att förödmjuka vår gamla goda adel och parlamenterna, "och att i dess grundvalar undergräfva den byggnad, hvarpå "staten hvilade. Jag har hört att adelsmän skrifvas i mantal"och dömas af smådomare emot deras stånds privilegier och "uppbådas till krigstjenst tvärtemot den gamla landsseden ...«

«Ack den gamle pratmakaren!« inföll pagen gapskrattande.

«Inte så dum, som ni tror; endast litet efter sin tid i fråga om vår affär...«

"Jag kan ej annat än gilla detta ädla beslut och ber er "leverera mig underrättelse om allt..."

«Ack, hvilket föråldradt språk!« sade Olivier; «han kan ju så gerna skrifva: göra mig underkunnig om allting, som vi säga nu för tiden.«

«Låt mig för Guds skull läsa,« sade abbén; «om hundrade år härefter gör man äfven narr af våra uttryck. — Han fortsatte: —

"Jag kan, oaktadt min höga ålder, gifva er råd, då jag "berättar er hvad som hände mig anno 1560."

«Ack, jag har hvarken tid eller lust att tråka ut mig med att läsa allt... Låt oss se slutet.«

"När jag kommer ihåg min sista middag hos er mor, "fru marskalkinnan d'Efflat, och tänker på gästerna, blir jag "verkligen bedröfvad: min stackars Puy-Laurens dog på Vin-"cennes af sorg för det han i detta fängelse blef bortglömd "af hans Höghet; de Launay skjuten i duell, och det gör mig "ondt; ty ehuru jag var missnöjd med min arrestering, upp"förde han sig artigt och jag har alltid ansett honom som en "bra karl. Jag för min del får nog sitta inläst så länge kardi"nalen lefver; också voro vi tretton vid bordet, mitt barn, och "man bör aldrig sätta sig öfver gamla märken. Tacka Gud "att ni är den enda, som icke råkat i olycka...«

«Ja, det passade just i stycket!« sade Olivier, hjertligt skrattande, och nu kunde abbé Gondi ej heller hålla sig allvarsam. De sönderrefvo derefter det onyttiga brefvet, för att icke ytterligare förlänga den stackars marskalkens fångenskap, ifall det skulle förloras och komma i orätta händer, hvarefter de närmade sig torget och den spetsgård af gardister, som de skulle anfalla, då den unge fången gåfve den aftalade hattsignalen.De sågo med tillfredsställelse alla sina vänner på deras poster och färdige till knifleken, som de sjelfve uttryckte sig. Folkhopen, som trängde sig omkring dem, gynnade dem, utan att veta och vilja det. Nära abbén stannade en flock unga hvitklädda och beslöjade flickor: de voro på vägen till kyrkan för att kommunicera, och nunnorna, som anförde dem, och hvilka liksom allt det öfriga folket trodde att denna ståt vore en hedersbevisning åt någon förnäm person, tilläto flickorna, uppstiga på en hop af huggna stenar, som voro uppstaplade bakom soldaterna. Der stodo de såsom tjugu vackra bildstoder på en enda fotställning. Man skulle kunnat tro dem vara dessa vestaler, som i forntiden åskådade de blodiga fäktar-spelen. De hviskade sinsemellan, och i det de sågo omkring sig, skrattade och rodnade de, som unga flickor pläga göra.

Abbé Gondi såg med förargelse att Olivier för andra gången höll på att glömma sin rol och sin murardrägt, för att gifva dem ömma ögonkast och antaga en elegantare hållning samt ett artigare sätt, än som öfverensstämde med hans förmenta stånd; han ämnade redan gå närmare dem och lade sitt ljusa hår i lockar, då lyckligtvis Fontrailles och Montrésor kommo till stället, utstyrda som schweizer-soldater, åtföljda af en flock ädlingar, förklädde till matroser, väpnade med jernskodda påkar, samt med ansigten, hvilkas blekhet ej bebådade något särdeles godt. Nu hördes en marsch blåsas af trumpeter.

«Låt oss stanna här,« sade en af dem till de öfrige; «det är här.«

Dessa åskådares tystnad och dystra utseende gjorde ett starkt afbrott emot de unga flickornas glädtighet, nyfikenhet och barnsliga joller.

«Ack, hvilket ståtligt tåg!« sade dessa sednare; «se der komma minst femhundra ryttare med harnesk och i röda uniformer, ridande på vackra hästar samt med gula plymer i de stora hattarne.«

«De äro utlänningar, catalonier,« sade en fransk gardist.

«Hvem beledsaga de då?«

«Ack, se der kommer en grann förgylld täckvagn, men ingen åker deruti. — Ack, nu ser jag tre herrar till fots; hvart gå de, mån tro?«

«Till döden !« sade Fontrailles med en hemsk röst, som kom alla att tystna. Nu hördes blott hästarnes afmätta steg, då tåget plötsligt stannade till följe af ett af dessa uppehåll, som nästan alltid inträffar vid en processions framtågande. Då visade sig ett sorgligt och sällsamt skådespel. En gubbe med rakadt hufvud, som snyftade och knappt förmådde gå, leddes af tvenne unga män af ett intagande utseende, hvilka höllo hvarandra i handen bakom hans krökta rygg, under det de med den lediga handen understödde hvar sin af hans armar. Den som gick till venster var svartklädd; han syntes allvarsam och höll ögonen nedslagna; den andre, som var mycket yngre, hade en praktfullare drägt*): ett slags tröja af flandriskt kläde, höljd med breda guldspetsar och försedd med vida, pösiga ärmar, hvilket plagg temligen liknade ett fruntimmers lifstycke, betäckte honom från halsen till medjan. Hans öfriga drägt bestod af svarta sammetsbenkläder, broderade med palmqvistar af silfver; grå halfstöflor med röda klackar och guldsporrar samt en skarlakansröd kappa fullsatt med guldknappar, hvilket allt upphöjde hans vackra och smärta växt. Han helsade till höger och venster med ett sorgset småleende.

En gammal tjenare med grått skägg och hår följde näst efter med lutadt hufvud, förande vid hvardera handen en

sadlad stridshäst.

De unga flickorna tego, men kunde ej qväfva sina snyftningar då de sågo allt detta.

«Det är således denna stackars gubbe, som föres till döden?« sade de; «hans söner leda honom.«

«Fallen på knä, mina damer!« sade en nunna, «och bedjen för dem.«

«På knä!« ropade Gondi, «och bedjen Gud för deras frälsning!«

Alla de Sammansvurne upprepade: «På knä! på knä!« och föregingo folket med sitt efterdöme, som stillatigande följdes.

«Nu kunna vi bättre se deras rörelser,« hviskade Gondi åt Montrésor; «stig upp, hvad gör han?«

*) Ett porträtt i hel figur af Cinq-Mars förvaras ännu i målningsgalleriet i Versailles.«Han stannar och helsar åt denna sidan; jag tror han känner igen oss.«

Den djupaste tystnad rådde i den oräkneliga folkskaran; man hade kunnat höra en flugas surrande, den minsta vindflägt och det deraf upprörda dammets rörelse; men luften var lugn, solen klar och himmeln blå. Alla lyssnade. Tåget nalkades torget; nu hördes hammarslag på bräder och sedan Cinq-Mars' röst.

En ung kartheuser-munk stack fram sitt bleka ansigte emellan tvenne gardister; alla de Sammansvurne uppstego och syntes öfver det på knä liggande folket; de stucko händerna i barmen eller gördlarne, samt tryckte sig intill sina utsedda offer bland soldaterna.

«Hvad gör han ?« sade kartheusermunken; «har han sin hatt på hufvudet?«

«Han kastar sin hatt på marken, långt ifrån sig,« svarade lugnt den tillfrågade soldaten.

TJUGONDESJETTE KAPITLET.

PESTEN.

Ack, du min Gud! hvad är då denna verlden. CINQ-MARS' sista ord.

Samma dag, som detta sorgliga tåg ägde rum i Lyon, och under de nu af oss beskrifna uppträdena gafs en präktig fest i Paris med tidehvarfvets hela slöseri och dåliga smak. Den mäktige kardinalen hade på en gång velat visa sin ståt i Frankrikes begge största städer.

Denna fest, som gafs för konungen och hela hofvet, tillkännagafs under namn af Kardinal-palatsets öppnande. Kardinalen, som med våld blifvit herre öfver hela riket, ville nuäfven intaga allas sinnen, och trött att herrska, hoppades han nu att kunna behaga. Tragedien Mirame skulle uppföras uti en för den stora dagen särskildt inredd sal, hvilket enligt Pelissons uppgift förhöjde aftonens omkostnader till 300,000 riksdaler.

Premier-ministerns garde *) stod mangrant i gevär; hans fyra musketör- och gendarm-kompanier bildade hai på trapporna och vid dörrarna till kardinal-palatsets långa gallerier**). Detta lysande Pandemonium, hvarest arfsynderna hafva ett tempel i hvarje våning, tillhörde denna dag blott högmodet, som bebodde detsamma från källare till vind. På hvarje trappsteg stod en soldat af kardinalens garde, hållande en fackla i ena handen och en lång musköt i den andra. Hans otaliga hofherrar gingo Öfverallt emellan dessa lefvande ljusstakar, och i den stora trädgården, under de numera af arkader utträngda lummiga kastanieträden, sutto tvenne kompanier lätta dragoner till häst med karbiner i händerna, färdiga att handla på sin herres vink och första farhåga.

Buren och beledsagad at sina trettioåtta pager, intog kardinalen sin purpurklädda loge, midt emot den, hvaruti konungen mera låg än satt, bakom gröna gardiner, för att ej besväras af det bländande ljusskenet. Hela hofvet, som var hopträngdt i logerna, stod upp då kardinalen visade sig; musiken började en präktig ouvertyr och parterren öppnades for alla af stadens innevånare och garnison, som inställde sig. Trenne häftiga störtsjöar af åskådare rusade in och uppfyllde i ett ögonblick parterren, der de stodo hoppackade så, att blotta rörelsen af en arm försatte hela massan i vaggning

*) År I626 fick kardinalen af konungen ett garde af 200 bösseskyttar; år l632 400 musketörer till fot; år 1638 uppsatte han tvenne kompanier gendarmer och lätta dragoner.

**) Han hade skänkt konungen, under förbehåll af nyttjanderätt un der sin lifstid, detta palats (nu mera Palais-Royal) med dess tillhörigheter, äfvensom sina präktiga med diamanter infattade kommunionsaker, sitt bordsilfver af drifvet silfver, som vägde 9000 marker, samt sin stora diamant, slipad i form af ett hjerta, hvilken vägde mer än tjugu karat. Herr de Cha-vigny emottog denna gåfva i konungens namn.

{Hist. du P. Joseph.)liksom ett sädesfält. Der fanns mången, hvars hufvud beskref en temligen stor cirkelbåge, under det hans fötter stodo orörlige, och åtskillige ynglingar måste bäras ut afdänade. Emot sin vana stack ministern sitt köttlösa hufvud utom logen och helsade de församlade med en uppsyn, som skulle vara nådig. , Denna tillgjorda vänlighet besvarades blott från logerna; parterren förblef tyst. Richelieu hade velat visa att han ej fruktade allmänhetens dom öfver sitt arbete, och hade derföre tillåtit att alla, som inställde sig, insläpptes utan urval. Han började nu ångra sig, men för sent. Denna opartiska församling var verkligen lika kall, som sjelfva den pastorala tragedien; förgäfves dogo de af ädelstenar strålande teater-herdinnorna, som voro uppstyltade på röda klackar och buro med band utsirade stafvar i fingerspetsarne, medan deras vidt utstående kjortlar voro behängda med blomsterguirlander, af kärlek uti långa tirader af tvåhundra försmäktande verser; förgäfves hungrade de oförvitlige älskarne till döds uti ensliga jordkulor, och beklagade med högtravande fraser sin död, under det de i sitt här inflätade band af sina skönas favoritfärger. Förgäfves visade hofdam erna alla tecken till förtjusning, i det de lutade sig utom logerna och försökte till och med att dåna på det mest smickrande sätt; den stumma parterren gaf intet annat lifstecken än den ständiga vaggningen af deras svarta, långhåriga hufvuden. Kardinalen bet sig i läpparna och låtsade vara tankspridd under första och andra akterna; men då samma tystnad fortfor på parterren under loppet af den tredje och fjerde, blef hans faaershjerta deraf så såradt, att han lät lyfta sig till hälften utom sin loge, och i denna obeqväma, löjliga ställning tecknade han åt sina vänner af hoffolket, att gifva akt på de skönaste ställena, och gaf signal till handklappningarna; de besvarades från några loger, men den obevekliga parterren förblef lika tyst som förut, och envisades att förhålla sig neutral under dessa upptåg emellan teatern och de öfre regionerna. Europas och Frankrikes herre ljungade då en vred blick på denna lilla menniskomassa, som fördristade sig att ej beundra hans verk, och kände Neros önskan i sitt hjerta, i det han skulle skattat sig lycklig, om denna hop blott ägt ett enda hufvud.Men plötsligt lifvades denna svarta, orörliga massa, och oändliga salfvor af handklappningar skallade i salen, till största förundran för logerna, men i synnerhet för ministern. Han lutade sig fram och bugade sig tacksamt, men hejdade sig, då han märkte att handklappningarne afbröto skådespelarne, hvarje gång de åter började spela. Konungen lät öppna de hittills hopdragna gardinerna, för att efterse hvad som kunde väcka denna förtjusning, och hela hofvet lutade sig utom kolonnerna. Då upptäcktes, ibland åskådarne på teatern en ung, enkelt klädd man, som nyss med besvär der erhållit en plats; allas blickar riktades på honom. Han tycktes finna sig mycket brydd deraf och sökte skyla sitt ansigte med sin alltför snäfva, svarta kappa. Vid! Vid! ropade parterren under fortsatta handklappningar. Corneille, som blef skrämd, smög sig undan emellan kulisserna och allt blef åter tyst.

Alldeles utom sig af vrede lät kardinalen derefter sammandraga gardinerna för sin loge och bära sig till sina gallerier.

Då verkställdes ett annat upptåg, som Josef längesedan förberedt, och hvarom han gifvit sina föreskrifter' före sin afresa från Paris; ty då kardinal Mazarin ropade, att det vore genare om hans Eminens fördes genom ett högt fönster, hvilket blott låg en aln öfver golfvet och ledde ifrån logen till de inre rummen, lät man öppna detta fönster, hvarpå pagerna buro länstolen med kardinalen derigenom. Strax höjde sig hundratals röster, för att förkunna och utbasuna den stora Nostra-damiska profetians fullbordan. Man sade halfhögt åt hvarandra: den röda mössan (bonnet rouge) är hans herrlighet; quarante onces är Cinq-Mars; tout plira är de Thou. Hvilket lyckligt himlens utslag! Hans Eminens beherrskar framtiden, liksom det närvarande.

Sålunda framtågande på sin rörliga tron genom de långa, praktfulla gallerierna, afhörde han detta ljufva sorl af ett nytt slags smicker; men känslolös för dessa uttryck, som förgudade hans snille, skulle han efterskänkt och

bortbytt alla dessa loford emot ett enda uttryck, en enda åtbörd af den orörliga, oböjliga publiken, om detta också varit ett utrop af hat; ty man kan qväfva knorr och knot, men huru skall man kunna bestraffa tystnaden? Man förhindrar ett folk att begå våldsamheter, men hvem kan förbjuda detatt förhålla sig stilla? Förföljd af allmänna meningens efterhängsna spöke, trodde sig den dystre ministern icke i säkerhet, förrän han befann sig midt i sitt palats, omgifven af sitt darrande, smickrande hof, hvars vördnadsbetygelser snart kommo honom att glömma, det några få personer fördristat sig att icke beundra honom. Han lät nedsätta sin bärstol midt i sina väldiga salar, och då han derifrån blickade omkring sig som en konung, började han uppmärksamt mönstra de mäktiga och underdåniga män, som omgåfvo honom; han räknade dem och beundrade sig sjelf. Alla de stora slägternas hufvudmän, kyrkans furstar, alla parlamenternas presidenter, arméernas marskalkar och öfverbefälhafvare, påfliga nuntien, alla rikens sändebud, republikernas deputerade och senatorer stodo orörlige, ödmjuke och uppställde omkring honom, likasom afbi-dande hans befallningar. Ingen blick vågade mota hans, ingen röst vågade höja sig utan hans tillåtelse, intet beslut vågade någon fatta i hjertats hemligaste vrå, ingen tanke som ej utgick ifrån honom. Det stumma Europa afhörde honom medelst sina representanter. Då och då höjde han sin hefallande stämma och utkastade ett nådigt ord i denna prunkande krets, likasom en skärf i tiggarhopen. Den af prinsarne, hvilken en sådan nåd tillfallit, lät genast förmärka detta genom den stolthet, som strålade i hans ögon, den glädje som lyste i hans ansigte; en sådan person blef i hast förvandlad till en annan menniska, och tycktes hafva gjort ett hopp på ärans och maktens trappa, ty så öfverhopades denne lycklige hofman med plötsliga och oväntade hyllningsbetygelser, ehuru kardinalen knappt varseblef hans öfvergående sällhet. Konungens bror och hertigen af Bouillon stodo i hopen, hvarifrån ministern ej vårdade sig om att kalla dem; han blott yttrade sig om nödvändigheten att rasera några fästningar, talade länge om behofvet af stenläggning och kajer på Paris' gator, och lät Turenne med ett par ord förstå, att man torde skicka honom till italienska armén, för att under prins Thomas förvärfva marskalkstafven.

Då Richelieu sålunda i sina mäktiga händer vägde Europas största och minsta angelägenheter, under en bullersam fest, i sitt präktiga palats, underrättades drottningen i Louvren att timman nu vore inne att begifva sig till kardi-nålen, hvarest konungen väntade henne efter tragedien. Den allvarsamma Anna af Österrike bevistade nämligen aldrig något skådespel; men hon hade ej kunnat afslå premierministerns bjudning till den Öfriga högtidligheten. Rikt smyckad med perlor, hvilken prydnad hon föredrog framför alla andra, stod hon i sitt bönerum färdig att fara. Hon stod jemte Maria af Mantua framför en stor spegel och roade sig att lägga sista handen vid den unga hertiginnans toilett, som, klädd i en lång rosenfärgad klädning, med uppmärksamhet, ehuru med en viss ledsnad och misslynthet betraktade sin grannlåt. Drottningen betraktade sitt eget verk i Maria, och oroligare än denna prinsessa, tänkte hon med fruktan på den stund, då detta flyktiga, öfvergående lugn skulle upphöra. Sedan samtalet i Saint-Germain och sedan det olyckliga brefvets avfärdande hade hon ej ett ögonblick lemnat den unga prinsessan ensam och hade gjort sig all möjlig möda att leda hennes sinne på den väg hon på förhand utstakat; ty hufvud-draget i Annas af Österrike karakter var en oböjlig envishet i hennes beräkningar, hvilka hon med matematisk noggranhet ville göra till rättesnören för alla tilldragelser och passioner, och utan tvifvel har denna omedgörlighet varit orsaken till alla olyckorna under hennes regentskap. Det olycksbådande svar Cinq-Mars gifvit på hennes bref, hans arrestering, hans dödsdom, allt hade hon sorgfälligt förtegat för prinsessan Maria, hvars första fel onekandes hade varit ett utbrott af högmodig egenkärlek och ett ögonblicks glömska. Drottningen var likväl godsinnad och hade bittert ångrat och förebrått sig sitt förhastande att skrifva i så bestämda ordalag, hvilkas följder varit så beklagansvärda, och hon hade på allt sätt sökt godtgöra sitt misstag. Då hon betraktade sin åtgärd i förening med Frankrikes väl, gladde hon sig visserligen öfver att sålunda med ens hafva i sin linda qväft ett inbördes krig, som skulle skakat staten ända i dess grundvalar; men då hon såg sin unga vän och betraktade denna täcka varelse, som hon afbrutit i dess blomstring, och besinnade att en gubbe på tronen ej kunde godtgöra den oersättliga förlust hon gjort; då hon besinnade den gränslösa hängifvenhet och denna fullkomliga uppoffring, denna oinskränkta försakelse hon nyss funnit hos en tjugutvå-årig yngling, som visat en så stor ka-rakter, och redan nästan var allrådande i landet, beklagade hon Maria och beundrade i sitt innersta den man, som hon så oriktigt bedömt.

Hon skulle åtminstone velat gifva begrepp om hela hans värde åt henne, som han så högt älskat, och som ej insåg det; men hon hoppades ännu i denna stund, att alla de i Lyon församlade Sammansvurne skulle lyckas rädda honom; och då han lyckligen vore anländ på utländsk botten, kunde hon omtala allt för sin kära Maria.

Hvad denna sistnämda beträffade, hade hon väl i början fruktat för krigets utbrott; men endast omgifven af drottningens tillgifne, hvilka ej meddelade henne andra nyheter och underrättelser än dem, som denna furstinna förestafvad visste hon, eller trodde sig veta, att upproret aldrig kommit till någon verkställighet; att konungen och kardinalen nästan samtidigt återkommit till Paris; att hertigen af Orleans åter visat sig vid hofvet efter någon kort frånvaro; att hertigen af Bouillon, emot fästningen Sedans afträdande, åter blifvit tagen till nåder och att, om Öfverhofstallmästaren ännu ej visat sig, härrörde denna frånvaro af kardinalens större hätskhet emot honom, i anseende till den verksamma del han tagit i stämplingarne. Men sunda förnuftet och den naturliga känslan af rättvisa sade henne, att då han blott handlat i öfverensstämmelse med de befallningar han fått af konungens bror, borde hans benådande följa med denna furstes. Allt hade således lugnat hennes hjertas första oro, men ingenting hade mildrat ett visst stolt missnöje mot Cinq-Mars, som visat sig så kallsinnig, att han ej ens låtit henne veta hvar han uppehöll sig, då hon ej tänkte på något annat än honom. Dessutom hade baler och karuseller under de sista tvenne månaderna så hastigt följt på hvarandra och hon hade varit så upptagen af oeftergifliga pligter, att hon blott hade tid att sörja och klaga de stunder hon klädde sig, då hon merendels var ensam. Hvar afton började hon väl denna allmänna betraktelse öfver karlarnes otacksamhet och obeständighet, hvilken, som en ny och djup tanke, aldrig uteblifver hos en ung flicka, hvilken första gången älskar; men sömnen tillät henne aldrig att genomföra detta ämne till slut, och tröttheten efter dansen tillslöt hennes stora mörka ögon, innan hennes idéer hunnitordna sig i minnet och för henne framställa tydliga föreställningar af det förflutna. Så snart hon vaknade, fann hon sig omgifven af hofvets unga damer, och hon var icke förr påklädd, än hon måste infinna sig hos drottningen, hvarest hon förföljdes af wojwodens ständiga, men nu mindre obehagliga vördnadsbetygelser. Polackarne hade vid franska hofvet haft tid att lära sig denna hemlighetsfulla förbehållsamhet och denna vältaliga tystnad, hvilka så mycket behaga fruntimmer, emedan de öka vigten af alltid fördolda hemligheter och upphöja de varelser, hvilka vördas så högt, att man ej en gäng vågar lida i deras närvaro. Man ansåg Maria såsom redan trolofvad med konung Uladislaus, och hon sjelf (vi nödgas erkänna det) hade så vant sig vid denna tanke, att det skulle förefallit henne alldeles orimligt, om polska tronen intagits af någon annan drottning. Hon längtade visst icke efter denna upphöjelse, men hon hade emellertid redan emottagit de vördnadsbetygelser, som på förhand egnades henne. Utan att tillstå det för sig sjelf, öfverdref hon äfven Cinq-Mars' förmenta karaktersfel, som drottningen för henne uppdagat i Saint-Germain.

«Ni är blomstrande som rosorna i denna bukett,« sade drottningen; «korn, mitt kära barn, är ni färdig? Hvad skall denna lilla misslynta uppsyn betyda? Kom hit, och låt mig knäppa igen detta örhänge ... Tycker ni ej om dessa topaser? Vill ni hafva något annat?«

«Ack nej, ers Majestät! jag tror att jag ej borde kläda mig så grant, ty ingen vet bättre än ni huru olycklig jag är. Karlarne äro bra grymma emot oss! Jag tänker ännu på allt hvad ni sagt mig, och nu tycker jag att alltsammans är tydligen bevisadt. Ja, det är ty värr sannt att han icke älskade mig; ty om han verkligen älskat mig, skulle han strax af-stått från ett företag, som gjorde mig så mycken oro, hvilket jag också sade honom. Jag kommer till och med ihåg något, som är ännu värre,« tillade hon med vigtig och nästan högtidlig uppsyn, «att jag sade honom att han blefve en rebell; ja, det sade jag honom i Saint-Euscache. Ack, nu ser jag nog att ers Majestät hade rätt; jag är mycket olycklig; han leddes mera af ärelystnad än kärlek.« Vid dessa ord smög sig entår af förtrytelse ur hennes öga, som tillrade hastigt och ensam öfver hennes kind, som en perla öfver en ros.

«Ja, det är mycket säkert...« fortfor hon, i det hon hopknäppte sina armband; «och största beviset är, att fast han för två månader sedan öfvergifvit sitt företag och genom ers Majestäts hjelp blifvit räddad, han likväl ej låtit mig veta hvar han dolt sig. Och under hela denna tiden har jag sörjt, gråtit och anropat hela er makt till hans bästa; jag längtade efter ett ord, som underrättade mig om något af hans företag; jag tänkte blott på honom, och ännu i denna stund afslår jag alltjemt Polska kronan, ty jag vill till det yttersta visa att jag är trogen. Äfven ni kan ej förmå misf att glömma min böjelse, som är allvarsammare än hans, och det bevisar att vi äro bättre än karlarne.

Men jag tror ändå att jag i afton kan infinna mig vid festen, eftersom der ej blir någon dans.«

Ja, ja, mitt söta barn, kom bara,« svarade drottningen, som ville göra slut på detta barnsliga joller, hvilket bedröfvade henne, och till hvars oskuldsfulla villfarelser hon var upphofvet. «Kom, så skall ni få se den enighet, som råder emellan prinsarne och kardinalen; kanske få vi äfven höra några glada nyheter.«

De foro.

Då de båda furstinnorna inträdde i kardinalens långa gallerier, blefvo de med köld emottagna af konungen och ministern, hvilka, omgifne af en krets tyste hofmän, spelade schack på ett litet, lågt bord. Alla de damer, som anlände jemte eller efter drottningen, spredo sig i rummen, och strax derpå hördes en behaglig musik uti en af salarne, såsom ett ackompagnement till de tusentals enskilta samtal som höllos omkring spelborden.

Ett ungt, nygift par gick förbi drottningen och helsade. Det var den lycklige Chabot och den sköna hertiginnan af Rohan; de tycktes vilja undvika den talrika samlingen och helst vilja tala i enslighet med hvarandra, Alla helsade dem småleende och betraktade dem med afund; deras sällhet var lika synbar i andras ansigten som på deras egna.Maria följde dem med ögonen: — «De äro ändå lycklige,« sade hon till drottningen; ty hon mindes det klander, man yttrat om dem.

Men utan att svara henne, satte sig drottningen med sin unga vän bakom konungens stol, af fruktan att något förhastadt, obetänksamt ord från den hvimlande skaran kunde för Maria uppdaga någon olycklig händelse. Hertigen af Orleans, wojwoden och hertigen af Bouillon närmade sig och tilltalade henne glädtigt och otvunget. Wojwoden kastade iikväl på Maria en skarp, forskande blick, sägande: — «Min prinsessa, ni är i afton förvånande skön och glad.«

Hon blef försagd vid dessa ord, i synnerhet då hon såg honom gå bort med dyster uppsyn; hon sade några ord till hertigen af Orleans, som ej svarade och ej tycktes höra henne. Maria såg på drottningen och trodde sig finna en ovanlig blekhet och oro på hennes anlete. Emellertid vågade ingen nalkas ministern, som långsamt öfvertänkte sina schackdrag. Mazarin ensam, hvilken stödde sin arm på hans länstol, följde spelet med slafvisk uppmärksamhet och gjorde åtbörder af beundran hvarje gång kardinalen flyttade en pjes. Sysselsättningen tycktes ett ögonblick skingra det moln, som förmörkat ministerns panna; han hade nyss flyttat fram ett torn, hvilket försatte Ludvigs kung i den svåra ställning, som kallas patt, dä denna träkung, ehuru ej personligen anfallen, likväl ej kan röra sig hvarken fram eller åt sidorna. Kardinalen såg upp och betraktade sin motspelare med en lätt dragning på läpparne, i det han ej kunde undertrycka en hemlig sammanställning. Då han med detsamma märkte konungens matta ögon och dödsbleka ansigte, lutade han sig mot Mazarin och hviskade: — «Jag tror sannerligen, att han vandrar hädan före mig; han är mycket affällen.«

I detsamma anfölls ministern af en långvarig och häftig hosta, hvarvid han ofta inom sig kände denna stickande, envisa smärta, som underrättade honom att han borde hålla sin näsduk för munnen, hvilken han tog derifrån blodig; men för att dölja denna omständighet, kastade han näsduken under bordet, smålog och såg sig omkring med sträng blick, liksom om han velat förbjuda de närvarande att visa någon oro.Ludvig, som var fullkomligt känslolös, gjorde dervid ej den minsta rörelse, och uppställde med afmagrad och darrande hand sina pjeser till ett nytt parti. Dessa båda döende tycktes draga lott om deras sista stund.

Ett väggur slog i detsamma 12. Konungen upplyfte hufvudet: «Ah, ah!« sade han, «i dag vid denna timme har vår käre vän herr le Grand öfverstått en svår stund.«

Ett genomträngande skrik hördes i detsamma helt nära honom; han ryste och kastade sig åt sidan, så att han stjelpte omkull spelbordet. Maria af Mantua låg sanslös i drottningens armar, hvilken grät bittert och hviskade till konungen: —

«Ack, sire! ni har en tveäggad bila.«

Hon slösade derefter moderliga omsorger och kyssar på den unga prinsessan, som, omgifven af alla hofdamerna, vaknade ur dåningen endast för att falla i en våldsam gråt. Så snart hon åter öppnade ögonen, sade drottningen:

— «Ack ja, mitt stackars barn! du är nu drottning i Polen!«

Det har ofta inträffat, att samma tilldragelse, som förorsakat tårar i palatset, åstadkommit munterhet utanföre; ty folket tror alltid att glädjen är hemmastadd vid fester. Ministerns återkomst firades med nöjen, som varade fem dagar å rad, och hvarje afton skockades hufvudstadens invånare under kardinal-palatsets och Louvrens fönster; de sednaste upploppen hade liksom gifvit dem smak för allmänna rörelser. De hastade från gata till gata, med en nyfikenhet, som stundom var våldsam och förolämpande, hvarvid de än framtågade i tysta processioner, än under upphäfvande af ihållande skratt-salfvor eller hvisslande och tjutande, allt utan rimlig anledning. Flockar af ynglingar slogos i gathörnen eller dansade i ring på torgen, liksom de velat gifva luft åt någon obekant, glad förhoppning eller någon ursinnig glädje, som beklämde hjertat. Det var anmärkningsvärdt, att den dystraste tystnad rådde just på de ställen, der ministern låtit bereda tillfällen till lustbarheter, och att folket föraktligt gick förbi hans starkt upplysta palats. Om några röster höjdes, skedde det blott

för att oupphörligt och i försmädlig ton läsa och omläsa de tänkespråk och inskrifter, hvarmed några usla poeter omgifvit ministerns porträtter. En af dessa bilder bevakades af skiltvakter, hvilka dock ej kunde skydda den emot de stenar, som från långt håll kastades på densamma. Denna målning föreställde kardinalen, såsom generalissimus med en hjelm på hufvudet, omgifven af lagrar. Derunder lästes:

«Med skäl af Frankrike du vördnad yrkar; Man i Paris som guden Mars dig dyrkar.«

Dessa vackra verser öfvertygade emellertid ej folket om sin lycka, och i det hela 'dyrkade man kardinalen lika litet, som guden Mars; men pöbeln tog gerna emot dessa fester, såsom anledningar till oordningar. Hela Paris var i rörelse, och långskäggiga karlar, som buro facklor, vinkrus och tennbägare, hvarmed de bullersamt klingade, höllo hvarandra under armarna och skrålade med hesa, grofva röster en gammal ligistisk visa.

«Njutom ungdoms-åren! dansens tid är kort. Snart begynner våren

Kungarne gått bort.

«Hvilen söta ungar! Hvar och en är trött. Dessa bönans Kungar illa oss bemött. Jean du Mayne, var gläder! Kungarne gått bort...«

De ohyggliga skaror, som framtjöto dessa ord, ströko öfver kajerna och Pont-neuf, samt skuffade några fredliga borgare, hvilka nyfikenheten ditlockat, emot de höga husen, som då stodo längs bryggan. Tvenne unge män, insvepte i kappor, knuffades emot och igenkände hvarandra vid skenet af en lykta, som var uppsatt vid foten af Henrik IV:s nyss uppresta bildstod.

«Hvad! ännu i Paris, min herre ?« sade Corneille till Milton. «Och jag, som trodde er längesedan vara i Londons

«Hör ni denna pöbel, min herre, hör ni? hvad betyder detta rysliga omqväde:

«Kungarne gått bort?«««Det der är ännu ett lappri; men hör bara på deras yttrandena

«Parlamentet är dödt,« sade en af karlarne; «de höga herrarne äro döde; dansa, dansa, vi äro herrar på täppan; den gamle kardinalen vandrar hädan, och se'n så finns det bara konungen och vi.«

«Hör ni denne usling?« fortfor Corneille; «hans ord innebära allt; de skildra vår tid.«

«Hvad! detta är således ett verk af den minister, som hos er och äfven ibland andra folk kallas stor? Jag kan ej begripa denne man.«

«Jag skall strax göra detta klart för er,« svarade Corneille; «men förut måste ni af höra slutet af ett bref, som jag fått i dag. Vi skola flytta oss närmare denna lykta under salig konungens bildstod. Vi äro ensamme, folkhopen har tågat förbi; hör på!«

«... Genom det bristande förutseende, som ofta hindrar «utförandet af de ädlaste företag, hafva vi ej kunnat rädda «herrarne Cinq-Mars och de Thou. Vi hade bort föreställa «oss att de skulle afslå vår hjelp, sedan de genom långvariga «betraktelser hunnit bereda sig till döden; men ingen af oss kom «att tänka på denna sannolika

omständighet; i brådskan vid våra «åtgärder begingo vi äfven det felet, att sprida oss för mycket «bland folket, så att vi voro beröfvade möjligheten att kunna «öfverlägga och fatta ett raskt beslut. Till min olycka stod jag «så nära schavotten, att jag såg mina olyckliga vänner fram«träda ända till dess trappsteg, ledande den stackars abbé Quil«let, hvilken var bestämd att se sin älskade lärjunge dö, lik«som han sett honom födas. Han snyftade och hade ej styrka «att säga ett ord, utan blott kysste de båda vännernas hän-«der. Vi alla trängde närmare, färdige att rusa på vakten «vid den öfverenskomna signalen; men jag såg med grämelse «huru Cinq-Mars föraktligt kastade sin hatt långt ifrån sig. Vår «rörelse hade emellertid blifvit bemärkt, och spetsgården omkring «schavotten förstärktes. Jag kunde ej mera se något, men «jag hörde många gråta. Efter de öfliga tre trumpetstötarne «uppläste kungliga fogaten i Lyon, hvilken satt till häst invid «schavotten, dödsdomen, hvilken åhördes af ingen. Herr de«Thou sade till Cinq-Mars: — 'Nå väl, min bäste vän, hvilkendera skall dö först? Kommer du ihåg sankt Gervasius «och sankt Protasius?«

«'Det öfverlemnar jag helt och hållet åt dig att be«stämma,'« svarade Cinq-Mars.

«Den andre biktfadern sade då till herr de Thou: — 'Ni är den äldste.'

«'Det är sannt,' svarade denne, hvilken derpå vände sig «till herr le Grand sägande: — 'Ni är den ädelmodigaste «och vill derföre säkert visa mig vägen till den himmelska «herrligheten.'

«'Ack!' sade Cinq-Mars; 'jag har störtat er i olyckan, «men låtom oss höguinnadt gå i döden, så skola vi förklarade «uppstå till den himmelska sällheten.'

«Derefter omfamnade han honom och uppsteg med en «förundransvärd hastighet på schavotten, hvilken han gick «rundtomkring med en allvarlig och intagande hållning, i det «han från denna upphöjning betraktade hela den församlade «folkmassan med en lugn uppsyn, som ej röjde en skymt af «fruktan. Derefter gick han omkring ännu ett hvarf, hvarvid «han helsade på folket åt alla sidor, utan att tyckas igen«känna någon af oss, men med ett majestätiskt och tilldragande «uttryck i sitt ansigte. Han föll sedan på knä, i det han «upplyftade ögonen till himlen och öfverlemnade sig i Guds «händer. Då han kysste krucifixet, ropade patern åt folket, «att bedja Gud för honom, hvarvid herr le Grand utsträckte «armarne, hopknäppte händerna, som alltjemt omfattade kru«cifixet, och ställde samma bön till folket. Derpå knäföll «han villigt vid stupstocken, omfattade densamma med hän-«derna, nedlade hufvudet och frågade biktfadern: — 'Min far, «är det bra så här?' — Under det man derefter afskar hans "hår, upplyftade han ögonen till himlen och sade suckande: — «'Min Gud, hvad är väl denna verlden? min Gud, jag hembär «dig mitt stoft till försoning för mina synder.'

«'Hvad väntar du på? hvad gör du der?' sade han slut«ligen till skarprättaren, som stod bredvid, och ännu ej fram«tagit sin bila ur en smutsig säck, som han medfört. Hans «biktfar närmade sig honom härvid och höll på hans begäran «krucifixet framför hans ögon, hvilka han icke ville hafva for-«bundna. Jag märkte den gamle abbéns händer darra, då «han upplyftade krucifixet. I detsamma hördes en röst, ren «och klar som en engels, sjunga Ave, maris Stella. Under «den allmänna tystnaden igenkände jag herr de Thous röst, «som stod väntande nedanför schavotten. Hela den försam-«lade menigheten instämde i den helgade sången. Herr de «Cinq-Mars fattade hårdare tag om stupstocken; jag såg en «bila lyftas. Ett förfärligt skri, som skallade igenom folkhopen, underrättade mig om att hon nedfallit samt att hufvudet rullat till marken. Lyckligtvis hade jag ännu nog «styrka att tänka på hans själ och börja en bön för hans «frälsning. Jag förenade mina böner med de Thous, som jag «hörde bedja med hög röst. Jag steg åter upp och såg hg «nom springa upp på schavotten med en hastighet, att man «skulle kunnat säga det han flög. Biktfadern och han sjöngo «nu en psalm, hvilken han framsade med en ton, som om «hans själ hade ryckt hans kropp upp till himlen. Derefter «föll han på knä, kysste sin väns blod, liksom det varit en «martyrs, och blef ännu större martyr än han. Jag vet ej «om Gud ville förunna honom denna nåd; men jag såg med «fasa att bödeln, som utan tvifvel var uppskakad och förfärad «af den första afrättningen, högg honom i hufvudskålen, dit «den olycklige de Thou förde handen; folket framstötte ett «långt stönande och trängde närmare, knotande på skarprätta«ren, hvarigenom denne usling blef ännu mera förvirrad, så att «han vid det andra hugget blott sårade delinqventen, hvilken «dervid nedföll på schavotten och vältade sig der jemte «skarprättaren, som sålunda slutligen gaf honom dödshugget. «En sällsam händelse bidrog att göra detta

skådespel ännu «mer förfärande. Öfverhofstallmästarens gamla betjent, «som fört hans handhästar liksom i likprocession, hade stan-«nat nedanför schavotten, der han liksom rörd af slag oaf«vändt betraktade sin herre, till dess han, som om han- hade «blifvit träffad af samma bila, plötsligt nedföll stendöd, i sam«ma stund hans herres hufvud skiljdes från kroppen.

«Jag skrifver denna bedröfliga skildring om bord på en «genuesisk galer, der jag befinner mig jemte Fontrailles, «Gondi, d'Entraigues, Beauvau, Du Lude och mina öfrige «olycksbroder. Vi segla till England för att afbida den stund,«då Frankrike blir befriadt från den tyrann, vi ej kunnat «störta. Jag lemnar för alltid min tjenst hos den fege «furste, som förrådt oss.

«Montrésor.«

«Ett sådant slut hafva desse unge män fått,« fortfor Corneille, «som ni nyss såg så mäktige. Deras sista pust var den urgamla monarkiens dödssuck; hädanefter kan blott ett hof regera här; de förnäma och senaterna äro förintade*).

«Och detta är således den förment store mannen?« inföll Milton. «Hvad har han väl tillämnat? Vill han grundlägga republiken för framtiden, efter han förstör monarkiens grundvalar?«

«Sök ej hans syftemål så långt bort,« svarade Corneille; «han har blott velat regera ända till slutet af sin lefnad. Han har arbetat för det närvarande ögonblicket, men icke för framtiden; han har fortsatt Ludvig XLs verk, och hvarken den ene eller andre hafva vetat hvad de gjorde.«

Engelsmannen började skratta.

«Jag gjorde mig helt andra föreställningar om det verkliga snillet,« sade han. «Denne man har undergräft det, som han hade bort understödja, och man beundrar honom! Jag beklagar er nation.«

«Beklaga henne icke,« inföll Corneille lifligt; «en man faller undan, men ett folk föryngras åter. Vår nation, min herre, är begåfvad med en odödlig handlingskraft, som ingenting kan utsläcka; hon kan ofta vilseledas af sin lifliga inbillning, men ett högre förnuft skall alltid till slut få makt med dessa oordningar.«

De båda unga och redan store männen samtalade sålunda under det de vandrade mellan Henrik IV:s bildstod och Dauphiné-torget, der de stannade en liten stund.

«Ja, min herre,« fortfor Corneille, «jag ser alla aftnar med hvilken skyndsamhet en ädel tanke intränger i franska folkets hjertan, och alla aftnar går jag hem lycklig af denna öfvertygelse. Erkänslan kastar de fattige i stoftet framför denna

*) Parlamentet kallades senat. Ännu finnes ett bref till Monseigneur de Harlay, parisiske senatens furste och rikets förste domare.bild af en god konung; hvem vet hvilket monument en annan lidelse måhända uppreser bredvid hans bild; hvem vet huru långt kärleken till äran kan föra detta folk? hvem vet om ej på just den fläck, hvarpå vi stå, kommer att uppresas en obelisk, som blifvit frånryckt österlandet ?«

«Dessa äro framtidens hemligheter,« sade Milton; «liksom ni, beundrar jag ert eldiga folk, men jag fruktar att det kan blifva farligt för sig sjelft. Jag kan ej heller fatta dess skaplynne, och jag igenkänner ej dess snille, då jag ser det skänka sin beundran åt en man, sådan som den, hvilken nu regerar er. Herrsklystnaden är mycket barnslig, och denne man plågas af detta begär, utan att dock äga kraft att tillvälla sig makten hel och hållen. Hvilken löjlighet! han är tyrann under en öfverherre. Denna koloss, som aldrig funnit sin jemvigt, har varit nära att omstörtas af en ynglings finger. Är detta väl ett snille ? Nej, nej. I)å det för en mensklig lidelses skull värdigas sänka sig från sina höga rymder, bör det åtminstone helt och hållet bemäktiga sig dess mål. Efter Richelieu icke eftersträfvade annat än makt, hvarföre har han ej satt sig i oinskränkt besittning af densamma? Jag skall uppsöka en man, som ännu ej uppträdt, ehuru äfven han beherrskas af denna lumpna ärelystnad; men jag tror att han skall gå längre. Han heter Cromwell.«